

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.Г. КОРОЛЕНКА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Кравченко Інна Павлівна

УДК 378.147.091.33:615.8-057.875]:797

ДИСЕРТАЦІЯ

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З
ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ ЗІ СПОРТСМЕНАМИ
ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

011 Освітні, педагогічні науки

01 Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

І. П. Кравченко

Науковий керівник: **Гриньова Марина Вікторівна**, доктор педагогічних наук,
професор, член-кореспондент НАПН України

Полтава-2022

АНОТАЦІЯ

Кравченко І.П. Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки. - Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки. – Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, Полтава, 2022.

Наукова робота присвячена проблемі підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у закладах вищої освіти.

Актуальність дослідження зумовлена соціально-економічним розвитком України та реформаційними процесами в освіті, зростаючими вимогами до якості підготовки фахівців у галузях фізичної культури та спорту, охорони здоров'я, які спричинені цілями та потребами цих галузей.

Досліджувана наукова проблема є багатогранною та міждисциплінарною, її ґрунтовне осмислення та розроблення теоретико-методологічних і практичних засад базуються на науковому доробку педагогів, психологів, медиків, фізіотерапевтів, фахівців галузей охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, спортивної медицини тощо.

Аналіз науково-методичних праць та практичного досвіду закладів вищої освіти засвідчує, що донині не зацентовано уваги на підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Вивчення теорії і практики фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації уможливило виявити низку *суперечностей* між:

– посиленими вимогами суспільства до рівня фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, здатних ефективно працювати в умовах ринкової економіки, постійного зростання кількості різноманітних завдань, пов'язаних із необхідністю підвищення конкурентоздатності реабілітаційних процедур, та наявною малоефективною системою фахової підготовки щодо формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

– усталеними підходами до формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації і відсутністю науково обгрунтованої моделі формування у цих фахівців готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки;

– необхідністю створення дієвих педагогічних умов для формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки і традиційними підходами до організації цього процесу та навчально-методичного забезпечення;

– потребами в сучасних діагностичних методиках визначення рівня готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту і відсутністю діагностичного інструментарію, необхідного для ефективного моніторингу сформованості цієї готовності.

Виявлення окреслених суперечностей, недостатнє висвітлення означеної проблеми в теорії та методиці професійної освіти майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, важливе практичне значення зумовили вибір теми дисертації «Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки».

Мета дослідження полягає у визначенні, обгрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Відповідно до поставленої мети в дослідженні визначено такі **завдання**:

1) з'ясувати стан опрацювання проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у педагогічній теорії і практиці, уточнити суть базових понять дослідження;

2) визначити компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

3) обгрунтувати, експериментально перевірити ефективність педагогічних умов та змоделювати процес формування готовності майбутніх

фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки;

4) розробити навчально-методичне забезпечення для формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у закладі вищої освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**:

теоретичних: аналіз, синтез, порівняння, зіставлення (для вивчення наукових джерел, нормативних документів, досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО; визначення методологічних підходів до вирішення проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки); узагальнення (для уточнення ключових понять дослідження, виокремлення структурних компонентів досліджуваної готовності, обґрунтування методологічних засад дослідження, формулювання концептуальних положень і висновків);

емпіричних – бесіди, інтерв'ю, опитування, тестування, метод наративів, педагогічне спостереження за студентами в процесі їхньої професійної підготовки (для виявлення рівнів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту); педагогічний експеримент (для перевірки ефективності виокремлених педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки); педагогічне моделювання (для розроблення структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх фахівців з

фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки);

статистичних – для математичної обробки даних педагогічного експерименту, кількісно-якісного аналізу одержаних результатів дослідження і доведення їх статистичної достовірності, графічної візуалізації.

Методологічною основою дослідження є науково-дослідницький інструментарій сукупності підходів (компетентнісний, студентоцентризований, професіографічний, системний, інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний та диференційований), які уможливили здійснити об'єктивний та цілісний аналіз процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, обґрунтувати шляхи упровадження педагогічних умов у відповідності до структурно-функціональної моделі.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в роботі *уперше*: визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки (1) розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; 2) розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; 3) збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту); розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, яка складається із цільового, методологічного, змістового, реалізаційного та діагностичного блоків;

уточнено поняття «готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту» як складне особистісне утворення, що характеризується здатністю застосовувати набуті у процесі фахової підготовки в ЗВО програмні результати навчання під час вирішення спеціалізованих задач та

практичних проблем у межах роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують допомоги та заходів з фізичної реабілітації; виокремлено структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний);

удосконалено педагогічний супровід процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки.

Подальшого розвитку набули науково-теоретична суть і структура готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту; зміст, форми та методи формування досліджуваної готовності та її діагностики; етапи розвитку позитивної мотивації студентів у процесі формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу.

У вступі обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, гіпотезу, мету, завдання і методи дослідження; окреслено наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів; висвітлено апробацію та впровадження результатів дослідження; зазначено особистий внесок здобувача; подано структуру та обсяг дисертаційної роботи.

У першому розділі «Теоретичні засади формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки» з'ясовано суть основних понять із порушеної проблеми в контексті дефінітивного аналізу; запропоновано професіограму фахівця з фізичної реабілітації; визначено компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту та проаналізовано сучасний стан їх фахової підготовки.

У другому розділі «Методичні засади формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки» визначено та науково обґрунтовано педагогічні

умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, представлено структурно-функціональну модель їх реалізації.

У третьому розділі «Експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки» описано організацію педагогічного експерименту та подано аналіз отриманих експериментальних даних.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці і впровадженні в освітній процес ЗВО навчально-методичного забезпечення процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки (авторський спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; дистанційний курс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; навчальний посібник «Фізична реабілітація, спортивна медицина»; віртуальний майданчик наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»; електронний підручник «Фізична реабілітація, спортивна медицина (контекст роботи зі спортсменами водних видів спорту)», тесторіум «Комплексна діагностика готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту»). Спецкурс і навчально-методичні матеріали можуть бути використані викладачами в ході підготовки до занять, планування роботи факультативів, науково-дослідної роботи, для укладання навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, електронних освітніх ресурсів для дистанційного навчання, керівниками структурних підрозділів ЗВО як педагогічний інструментарій для організації процесу фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, для підвищення дієвості їх практичної підготовки.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Зокрема, поглибленого вивчення потребують питання організації самостійної роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах цифровізації

освітнього процесу; особливості формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у зарубіжному досвіді; удосконалення практичної підготовки студентів у контексті ефективності майбутньої роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Ключові слова: формування готовності, майбутні фахівці, фізична реабілітація, спортсмени, водні види спорту, заклади вищої освіти.

**Публікації, що відображають основні наукові результати дослідження
Наукові статті у наукометричних виданнях включених до баз даних
Scopus, Web of Science:**

1. Shkola O., Kravchenko I., Repko I., Broslavska H., Denysovets T., Heitenko V., Saiko N., Svertnev O., Kvak O., Hohots V. Recovery of Athletes with Visual Impairments through Modern Aspects of Physical Rehabilitation. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9 (12). P. 61–67.

2. Zhamardiy V., Shkola O., Kravchenko I., Butov R., Shekhavtsov M., Radchenko A., Kabatska O. Modern Approaches To The Formation Of Professional Readiness Of Future Specialists In Physical Rehabilitation In The Context Of Restoring The Health Of Athletes. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2022. Vol. 13 (1). P. 9–15.

Наукові статті у фахових (у т.ч. наукометричних) виданнях України:

1. Кравченко І. П. Сучасні аспекти реабілітації у відновленні працездатності спортсменів із порушеннями психофізичного розвитку в спорті інвалідів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 3. С. 290–293.

2. Кравченко І. П., Фесенко Л. М. Проблема професійного вигорання педагогічного працівника. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Вип. 23. С. 127–131.

3. Кравченко І. П., Фесенко Л. М., Кравченко Р. А. Психолого-педагогічні особливості спортивної діяльності спортсменів водних видів спорту. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. Вип. 29. С. 133–135.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Кравченко І. П. Фізична реабілітація в системі відновлення працездатності спортсменів-інвалідів з порушеннями зору. *Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16–17 квітня 2015 р.). Полтава, 2015. С. 326–330.

2. Кравченко І. П. Рекреаційно-оздоровчі заняття з жінками 35-45 років з використанням засобів аеробіки. *Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21–22 квітня 2016 р.). Полтава, 2016. С. 208–212.

3. Збірник функціональних проб і тестів для дослідження функціонального стану організму людини : навч. посіб / П. І. Губка, О. В. Лупало, С. Г. Копчикова, Є. П. Сосненко, Є. Ю. Страшко, І. П. Кравченко. Полтава : Полтавський літератор, 2013. 122 с.

4. Бойко Д. М., Жамардій В. О., Кравченко І. П., Страшко Є. Ю. Фізична реабілітація, спортивна медицина : навч. посіб. Полтава, 2017. 124 с.

5. Кравченко І. П., Жамардій В. О. Використання засобів фітнесу в рекреаційно-оздоровчих заняттях студенток вищих навчальних закладів. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С.Г., 2017. С. 421–426.

6. Кравченко І. П. Інновації в формуванні професійної готовності викладачів вищих навчальних закладів. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVII Каршинські читання)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 28–29 травня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 234–236

7. Кравченко І. П. Безпечний і здоровий спосіб життя студентів у вищій школі. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах*

сьогодення: I Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція (28–29 травня 2020 р.). Київ, 2020. С. 451–453.

8. Кравченко І. П., Котова Л. І., Фесенко Л. М. Проблеми і шляхи формування здорового способу життя у вищій школі. *Фізичне виховання: проблеми та перспективи* : монографія / за ред. проф. Г. П. Грибана. Житомир : Рута, 2020. С. 271–278.

9. Кравченко І. П. Жамардій В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх лікарів до організації рекреаційної діяльності. *Фізична реабілітація та здоров'язберезувальні технології: реалії та перспективи*: VII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнародною участю (23 листопада 2021р.). Полтава, 2021. С. 69–71

ABSTRACT

Kravchenko I.P. Formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training. – A qualifying work of scholarship as a manuscript.

Dissertation for Doctor of Philosophy degree acquisition in the specialty 011 Educational, pedagogical sciences. – Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko, Poltava, 2022.

Work of scholarship is devoted to the problem of preparing future physical rehabilitation specialists to work with water sport athletes in institutions of higher education.

The relevance of the research is conditioned by Ukraine's social and economic development and processes of reforms implementing in education, as well as by increasing requirements to the quality of specialists training in the fields of physical education, sport and health, that is caused by objectives and needs of these sectors.

The researched scientific problem is multifaceted and interdisciplinary, its thorough comprehension and development of theoretical, methodological and practical foundations are based on the scientific groundwork of teachers, psychologists, medical workers, physiotherapists, specialists in health care, physical culture and sports, sports medicine, etc.

Analysis of scientific methodical works and practical experience of higher education institutions shows that there is still no focus on training future physical rehabilitation specialists to work with water sports athletes.

The study of the theory and practice of professional training of future physical rehabilitation specialists revealed a number of *contradictions* between:

- increased requirements of society to the level of future physical rehabilitation specialists' professional training so that they would be capable to work effectively in conditions of market economy, constant increase of the number of different tasks related to the need to improve the competitiveness of rehabilitation procedures, and the existing low-efficient system of professional training to form their readiness to work with water sports athletes;

- well-established approaches to formation of future physical rehabilitation specialists' professional competence and lack of scientifically grounded model of formation of these specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training;

- need to create effective pedagogical conditions for the formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training and traditional approaches to the organization of this process as well as educational and methodological support;

- need for modern diagnostic methods to check the readiness of future physical rehabilitation specialists to work with water sports athletes and the lack of diagnostic tools necessary for effective monitoring of readiness formation.

Detecting the outlined contradictions, insufficient coverage of this issue in the theory and methodology of professional education of future physical rehabilitation specialist, important practical importance determined the choice of the thesis paper topic "Formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training".

Research objective is to determine, substantiate and experimentally verify the effectiveness of pedagogical conditions for the formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training.

According to the objective in view the research identifies the following tasks:

- 1) to find out the state of study of the issue of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes in pedagogical theory and practice, to specify the essence of basic concepts of the research;

- 2) to determine the components of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes;

- 3) to substantiate, experimentally verify the effectiveness of pedagogical conditions and model the process of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training;

4) to develop educational and methodical support for formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training.

Research object is a professional training of future physical rehabilitation specialists in higher education.

Research subject are pedagogical conditions of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training.

To solve the tasks in view a set of **research methods** was used:

Theoretical: analysis, synthesis, comparison, referencing (to study scientific sources, regulatory documentation, experience of future physical rehabilitation specialists professional training in HEIs; finding the methodological approaches to solve the problem of forming the future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes during professional training); summarization (to clarify the key concepts of the research, to highlight the structural components of the studied readiness, to substantiate the methodological foundations of the research, to formulate conceptual provisions and conclusions);

Empirical: conversations, interviews, surveys, testing, method of narratives, pedagogical surveillance over the students while their professional training (to check the levels of readiness of future physical rehabilitation specialists to work with water sports athletes); pedagogical experiment (to check the effectiveness of isolated pedagogical conditions for formation of readiness of future physical rehabilitation specialists to work with water sports athletes over the course of professional training); pedagogical modeling (to develop a structural and functional model of formation of future physical rehabilitation specialists readiness to work with water sports athletes over the course of professional training);

Statistical: for mathematic treatment of pedagogical experiment findings, quantitative and qualitative analysis of the obtained results of the research and proving their statistical validity as well as graphic visual representation.

Methodological basis of research is a scientific research toolkit used by a set of approaches (competence-based, student-centered, job-descriptive, systemic, informational, axiological, activity-based, personal creativity-based, integrative and differentiated), which allowed to objectively and holistically analyze the process of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training, to substantiate the ways of implementing pedagogical conditions according to the structural and functional model.

The scientific novelty of the research findings is that this work is the *first* to: determine the pedagogical conditions for the formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training such as (1) development of students' positive motivation to form their readiness to work with water sports athletes; (2) working out and implementation of the special "Physical rehabilitation of water sports athletes" course into the system of students professional training; (3) enrichment of students creative potential by intensifying research work on the problems of physical rehabilitation of water sports athletes; develop a structural and functional model of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training, that consists of several parts: objective setting, methodological, content bearing, implementation and diagnostic units;

define more precisely the concept of "future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes" as a complex personal formation, characterized by the ability to apply the program learning outcomes acquired during professional training in HEI for solving specialized tasks and practical problems for work with water sports athletes who need assistance and physical rehabilitation measures; distill the structural components of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with athletes of water sports (informational and cognitive, motivational and value-conscious, operational and activity-related, self-educational and professional);

improve the pedagogical support while formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training.

There *have been further developed* scientific and theoretical essence and structure of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes; content, forms and methods of formation of researched readiness and its diagnostics; stages of development of students' positive motivation while formation of their readiness to work with water sports athletes on the grounds of personal individualization and personal creativity-based approach.

The introduction substantiates the relevance and reasonability of the research; indicates the connection of work with scientific programs, plans, topics; defines object, subject, hypothesis, objective, research tasks and methods; outlines the scientific novelty, theoretical and practical importance of findings; highlights the validation and implementation of the research findings; indicates the personal contribution of the applicant; presents the structure and the scope of dissertation.

The first chapter "Theoretical foundations of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training" clarifies the essence of the raised issue basic concepts in context of definitive analysis; proposes a profессиogram of a physical rehabilitation specialist; determines the components of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes and analyzes their current professional skills.

The second section "Methodological foundations of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training" defines and scientifically grounds the pedagogical conditions of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training, presents structural and functional model of their implementation.

The third section "Experimental verification of pedagogical conditions effectiveness for formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training" describes the

organization of the pedagogical experiment and provides analysis of the experimental data obtained.

The practical value of research findings is in developing and introducing into HEIs' teaching process of educational and methodological support of the process of formation of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes over the course of professional training (author's special course "Physical rehabilitation of water sports athletes"); remote course "Physical rehabilitation of water sports athletes"; training manual "Physical rehabilitation, sports medicine"; virtual platform of the scientific studio "Problems of physical rehabilitation of water sports athletes"; electronic textbook "Physical rehabilitation, sports medicine (context of work with water sports athletes)", testorium "Comprehensive diagnostics of future physical rehabilitation specialists' readiness to work with water sports athletes"). The special course and teaching materials can be used by professors while preparing for the classes, planning the elective courses, scientific research work, composing educational and methodological manuals, methodical recommendations, electronic educational resources for remote learning, by heads of HEIs' structural divisions as pedagogical tool set for organization of professional training process for future physical rehabilitation specialists to increase the efficiency of their practical training.

The conducted research does not cover all the aspects of the outlined issue. In particular, the following issues need in-depth study: organizing of unsupervised work of future physical rehabilitation specialists in conditions of educational process digitalization; peculiarities of preparing future physical rehabilitation specialists to work with water sports athletes in foreign experience; improvement of students practical training in the context of future work with water sports athletes efficiency.

Keywords: formation of readiness, future specialists, physical rehabilitation, athletes, water sports, institutions of higher education.

Publications reflecting the main scientific results of the research

Scientific articles in scientometric publications included to the Scopus and Web of

Science databases:

1. Shkola O., Kravchenko I., Repko I., Broslavska H., Denysovets T., Heitenko V., Saiko N., Svertnev O., Kvak O., Hohots V. Recovery of Athletes with Visual Impairments through Modern Aspects of Physical Rehabilitation. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9 (12). P. 61–67.

2. Zhamardiy V., Shkola O., Kravchenko I., Butov R., Shekhavtsov M., Radchenko A., Kabatska O. Modern Approaches To The Formation Of Professional Readiness Of Future Specialists In Physical Rehabilitation In The Context Of Restoring The Health Of Athletes. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2022. Vol. 13 (1). P. 9–15.

Scientific articles in professional (including. scientometric) editions of Ukraine:

1. Kravchenko I.P. Modern aspects of rehabilitation while restoring the working ability of athletes with psychophysical developmental disorders in sport for the disabled. *Scientific journal of the National Pedagogical M.P. Dragomanov University*. Series no. 15. 2019. Edition 3. P. 290–293.

2. Kravchenko I.P. Fesenko L.M. The problem of educator's professional burnout. *The sources of pedagogical skills*. 2019. Edition 23. P. 127–131

3. Kravchenko I.P. Fesenko L.M. Kravchenko R.A. Psychological and pedagogical peculiarities of sporting activities of water sports athletes. *The sources of pedagogical skills*. 2022. Edition 29. P. 133–135.

Scientific works certifying the validation of the thesis research content:

1. Kravchenko I.P. Physical rehabilitation in system of restoration of working ability of disabled athletes with vision disorders. *The Humanities and Social Studies, Economics, Law: New Challenges, Innovation Practice: Proceedings of International Scientific and Practical Conference (Poltava, April 16–17, 2015)*. Poltava. 2015. P. 326–330.

2. Kravchenko I.P. Recreational and health-improving sessions with 35–45 years old women using aerobics means. *The Humanities and Social Studies, Economics,*

Law: New Challenges, Innovation Practice: Proceedings of International Scientific and Practical Conference (Poltava, April 21–22, 2016). Poltava. 2016. P. 208–212

3. Collection of functional trials and tests for the study of human body functional state: training manual / Hubka P.I., Lupalo O.V., Kopchykova S.G., Sosnenko Y.P., Strashko Y.Y., Kravchenko I.P. Poltava: Poltavskyi literator, 2013. 122 p.

4. Boyko D. M., Zhamardii V. O., Kravchenko I. P., Strashko Y. Y. Physical rehabilitation, sports medicine: training manual. Poltava, 2017. 124 p.

5. Kravchenko I.P., Zhamardii V.O. Use of fitness means in recreational and health-improving activities of higher education institutions female students. *General theory of health and wellness maintenance: multi-authored monograph / under the general editorship of prof. Y.D. Boychuk.* Kharkiv: Publisher Rozhko S.H., 2017. P. 421–426

6. Kravchenko I.P. Innovations in formation of professional readiness of higher education institutions professors. *Methodology of teaching natural disciplines in secondary schools and higher education institutions (XXVII Karyshyn readings): Proceedings of International Scientific and Practical Conference (Poltava, May 28–29, 2020)* Poltava. 2020. P. 234–236

7. Kravchenko I.P. Safe and healthy lifestyle for students in higher education institutions. *Ways to improve specialists' expertise in today's conditions: I International Scientific and Practical Online Conference (May 28–29 2020)* Kyiv, 2020. P. 451–453

8. Kravchenko I.P., Kotova L.I., Fesenko L.M. Challenges and ways of developing a healthy lifestyle in higher education institutions. *Physical education: challenges and prospects: Monograph / under the editorship of prof. G. P. Hryban.* Zhytomyr: Ruta, 2020. P. 271–278

9. Kravchenko I.P. Zhamardii. V.O. Pedagogical conditions for the formation of future doctors' readiness to organize recreational activities. *Physical Rehabilitation and Health-Saving Technologies: realities and prospects: VII Ukrainian-wide Scientific and Practical Online Conference with International Participation (November 23, 2021)* Poltava, 2021. P. 69–71

ЗМІСТ

ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ ЗІ СПОРТСМЕНАМИ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	29
1.1. Основні поняття дослідження в контексті дефінітивного аналізу	29
1.2. Суть та структура готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту	49
1.3. Аналіз сучасного стану формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки	70
Висновки до першого розділу	90
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ ЗІ СПОРТСМЕНАМИ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ.....	93
2.1. Педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.....	93
2.2. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки	144
Висновки до другого розділу.....	163
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ ЗІ СПОРТСМЕНАМИ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ	166
3.1. Програма експериментальної роботи та аналіз результатів констатувального етапу експерименту	166
3.2. Результати педагогічного експерименту та їх аналіз	188
Висновки до третього розділу	207
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	210
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	215
ДОДАТКИ	243

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Нині на етапі соціально-економічного розвитку України та реформаційних процесів в освіті зростають вимоги до якості підготовки фахівців у галузях фізичної культури та спорту, охорони здоров'я, які зумовлені цілями та потребами цих галузей. Характерними ознаками трансформаційних змін і перетворень стали поява інноваційних організаційно-методичних форм фізичної культури, здоров'язбережувальних технологій, активізація розвитку фітнес-індустрії, перегляд змісту «традиційних» професій у цій галузі та поява нових, як-от: фітнес-тренер, фізичний терапевт, ерготерапевт, фахівець з фізичної рекреації, фахівець з фізичної реабілітації та ін. Актуальність задекларованої проблеми зумовлена ґрунтовним аналізом вітчизняного «Класифікатора професій» ДК 003:2010 (2010 р., зі змінами та доповненнями від 2016 р.), зміст якого свідчить про введення нової професійної назви роботи – 3226 «фахівець з фізичної реабілітації», та Міжнародного класифікатора ISCO-08, згідно з яким спеціальність 2264 «фізіотерапевт» унесено до блоку 226 «Інші спеціалісти охорони здоров'я». З огляду на це, вітчизняні заклади вищої освіти (ЗВО) здійснюють активну підготовку фахівців першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична реабілітація».

Дослідження актуалізують базові законодавчі акти та концептуальні документи: Закони України «Про вищу освіту» (2014 р., зі змінами та доповненнями), «Про освіту» (2017 р., зі змінами та доповненнями), «Про фізичну культуру і спорт» (1994 р., зі змінами та доповненнями від 2021 р.), «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (2006 р.), Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 рр., Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.), Проєкт Закону «Про внесення змін до Закону України "Про фізичну культуру і спорт"» (2021 р.), Стандарт вищої освіти бакалаврського та магістерського рівнів галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія (2018 р.), Стандарт вищої освіти бакалаврського рівня галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» спеціальності «017 Фізична культура і спорт» (2019 р.) та ін.

Досліджувана наукова проблема є багатогранною та міждисциплінарною, її ґрунтовне осмислення та розроблення теоретико-методологічних і практичних засад базуються на науковому доробку педагогів, психологів, медиків, фізіотерапевтів, фахівців галузей охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, спортивної медицини тощо.

Підґрунтям дослідницького пошуку послуговували ідеї, сформульовані у працях вітчизняних та зарубіжних учених: теоретико-практичні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО та шляхи вдосконалення цієї підготовки вивчали Т. Бойчук (2008), М. Голубєва (2008), Ю. Долинний (2018), О. Карпукіна (2010), О. Корносенко (2021), В. Кукса (2002), О. Левандовський (2008), В. Мазін (2018), І. Прихода (2007), Л. Яворська (2009) та ін.; вивчення вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки фахівців з фізичної реабілітації – Ю. Лянной (2014), О. Степаненко (2014), А. Фастівець (2016); детермінацію ролі фахівця з фізичної реабілітації в системі охорони здоров'я розглядали І. Башкін (2006), А. Вовканич (1998), Х. Кавакадзе (2006), Е. Макарова (2006), А. Різік (2006), Є. Приступа (1998) та ін.; науково-методичні засади підвищення кваліфікації фізіотерапевтів, дослідження у сфері фізіотерапії, оцінювання студентів-фізіотерапевтів презентували у своїх роботах К. Боландер (Bolander, 2015), Б. Гібсон (Gibson, 2012), А. Джонс (Jones, 2012), Н. Паттон (Patton, 2013), А. Петерсон (Pettersson, 2015), М. Сміт (Smith, 2013), Г. Тічман (Teachman, 2012), Дж. Хіггс (Higgs, 2013), Л. Шепард (Shepard, 2012) та ін.; організаційно-методичні аспекти професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами досліджували І. Маріонда (2013), О. Лисенко (2017), С. Федорчук (2017), О. Шинкарук (2017); практику використання здоров'язберезувальних технологій – О. Багінська (2018), О. Воєділова (2018), С. Гаркуша (2018), М. Гриньова (2021), М. Кононова (2021), О. Момот (2021), М. Носко (2018), Н. Разумейко (2018) та ін.

Окремі аспекти проблеми підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації були предметом низки дисертаційних досліджень, серед яких: теоретико-методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації

до здоров'язберезувальної діяльності (Н. Белікова (2012)); формування й розвиток мотиваційної спрямованості майбутніх фахівців із фізичної реабілітації на успішну професійну діяльність (Л. Сущенко (2007)); виявлення та реалізація міжпредметних зв'язків у навчанні професійно орієнтованих дисциплін під час фахової підготовки майбутніх фізичних реабілітологів (Т. Бугеря (2009)); проблематика працевлаштування фахівців з фізичної реабілітації (С. Казакова (2009), Е. Казаков (2009)); детермінація професійних функцій фахівців з фізичної реабілітації (С. Гук (2013)); клінічна діяльність фахівців з фізичної реабілітації (О. Бісмак (2016)); організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами (М. Романишин (2009)) та ін.

Аналіз науково-методичних праць та практичного досвіду ЗВО засвідчує, що донині не зацентровано уваги на підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Вивчення теорії і практики фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації уможливило виявити низку *суперечностей* між:

- посиленими вимогами суспільства до рівня фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, здатних ефективно працювати в умовах ринкової економіки, постійного зростання кількості різноманітних завдань, пов'язаних із необхідністю підвищення конкурентоздатності реабілітаційних процедур, та наявною малоефективною системою фахової підготовки щодо формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

- усталеними підходами до формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації і відсутністю науково обґрунтованої моделі формування у цих фахівців готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки;

- необхідністю створення дієвих педагогічних умов для формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки і традиційними підходами до організації цього процесу та навчально-методичного забезпечення;

– потребами в сучасних діагностичних методиках визначення рівня готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту і відсутністю діагностичного інструментарію, необхідного для ефективного моніторингу сформованості цієї готовності.

Виявлення окреслених суперечностей, недостатнє висвітлення означеної проблеми в теорії та методиці професійної освіти майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, важливе практичне значення зумовили вибір теми дисертації **«Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію підготовлено відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка за темою **«Саморегуляція успішної навчально-виховної діяльності студентської та учнівської молоді»** (номер державної реєстрації 0118U004309). Тему роботи затверджено вченою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (протокол № 2 від 1 жовтня 2018 р.) та узгоджено у бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 5 від 27 листопада 2018 р.).

Мета дослідження полягає у визначенні, обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Відповідно до поставленої мети в дослідженні визначено такі **завдання**:

- 1) з'ясувати стан опрацювання проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у педагогічній теорії і практиці, уточнити суть базових понять дослідження;
- 2) визначити компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

3) обґрунтувати, експериментально перевірити ефективність педагогічних умов та змодельовати процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки;

4) розробити навчально-методичне забезпечення для формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у закладі вищої освіти.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Гіпотеза дослідження полягає у тому, що процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки буде ефективним, якщо реалізуються педагогічні умови, які забезпечать позитивну динаміку у рівнях цієї готовності: 1) розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; 2) розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; 3) збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Для розв'язання поставлених завдань було використано комплекс **методів дослідження**:

теоретичних: аналіз, синтез, порівняння, зіставлення (для вивчення наукових джерел, нормативних документів, досвіду професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО; визначення методологічних підходів до вирішення проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки); узагальнення (для уточнення ключових понять дослідження,

виокремлення структурних компонентів досліджуваної готовності, обґрунтування методологічних засад дослідження, формулювання концептуальних положень і висновків);

емпіричних – бесіди, інтерв'ю, опитування, тестування, метод наративів, педагогічне спостереження за студентами в процесі їхньої професійної підготовки (для виявлення рівнів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту); педагогічний експеримент (для перевірки ефективності виокремлених педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки); педагогічне моделювання (для розроблення структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки);

статистичних – для математичної обробки даних педагогічного експерименту, кількісно-якісного аналізу одержаних результатів дослідження і доведення їх статистичної достовірності, графічної візуалізації.

Методологічною основою дослідження є науково-дослідницький інструментарій сукупності підходів (компетентнісний, студентоцентризований, професіографічний, системний, інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний та диференційований), які уможливили здійснити об'єктивний та цілісний аналіз процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, обґрунтувати шляхи упровадження педагогічних умов у відповідності до структурно-функціональної моделі.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження полягає в тому, що в роботі *уперше*: визначено педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки (1) розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; 2) розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів

спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; 3) збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту); розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, яка складається із цільового, методологічного, змістового, реалізаційного та діагностичного блоків;

уточнено поняття «готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту» як складне особистісне утворення, що характеризується здатністю застосовувати набуті у процесі фахової підготовки в ЗВО програмні результати навчання під час вирішення спеціалізованих задач та практичних проблем у межах роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують допомоги та заходів з фізичної реабілітації; виокремлено структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний);

удосконалено педагогічний супровід процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки.

Подальшого розвитку набули науково-теоретична суть і структура готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту; зміст, форми та методи формування досліджуваної готовності та її діагностики; етапи розвитку позитивної мотивації студентів у процесі формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає у розробці і впровадженні в освітній процес ЗВО навчально-методичного забезпечення процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки (авторський спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів

спорту»; дистанційний курс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; навчальний посібник «Фізична реабілітація, спортивна медицина»; віртуальний майданчик наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»; електронний підручник «Фізична реабілітація, спортивна медицина (контекст роботи зі спортсменами водних видів спорту)», тесторіум «Комплексна діагностика готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту»). Спецкурс і навчально-методичні матеріали можуть бути використані викладачами в ході підготовки до занять, планування роботи факультативів, науково-дослідної роботи, для укладання навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій, електронних освітніх ресурсів для дистанційного навчання, керівниками структурних підрозділів ЗВО як педагогічний інструментарій для організації процесу фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, для підвищення дієвості їх практичної підготовки.

Основні результати дисертації впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 22 від 18 серпня 2022 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (довідка № 01/10-402 від 26 серпня 2022 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 37/22 від 1 вересня 2022 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження узагальнено й висвітлено у доповідях на таких науково-практичних конференціях: *міжнародних* – «Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій» (Полтава, 2015 р.); «Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій» (Полтава, 2016 р.); «Сучасні проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, здоров'я і професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту» (Київ, 2019 р.); «Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі» (Полтава, 2020 р.); «Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення» (Київ, 2020 р.);

усеукраїнських – «Фізична реабілітація та здоров'язбережувальні технології: реалії та перспективи», (Полтава, 2021 р.);

Основні положення й результати дослідження обговорено на засіданнях кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (2018–2021рр.).

Публікації. Основні положення та результати дисертаційної роботи відображено у 14 публікаціях, із них: 3 статті – у наукових фахових виданнях України, 2 – у закордонних виданнях; 6 – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, 3 - додатково відбивають наукові результати дисертації.

Структура й обсяг дисертації. Робота складається з анотацій (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів із висновками, загальних висновків, списку використаних джерел (260 найменувань, з них – 34 іноземною мовою). Робота містить 7 таблиць і 48 рисунків. Повний обсяг дисертації становить 275 сторінок, з них основного тексту 195 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ ЗІ СПОРТСМЕНАМИ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У першому розділі з'ясовано суть основних понять із порушеної проблеми в контексті дефінітивного аналізу; запропоновано професіограму фахівця з фізичної реабілітації; визначено компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту та проаналізовано сучасний стан їх фахової підготовки.

1.1. Основні поняття дослідження в контексті дефінітивного аналізу

Нині на етапі соціально-економічного розвитку України та реформаційних процесів в освіті зростають вимоги до якості підготовки фахівців у галузі фізичної культури та спорту, які зумовлені цілями та потребами цієї галузі. Характерними ознаками трансформаційних змін і перетворень стали поява інноваційних організаційно-методичних форм фізичної культури, активізація розвитку фітнес-індустрії, перегляд змісту «традиційних» професій у цій галузі та поява нових, як-от: фітнес-тренер, фізичний терапевт, ерготерапевт, фахівець з фізичної рекреації, фахівець з фізичної реабілітації та ін.

Грунтовний аналіз вітчизняного «Класифікатора професій» ДК 003:2010 (2010 р., зі змінами та доповненнями від 2016 р.) свідчить про введення нової професійної назви роботи – 3226 «фахівець з фізичної реабілітації». З огляду на це, вітчизняні заклади вищої освіти (ЗВО) почали активну підготовку фахівців першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична реабілітація». У ході подальшого наукового пошуку на підставі контент-аналізу офіційних сайтів ЗВО, їх освітньо-професійних

програм (ОПП) з'ясовано, що підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в Україні за останнє десятиліття здійснювалася за 3 напрямками, що свідчить про зростання запитів населення у сфері зміцнення здоров'я, дотримання здорового способу життя, фізичного розвитку й удосконалення, активного відпочинку й відновлення, та актуалізує нові вимоги до професійної компетентності цих фахівців (рис. 1.1):

1) Перший напрям – підготовка фахівців (бакалаврів та магістрів) з фізичної реабілітації за ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності 227 «Фізична реабілітація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

2) Другий напрям – підготовка фахівців (бакалаврів та магістрів) з фізичної реабілітації за ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

3) Третій напрям – підготовка фахівців (бакалаврів та магістрів) з фізичної реабілітації за ОПП «Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація» за спеціальністю 014 Середня освіта предметною спеціалізацією 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності 227 «Фізична реабілітація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»; 016 Спеціальна освіта (Фізична реабілітація) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

ОПП «Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація» за спеціальністю 014 Середня освіта предметною спеціалізацією 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

Метою ОПП є підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого в європейський та світовий науково-освітній простір фахівця з фізичної реабілітації, що може кваліфіковано здійснювати виховну, фізкультурно-оздоровчу, реабілітаційну діяльність з різним контингентом населення, а також сприяти гармонійному розвитку особистості, формуванню життєво-необхідних навичок, розвитку фізичних якостей, зміцненню здоров'я, підготовці до активної трудової діяльності людини з обмеженими можливостями здоров'я.

Рис. 1.1. ОПП підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації

Підготовку фахівців здійснюють, як можна спостерігати, ЗВО різного спрямування: медичні, національні, класичні, педагогічні університети, університети фізичного виховання і спорту України за двома галузями знань: 22 «Охорона здоров'я», 01 «Освіта/Педагогіка». І кожен із них намагається у своєму середовищі представити й запропонувати абітурієнтам одну з ОПП, яка готує фахівців з фізичної реабілітації. Також деякі ЗВО пропонують ОПП за спеціальністю 016 Спеціальна освіта (Фізична реабілітація) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка».

За усіма напрямками кваліфікація фахівця-випускника таких ОПП може варіюватися у такому термінологічному полі: «бакалавр/магістр фізичної реабілітації», «бакалавр/магістр фізичної культури і спорту за спеціалізацією Фізична реабілітація», «бакалавр середньої освіти, вчитель біології та основ здоров'я», «магістр, вчитель біології та основ здоров'я», «бакалавр з середньої освіти, фахівець з фізичної реабілітації, асистент вчителя-реабілітолога» та ін.

Вочевидь, вітчизняним галузям «Охорона здоров'я» та «Освіта/Педагогіка» потрібен належний рівень кадрового забезпечення, що є незаперечною умовою його ефективного функціонування й розвитку, тому випускники ЗВО мають бути висококваліфікованими, конкурентоспроможними, компетентними, володіти як теоретичними знаннями, так і практичними навичками з фізичної реабілітації, бути професіоналами зі сформованим інноваційно-професійним мисленням, аби здійснювати фізкультурно-оздоровчу, реабілітаційну, виховну діяльність з різним контингентом населення. Це посилює увагу до фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Підкреслимо, що ключовим завданням кожного наукового дослідження є визначення його наукового інструментарію, основою якого є понятійно-категоріальний апарат. Особливості й труднощі розв'язання цього завдання щодо теми нашої дисертації передусім зумовлюється його міждисциплінарним характером. Означена в назві першого розділу проблема потребує осмислення на перетині педагогіки, дидактики, фізичної культури і спорту, охорони здоров'я, фізичної реабілітації тощо. Тому з'ясування суті базової категорії «формування

готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки» потребує аналізу низки складних поліструктурних понять і термінів.

Аналіз науково-педагогічної літератури дає підстави до висновку, що проблема підготовки зазначених фахівців була і є предметом спеціальних досліджень у галузі педагогіки, теорії й методики професійної освіти. Так, педагогічні дослідження з професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, віддзеркалені у публікаціях, дисертаціях, монографіях науковців, здебільшого присвячені таким питанням: теоретико-практичним аспектам професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО та шляхи вдосконалення цієї підготовки (Т. Бойчук (2008), М. Голубєва (2008), Ю. Долинний (2018), О. Карпучіна (2010), В. Кукса (2002), О. Левандовський (2008), І. Прихода (2007), Л. Яворська (2009) та ін.); вивченню вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки фахівців з фізичної реабілітації (Н. Белікова (2012), Ю. Лянной (2014), О. Степаненко (2014), А. Фастівець (2016)); детермінації ролі фахівця з фізичної реабілітації в системі охорони здоров'я (І. Башкін (2006), А. Вовканич (1998), Х. Кавакадзе (2006), Е. Макарова (2006), А. Різік (2006), Є. Приступа (1998) та ін.); теоретико-методичним засадам підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності (Н. Белікова (2012)); формування й розвитку мотиваційної спрямованості майбутніх фахівців із фізичної реабілітації на успішну професійну діяльність (Л. Сущенко (2007)); виявленню та реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні професійно орієнтованих дисциплін під час фахової підготовки майбутніх фізичних реабілітологів (Т. Бугеря (2009)); проблематиці працевлаштування фахівців з фізичної реабілітації (С. Казакова (2009), Е. Казаков (2009)); детермінації професійних функцій фахівців з фізичної реабілітації (С. Гук (2013)); клінічній діяльності фахівців з фізичної реабілітації (О. Бісмак (2016)); організаційно-педагогічним умовам професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами (М. Романишин (2009)) тощо.

Аналітичне осмислення наукового доробку вчених дає підстави вважати, що науковці одностайні в тому, що підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації актуальна й суголосна із завданнями, які постають перед вітчизняною системою охорони здоров'я, адже нині поняття «фізична реабілітація» розглядається як галузь знань, котра знаходиться на перетині галузей фізичної культури й виховання та охорони здоров'я, що має на меті максимальне відновлення функціональних можливостей організму людини шляхом використання фізичних вправ (Лянной, 2015, Фастівець, 2016). Разом із тим, погоджуючись з дослідниками, висловлюємо й власну позицію щодо кросдисциплінарності дефініції «фізична реабілітація», адже її контекст відбивається не лише у вище згаданих галузях. Галузь знань 01 «Освіта/педагогіка» також оперує цим поняттям, оскільки ОПП «Фізична реабілітація» визначають своїм основним фокусом «спеціальну освіту та професійну підготовку у сфері охорони здоров'я, зокрема у фізичній реабілітації (фізичній терапії, ерготерапії)» (ОПП «Фізична реабілітація»..., 2019). Таким чином, поняття «фізична реабілітація» можна вважати кросдисциплінарним, оскільки детермінується й досліджується науковцями та практиками як галузь, котра знаходиться на перетині галузей фізичної культури й спорту, охорони здоров'я й педагогіки як інструменту з підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Продовжуючи позицію Л. Сущенко, варто зазначити, що пріоритетним напрямом підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації є «перенесення акценту з вузько предметної підготовки на формування й розвиток високоосвіченої цілісної особистості майбутнього фахівця в цій сфері, перехід студента з об'єкту зовнішньої дії, «споживача» готових знань до суб'єкта свого професійного становлення й розвитку» (Сущенко, 2003, с. 348).

Звернімося до визначення основоположних для нашого дослідження понять «фізична реабілітація», «майбутній фахівець з фізичної реабілітації», «спортсмени водних видів спорту», «готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту».

Авторський колектив підручника «Фізична реабілітація» на чолі з С. Поповим номінує це поняття «... як лікувально-педагогічний, і як виховний процес із використанням різних засобів: активних (усіх форм лікувальної фізичної культури), пасивних (масажу, фізіотерапії, мануальної терапії, природних чинників) та психорегулювальних (аутогенного тренування, м'язової релаксації» (Физическая реабилитация..., 1999).

Відомий вітчизняний автор навчального посібника з фізичної реабілітації А. Вовканич номінує цю дефініцію як напрям у галузі охорони здоров'я, ключовим завданням якого є запобігання або полегшення рухових дисфункцій людини (Вовканич, 2013, с. 9). Вочевидь, це визначення можна вважати найлаконічнішим, яким користуються студенти вітчизняних ЗВО у процесі вивчення однойменної дисципліни.

За А. Фастівець, під поняттям «фізична реабілітація» слід розуміти «систему заходів, котрі спрямовані на вироблення і застосування комплексів фізичних вправ на різних етапах лікування і реабілітації людини, що забезпечують її функціональне відновлення, виявляють і розвивають резервні та компенсаторні можливості організму шляхом вироблення нових рухів, компенсаторних навичок, користування технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення» (Фастівець, 2016, с. 78).

У ході наукового пошуку нами з'ясовано, що цим визначенням дослідниця послуговувалася згідно із Законом України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (2006 р.). Аналізуючи зміни та доповнення, які вносилися експертами за період з 2006 по 2021 рік до змісту цього Закону, бачимо трансформацію й зникнення дефініції з тексту нормативного документа. Так, нині в Законі визначаються терміносполучення «психолого-педагогічна реабілітація», «професійна реабілітація», «трудова реабілітація», «фізкультурно-спортивна реабілітація», «соціальна реабілітація», «психологічна реабілітація», й ігнорується дефініція «фізична реабілітація».

У контексті дослідження вартує уваги дефініція «*фізкультурно-спортивна реабілітація*», детермінована як «система заходів, розроблених із застосуванням

фізичних вправ для відновлення здоров'я особи та спрямованих на відновлення і компенсацію за допомогою занять фізичною культурою і спортом функціональних можливостей її організму для покращення фізичного і психологічного стану» (Закон України..., 2021).

Разом із тим, вважаємо, що науковий дискурс обраної для дослідження проблематики, а також Класифікатор професій дає нам підстави використовувати терміносполучення «фізична реабілітація», оскільки проблема підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, зокрема, до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, є актуальною й широко представлена в ОПП сучасних вітчизняних ЗВО.

Подальший аналіз наукових праць засвідчив широке розмаїття тлумачень цього терміносполучення, відтак, і відсутність єдиного, загальноприйнятого визначення.

У своєму навчальному посібнику автори М. Воробйов та Т. Круцевич потрактовують фізичну реабілітацію як «галузь науки, що вивчає теоретичні, практичні та методичні проблеми застосування фізичних вправ з метою профілактики, підтримання і збільшення функціональних можливостей організму людини на різних етапах життєдіяльності; розвитку компенсаторно-приспосувальних механізмів при різних захворюваннях і травмах; корекції морфофункціональних порушень; способи покращання ефективності клініко-функціональних результатів лікування; орієнтації на зменшення термінів непрацездатності, попередження інвалідності і пристосування неповносправних осіб до змінених умов життя (Воробйов, Круцевич, 2006, с. 108).

Дослідник О. Гужаловський пов'язує суть терміносполучення «фізична реабілітація» з діяльністю з відновлення частково втрачених або ослаблених психофізичних функцій і можливостей людини. Цілком погоджуємося із науковцем, що фізична реабілітація як спеціально організована діяльність задовольняє потреби в лікуванні та відновленні сил людини засобами лікувальної фізичної культури (ЛФК), котрі вміщують фізичні вправи, лазню, масажі, водні процедури тощо (Гужаловський, 1986, с. 5).

Як стверджує у своїх працях В. Кукса, фізичну реабілітацію доцільно розглядати як «навчально-професійну галузь науково-практичних знань природно-валеологічного та фізкультурно-реабілітаційного напрямів, котрі вивчають закономірності механізмів оздоровлення людини після хвороби і якість життєдіяльності хворого за рахунок виховання культури оздоровчої розумової діяльності, оптимальної рухової активності, використання природно-кліматичних чинників, а також підвищення власної відповідальності за індивідуальне здоров'я» (Кукса, 2001, с. 47). До цитованої думки автора додамо, що характерною особливістю професійної діяльності сучасного фахівця з фізичної реабілітації в умовах ринкової економіки є постійне зростання кількості різноманітних завдань, пов'язаних із необхідністю підвищення конкурентоздатності реабілітаційних процедур, його виграшного становища на ринку послуг фізіотерапії та ерготерапії, зростання організаційних, здоров'язбережувальних, фізкультурно-оздоровчих переваг та зменшення ризиків під час фізичної реабілітації тих, хто цього потребує, а також поява все нових умов і обставин, сприятливі й несприятливі характеристики яких повинні вчасно і правильно детермінуватися.

Імпонує позиція В. Мурзи, котрий номінує фізичну реабілітацію з дидактичної точки зору «як навчально-наукову дисципліну, предметом якої є вивчення особливостей застосування засобів такої реабілітації (засоби організації здорового способу життя, природні фактори, кінезіотерапія, масажі, фізпроцедури, організація збалансованого харчування тощо), а об'єктом – вивчення принципів, підходів, методів, засобів, організаційних форм, структури процедур, засобів управління процесом фізичної реабілітації» (Мурза, 2010, с. 8).

Водночас видається важливою думка експертів Британської професійної спілки фізіотерапевтів, згідно якої фізичну реабілітацію варто номінувати як медичну спеціальність, котра передбачає відновлення й підтримку фізичного, психічного та соціального здоров'я людини з урахуванням її початкового стану, розробку та просування високоякісного інноваційного догляду за пацієнтами, застосовуючи для вирішення цих завдань фізичні (природні) методи впливу на

пацієнта, засновані на рухах, мануальному впливі, масажі, рефлексотерапії та дії світла, тепла, високих частот, ультразвуку та води (Chartered..., 2002).

Суголосною є й позиція експертів Асоціації фізіотерапії Канади, які зазначають, що фізична реабілітація є професійною галуззю охорони здоров'я, котра спрямовує свою діяльність на реабілітацію людей з широким спектром наслідків захворювань, травм, інвалідністю, та передбачає застосування рухової терапії, масажу, фізіопроцедур, водних процедур, а також фізіотерапевтичне навчання і консультування різних категорій населення щодо активного ведення здорового способу життя, укріплення власного здоров'я, профілактики різних захворювань та травматизму, ініціювання й розвиток проєктів у галузі фізичної реабілітації (Canadian Physiotherapy Association).

Поділяючи наукову позицію вище згаданих дослідників, у дисертації трактуватимемо **фізичну реабілітацію** як галузь науки, що вивчає теоретичні, практичні та методичні проблеми застосування фізичних прав, масажу, рухової терапії, водних процедур, фізіопроцедур, ЛФК з метою реабілітації осіб з наслідками захворювань, травм, інвалідністю, а також профілактики, підтримання і збільшення функціональних можливостей організму людини на різних етапах життєдіяльності.

Визначаючи суть іншого важливого для дослідження терміносполучення «майбутній фахівець з фізичної реабілітації», звертаємося до ОПП, за якими здійснюється їх підготовка. Аналіз вітчизняних ОПП за останнє десятиліття дав змогу зафіксувати, що «майбутній фахівець з фізичної реабілітації» є здобувачем вищої освіти за бакалаврським чи магістерським рівнем, котрий опановує відповідну ОПП за одним із напрямів (перший напрям – підготовка фахівців (бакалаврів та магістрів) з фізичної реабілітації за ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності 227 «Фізична реабілітація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я»; другий напрям – підготовка фахівців (бакалаврів та магістрів) з фізичної реабілітації за ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»; третій напрям – підготовка фахівців (бакалаврів та магістрів) з фізичної реабілітації за ОПП «Біологія та здоров'я

людини. Фізична реабілітація» за спеціальністю 014 Середня освіта предметною спеціалізацією 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»), 016 Спеціальна освіта (Фізична реабілітація) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»).

Утім, варто особливо наголосити на зміни, які відбулися у вітчизняному освітньому просторі в контексті підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. Так, у 2018 році було прийнято Стандарт вищої освіти бакалаврського рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія (Київ, 2018 р.), на який нині орієнтуються ЗВО при розробці ОПП підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. Дослідження предметної області цього нормативного документа (рис. 1.2) свідчить про те, що випускник бакалаврської ОПП є фахівцем з фізичної реабілітації.

Рис. 1.2. Предметна область Стандарту (2018 р.)

Варто наголосити, що у дослідженнях відомого вітчизняного вченого М. Герцика ще в 2010 році говорилося про те, що згідно міжнародних стандартів фахівець з фізичної реабілітації відповідає фаху «фізичний терапевт» (англ. – physical therapist) як нелікарська професія. Відтак, професійна діяльність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації лежить у площині сучасної моделі мультидисциплінарної реабілітації осіб з руховими розладами (Герцик, 2010)

Таким чином, на підставі аналізу змісту вище згаданого Стандарту вищої освіти бакалаврського рівня галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія (2018 р.), інформаційного посібника «Сфера діяльності фізичного терапевта» (2019 р.), розробленого експертами Української асоціації фізичної терапії, доходимо висновку, що *фахівець з фізичної реабілітації (фізичний терапевт) є випускником акредитованого ЗВО, який має ґрунтовну підготовку з питань діагностики, терапії та профілактики рухових дисфункцій.* Тож у подальшому вважатимемо термін «фахівець з фізичної реабілітації» тотожними терміну «фізичний терапевт» й використовуватимемо його у вище зазначеному сенсі.

Вочевидь, *майбутній фахівець з фізичної реабілітації (фізичний терапевт)* є здобувачем відповідної акредитованої ОПП у ЗВО, яка позиціонує у своєму змісті теоретичну та практичну підготовку студентів з питань діагностики, терапії та профілактики рухових дисфункцій, котрий прагне досягти високих програмних результатів навчання.

Така дефініція терміну «майбутній фахівець з фізичної реабілітації (фізичний терапевт)», на нашу думку, є цілком слушною з огляду й на те, що згідно іншого українського Стандарту вищої освіти бакалаврського рівня галузі знань «01 Освіта/Педагогіка» спеціальності «017 Фізична культура і спорт» (Київ, 2019 р.), випускники ОПП також можуть виконувати професійні функції фахівця з фізичної реабілітації. Підставою до цього висновку слугує низка компетентностей та програмних результатів навчання (СК 3 – здатність до організації оздоровчо-рекреаційної рухової активності різних груп населення; СК 4 – здатність визначати заходи з фізкультурно-спортивної реабілітації та форми адаптивного

спорту для осіб, що їх потребують; СК 5 – здатність зміцнювати здоров'я людини шляхом використання рухової активності, раціонального харчування та інших чинників здорового способу життя; обґрунтування вибору заходів з фізкультурно-спортивної реабілітації та адаптивного спорту як один із важливих нормативних складників змісту фахової підготовки, віддзеркалених у термінах результатів навчання та ін.), які презентує цей Стандарт.

Логіка наукового пошуку спрямовує нас на побудову *професіограми фахівця з фізичної реабілітації* як опису професійно важливих якостей, кваліфікаційних вимог, медичних протипоказань, спеціальної дидактичної тріади ЗУН (ЗУН – знання, уміння і навички), компетентностей, необхідних йому для успішного виконання своєї безпосередньої професійної діяльності (Дубасенюк, 2019). Відтак, застосовуючи *професіографічний підхід* (С. Вітвицька (2016), О. Дубасенюк (2019), Е. Калицький (1996) та ін.), доходимо висновку, що саме професіограма допоможе змоделювати передбачений результат, що ідеально існує, але має бути безпосередньо досягнутий після певного терміну навчання студентів-майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО за вище згаданими ОПП. «Як система вимог до фахівця, – пише С. Вітвицька, – вона надає можливість передбачити конкретні шляхи, заходи, операції, засоби, критерії професійної підготовки студентів, а також удосконалювати програму формування особистості майбутнього фахівця» (Вітвицька, 2016, с. 194).

Викладене вище та аналітичне осмислення праць науковців (О. Бісмак (2016), Т. Бойчук (2008), М. Голубєва (2008), С. Городинський (2015), Ю. Долинний (2018), О. Карпухіна (2010), О. Левандовський (2008), Л. Примачок (2020), І. Прихода (2007), Л. Яворська (2009) та ін.) окреслює в формуванні змісту професіограми фахівця з фізичної реабілітації орієнтири, які є її складниками:

загальноосвітні ЗУН широкого використання – ґрунтовні загальні знання з основ здоров'я, валеології, фізичної культури, культури мовлення, комп'ютерної техніки, історії, гігієни та основ екології тощо;

фахові ЗУН – досконале володіння фахівцем з фізичної реабілітації навичками здійснення професійною діяльністю за фахом (наприклад, ЗУН з

анатомії і фізіології людини, теорії фізичних занять і спорту, фізіології праці, біомеханіки, фізіології рухової активності спорту, фізичної реабілітації при травмах у спортсменів, СПА-процедури, проведення клінічної діяльності, відпускання певних процедур, спілкування з пацієнтом тощо);

когнітивні здібності – здатність фахівця з фізичної реабілітації переносити знання з одного виду професійної діяльності на інший, вирішувати проблеми у сфері фізичної реабілітації тих, хто цього потребує, самостійність, гнучкість та критичність мислення, професійна мобільність, аналітичність мислення тощо;

особистісні якості – володіння фахівцем з фізичної реабілітації такими якостями, як-от: відповідальність, оптимізм, дисциплінованість, надійність, мотивація досягнень результату роботи з пацієнтом, прагнення забезпечувати якнайвищу якість своєї роботи, здатність швидко поновлювати та будувати знання;

психомоторні здібності – загальні психомоторні здібності фахівця з фізичної реабілітації, координація дій, швидкість реакцій, витривалість, концентрація уваги, котрі впливають на ефективне застосування фізичних прав, масажу, рухової терапії, водних процедур, фізіопроцедур, ЛФК з метою реабілітації осіб з наслідками захворювань, травм, інвалідністю;

соціальні здібності – толерантність, співробітництво, справедливість, здатність працювати в команді;

комунікативні здібності – здібності фахівця з фізичної реабілітації до спілкування з пацієнтами, здатність знайти адекватний підхід до кожного, встановлювати з ними тактовні взаєностосунки, засновані на довірі і повазі;

організаційні здібності – здібності фахівця з фізичної реабілітації до організації роботи за своїми пацієнтами, котрі потребують допомоги та заходів з фізичної реабілітації;

авторитарні здібності – здібності фахівця з фізичної реабілітації до здійснення безпосереднього емоційно-вольового впливу на пацієнтів, здатність досягати з їхнього боку авторитетного ставлення, котрі безпосередньо залежать від наполегливості, рішучості, витримки, вимогливості, від відчуття власної відповідальності за кожного пацієнта (Городинський, 2015, Примачок, 2020).

Відштовхуючись від положень, сформульованих Ю. Арешиною, О. Беспаловою та О. Лянною, робимо висновок, що до *професійних функцій* фахівця з фізичної реабілітації слід віднести ті, які уможливають йому у цілому успішно провадити свою роботу за різними напрямками, як-от: здійснювати різнопланові реабілітаційні заходи; якісно проводити діагностику, обстеження, детермінацію функціонального стану та рівня фізичного розвитку осіб різного віку й потреб у реабілітації, виявляти різні порушення і розробляти індивідуальні програми реабілітації через створення індивідуального комплексу фізичних вправ; займатися активно самоосвітою та вивчати способи реабілітації тих, хто цього потребує та звертається за допомогою; усіляко підтримувати фізичне самопочуття і здоров'я осіб, задовольняти потреби у самообслуговуванні, сприяти охороні здоров'я та благополуччю населення, підкреслюючи й пропагуючи важливість фізичної активності та фізичних вправ для кожного; проводити оздоровчі заняття із застосуванням різноманітних технік і фізичних вправ тощо (Беспалова, Арешина, Лянна, 2020). Відтак, продовжуючи позицію дослідниць, сучасного фахівця з фізичної реабілітації до роботи, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту, необхідно готувати до того, що в професійній діяльності він зіткнеться з професійними функціями, які узагальнено систематизовано відображено на рисунку 1.3:

Рис. 1.3. Професійні функції фахівця з фізичної реабілітації (за Ю. Арешиною, О. Беспаловою та О. Лянною)

Детальніше у своїх дослідженнях розкрив професійні функції С. Гук (2013). Отже, спираючись на думку вченого, можемо узагальнено означити структуру професійних функцій фахівця з фізичної реабілітації (рис. 1.4):

Професійні функції	комплексний підхід у використанні різноманітних фізичних вправ та природних чинників для оздоровлення людини;
	проведення комплексного обстеження (рівень фізичного розвитку, фізичної підготовленості та працездатності, рухових можливостей людини);
	розробка та впровадження програми фізичної реабілітації у співпраці з членами мультидисциплінарної команди та пацієнтом/клієнтом з урахуванням його індивідуальних особливостей та трудової діяльності;
	проведення оздоровчих занять із застосуванням фізичних вправ;
	пояснення мети і завдань заняття, техніки виконання рухових дій, рекомендованих пацієнту, у будь-якому реабілітаційному періоді;
	здійснення контролю за ефективністю реабілітаційних програм та навчання навичкам самоконтролю упродовж всього періоду реабілітації;
	проведення традиційного та нетрадиційного видів масажу;
	застосування технічних та біотехнічних засобів у процесі реабілітаційного втручання;
	здійснення виховної роботи в процесі фізичної реабілітації, пропагування здорового способу життя та формування стійкої спрямованості на оздоровлення;
	організація методичного супроводу реабілітаційних та оздоровчих занять фізичними вправами для людей, які займаються фізичною культурою самостійно;
	профілактика травматизму, забезпечення безпеки проведення занять;
	надання першої невідкладної допомоги при гострих порушеннях стану здоров'я;
	розповсюдження медико-біологічних, екологічних, соціально-економічних, загальнокультурних і правових знань

Рис. 1.4. Професійні функції фахівця з фізичної реабілітації (за С. Гуком)

Як свідчить аналіз даних з рисунків 1.3 та 1.4, можна говорити про узгодженість професійних функцій фахівця з фізичної реабілітації, визначених з різним ступенем їх деталізації.

Вирішуючи дослідницьке завдання зі створення професіограми фахівця з фізичної реабілітації, визначальним та значущим для нас є зміст інформаційного посібника «Сфера діяльності фізичного терапевта/фахівця фізичної реабілітації» (2017, 2019 р.р.), розробленого експертами Української асоціації фізичної терапії, у якому чітко окреслено сферу професійної діяльності, освітню кваліфікацію, права та обов'язки фахівця, що дає нам підстави для побудови професіограми у такому форматі (рис. 1.5):

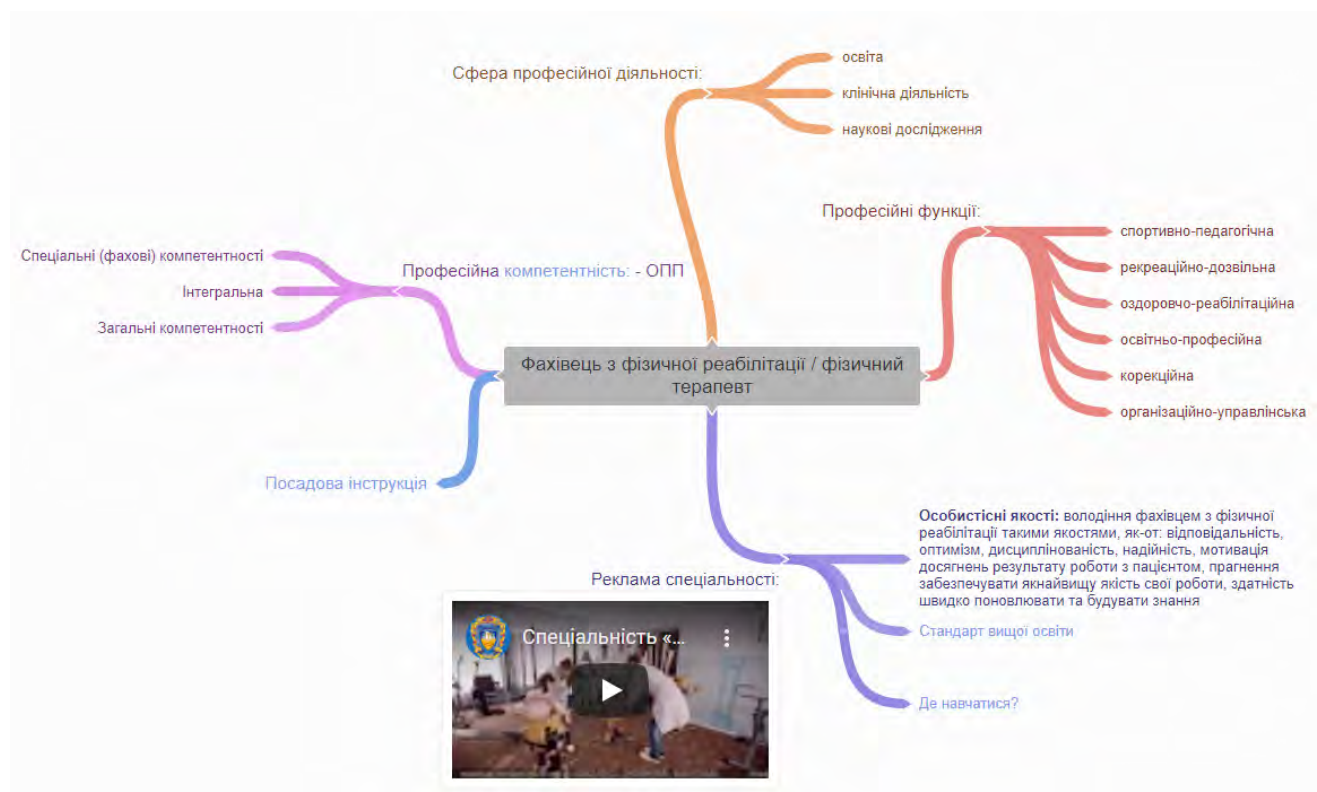

Рис. 1.5. Інтерактивна професіограма фахівця з фізичної реабілітації

Підкреслимо, що для побудови професіограми використано інтерактивний сервіс для створення ментальних карт, адже ментальне картування, як зазначають у своїх роботах Н. Кононец (2016), Т. Позднякова (2018) та І. Сокол (2011), як засіб для візуалізації процесу загального системного мислення за допомогою схем, дає нам можливість відобразити професіограму фахівця з фізичної реабілітації як

інтерактивну систему, що має структурно-функціональні складники для розкриття суті особистості такого фахівця, його професійних функцій, сфери професійної діяльності, а також орієнтири (гіперпосилання, відео) для детальнішого ознайомлення з професією та де її можна здобути.

Такий рівень систематизації та узагальнення знань про фахівця з фізичної реабілітації, інформації про стандарти вищої освіти, ОПП, програмні компетентності, його особистісні якості, ЗВО, котрі здійснюють їх підготовку, відеоматеріали, що відображають суть професії, представлений самим середовищем ментальної карти, на нашу думку, є достатньою мірою сучасним та наочним, адже за допомогою зрозумілих символів, образів, асоціацій, якими мислить людина, наглядно відображається цілісна картина знань про професіограму фахівця з фізичної реабілітації.

Продовжуючи позицію науковців, можемо говорити про те, що використання ментальної карти у процесі з'ясування суті професіограми фахівця з фізичної реабілітації створює власну технологію систематизації та узагальнення знань про цю професію, котра допоможе зберігання необхідного обсягу інформації, належне її усвідомлення та розуміння.

У ході подальшого наукового пошуку в контексті дефінітивного аналізу основних понять дослідження варто зупинитися на з'ясуванні суті терміносполучення «спортсмени водних видів спорту».

Досліджуючи чинне законодавство у галузі фізичної культури і спорту (Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1994 р., зі змінами та доповненнями від 2021 р., Проект Закону «Про внесення змін до Закону України "Про фізичну культуру і спорт"» (2021 р.) та ін.), з'ясовуємо, що терміном «спортсмен» номінують особу, котра систематично займається певним видом (чи видами) спорту та бере участь у спортивних змаганнях. Вочевидь, терміносполучення «спортсмени водних видів спорту» слід трактувати з урахуванням вище згаданих нормативних документів. Отже, спортсмени водних видів спорту – це фізичні особи, які систематично займаються водними видами спорту та беруть участь у спортивних змаганнях.

Аналіз існуючих, зокрема, популярних на сьогодні водних видів спорту (рис. 1.6), уявлень про сутність та їх зміст дозволив з'ясувати, що переважна більшість з них – це екстремальні види, пов'язані з певним ступенем ризиків травматизму, що актуалізує необхідність процесів реабілітації та підвищення психофізіологічних адаптаційних можливостей спортсменів (Вознюк, 2017, Иссурин, 1998, Егоров, 1983).

Спортивне плавання	Водне поло	Веслування на байдарках і каное	Стрибки у воду	Синхронне плавання
Водні лижі	Водна аеробіка	Серфінг	Вейкбординг	Вейксерфінг
Віндсерфінг	Кайтсерфінг	Кайтбординг	Гідрофойл	Сап-серфінг
Рафтинг	Кліфф-дайвінг (стрибки зі скель)	Скімбординг	Дайвінг	Фрідайвінг
Падлбордінг	Каякінг	Парасейлінг	Академічне веслування	Вітрильний спорт

Рис. 1.6. Водні види спорту

У своїх роботах Д. Качуровський наголошує на тому, що у водних видах спорту головна взаємодія спортсмена – це взаємодія з водним середовищем. Цілком ймовірно, що «... саме вона має характер прямого фізичного поєднання тіла спортсмена та водного середовища, до того ж гармонійне поєднання двох її складників – подолання середовища (вважаймо, суперництво) та поступливість (відповідно, співпраця) стосовно нього – має першочергове значення для отримання високого спортивного результату, котрий варто розуміти як зовнішньо-практичний результат (швидке проходження дистанції)», – пише у своїй дисертації дослідник (Качуровський, 2012, с. 79).

Якщо відштовхуватися від класифікації видів спорту за показником екстремальності, запропонованої М. Самойловим (диференціювання

екстремальних факторів, які зустрічаються у спортивній діяльності, за ступенем інтенсивності впливу на спортсмена у межах трирівневої градації – низька, середня та висока), то водні види спорту відносяться до середнього ступеня екстремальності, за винятком підводних видів спорту, котрі позиціонуються науковцем як види високого рівня екстремальності (Самойлов, 2007).

Зміст останнього посилу корелює з об'єктивною необхідністю пошуку нових шляхів, підходів для одночасного вирішення проблеми досягнення високого рівня спеціальної фізичної підготовки й працездатності спортсменів водних видів спорту та проблеми збереження їх здоров'я, відновлення рухової активності після травм, тобто фізичної реабілітації. Дослідження праць науковців (О. Лисенко (2017, 2019), С. Федорчук (2017, 2019), О. Шинкарук (2017, 2019) та ін.) слугують підставою до висновку, що пошук нових підходів лежить у площині постійного контролю стану психофізіологічних функцій для прогнозування ризику травматизму спортсменів, психологічна підготовка з метою збереження здоров'я спортсменів та надання йому можливостей якнайдовше продовжувати активне спортивне життя (Шинкарук, Лисенко, Федорчук, 2017, Fedorchuk, Lysenko, Shynkaruk, 2019). На важливості здоров'язбережувального аспекту професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації особливо наголошує у своїх роботах Є. Вишар, яка присвятила цій проблематиці низку наукових робіт, зокрема, кандидатську дисертацію (Вишар, 2021).

Таким чином, доходимо висновку, що, враховуючи поліфункціональність професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації, про що свідчить його професіограма, а також результати аналітичного осмислення наукових праць (О. Бісмак (2016), Т. Бойчук (2008), Є. Вишар (2011), М. Голубєва (2008), С. Городинський (2015), Ю. Долинний (2018), М. Линець (2017), О. Лисенко (2017, 2019), Г. Магльована (2006) А. Магльований (2006), В. Мухін (2006), Л. Примачок (2020), С. Федорчук (2017, 2019), Х. Хіменес (2017), О. Чичкан (2017), О. Шинкарук (2017, 2019), Л. Яворська (2009) та ін.), фахівець із фізичної реабілітації має бути готовим до роботи зі спортсменами водних видів спорту, тобто готовим на професійному рівні застосовати різноманітні методи фізичної

реабілітації та здоров'язбереження задля відновлення функцій організму таких спортсменів, нормалізації їхнього здоров'я, фізичної активності й самостійності, оптимального фізичного стану, психологічного самопочуття, що даватиме їм можливість якомога довше й успішно займатися водними видами спорту. Цілком логічно, що формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту має розпочинатися у процесі фахової підготовки у ЗВО під час реалізації відповідної ОПП.

Водночас видається важливою думка науковців, що «готовність фахівців фізичної реабілітації поєднують з педагогічними аспектами, зазначаючи, що ці фахівці є педагогами у сфері відновлення чи переробки рухової діяльності неповноправних осіб» (Вишар, 2021, с. 74). На останньому посилі слід акцентувати особливу увагу, оскільки саме педагогічні чинники насамперед повинен уміти враховувати майбутній фахівець з фізичної реабілітації, осмислюючи контекст своєї діяльності зі спортсменами водних видів спорту.

Далі (п. 1.2) більш детально зупинимося на з'ясуванні суті поняття готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки та характеристиках його структурних компонентів.

1.2. Суть та структура готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту

Безперечно, відправною теоретичною позицією будь-якого дослідження є з'ясування й уточнення визначень ключових понять для подальшого осмислення суті досліджуваного об'єкта. Низку таких понять ми схарактеризували у п.1.1. Разом із тим, в аспекті означеної проблеми важливо здійснити системний аналіз та уточнення тлумачень понять «фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» та «готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту». Водночас, важливим завданням нашого дослідження є визначення структурних компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Аналітичне осмислення ОПП підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації свідчить, що їх реалізація спрямована на набуття студентами відповідного рівня інтегральної компетентності. Вважаючи, що компетентність є поєднанням відповідних знань і здібностей особистості, котрі дозволяють обґрунтовано судити про професійну сферу й ефективно діяти в ній, дослідник А. Хуторський особливо акцентує увагу на тому, що вона є результатом професійної підготовки, готовністю особистості до мобілізації ЗУН, рис та якостей, зовнішніх ресурсів для ефективної діяльності в конкретній ситуації (Хуторской, 2002).

Характерно, що сам термін «фахівець», як переконливо доводить у своїй дисертації І. Каплун, віддзеркалює у своєму змісті два аспекти:

– *професійну компетентність* як гностичний, інтелектуальний складник (система ЗУН, тобто теоретичну і практичну готовність до здійснення професійної діяльності);

– *професійну ідентичність* як когнітивно-емоційний, ціннісно-смісловий складник (усвідомлення себе фахівцем майбутньої діяльності, цілеспрямована активність, віра в себе, свої здібності та власні можливості, бажання професійно самореалізовуватися, бути готовим до самовдосконалення

тощо, тобто емоційно-ціннісна готовність до здійснення професійної діяльності) (Каплун, 2014).

Суголосною є позиція науковців (В. Галузьяк (2016), О. Скоробагата (2008), Л. Супрун (1994), С. Тихолаз (2016) та ін.), які трактують двоїстість дефініції «готовність» як складного особистісного утворення фахівця за двома рівнями:

- перший рівень готовності детермінується бажанням, прагненням оволодіти професійними ЗУН, професійною компетентністю;
- другий рівень готовності детермінується здатністю особистості, її підготовленістю до виконання професійних функцій (сформованість системи ЗУН, особистісних якостей, котрих вимагає конкретна сфера професійної діяльності (Галузьяк, Тихолаз, 2016, Скоробагата, 2008).

Грунтовний аналіз наукових джерел слугував підставою до висновку, що поняття «готовність», «готовність до діяльності», з'ясування їх суті є здебільшого предметом досліджень психологів (Г. Балл (1996), М. Дяченко (1976), Л. Кандибович (1976), П. Перепелиця (1996) та ін.).

Разом із тим, за останні роки з'явилося багато дисертаційних досліджень у галузях педагогічних наук, у яких здобувачі використовують ці поняття й намагаються здійснити їх уточнення у контексті предмета свого дослідження. Це породило у науково-педагогічному дискурсі низку терміносполучень, основу якого складає поняття «готовність до діяльності».

Слід зазначити, що здебільшого дослідники звертаються до української «Енциклопедії освіти» (2008) за редакцією В. Кременя, автори якої визначають готовність до діяльності як стан мобілізації психологічної і психофізіологічної систем людини, які забезпечують виконання певної діяльності (Енциклопедія освіти, 2008). Там само дослідники знаходять та оперують у своїх подальших наукових пошуках ключовими її аспектами: мотиваційним, операційним, соціально-психологічним, психофізіологічним (рис. 1.7):

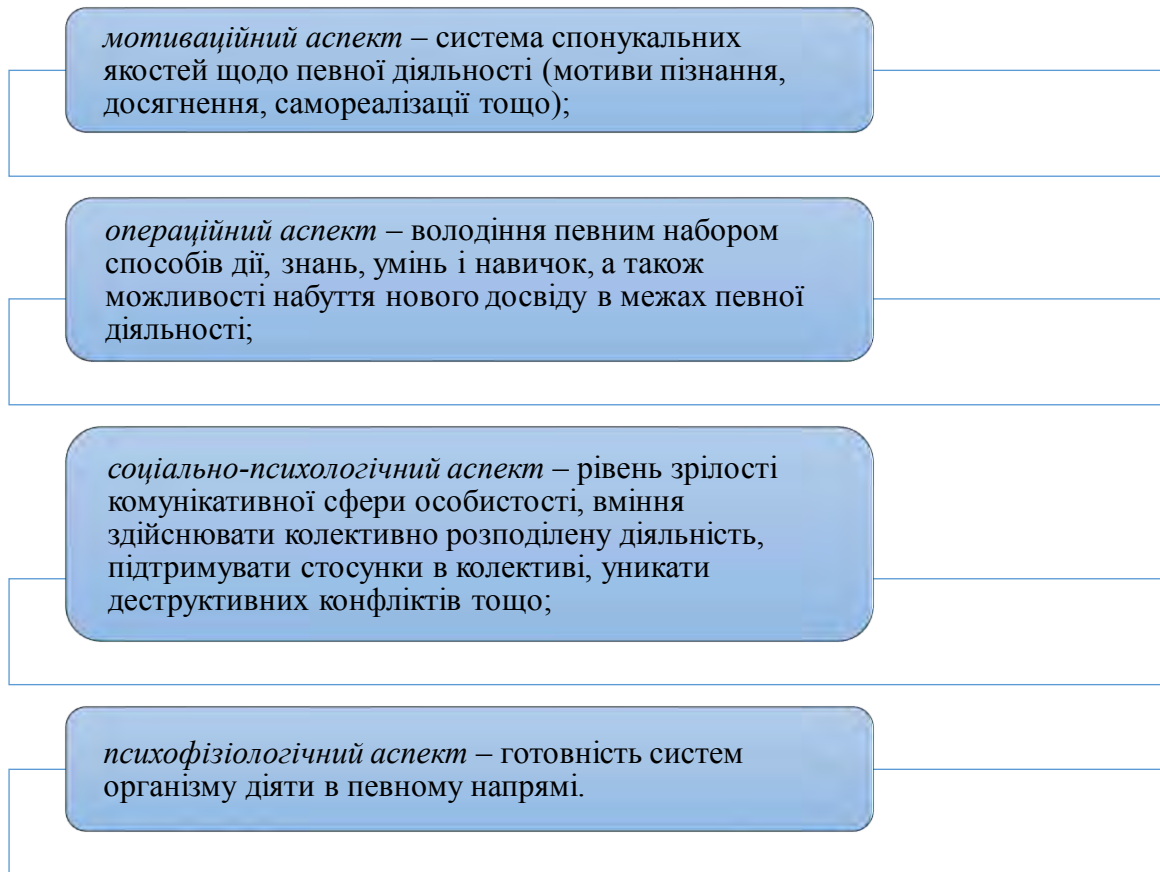

Рис. 1.7. Аспекти поняття готовності до діяльності (за В. Кременем)

Звертаючись до наукового доробку вчених, присвячених з'ясуванню суті поняття готовності до діяльності, цілком закономірно зустрічаємося з трактовкою, яку запропонувала К. Дурай-Новакова. Так, дослідниця номінує цю дефініцію як активний стан особистості, що детермінує успішне вирішення комплексу професійних завдань, цілісне вираження усіх підструктур особистості, зорієнтованих на продуктивне виконання професійних функцій, тобто складне структурне утворення, яке ґрунтується, насамперед, на позитивній мотивації, установках, потребах та інтересах, набутому на практиці досвіді використання ЗУН, та передбачає міцне засвоєння й прийняття цінностей обраної професійної діяльності (Дурай-Новакова, 1983).

У ході подальшого аналізу наукових праць (Г. Балл (1996), Т. Бугеря (2009), О. Ващенко (2006), К. Дурай-Новакова (1983), М. Дяченко (1976), Л. Кандибович (1976), І. Коваль (2017), П. Перепелиця (1996), О. Погонцева (2010),

С. Свириденко (2006) та ін.) дійшли висновку, що думки й позиція вчених щодо тлумачення поняття диференціюються за такими напрямками:

- «готовність до професійної діяльності» як здобута інтегральна освіта, тобто здобута система ЗУН, спеціальні навички й компетентності, індивідуальні нахили й психологічні особливості (риси), котрі забезпечують високу ефективність фахового функціонування особистості;

- як складне особистісне утворення, котре вміщує мотиви, що спрямовують майбутніх фахівців на усвідомлення необхідності вирішення професійних завдань, та є, безперечно, результатом підготовки у закладах освіти;

- як активний стан особистості, що детермінує успішне вирішення комплексу професійних завдань;

- як схильність особистості до відповідного типу діяльності (мотиваційний складник) та володіння нею ефективними стратегіями діяльності, узагальненими способами й прийомами дій та операцій (інструментальний складник).

Висловлюючи власну позицію, зазначимо, що дуже важко заперечити якийсь із вище схарактеризованих напрямів витлумачування дефініції, вони науково обґрунтовані й доволі точно характеризують її суть. Імпонує підхід, за якого готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту може виступити аналогом інтегральної освіти, тобто здобутої студентом у ЗВО система ЗУН, спеціальних навичок й компетентностей, індивідуальних нахилів та особистісних рис, котрі забезпечать у майбутньому високу ефективність його фахового функціонування, відображаючи різноспрямованість та різномасштабність професійних завдань, що їх одночасно вирішує фахівець з фізичної реабілітації, і неповторність умов, у яких він діє в кожний момент своєї праці. Безперечно, останній посил корелює з активним станом особистості фахівця з фізичної реабілітації, що детермінує успішне вирішення комплексу професійних завдань при роботі зі спортсменами водних видів спорту. Разом із тим, готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту можна розглядати як

складне особистісне утворення, котре вміщує мотиви, що спрямовують майбутніх фахівців на усвідомлення необхідності вирішення професійних завдань, та є результатом підготовки у закладах освіти.

Як бачимо, поліаспектність розуміння вихідного поняття «готовність до професійної діяльності» ускладнює здійснення уточнення ключового поняття нашого дослідження «готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту», але й актуалізує необхідність визначення його компонентів.

Обстоюючи позицію науковців (В. Семиченко (2007), В. Сідоров (2018) та ін.), що готовність до професійної діяльності є результатом підготовки студента у закладі освіти, ми спираємося у своєму дослідженні при з'ясуванні суті готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту на два підходи – процесний та результативний (рис. 1.8).

Так, згідно *процесного підходу*, поняття «підготовка» розглядаємо як процес навчання – спеціально організований процес формування готовності (у нашому дослідженні – готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту) до виконання майбутніх професійних завдань.

Разом із тим, у відповідності до *результативного підходу*, підготовку детермінуємо як результат, тобто готовність (у нас – готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту), під якою варто розуміти наявність ЗУН, компетентностей, необхідних для успішного виконання різного роду професійних завдань у межах повноважень та кола службових обов'язків.

Рис. 1.8. Взаємозв'язок понять «підготовка» та «готовність»

Аналіз енциклопедичної, довідкової та науково-педагогічної літератури, проведений нами, дав змогу зафіксувати, що загальноприйнятого визначення поняття «фахова підготовка» з позицій сьогодення не існує. Обстоюючи позицію

Є. Огарьова та В. Онушкіна, що термін «підготовка» слід трактувати як «...оволодіння певним соціальним досвідом з метою його подальшого застосування під час виконання специфічних завдань практичного, пізнавального чи навчального характеру» (Онушкін, Огарев, 1995, с. 128), та з урахуванням обох підходів (процесного та результативного), сформулюємо поняття фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та їх готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту:

1) *фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації* є спеціальним чином організований у ЗВО динамічний процес реалізації відповідної ОПП з метою формування у студентів високого рівня готовності до виконання майбутніх професійних функцій і завдань;

2) *готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту* є складним особистісним утворенням, що характеризується здатністю застосовувати набуті у процесі фахової підготовки в ЗВО програмні результати навчання під час вирішення спеціалізованих задач та практичних проблем у межах роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують допомоги та заходів з фізичної реабілітації.

На рисунку 1.9 представлено авторське розуміння ключових понять дослідження у їх взаємозв'язку:

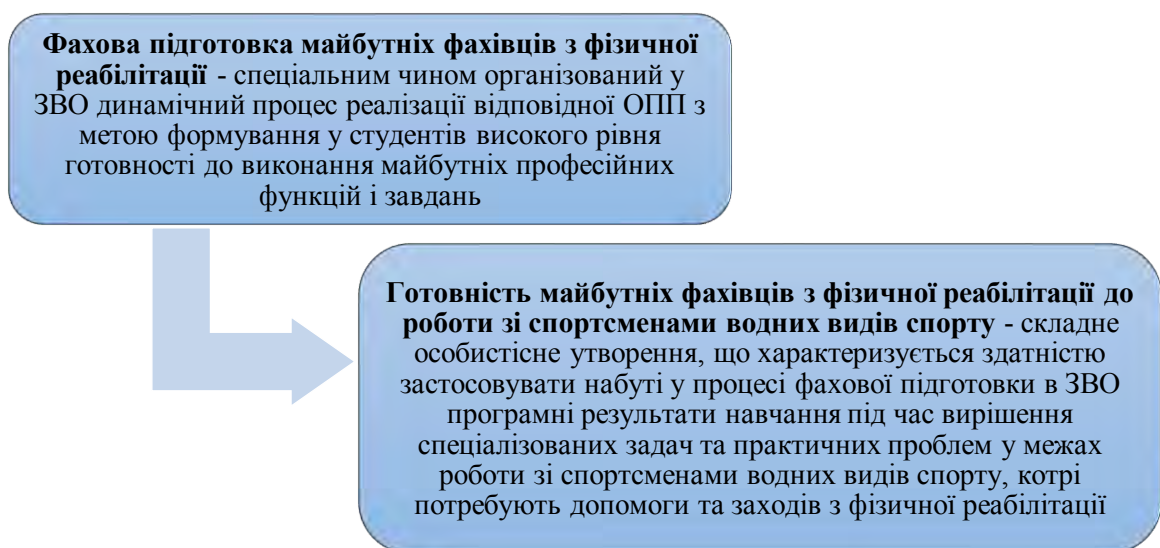

Рис. 1.9. Авторське уточнення ключових понять

Підкреслимо, що здійснюючи уточнення терміносполучення «фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» у контексті предмета нашого дослідження, спиралися на поняття «фах» (спеціальність), котре потрактоване як авторами енциклопедій та словників, так і укладачами професійної інформаційно-правової системи «Ліга Закон», як: 1) сукупність ЗУН, набутих у результаті освіти, що забезпечують постановку й вирішення певного роду професійних завдань; 2) основний елемент структури змісту професійного навчання; 3) вид професійної діяльності, котра удосконалена шляхом спеціальної підготовки; 4) вид заняття, в якому особистість виявляє великі вміння, майстерність (Бусел, 2005).

З урахуванням вище сказаного, фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО має базуватися на тому, що кожен здобувач відповідного рівня освіти за обраною ОПП повинен:

– *навчитися будувати й володіти знаннями* – становлення і подальше зростання особистості майбутніх фахівців з фізичної реабілітації передбачає неперервне пізнання нового у своїй галузі, зокрема, самоосвіту з метою комплексного вивчення процесів розвитку здоров'я людини (формування, лікування, оздоровлення, відновлення) й побудови нових знань (Кононець, 2016, Фастівець, 2016);

– *навчитися працювати, застосовуючи знання на практиці* – майбутнім фахівцям з фізичної реабілітації потрібно не лише виконувати свої професійні функції, але й реалізовувати діяльнісний підхід до будь якої дорученої справи (уміння оцінювати результати своєї роботи на кожному з етапів, коригувати свою діяльність), котрий сприятиме успішній підготовці студентів, зокрема, до роботи зі спортсменами водних видів спорту завдяки свідомому ставленню та бажанню виконувати такий напрям роботи;

– *навчитися адаптуватися до реалій сьогодення* – вміти швидко адаптуватися до змінних умов у соціумі та професійній діяльності фахівця з фізичної реабілітації, творчо реалізовувати себе в майбутній роботі;

– *навчитися створювати ціннісні координати* – сформувати ціннісне ставлення до соціуму, до людей, до себе, до здоров'я, до професії фахівця з фізичної реабілітації, тобто формування стійкої системи ціннісних координат фахівця з фізичної реабілітації, що підвищить його цінність на сучасному ринку праці з його зростаючими вимогами до спеціалістів цієї галузі (Долинний, 2018, Зюзін, Зінченко, 2012, Мартиненко, 2006).

Аналіз праць науковців (Н. Белікова (2012), О. Марченко (2008), Л. Сущенко (2007) та ін.) доводить, що сучасна фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО виступає засобом досягнення гармонії у відносинах «людина-природа-соціум», здоров'язбереження та формування валеологічної культури населення, професіоналізації як набуття інтегральної компетентності майбутнього фахівця, оволодіння фундаментальними й прикладними знаннями для проведення фізичної реабілітації різних верств населення, зокрема, спортсменів, та успішної роботи в лікувально-профілактичних закладах з урахуванням сучасних вимог ринку праці (Белікова, 2012, Марченко, 2008, Сущенко, 2007).

Досліджуючи проблеми фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, науковці наголошують на важливості гуманітарного, соціально-економічного і професійно-орієнтованого складників, до яких належать медико-біологічні (анатомія, динамічна анатомія, біохімія, фізіологія людини, основи патології, спортивна морфологія тощо) і професійні (різні види масажу, ЛФК тощо) дисципліни, а також професійно-педагогічної спрямованості освіти, удосконаленні теоретико-методичної, психолого-педагогічної, фахової готовності до діяльності фахівця-реабітолога (Казакова, Казаков, 2009).

Слід погодитися з О. Карпуніною та А. Фастівець, котрі наголошують, що завдання фахової підготовки полягає не лише в тому, щоб забезпечити майбутніх фахівців з фізичної реабілітації належним комплексом ЗУН, ознайомити їх із сучасним станом галузі, досягненнями науковців та практиків у ній, достатнім об'ємом інформації для вирішення професійних завдань, але й навчити їх самостійно працювати зі спеціальною та науковою літературою, слідкувати за

розвитком нових методик роботи з тими, хто потребує фізичного відновлення, орієнтуватися у професійній сфері, бачити перспективи її подальшого розвитку і вдосконалення, а також постійно поповнювати свій освітній арсенал новими прогресивними формами підготовки фахівців з фізичної реабілітації в нових умовах функціонування. Дослідниці наголошують, що фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації має свою специфіку, яка пов'язана з тим, що фізичну реабілітацію доцільно розглядати з позиції лікувально-педагогічного та виховного процесу з використанням широкого спектру засобів: активних (усіх форм ЛФК), пасивних (масажу, фізіотерапії, мануальної терапії, природних чинників) та психорегулювальних (аутогенного тренування, методик саморегуляції, м'язової релаксації тощо) (Карпучіна, 2010, Фастівець, 2016).

Теоретичний аналіз проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту показав, що розширення сфери діяльності фахівця з фізичної реабілітації вимагає спрямування фахової підготовки студентів у ЗВО не лише на озброєння їх технологіями відновлення рухової активності й здоров'я людини, але й на оволодіння сучасними оздоровчими та профілактичними технологіями зміцнення здоров'я української нації (Погонцева, 2010).

Аналіз наукових досліджень щодо виокремлення компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності свідчить про недостатнє їх вивчення, особливо це стосується готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту узагалі та її структури зокрема. Відтак, визначення структури готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту передбачає процес декомпозиції, тобто виокремлення її компонентів.

У ході наукового пошуку щодо виокремлення структурних компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту проаналізовано низку наукових праць вітчизняних (Н. Белікова (2012), Т. Бойчук (2008), Л. Волошко (2006), М. Голубева (2008), Ю. Долинний (2018), Т. Д'яченко (2006), О. Карпучіна (2010), В. Кукса (2002),

О. Левандовський (2008), Ю. Лянной (2016), І. Ляхова (2015), І. Маріонда (2013), Р. Маслов (2016), О. Марченко (2008), О. Погонцева (2010), М. Романишин (2009), Л. Сущенко (2007), О. Сущенко (2018), А. Фастівець (2016) та ін.) та зарубіжних учених (К. Боландер (Bolander, 2015), Б. Гібсон (Gibson, 2012), А. Джонс (Jones, 2012), Н. Паттон (Patton, 2013), А. Петерсон (Pettersson, 2015), М. Сміт (Smith, 2013), Г. Тічман (Teachman, 2012), Дж. Хіггс (Higgs, 2013), Л. Шепард (Shepard, 2012) та ін.).

За результатами аналізу доходимо висновку, що готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту є багатокomпонентним феноменом, який потребує ґрунтовного розкриття змісту кожного з її складників.

У визначенні структурних складників готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту керуємося розумінням поняття «структура» як сукупності певних частин цілого об'єкта у внутрішніх взаємопов'язаних стійких зв'язках, що забезпечують упорядкування й збереження основних його властивостей за умови врахування внутрішніх та зовнішніх змін (Бусел, 2005, Daft, Armstrong, 2009).

Узагальнюючи погляди науковців щодо структури готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності, зафіксовано, що найчастіше вчені вказують на такі основні її компоненти. Першочергово, дослідники одностайні в тому, що до структури готовності входить мотиваційний компонент (або, виходячи зі змісту та внутрішньої подібності – компонент може бути під назвою «ціннісний», «мотиваційно-ціннісний» чи «емоційно-вольовий»). Показниками цього компонента науковці, здебільшого, визначають інтерес студентів до професійної діяльності, до навчання, мотиви до професії, їхнє зацікавлення, розвиненість та стійкість бажання виконувати ту чи іншу діяльність. Когнітивний (теоретичний, змістовий, пізнавальний, інформаційний) компонент, виокремлюваний дослідниками, віддзеркалює ступінь загальної освіченості студентів, системи здобутих ними знань, що розкривають теоретико-методологічний зміст професійної діяльності, рівень їхньої теоретичної

підготовки. Це, як правило, загальноосвітні знання (історія України, українська та іноземна мови, анатомія людини, біохімія, фізіологія людини, психологія й педагогіка, комп'ютерна техніка, основи теорії здоров'я, екологія тощо), а також фахові знання (вступ до фаху, знання у межах циклу спеціалізації, тобто суті професійної справи фахівця з фізичної реабілітації, особливості професійного самовдосконалення, самоосвіти у галузі фізіотерапії тощо). Зміст операційно-дійового (або просто операційного, практичного чи процесуального, діяльнісного тощо) компонента учені позиціонують як володіння майбутнім фахівцем-реабілітологом системою необхідних умінь і навичок та здатністю застосувати їх на практиці, а також уміння самовдосконалюватися й саморозвиватися під час професійної діяльності. Суть особистісного компонента дослідники характеризують через сукупність особистісних якостей і рис, необхідних для виконання професійних обов'язків фахівця з фізичної реабілітації.

У контексті дослідження уваги заслуговують погляди І. Крохмаль, яка зупиняється на блочній структурі готовності випускника ЗВО до професійної діяльності (Крохмаль, 2019). Такими блоками дослідниця виділяє (рис. 1.10):

Рис. 1.10. Структура готовності випускника ЗВО до професійної діяльності (за І. Крохмаль)

Викликають інтерес ідеї М. Романишина (2009, 2010), який, ґрунтовно досліджуючи проблему та розробляючи систему підготовки фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами, зупиняється на таких складниках готовності до такого виду діяльності: 1) мотиваційний компонент (прагнення і здатність майбутнього фахівця-реабілітолога до самореалізації; усвідомлення необхідності продовжувати освіту й після закінчення ЗВО; спрямованість на успіх у професії фахівця з фізичної реабілітації); 2) змістовий компонент (знання для проведення реабілітаційного втручання у спортсменів, наприклад, обстеження, діагностика, оцінка, прогнозування, цілісність яких формує здатність фахівця з фізичної реабілітації співпрацювати зі спортсменами); 3) операційний компонент (сформованість у майбутнього фахівця з фізичної реабілітації умінь і навичок для проведення процедур спортивного масажу та фізіотерапії, занять з ЛФК для спортсменів після різного роду травм та ушкоджень); 4) оцінно-рефлексивний компонент (адекватність власної оцінки своїх професійних здібностей майбутнім фахівцем з фізичної реабілітації) (Романишин, 2009, с. 11).

Узагальнені міркування окреслюють необхідність виокремлення у загальній структурі готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту компонентів, що забезпечували б орієнтири для підвищення результативності фахової підготовки студентів у ЗВО.

Вочевидь, визначення цих структурних компонентів можна здійснити за допомогою теоретичного моделювання на основі *системного підходу*, і представити структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту як систему – сукупність взаємопов'язаних елементів (Kononets, Nestulya, Soloshych, Zhamardiy, Odokienko, 2021). Обстоюючи позицію С. Гончаренка, згідно якої системний підхід у педагогіці спрямовується на розкриття цілісності педагогічних об'єктів, побудову теоретичної моделі, виявлення та відображення у ній різноманітних типів зв'язків між окремими складниками (Гончаренко, 1997), вважаємо, що структура готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту повинна мати вигляд системи. Ми погоджуємося з ученими,

що наукова цінність системного підходу – це віддзеркалення світоглядного рівня дослідження, адже він є універсальним методом пізнання, технологією наукового дослідження, що уможлиблює описати об'єкт в його стабільному стані, виділити в ньому структуру, що забезпечує його усталене існування, створюючи умови для послідовності та стабільності наукових пошуків (Бордовская, 2005, Шабанова, 2014).

Таким чином, виклад остаточно переконує в тому, що проблему з'ясування суті поняття готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту варто аналізувати й вирішувати в контексті побудови її структури як системи – сукупності певної низки компонентів.

З огляду на вище зазначене, а також на підставі аналізу праць науковців, виділяємо наступні структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту: *інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний* (рис. 1.11).

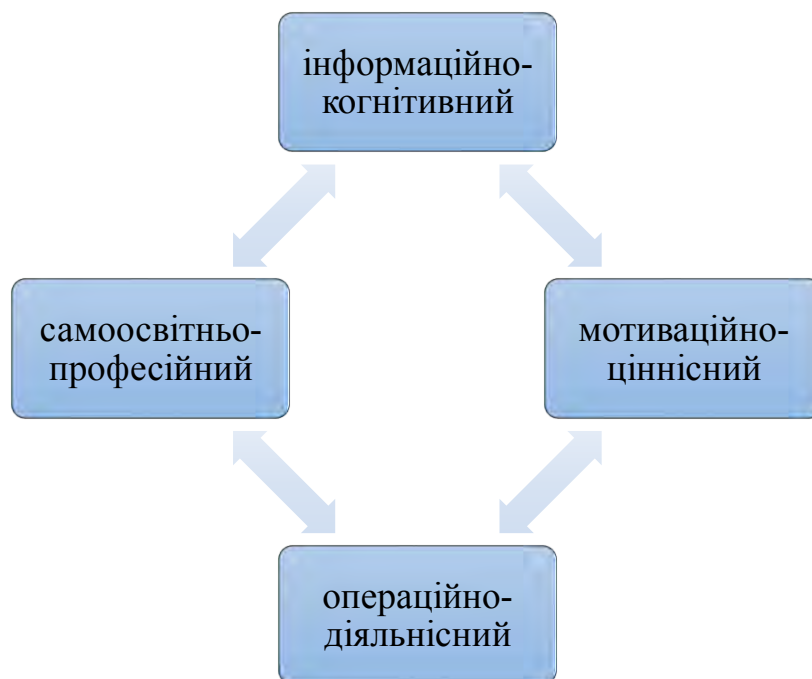

Рис. 1.11. Структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту

Інформаційно-когнітивний компонент віддзеркалює систему знань, якими повинні володіти майбутні фахівці з фізичної реабілітації, аби робота зі спортсменами водних видів спорту була ефективною, інформаційну обізнаність з методами й методиками реабілітації, а також способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту. Цей компонент вказує на ступінь оволодіння студентами знаннями, базовими поняттями, широту інформаційного поля у контексті знань про відновлення здоров'я спортсменів водних видів спорту, засобів реабілітації в спорті, індивідуальні особливості спортсменів водних видів спорту і технології відновлення після різноманітних травм. До таких знань відносимо: знання з основ фізичної реабілітації в спорті, зокрема, у спортсменів водних видах спорту; інноваційних технологій відновлення здоров'я цих спортсменів; базових понять та спектру засобів фізичної реабілітації до роботи з відновлення здоров'я спортсменів водних видів спорту; надання першої домедичної допомоги спортсменові водних видів спорту; психологічного відновлення особистості спортсмена водних видів спорту; технічних засобів реабілітації; механізмів запобігання травматизму у водних видів спорту; нормативних документів, що регулюють інноваційну діяльність у сфері фізичної реабілітації; способів організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту.

Зміст цього компонента визначався з урахуванням ОПП та базувався на **інформаційному підході** (Л. Жук, Л. Петренко, Ф. Чмиленко та ін.), згідно якого доцільно враховувати, що «інформація є універсальною, фундаментальною категорією; практично всі процеси і явища мають інформаційну основу; інформація – це носій змісту всіх процесів, що відбуваються в природі та суспільстві; усі наявні в природі та суспільстві взаємозв'язки мають інформаційний характер» (Чмиленко, Жук, 2014, с. 14). До цитованої думки науковців додамо, що цей підхід уможлиблює досліджувати проблему

формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки загалом, і проблему визначення структурних компонентів цієї готовності зокрема, як цілісних багаторівневих, багатофункціональних інформаційних систем.

Вочевидь, зміст інформаційно-когнітивного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту формується наразі як інформаційна система, що вміщує інформацію з ОПП, Стандартів, програмних компетентностей та результатів навчання, віддзеркалює наскрізний характер інформації, якою мають оволодіти майбутні фахівці з фізичної реабілітації, щоб ефективно працювати зі спортсменами водних видів спорту, і яка нині стає однією з найважливіших категорій розвитку сфери фізичної культури та спорту, охорони здоров'я. Зміст компонента ураховує постійне й стрімке зростання обсягів інформації з проблематики фізичної реабілітації спортсменів, зокрема, водних видів спорту, зумовлене розвитком відповідної галузі й потребами ринку реабілітаційних послуг, вирішення проблем її доступності та ефективного використання у майбутній професійній діяльності фахівців з фізичної реабілітації при роботі зі спортсменами водних видів спорту; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, які стають у пригоді при вирішенні професійних завдань фахівця-реабітолога; здатність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до інформаційного пошуку.

За результатами дослідження наукового доробку вчених (С. Каламбет, С. Іванов, Ю. Півняк та ін.), доходимо висновку, що інформаційно-когнітивний компонент готовності може номінуватися як система знань, якій властиві такі якості, як глибина, узагальненість, діалектика, інформаційна насиченість (Каламбет, Іванов, Півняк, 2015). Цілком погоджуємося з науковцями, що проявом інформаційно-когнітивного компонента готовності буде те, що майбутній фахівець з фізичної реабілітації свою когнітивну енергію спрямовуватиме на пізнання предмета своєї професійної діяльності, зокрема, методик роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують реабілітації, вивчаючи цей предмет в усіх деталях та структурних зрізах.

Мотиваційно-ціннісний компонент готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту відбиває професійно значущі інтереси, потреби та мотиви професійної діяльності, що детермінують прагнення особистості студента до успішного вирішення професійних завдань, позитивне ставлення до такого виду роботи зокрема та до обраної професії загалом. Іншим детермінантом компонента є ціннісне ставлення студента до навчання й належного рівня опанування освітніми компонентами ОПП у процесі фахової підготовки у ЗВО з подальшою проєкцією та перспективами успішної роботи зі спортсменами водних видів спорту у майбутньому. Насамперед, ідеться про цінність навчання та цінність результатів професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації (зокрема, роботи зі спортсменами водних видів спорту).

Важливість і доцільність виокремлення такого компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту знаходимо у дослідженнях психолога, професора А. Пуни, який стверджує, що саме поняття «готовність» як своєрідний психічний стан, характеризується впевненістю особистості в своїх силах, стійкістю, і, безперечно, усвідомленою мотивацією, прагненням досягати поставленої перед собою мети (Пуни, 1969).

Цілком згодні ми і з дослідницею І. Ляховою, яка переконливо доводить у своїх наукових розробках, що одним із провідних складників готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до професійної діяльності є мотивація до навчання у період фахової підготовки і до опанування основ професії, що слугує рушійним чинником успішності цих процесів та сприяє професійному зростанню, формуванню професіоналізму (Ляхова, 2015).

Аналітичне осмислення позиції Ю. Лянного (2016) щодо визначення змісту мотиваційно-ціннісного компонента готовності дає нам підстави стверджувати, що він уміщує позитивну мотивацію до навчальної та майбутньої професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації; усвідомлення її цінностей для себе як для професіонала, і для інших, тих, хто потребує фізичної реабілітації; інтерес і

бажання виконувати роботу зі спортсменами водних видів спорту, сприйняття професії як сфери самореалізації.

Зміст цього компонента базується на *аксіологічному підході*, котрий тісно взаємопов'язаний з ідеями гуманізму, задоволенням професійних потреб, виробленні власної професійної позиції (Н. Асташова (2002), А. Кір'якова (2009), В. Чайка (2006) та ін.). Цей підхід зумовлює необхідність підвищення мотивації майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до навчання, а також мобілізації усіх внутрішніх особистісних ресурсів на шляху досягнення успіхів у навчанні, зростанні в процесі набуття професійної компетентності, майбутній професійній діяльності, що забезпечується формуванням аксіологічної спрямованості особистості студента. Разом із тим, він сприяє позитивному ставленню студентів до формування у них готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту як особистісної цінності та становлення власної професійної позиції як сукупності точки зору, ставлення до роботи, поведінки і відповідних дій (Маркова, 1996).

Завдяки аксіологічному підходу маємо можливість аналізувати процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту через детермінацію їхнього ставлення до змісту та процесу діяльності, професійних функцій та позицій. Слід зазначити, що засвоєння професійних цінностей та потреб у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації визначається, на думку науковців, ступенем розвитку професійного мислення й свідчить про становлення фахівця, готового до професійної діяльності, зокрема, до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Вочевидь, спрямування фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації на формування мотиваційно-ціннісного компонента досліджуваної готовності забезпечить мобільність і професійну компетентність випускників, позитивну мотивацію та бажання здійснювати навчальну діяльність у ЗВО та майбутню професійну діяльність, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту, на сучасному ринку реабілітаційних послуг, постійно самовдосконалюватися, самореалізуватися та досягати успіху в роботі.

Операційно-діяльнісний компонент готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту віддзеркалює здатність студентів застосовувати ЗУН на практиці, здатність до виконання професійних дій і операцій, яких можуть потребувати від фахівця з фізичної реабілітації у межах його професійних функцій спортсмени зазначених видів спорту; діяльнісно-організаційні здібності студента «зростати» у навчанні, професії, здатність аналізувати свій рівень фахових компетентностей та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг та відновлення рухової активності й здоров'я спортсменів водних видів спорту.

Зміст цього компонента визначаємо, ґрунтуючись на положеннях *діяльнісного підходу*, які детально висвітлювалися у працях таких науковців, як Г. Атанов (2002), О. Леонт'єв (2005), І. Пустиннікова (2002), Т. Чернікова (2005), Т. Мартинюк (2016), Ю. Фокин (2006) та ін. Аналіз праць науковців переконує, що формування операційно-діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту передбачає формування у студентів здатності до виконання професійних функцій. Разом із тим, сам процес формування досліджуваної готовності як полікомпонентного феномена здійснюється в діяльності (і студента, і викладача, котрий організовує та націлює на певний її вид).

Вочевидь, операційно-діяльнісний компонент готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту складають уміння, навички й оволодіння різноманітними способами діяльності, яка може бути потрібною при виконанні визначених професійних функцій.

Послуговуючись думкою Ю. Фокина, варто наголосити, що студент у процесі навчання постійно здійснює безліч дій: слухає, думає, пише, розглядає, аналізує, порівнює, узагальнює, систематизує, досліджує, проектує, тож важливо й необхідно створювати умови для максимальної самостійної навчальної діяльності здобувачів освіти через різноманітний дидактичний інструментарій (Фокин, 2006). Позиція науковців переконує, що операційно-діяльнісний компонент досліджуваної готовності ґрунтується на пізнавальній і творчій

активності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації і включає ведення спостережень за спортивною діяльністю спортсменів водних видів спорту з виявленням причинно-наслідкових зв'язків між нею, явищами природи та травматизмом у цій сфері; уміння здійснювати комплексний підхід у використанні різноманітних фізичних вправ та природних факторів для обстеження й оздоровлення спортсменів водних видів спорту; уміння здійснювати пошуково-дослідницьку, практичну діяльність щодо розробки та впровадження програм фізичної реабілітації (заняття, техніки виконання рухових дій, фізичні вправи, масаж, ЛФК, профілактика травматизму та інші процедури); робити висновки та узагальнення у сфері фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, створювати проєкти для виховної роботи в процесі фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, для активного пропагування здорового способу життя тощо.

Цілком логічно припустити, як пише Ю. Копчинська, що у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО актуалізується значущість діяльнісної інтерпретації освітнього процесу як єдності різних видів діяльності студентів (навчальної, навчально-професійної, науково-дослідницької, проєктної, самостійної позааудиторної, волонтерської), педагогічно доцільно організованих та скоординованих для досягнення навчальної мети, пов'язаної з успішною майбутньою професійною діяльністю на ринку реабілітаційних послуг (Копчинська, 2021).

Повертаючись до досліджень науковців (Ю. Копчинська (2021), Ю. Лянной (2016), Т. Мартинюк (2016), О. Погонцева (2010) та ін.), можемо говорити про діяльнісний підхід як основу визначення змісту *самоосвітньо-професійного компонента* готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, який характеризує здатність студентів до самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання.

Діяльнісний підхід у контексті визначення змісту самоосвітньо-професійного компонента готовності дає підстави усвідомити, що його

формування у процесі фахової підготовки передбачає таку організацію освітнього процесу, за якого майбутній фахівець з фізичної реабілітації діє з позиції активного суб'єкта пізнання, у якого цілеспрямовано формуються навчальні вміння стосовно професійної самооцінки. Адже саме через діяльність і в процесі діяльності майбутній фахівець з фізичної реабілітації стає професіоналом, здатним до професійної самооцінки, відбувається його професійне становлення та саморозвиток.

Послуговуючись працями відомої ученої А. Маркової, професійну самооцінку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації визначаємо як прояв їхньої професійної самосвідомості: співвіднесення себе з певним професійним еталоном; усвідомлення професійно-етичних норм та правил професійної діяльності; формування професійного кредо; оцінка себе іншими фахівцями; самооцінка як усвідомлення своєї діяльності, що проступає через систему ставлень до роботи та результатів праці (Маркова, 1996).

Трактуючи терміносполучення «професійне зростання» з позиції зарубіжних учених С. Дея (Day, 1999) та Дж. Шеренса (Scheerens, 2010), у дослідженні розглядаємо це поняття як важливий складник самоосвітньо-професійного компонента досліджуваної готовності – весь набутий студентом навчальний досвід, а також усвідомлені та сплановані дії, які забезпечать успішність професійної діяльності у майбутньому, планування і практику роботи зі спортсменами водних видів спорту, самоосвіту в галузі фізичної реабілітації на кожному етапі професійного життя. Цілком погоджуємося з науковцями, що процес професійного зростання є неперервним процесом, що охоплює такі етапи: початкову підготовку, вступ до фаху та постійне вдосконалення професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, зокрема, здатності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Переконані, що певна організаційна свобода і самостійність, властива сучасному фахівцеві з фізичної реабілітації, ставить перед фаховою підготовкою вимоги формування самоосвітньо-професійного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту,

створення сприятливих умов до професійного зростання, формування професійної самооцінки, що дозволить йому у майбутньому приймати рішення на основі творчого прогнозування та креативного пошуку, не уникаючи проблем зі спортсменами цих видів спорту, які вимагають нестандартних підходів для оптимального вирішення та надмірно їх не відтермінуючи.

Резюмуючи виклад цього підрозділу дисертації, зазначимо, що на підставі аналізу змісту понять «готовність», «готовність до професійної діяльності» у контексті нашого дослідження сформульовано авторське уточнення поняття «готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту» (є складним особистісним утворенням, що характеризується здатністю застосовувати набуті у процесі фахової підготовки в ЗВО програмні результати навчання під час вирішення спеціалізованих задач та практичних проблем у межах роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують допомоги та заходів з фізичної реабілітації), «фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» (є спеціальним чином організований у ЗВО динамічний процес реалізації відповідної ОПП з метою формування у студентів високого рівня готовності до виконання майбутніх професійних функцій і завдань) та відзначено такі його сутнісні характеристики: готовність є метою і результатом фахової підготовки та показником якості навчання у межах реалізації ОПП; готовність має певну структуру, взаємопов'язані компоненти якої здатні відобразити критерії та показники рівня досліджуваної готовності, про що більш детально йтиметься в наступному розділі.

Таким чином, здійснивши структурно-компонентний аналіз готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту та виокремивши її компоненти (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний), перейдімо до вирішення наступного завдання нашого дослідження – аналізу сучасного стану формування досліджуваної готовності у процесі фахової підготовки у ЗВО.

1.3. Аналіз сучасного стану формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки

Основні напрями підготовки майбутніх фахівців (бакалаврів та магістрів) з фізичної реабілітації виокремлено й узагальнено систематизовано у першому параграфі цього розділу. Наголосимо, що враховуючи прийняття Стандартів вищої освіти за спеціальністю 227 «Фізична терапія, ерготерапія» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти (2018 р.) галузі знань 22 Охорона здоров'я, розробка ОПП для підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації за останні роки у вітчизняних ЗВО активізувалася саме у цьому напрямі (спеціалізація – 227.1 Фізична терапія; 227.2 Ерготерапія).

Нині у вітчизняному освітньому просторі діє трирівнева підготовка фахівців з фізичної реабілітації: рівень бакалавра, рівень магістра та освітньо-науковий рівень доктора філософії (рис. 1.12).

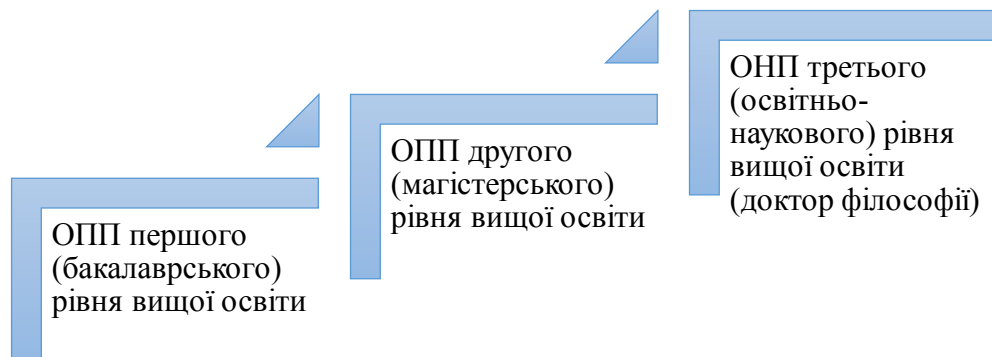

Рис. 1.12. Вітчизняна система підготовки фахівців з фізичної реабілітації

Грунтовний аналіз ОПП для підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації вітчизняних вишів слугує підставою до висновку, що основою фахової підготовки є *компетентнісний підхід*. Його ключові положення (практична орієнтація освіти, вихід за рамки обмежень ЗУН, побудова освітнього процесу відповідно до очікуваного результату, орієнтація на сучасний ринок праці й вимоги роботодавців, віддзеркалення результату освіти у наборі компетентностей,

підвищення конкурентоспроможності майбутніх фахівців тощо), детально висвітлені у роботах М. Гриньової (2021), Н. Кононец (2021), Н. Кічук (2010), Ю. Панфілова (2017) та інших учених, знаходять своє відображення у кожній ОПП, а саме – у програмних компетентностях (інтегральній, загальних та фахових).

Уважаємо, що немає необхідності детально зупинятися на переліку усіх компетентностей, якими має володіти майбутній фахівець з фізичної реабілітації, адже з ним можна ознайомитися у відкритому доступі до ОПП на сайтах ЗВО. Відмітимо, що фахові компетентності, якими має оволодіти майбутній фахівець з фізичної реабілітації у межах ОПП, узагальнено відбивають його професійну продуктивність, ідентичність та зрілість.

У трактуванні вище згаданої тріади, що узагальнено виражає суть поняття «компетентність» ми погоджуємося з Ю. Поварьонковим, згідно якого *професійну продуктивність* розуміємо як рівень професіоналізму фахівця, його відповідність соціально-професійним вимогам суспільства; *професійну ідентичність* – як значущість обраної професії для фахівця, що є засобом задоволення власних потреб та розвитку особистісного потенціалу; *професійну зрілість* – як здатність фахівця співвідносити власні професійні можливості та потреби з визначеними у соціумі професійними вимогами й функціями, які він повинен виконувати (Поваренков, 2002, с. 34).

Разом із тим варто зазначити, що серед запропонованих фахових компетентностей в ОПП особливо не акцентується увага на компетентності, котра передбачає здатність фахівця з фізичної реабілітації працювати зі спортсменами водних видів спорту.

У цілому, як свідчить аналіз ОПП, компетентнісний підхід забезпечує активізацію механізмів загального й фахового саморозвитку студентів з урахуванням мотивації та її динаміки у процесі фахової підготовки та, що головне для нас, визначає високий рівень готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до виконання конкретних професійних функцій (Копочинська, 2021). Як свідчить практика, впровадження цього підходу в процес фахової підготовки

фахівця з фізичної реабілітації передбачає спрямування освітнього процесу на формування інтегральної компетентності, що в кінцевому результаті сприятиме вирішенню складних спеціалізованих задач та практичних проблем, котрі пов'язані з порушеннями функцій органів та систем, зокрема, опорно-рухового апарату, серцево-судинної, нервової та дихальної систем із належним застосуванням теорії та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук, творчому підходу фахівця до своєї роботи.

Позиціонування професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації як такої, що відбувається в контексті багатьох невизначених обставин, відбиває сучасне бачення змісту ОПП та його професійних функцій, детерміноване інтенсивним розвитком усіх без винятку сфер суспільного життя.

У контексті компетентнісного підходу розробники ОПП для підготовки фахівців з фізичної реабілітації урахувують два важливі аспекти:

1) результатом підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО є їх готовність до діяльності, у межах якої випускник має успішно розв'язувати складні задачі й проблеми у галузі фізичної терапії та ерготерапії, що відображається у формулюванні інтегральної компетентності в будь-якій діючій ОПП (для магістрів іноді зазначається – діяльність інноваційного характеру);

2) професійна діяльність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, де має безпосередньо реалізовуватися їх інтегральна компетентність, знаходиться у межах професій типу «людина-людина», що детермінує такі важливі професійні здібності, як комунікативні, організаторські, здатність до рефлексії та емпатії.

Цілком слушним у цьому контексті є зауваження Ю. Лянного, що зміст праці фахівця з фізичної реабілітації вирізняється високою емоційною насиченістю міжособистісних контактів, високою відповідальністю за результати спілкування, за прийняття відповідних ефективних рішень, що потребує умінь комунікувати з пацієнтами, організувати роботу з ними, рефлексувати й оцінювати власну діяльність (Лянной, 2016).

Для нас суттєвим було з'ясування складників фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації як спеціальним чином організованого у ЗВО

динамічного процесу реалізації відповідної ОПП з метою формування у студентів високого рівня готовності до виконання майбутніх професійних функцій і завдань.

Аналітичне осмислення ОПП, навчальних планів, контенту офіційних сайтів ЗВО, результатів педагогічного спостереження за процесом фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, слугувало підставою до висновку, що складниками фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації є такі її компоненти: *когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний* (рис. 1.13).

Рис. 1.13. Компоненти фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації

Розглянемо й проаналізуємо компоненти фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Когнітивний компонент фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації передбачає опанування студентами такими фаховими знаннями: філософськими («Філософські основи наукового пізнання»), історичними («Актуальні питання історії української державності та культури», «Історія української культури» тощо), валеологічними («Основи здорового способу життя», «Сталий розвиток охорони здоров'я», «Основи медичних знань та загальна теорія здоров'я», «Основи оздоровчого харчування» тощо), управлінськими («Основи менеджменту, маркетингу та економіки галузі охорони здоров'я» тощо), загальнопедагогічними («Основи педагогіки та педагогічної майстерності», «Корекційна педагогіка» тощо), комунікаційно-мовленневими

(«Усна й письмова комунікація та академічна риторика», «Іноземна мова за професійним спрямуванням», «Засади усного професійного мовлення (риторика)» тощо), інформаційно-комунікаційними («Інформаційні та комунікаційні технології» тощо), правовими («Правове забезпечення професійної діяльності в медицині» тощо), екологічними («Гігієна та основи екології» тощо), знань з охорони праці («Основи охорони праці», «Основи охорони праці та біобезпеки у фізичній терапії, ерготерапії» тощо), фізичного виховання («Фізичне виховання» тощо), латинської мови й медичної термінології («Латинська мова і медична термінологія» тощо), професійної етики («Професійна етика та деонтологія» тощо). Такий перелік дисциплін характерний для бакалаврських ОПП з підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Незаперечним є той факт, що така система знань є підґрунтям для успішної реабілітаційної діяльності випускника-фахівця з фізичної реабілітації, котра спрямована на відновлення знижених у процесі праці чи інтенсивних занять іншими видами діяльності (насамперед, спорту) фізичних, інтелектуальних, психічних властивостей людини; на розробку реабілітаційних програм для громадян конкретного регіону з урахуванням екологічних проблем та відповідного методичного забезпечення для їх реалізації, для створення системи лікувальних фізичних вправ. Підкреслимо, що потреба в послугах фахівця з фізичної реабілітації виникає в людини, як правило, внаслідок різних аварій, катастроф, перенесених стресів, отриманих під час занять спортом травм та інших непередбачених повсякденним життям ситуацій і потрясінь.

Функціональний компонент фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації передбачає вивчення студентами низки фахових дисциплін, ЗУН та компетентності, які вони формують, у майбутньому забезпечать їх готовність до виконання професійних функцій (див. п.1.1). Так, до орієнтовного переліку цих дисциплін розробники ОПП бакалаврського рівня відносять такі, як: «Анатомія людини», «Методи фізичної терапії, ерготерапії», «Фізична терапія при захворюваннях внутрішніх органів», «Фізична терапія при порушеннях опорно-рухового апарату», «Фізична терапія при захворюваннях нервової системи»,

«Фізична терапія при хірургічних захворюваннях», «Фізична терапія в педіатрії», «Масаж», «Фізіотерапія», «Терапевтичні вправи», «Основи патології», «Долікарська медична допомога у невідкладних станах», «Функціональна діагностика у фізичній терапії, ерготерапії», «Преформовані фізичні чинники у фізичній терапії, ерготерапії», «Спортивна медицина», «Динамічна анатомія», «Патофізіологія та вікові особливості протікання хвороб у фізичній терапії, ерготерапії», «Оздоровче плавання та гідрокінезотерапія», «Біомеханіка у фізичній терапії», «Пропедевтика фізичної терапії», «Масаж загальний та самомасаж», «Масаж реабілітаційний», «Фізична терапія при терапевтичних та хірургічних захворюваннях органів черевної порожнини», «Фізична терапія при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем», «Технічні та ортопедичні засоби у фізичній терапії, ерготерапії», «Лікувальні преформовані фактори», «Анатомія людини у фізичній терапії», «Фізіологія та онтогенез людини у фізичній терапії», «Психофізіологія у фізичній терапії», «Фізична терапія при захворюваннях і травмах спортсменів» тощо.

Варто зазначити, що назви дисциплін (обов'язкових та вибіркових) в ОПП доволі різняться, тому ми вважали за доцільне укласти узагальнено систематизований їх перелік, який відбиває зміст фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та характеризує сучасний стан формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Діяльнісний компонент фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації передбачає, насамперед, оволодіння студентами практичними вміннями та навичками, які сприятимуть у майбутньому успішному виконанню різних видів професійної діяльності: діагностичною, оздоровчо-реабілітаційною, спортивно-педагогічною, рекреаційно-дозвіллевою, корекційною, профілактичною, організаційно-управлінською, освітньо-професійною. Зміст цього компонента у бакалаврських ОПП відбивається, як правило, у дисциплінах типу «Основи практичної діяльності у фізичній терапії, ерготерапії», ознайомчих практиках за професійним спрямуванням, клінічних практиках за професійним

спрямуванням (клінічних практиках при пошкодженнях та дисфункціях органів та систем людини, при порушеннях опорно-рухового апарату, при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем, при захворюваннях нервової системи); практикумах з гімнастики, спортивних ігор, футзалу, плавання, спортивного танцю, легкої атлетики, зимових видів спорту, силових видів спорту, оздоровчого фітнесу, фізичної реабілітації, з професійної діяльності у фізичній реабілітації тощо. Також до змісту цього компонента відносимо курсове проєктування як важливу діяльність студентів, під час якої формується низка фахових компетентностей: курсові роботи з фізичної терапії при порушеннях опорно-рухового апарату, з фізичної терапії при захворюваннях нервової системи, з фізичної терапії при захворюваннях серцево-судинної та дихальної систем, з технічних та ортопедичних засобів у фізичній терапії, ерготерапії та ін.

У ході наукового пошуку з'ясовано, що до ОПП інколи вводиться цикл спеціалізації, зміст якого складають дисципліна «Фізична реабілітація», курсова робота з дисципліни «Фізична реабілітація», професійно-орієнтована практика та практика за профілем майбутньої професії.

На особливу увагу заслуговують фахові дисципліни вибіркового блоку, де можна зустріти дійсно оригінальні дисципліни, котрі підкреслюють унікальність ОПП з підготовки фахівців з фізичної реабілітації. Серед таких дисциплін зустрічаються «Авторські системи оздоровлення», «Інноваційні технології у практиці фізичного виховання і спорту», «Функціональний тренінг», «Спортивна генетика», «Основи вікової та гендерної психології у фізичному вихованні і спорті», «Психологія здоров'я», «Менеджмент фізкультурно-спортивних заходів», «Адаптивне фізичне виховання», «Фізіологія рухової активності», «Спортивна фізіологія», «Курортологія», «Аквафітнес», «СПА-процедури», «Сучасні оздоровчі центри для осіб з обмеженими можливостями», «Трендспоттінг та професійне майбутнє сучасного фахівця», «Арт-терапія», «Адаптивний спорт», «Фітотерапія», «Основи рефлексотерапії», «Репродуктивне здоров'я: планування сім'ї», «Ароматологія та аромотерапія», «Механотерапія», «Кінезіологія», «Народні і нетрадиційні методи реабілітації», «Актуальні питання

політравми», «Фізична реабілітація при травмах у спортсменів», «Фізична терапія після перебування в екстремальних умовах» тощо.

Технологічний компонент фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації відображає опанування студентами технологічного інструментарію, який стане у пригоді при виконанні ними професійних функцій. До прикладу, зміст цього компонента в ОПП може бути представлений такими фаховими дисциплінами, як-от: «Професійна майстерність (методологія, основні технології та технічні прийоми в ерготерапії)», «Комп'ютерна техніка, інформаційні технології та методи математичної статистики у фізичній терапії, ерготерапії», «Сучасні СПА-технології», «Теорія та технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Оздоровчі технології для осіб з особливими потребами», «Технічні засоби реабілітації», «Методика та техніка масажу з основами мануальної терапії», «Здоров'язбережувальні технології в освіті», «Реабілітаційні технології в догляді за пацієнтом (у внутрішній медицині, хірургії, педіатрії)», «Теорії і технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Інструментальні методи функціональної діагностики та клініко-лабораторні дослідження», «Захворювання і травми опорно-рухового апарату», «Методика адаптивного фізичного виховання при різних нозологіях», «Гідро, водолікування у фізичній терапії», «Мануальні методи у фізичній терапії та постізометрична релаксація», «Методи та техніки перенавчання та реадаптації в ерготерапії», «Лікувальний масаж при різних захворюваннях», «Спортивна травматологія» та інші дисципліни, які, звісно, змінюються й варіюються в ОПП.

У ході подальшого ґрунтовного аналізу змісту обов'язкових та вибірових компонентів бакалаврських ОПП з'ясовано, що, хоча деякі компоненти фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації містять теоретичні та практичні основи спортивної медицини, фізичної реабілітації спортсменів, фізичної терапії при захворюваннях і травмах спортсменів, проблематика формування визначених складників готовності випускників цих ОПП до роботи зі спортсменами водних видів спорту не знайшла належного висвітлення.

Аналіз змісту ОПП магістерського рівня у контексті вище визначених компонентів фахової підготовки зафіксував такі результати. Так, *когнітивний компонент* фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації передбачає опанування магістрантами такими фаховими знаннями, які формуються під час вивчення дисциплін «Професійно-орієнтована іноземна мова», «Практикум з іншомовного професійного спілкування», «Педагогіка вищої освіти», «Інформаційні технології у науковій діяльності», «Інтелектуальна власність та патентознавство», «Основи сталого розвитку фізичної терапії, ерготерапії», «Основи менеджменту в галузі охорони здоров'я та фізичної терапії, ерготерапії», «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної терапії та ерготерапії», «Громадське здоров'я» тощо.

Функціональний компонент фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації передбачає вивчення магістрантами низки фахових дисциплін, ЗУН та компетентності, які вони формують, у майбутньому забезпечать їх готовність до виконання професійних функцій. Так, до орієнтовного переліку цих дисциплін розробники ОПП магістерського рівня відносять такі, як: «Фізична реабілітація осіб дитячого та юнацького віку», «Фізична реабілітація в травматології та ортопедії», «Фізична реабілітація при хірургічних захворюваннях», «Фізична реабілітація у нейрореабілітації», «Сучасні тенденції в фізичній реабілітації осіб із хронічними неінфекційними захворюваннями», «Лікувально-реабілітаційний масаж в спорті», «Теорія та практика ерготерапії», «Фізична терапія при ендопротезуванні органів та суглобів», «Преформовані фактори в технологіях побудови індивідуальних програм фізичної терапії», «Фізична реабілітація при травмах ОРА в спорті», «Фізична реабілітація при ампутаціях кінцівок», «Фізична реабілітація при ендопротезуванні суглобів», «Фізична реабілітація при хронічному неспецифічному больовому синдромі», «Кінезіотейпування», «Цілеорієнтована терапія» та ін.

Зміст *діяльничого компонента* фахової підготовки магістрів з фізичної реабілітації, котрий передбачає насамперед оволодіння магістрантами

практичними уміннями та навичками, які сприятимуть у майбутньому успішному виконанню різних видів професійної діяльності (діагностичною, оздоровчо-реабілітаційною, спортивно-педагогічною, рекреаційно-дозвіллевою, корекційною, профілактичною, організаційно-управлінською, освітньо-професійною), віддзеркалюється, як правило, у дисциплінах типу «Основи наукових досліджень у фізичній терапії», «Методи наукового дослідження у фізичній терапії та ерготерапії», різного виду практик («Практика з фізичної реабілітації у осіб різних нозологічних та вікових груп», «Практика з фізичної реабілітації при травмах та захворюваннях НС», «Практика з фізичної реабілітації при травмах та захворюваннях ОРА», «Науково-педагогічна практика», «Клінічна практика», «Клінічна практика з фізичної терапії» тощо), виконанні кваліфікаційної роботи (номінується як «Науково-дослідна робота за темою магістерської дисертації»).

Технологічний компонент фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації відображає опанування магістрантами технологічного інструментарію, який стане у пригоді при виконанні ними професійних функцій. До прикладу, зміст цього компонента в ОПП може бути представлений такими фаховими дисциплінами, як-от: «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії», «Технології побудови індивідуальних програм фізичної терапії при політравмі», «Технологія проектування персональних фітнес-програм для різних груп населення» та ін. Також деякі ОПП передбачають курсову роботу з технологій побудови індивідуальних програм фізичної терапії.

На підставі аналізу магістерських ОПП доходимо аналогічного висновку, що, хоча й деякі освітні компоненти фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації містять теоретичні та практичні основи фізичної реабілітації спортсменів, проблематиці формування визначених складників готовності випускників цих ОПП до роботи зі спортсменами водних видів спорту також не приділено відповідної уваги.

Звернення дослідницької уваги до зарубіжного досвіду формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами

водних видів спорту (В. Базильчук (2017), О. Базильчук (2017), Н. Белікова (2010), Ю. Лянной (2015, 2017), А. Ольховик (2018), А. Шепіль (2018), А. Фастівець (2021), Б. Бат (Bath, 2015), Д. Бісаро (Bisaro, 2015), К. Брайан (Bryan, 2015), Д. Бяложевські (Białoszewski, 2009), Дж. Габраш (Gabrush, 2015), Дж. Готліб (Gotlib, 2009), Н. Дайкосон (Dickoson, 2015), А. Кабак (Cabak, 2009), С. Кумар (Kumar, 2007), Т. Ларсен (Larsen, 2007), П. Леккас (Lekkas, 2007), Дж. Фінч (Finch, 2007) та ін.), його ґрунтового аналізу слугувало підставою до висновку, що фахова підготовка фахівців спеціальності «фізіотерапевт» (за міжнародним класифікатором професій ISCO-08 віднесена до галузі охорони здоров'я й позиціонує цих фахівців як інших спеціалістів галузі), котра здійснюється за визначеними напрямками (біологічний, прикладний, клінічний, психосоціальний, дослідницький, управлінський, професійна етика та саморозвиток, навчальні практики), також не акцентує увагу на окремому освітньому компоненті у програмах підготовки, який би безпосередньо сприяв формуванню готовності випускника до роботи зі спортсменами саме водних видів спорту.

У ході дослідження серед дисциплін зарубіжних ОПП (Австрія, Польща, Ізраїль, Канада, Нідерланди, США та ін.), котрі вивчають бакалаври і магістри, ми обирали ті, які стосуються роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації зі спортсменами: «Спортивна фізіотерапія», «Спорт для інвалідів», «Працездатність у спорті». У багатьох програмах підготовки фахівців з фізичної реабілітації європейських країн можна взагалі не знайти дисципліни, назва якої вказувала б на те, що здобувач рівня освіти вивчатиме основи роботи зі спортсменами.

Разом із тим, як зазначає у своїх дослідженнях Ю. Лянной (2017), зарубіжні освітні програми, зокрема у США, зорієнтовані на підготовку студентів до роботи зі спортсменами, адже «... фізіотерапевти здійснюють оцінку працездатності спортсменів, обстеження і лікування спортивних травм, рекомендують спеціальне обладнання для зниження травматизму, а також розробляють фітнес-програми для всіх вікових груп населення; після встановлення діагнозу і визначення реабілітаційного прогнозу застосовують вправи, мобілізацію суглобів, тренування серцево-судинної системи на витривалість, електролікувальні прилади,

лікувальний масаж, навчають пересуванню, а також надають спортсменам консультації з питань функціональної діяльності, релаксації та профілактики стану здоров'я» (Лянной, 2017, с. 197).

Під час наукового пошуку з'ясовано, що зарубіжна система фахової підготовки фахівців з фізичної реабілітації (фізична терапія) характеризується високою щільністю інноваційних процесів:

визначенням інноваційних пріоритетів у розвитку мети, змісту і структури фахової підготовки фахівців з фізичної реабілітації (комбіновані клінічні програми, науково-дослідні програми, міждисциплінарні магістерські навчальні програми, навчальні стажування тощо);

включенням в систему фахової підготовки фахівців з фізіотерапії нових технологій для реалізації випереджальної функції освіти стосовно практичної сфери (потужний практико-орієнтований складних фахової підготовки, створення інтерактивного навчального середовища, студентоцентроване навчання, врахування індивідуально-орієнтованого підходу для прийняття клінічних рішень, застосування інформаційно-комунікаційних технологій для надання соціальної допомоги та ін.);

фундаменталізацією фахової підготовки фахівців з фізіотерапії у зв'язку з посиленням кросдисциплінарності й динамічності професійної діяльності фахівців у ринкових умовах (реалізація дидактико-методичної лінії «Діагностика та комп'ютерне забезпечення галузі охорони здоров'я – Терапевтичне втручання і допомога – Комплексний догляд за хворим»; поєднання роботи з навчанням та науково-прикладними дослідженнями; вивчення реабілітаційних наук, опанування практичною роботою та навчання управлінню реабілітаційними послугами тощо);

створенням регіональних структур, де суміщаються освітні завдання, ресурси галузі охорони здоров'я та діяльність фахівців з фізичної реабілітації (спортивні комплекси, центри реабілітації, центри здоров'я за місцем проживання, корпоративні або промислові центри здоров'я, будинки для людей похилого віку, науково-дослідні установи, центри для інвалідів, дитячі центри тощо).

Порівняльний аналіз вітчизняних та зарубіжних освітніх компонентів, які входять до ОПП з підготовки фахівців з фізичної реабілітації засвідчує, що сучасні українські програми також вирізняються інноваційним підходом до їхньої розробки, адже у їх змісті враховуються вимоги євроінтеграційного курсу модернізації вітчизняної вищої освіти. У контексті вище згаданого солідарні з Є. Вишар, яка переконливо доводить, що нині вітчизняні ЗВО посилюють увагу до підготовки фахівця з фізичної реабілітації відповідного рівня, конкурентоздатного на ринку реабілітаційних послуг, компетентного, відповідального, комунікабельного, який вільно володіє теорією й практичними навичками й орієнтується в суміжних з фізіотерапією й реабілітаційними науками галузях діяльності, здатного до ефективної роботи за фахом на рівні світових стандартів, готового до самоосвіти, постійного професійного зростання, соціальної та професійної мобільності (Вишар, 2021).

Окрім компетентнісного, іншим тісно з ним пов'язаним методологічним підходом, який застосовується у вітчизняній та зарубіжній практиці реалізації ОПП підготовки фахівців з фізичної реабілітації, є *студентоцентрований підхід*.

Погоджуємося з Т. Купрій, яка вважає, студентоцентрований підхід до освітнього процесу передбачає розширення прав і можливостей здобувачів освіти, розроблення нових моделей, підходів до викладання і навчання, методик навчання, навчальних програм, що відображають, насамперед, практичний бік реалізації у вищій освіті компетентнісного підходу (Купрій, 2015).

Цілком згодні й з Н. Кононец, яка переконливо доводить, що цей підхід «...забезпечує навчальну автономію, тобто самоорганізоване навчання, самопідготовку та індивідуальну систему незалежного навчання, у центрі якого знаходиться студент» (Кононец, 2018, с. 105). Студентоцентрований підхід, пише у своїй концепції вчена, обумовлює ключову ідею ресурсно-орієнтованого навчання, яка полягає в тому, аби створити комфортні умови для навчання кожного студента, акумулювавши для цього будь-які можливі ресурси. До цитованої думки вченої додамо, що ресурсозабезпеченість є важливим фактором

успішності й ефективності фахової підготовки фахівців з фізичної реабілітації, що може вважатися провідним принципом реалізації відповідних ОПП.

Отож, у зоні уваги перебуває не лише компетентнісний підхід до фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, а й їх особистість, з акцентуванням на розвитку особистісного потенціалу, що позиціонується як «властивості індивіда й особистості, що визначають готовність і здатність до виконання дій та досягнення в ній певного рівня продуктивності, інтегровані в людині як у суб'єкта діяльності» (Мурашко, 2010, с. 199). Тому для сучасної вищої школи має вагоме значення студентоцентрований підхід, прийнятий як один із основних для реалізації освітніх компонентів ОПП, розвитку особистісного потенціалу, його гуманістичне підґрунтя.

Перелічені вище напрями безпосередньо пов'язані з кардинальними змінами в педагогічній думці, дослідженні проблематики підготовки висококваліфікованих фізіотерапевтів і визначають особливу роль майбутнього фахівця з фізичної реабілітації в системі, висувають нові вимоги до його професійної діяльності. Необхідний нестандартно мислячий, компетентний фізіотерапевт-гуманіст, здатний до творчої самореалізації в професійній діяльності, до роботи в умовах невизначеності, до роботи з різними категоріями населення та проблем, які можливо вирішити засобами фізичної реабілітації, з розвиненою самосвідомістю, спрямованою на неперервну самоосвіту і саморозвиток.

До змісту останнього посилу варто процитувати позицію Ю. Лянного, який особливо наголошує, що стрімкий розвиток напряму фізичної реабілітації й відповідно ОПП з підготовки таких фахівців «зумовлено гострою демографічною ситуацією в державі, депопуляцією, високою інвалідизацією та зниженням середньої тривалості життя населення; а також інтенсивним розвитком реабілітації у багатьох країнах світу, де людину розглядають як основну цінність суспільства, що формує запит на висококваліфікованих фахівців з фізичної реабілітації» (Лянной, 2017, с. 80).

Вочевидь, у зв'язку з вище викладеним і виникає необхідність створення якісно нової моделі фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, спрямованої на формування їх готовності до різних видів діяльності, зокрема, до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

У ході наукового пошуку, аналітичного осмислення сучасного стану формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки звернулися до розробників ОПП та викладачів, котрі викладають освітні компоненти. Результати бесід та інтерв'ю у фокус-групах дали можливість з'ясувати, що за останні роки у ЗВО активно ведеться підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, що є важливим кроком у вирішенні проблем відновлення здоров'я й здоров'язбереження української нації, але попереду ще багато проблем у підготовці відповідних фахівців, котрі потребують своєчасного та ефективного вирішення. Серед таких проблем найважливішими викладачі виокремлюють:

- недостатнє врахування ролі фахівця з фізичної реабілітації в зміцненні здоров'я населення, профілактиці найбільш поширених захворювань (серцево-судинної, дихальної, нервової систем, опорно-рухового апарату), пропаганді здорового способу життя, підвищенні працездатності, організації повноцінного здорового дозвілля тощо

- ретельнішу розробку та удосконалення навчальних планів підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у відповідності зі змістом вітчизняних та світових стандартів, сфери їхньої діяльності та визначених професійних функцій;

- розробку з подальшим удосконаленням навчальних та робочих програм з фахових дисциплін, що сприятимуть набуттю студентами ЗУН, програмних компетентностей у контексті відновлення здоров'я різних категорій населення в регіоні (врахування регіонального компоненту освіти), спортсменів, зокрема, водних видів спорту (в Україні офіційно визнаними водними видами спорту є плавання, синхронне плавання, стрибки у воду, водне поло, воднолижний спорт,

водномоторний і підводний спорт та ін.), а також здоров'язбереження дітей, які займаються у різноманітних спортивних школах та гуртках;

- розробку сучасного навчально-методичного забезпечення для фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації: навчальних посібників та методичних рекомендацій з вивчення фахових дисциплін, цифрових навчально-методичних матеріалів, дистанційних курсів тощо;

- удосконалення змісту практик, особливо, у контексті формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

- створення відповідних умов на базах практик для ефективного їх проходження;

- оснащення ЗВО необхідними приміщеннями й матеріально-технічним забезпеченням для проведення практичних навчальних занять з майбутніми фахівцями з фізичної реабілітації тощо;

- необхідність кардинальної оптимізації дидактичного та організаційно-педагогічного інструментарію у системі фахової підготовки, який би відповідав сучасним тенденціям в освітньому просторі;

- необхідність організації міжнародного співробітництва ЗВО для удосконалення системи фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації;

- необхідність розроблення програми працевлаштування випускників, підвищення їхнього професійного іміджу.

Зміст останнього посилу корелює з результатами досліджень Ю. Ляного (2017), І. Маріонди (2013), Р. Тараненка (2013) та інших науковців, які особливо наголошують на необхідності розроблення дієвих організаційно-правових основ для працевлаштування випускників в Україні, підкреслюючи важливість для вітчизняного соціуму професії реабілітолога.

Нині серед науково-педагогічної спільноти йдуть активні дискусії щодо освітніх компонентів, які варто включати до ОПП з підготовки таких фахівців у вітчизняних ЗВО. Цьому підтвердження – велике розмаїття дисциплін, котрі

включаються до програм, які іноді настільки різняться, що важко зорієнтуватися, якому з напрямів професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації надається перевага та чи формують вони відповідно визначені програмні компетентності достатньою мірою.

За результатами інтерв'ю та відповідей викладачів про те, чи потрібно приділяти особливо увагу проблемі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, визначалося їхнє ставлення до проблеми. Тож за результатами відповідей респондентів на запитання «Чи вважаєте ви за потрібне формувати у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовність до роботи зі спортсменами водних видів спорту?» (рис. 1.14) констатовано, що із 36 опитаних викладачів вважають потрібним 69,44% опитаних; вважають, що ні – 5,56%; не визначились, важко відповісти – 25%.

Рис. 1.14. Розподіл відповідей викладачів щодо необхідності формувати у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовність до роботи зі спортсменами водних видів спорту

Аналіз відповідей опитаних викладачів про те, чи потрібні майбутнім фахівцям з фізичної реабілітації ЗУН щодо здійснення практичної діяльності у сфері розробки та впровадження програм фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту, показав, що 44,44% респондентів відповіли ствердно; вважають, що частково потрібні – 30,56% опитаних; вважають, що не потрібні – 2,78%; не визначилися – 22,22% (рис. 1.15).

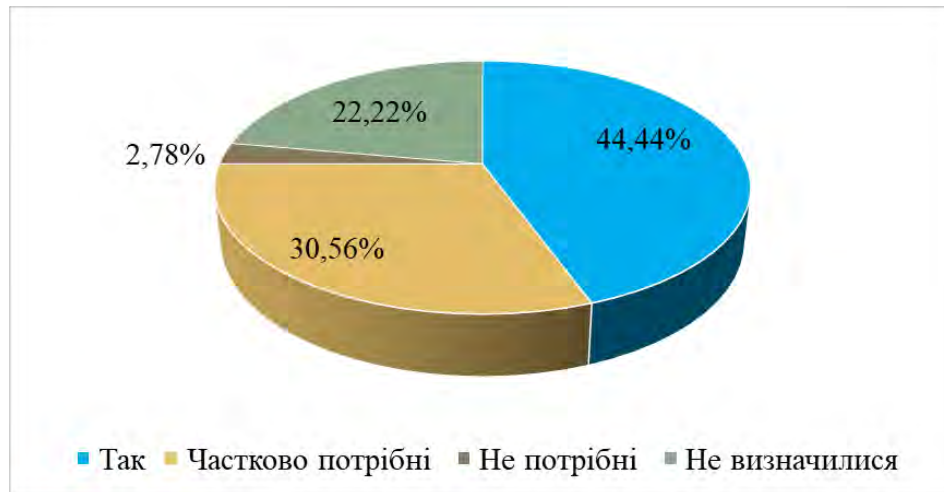

Рис. 1.15. Розподіл відповідей викладачів про необхідність ЗУН щодо здійснення практичної діяльності у сфері розробки та впровадження програм фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту

Відповіді викладачів, опитаних про те, чи потрібна в ОПП спеціальна окрема навчальна дисципліна для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту засвідчили, що так, потрібна – 41,67% респондентів; достатньо окремого модуля в змісті іншої дисципліни – 33,33%; не потрібна – 8,33%; не визначилися з відповіддю – 16,67% (рис. 1.16).

Рис. 1.16. Розподіл відповідей викладачів про необхідність навчальної дисципліни для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту

Результати відповідей щодо того, наскільки викладачі володіють необхідними знаннями для викладання такої дисципліни (запитання «Чи взяли б Ви б викладати таку навчальну дисципліну для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту?»), виявили, що, ствердну відповідь дали 38,89% опитаних; не визначились – 33,33%; і не взяли б викладати – 27,78% (рис. 1.17).

Рис. 1.17. Розподіл відповідей викладачів про власне викладання навчальної дисципліни для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту

У такий спосіб було з'ясовано, що процес формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту не набув у сучасній фаховій підготовці цілісного та системного характеру, і викладачі неодностайні в тому, як слід цей процес організувати. Вказано, що соціальна значущість подальшого успішного розвитку спорту в Україні, стрімке зростання спортивних досягнень, високий рівень конкуренції спортсменів на змаганнях національного та міжнародного рівнів зумовлюють постійне вдосконалення системи підготовки спортсменів, зокрема, водних видів спорту, та їх фізичної реабілітації. Проаналізовано результати опитування викладачів ЗВО, які підтвердили доцільність та необхідність підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту шляхом визначення і впровадження продуктивних

педагогічних умов, заснованих на сучасних методах формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти, які забезпечать формування досліджуваної готовності.

Наприкінці зазначимо, що з'ясувавши сучасний стан формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки та оцінивши його як недостатньо цілісний і систематичний, водночас було виявлено відсутність критеріїв та показників, які б уможливили діагностувати у студентів рівень досліджуваної готовності. Відтак, у руслі порушеної проблеми у наступних розділах дисертації слід присвятити дослідницьку увагу визначенню та науковому обґрунтуванню цих критеріїв, адже без них у край важко буде побудувати модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки. Разом із тим зазначимо, що у ході розроблення моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, необхідно буде створити й спеціальні умови – педагогічні умови формування досліджуваної готовності у процесі фахової підготовки.

Висновки до першого розділу

У розділі проаналізовано стан дослідження педагогічної проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки; з'ясовано суть основних понять із порушеної проблеми в контексті дефінітивного аналізу; запропоновано професіограму фахівця з фізичної реабілітації; схарактеризовано структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту та проаналізовано сучасний стан їх фахової підготовки.

Результати аналізу науково-педагогічних джерел з проблеми дослідження дозволили з'ясувати, що на сьогодні існує значна кількість наукових праць, присвячених різним аспектам підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, але теоретичні і методичні засади фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у контексті формування готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту не були предметом цілісного наукового дослідження. Аналіз наукової літератури та педагогічної практики свідчить про те, що система, яка склалася із підготовкою майбутніх фахівців з фізичної реабілітації потребує більш ретельної орієнтації на формування вище згаданої готовності.

У дослідженні майбутній фахівець з фізичної реабілітації (фізичний терапевт) номінується як здобувач відповідної акредитованої ОПП у ЗВО, яка позиціонує у своєму змісті теоретичну та практичну підготовку студентів з питань діагностики, терапії та профілактики рухових дисфункцій, котрий прагне досягти високих програмних результатів навчання.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури визначено *готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту* як складне особистісне утворення, що характеризується здатністю застосовувати набуті у процесі фахової підготовки в ЗВО програмні результати навчання під час вирішення спеціалізованих задач та практичних проблем у межах

роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують допомоги та заходів з фізичної реабілітації.

Виділено структурні компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту: *інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний*.

Інформаційно-когнітивний компонент віддзеркалює систему знань, якими повинні володіти майбутні фахівці з фізичної реабілітації, аби робота зі спортсменами водних видів спорту була ефективною, інформаційну обізнаність з методами й методиками реабілітації, а також способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту.

Мотиваційно-ціннісний компонент відбиває професійно значущі інтереси, потреби та мотиви професійної діяльності, що детермінують прагнення особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до успішного вирішення професійних завдань, позитивне ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту зокрема та до обраної професії загалом, а також ціннісне ставлення до навчання й належного рівня опанування освітніми компонентами ОПП у процесі фахової підготовки.

Операційно-діяльнісний компонент віддзеркалює здатність студентів застосовувати ЗУН на практиці, виконувати професійні дії і операції, яких можуть потребувати від фахівця з фізичної реабілітації у межах його професійних функцій спортсмени водних видів спорту; діяльнісно-організаційні здібності студента «зростати» у навчанні, професії, здатність аналізувати свій рівень фахових компетентностей та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг та відновлення рухової активності й здоров'я спортсменів водних видів спорту.

Самоосвітньо-професійний компонент готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту характеризує

здатність студентів до самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання.

У дисертації *фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації* потрактована як спеціальним чином організований у ЗВО динамічний процес реалізації відповідної ОПП з метою формування у студентів високого рівня готовності до виконання майбутніх професійних функцій і завдань.

З'ясовано, що цей процес охоплює *когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний* компоненти. Відтак, аналіз сучасного стану формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (бакалаврів та магістрів) до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки здійснено у контексті цих компонентів. У результаті аналізу змісту обов'язкових та вибіркового компонентів бакалаврських і магістерських ОПП з'ясовано, що, хоча деякі компоненти фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації містять теоретичні та практичні основи спортивної медицини, фізичної реабілітації спортсменів, фізичної терапії при захворюваннях і травмах спортсменів, проблематика формування визначених складників готовності випускників цих ОПП до роботи зі спортсменами водних видів спорту не знайшла належного висвітлення.

Результати дослідження, відображені у розділі, викладено в публікаціях автора: Кравченко І. (113), Кравченко І. (116), Кравченко І. (119).

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ ЗІ СПОРТСМЕНАМИ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У другому розділі визначено та науково обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, представлено структурно-функціональну модель їх реалізації.

2.1. Педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки

Важливість покладених на фахівця з фізичної реабілітації професійних функцій і відповідних обов'язків вимагає підвищеної уваги до його фахової підготовки. Цей процес, на нашу думку, повинен розглядатися не як трансляція інформації на сучасному рівні, а як навчання специфічній формі професійної діяльності (зокрема, основам роботи зі спортсменами водних видів спорту), що створює у системі фахової підготовки умови для постійного вдосконалення та самореалізації особистості.

Для успішної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту необхідно окреслити й науково обґрунтувати ті педагогічні умови, які сприятимуть цьому процесу, і тим самим забезпечать підвищення якості їх фахової підготовки у межах опанування освітніми компонентами ОПП.

Обстоюючи позицію учених щодо тлумачення усталеного у педагогіці терміну «педагогічні умови» як стійких обставин, котрі визначають стан і

розвиток функціонуючих педагогічних систем, а також відбір, конструювання та застосування елементів змісту, засобів, методів і прийомів, організаційних форм навчання (М. Гриньова (2019), Н. Житник (2002), І. Ісаєв (2002), Н. Кононец (2020), А. Міщенко (2002), О. Пожидаєва (2012), В. Сластьонін (2002), В. Стасюк (2003), Е. Шиянов (2002) та ін.), у нашому дослідженні визначаємо сукупність педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки:

- 1) розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;
- 2) розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»;
- 3) збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Сукупність педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки відображено на рисунку 2.1.

<i>Перша педагогічна умова</i>	<i>Друга педагогічна умова</i>	<i>Третя педагогічна умова</i>
<ul style="list-style-type: none"> • розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту 	<ul style="list-style-type: none"> • розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» 	<ul style="list-style-type: none"> • збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту

Рис. 2.1. Сукупність педагогічних умов

1. Розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту як перша педагогічна умова, визначена на підставі вивчення праць таких учених, як Дж. Адаїр (2006), М. Вієвська (2011), І. Джидар'ян (1974), Є. Ільїн (2000), А. Колот (1998), Ю. Копочинська (2020), Г. Костюк (1989), Л. Красовська (2011), А. Маслоу (2008), О. Музика (2000), С. Нестуля (2019), Г. Хекхаузен (2003) та інших науковців, які одноставні у тому, що мотивація є сукупністю рушійних сил, які спонукають людину до виконання певних дій, та можуть мати як зовнішнє, так і внутрішнє походження і змушувати її робити ті чи інші вчинки. На підставі аналізу праць науковців є очевидним, що мотивація є складним механізмом співвідношення особистісних зовнішніх і внутрішніх факторів поведінки, що визначають виникнення, спрямованість, а також способи здійснення конкретних форм діяльності, відповідної поведінки, а мотив – те, що породжує дії (Джидар'ян, 1974, Музика, 2000). Термін «мотивувати» у дослідженнях науковців означає ініціювати чи стимулювати інтерес людини до певних дій (Нестуля, 2019).

«Способи поведінки, – пише Г. Костюк, – виробляються практично, і цим способам можна і потрібно навчати... Однак успіх цього навчання залежить від його мотивів. Якщо потрібні мотиви не виникають, то десятки і сотні вправ не сприятимуть утворенню стійких форм поведінки» (Костюк, 1989, с. 177). До цитованої думки автора додамо, що мотиви пов'язані не лише з потребами, а й з чітко поставленою метою.

Зміст останнього посилу корелюється із позицією Г. Хекхаузена, котрий переконливо доводить, що якщо «мета тематично однорідна з дією, так що остання здійснюється заради свого власного змісту», то ця дія вважається внутрішньо вмотивованою (Хекхаузен, 2003). Фактично, внутрішній мотив діяльності (зокрема, і процесу навчання, який спрямований на формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту) входить у саму її структуру та регулює її. Цілком погоджуємося з дослідниками, що насамперед внутрішня потреба особистості, в основі якої лежить внутрішнє «Я», і зумовлює мотивацію навчальної діяльності студентів,

мотивує краще навчатися, опановувати нові знання у процесі фахової підготовки (Вієвська, Красовська, 2011).

Разом із тим, ця діяльність, цілком слушно зазначають науковці, може спонукатися й іншими мотивами, які номінуються як зовнішня мотивація, як-от: обов'язку чи необхідності, статусності, престижності, матеріально-фінансових винагород у майбутньому тощо. Варто погодитися із ученими, що пошук рівноваги між внутрішньою і зовнішньою мотивацією є важливим фактором успішності навчальної діяльності, адже коли переважає зовнішня мотивація, відповідно знижується сила внутрішньої, котра є більш важливою, дидактично значущою для здійснення повноцінної й ефективної професійної діяльності (Колот, 1998).

Здійснюючи пошук реалізаційних механізмів першої педагогічної умови, слід урахувати, що навчальна діяльність студентів-майбутніх фахівців з фізичної реабілітації детермінується наявністю різних потреб, домінування яких може варіюватися на різних етапах навчання через різні причини (обрання місця роботи, продовження навчання в аспірантурі, індивідуальна зацікавленість у роботі з певною категорією пацієнтів, що потребують фізичного відновлення тощо). Тож можемо говорити про те, що необхідність урахування потреб нинішнього студента, пов'язаних із різними напрямками у майбутній професійній діяльності, та залучення цієї діяльності до процесу фахової підготовки і зможуть створити мотив, адже потреба віддзеркалиться у предметі навчальної діяльності (основи роботи зі спортсменами водних видів спорту), а предмет діяльності є її дійсним мотивом.

У межах дослідження цінною є думка Є. Ільїна, котрий зазначає, що «факти, які враховуються у процесі формування мотиву (оцінка зовнішньої ситуації, своїх можливостей, схильностей тощо) складають мотиваційне поле, яке може бути широким (коли враховується декілька факторів), або вузьким (коли беруться до уваги один-два фактора, що лежать на поверхні свідомості)» (Ильин, 2000, с. 76).

Говорячи про розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, звертаємося до

досліджень Є. Пассова, котрий ґрунтовно вивчав засоби мотивації до навчання. Ми погоджуємося із ученим, що важлива роль у цьому процесі є *особистісна індивідуалізація*. Логіка досліджень ученого переконує, що без особистісної індивідуалізації (насамперед, бажання, усвідомлені потреби студентів, уникнення примусу) мотивація виникає лише за завданням викладача, що не забезпечує активної участі студентів у навчальній діяльності, тож, відповідно й не створює належної мотиваційної основи навчання (Пассов, 1989).

З'ясовано, що з метою розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту викладачі фахових дисциплін мають кардинально перебудувати структуру, методи і форми мотивації студентів до навчальної діяльності, аби поліпшити його практичну підготовку з використанням інноваційних технологій та з *орієнтацією на самостійну роботу*, яка забезпечує необхідну якість фахової підготовки через формування вміння самостійно добувати і поповнювати власний багаж знань.

У контексті особистісної індивідуалізації уваги заслуговують погляди О. Березюк (2017), В. Береки (2007), О. Власенко (2017), Н. Кононец (2010), І. Малафійка (2009), у яких віддзеркалюється суть *принципу індивідуалізації навчання*, який ми у своєму дослідженні визначаємо як основоположний у процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Примітно, що до основних завдань індивідуалізації навчання вчені відносять: а) допомогу в особистісному самовияві, зростанні, розкритті закладених особливих якостей, реалізації власних можливостей; б) створення педагогічних умов для підвищення ефективності навчальної діяльності студента, які в найбільшій мірі відповідають усьому комплексу його особистісних характеристик та в яких він може обрати найефективніші для себе способи й прийоми досягнення успіху за рахунок активізації найрозвиненіших сторін його особистості (Березюк, Власенко, 2017, Берека, 2007).

Зазначимо також виділенні у своїх монографічних наукових працях М. Пісоцькою взаємопов'язані принципи адаптивної системи індивідуалізації

навчання (Пісоцька, 2018, Pisotska, 2018, Pisotska, 2019), які, на наш погляд, глибше розкривають суть принципу індивідуалізації навчання у процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, а саме:

- всемірного стимулювання і мотивації зацікавленості студентів у навчанні (опанування ними основами роботи зі спортсменами водних видів спорту);
- свідомості, активності та самостійності студентів у процесі навчання;
- спрямованості навчання на всебічний, гармонійний розвиток особистості з урахуванням її індивідуальних особливостей;
- забезпечення необхідного контролю та самоконтролю в навчанні;
- єдності та оптимального поєднання фронтальних, групових та індивідуальних форм навчання;
- нечутливості до змін зовнішніх умов (за рахунок внутрішніх можливостей системи навчання, спрямованої на формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, які дозволяють їй, зокрема, здійснювати вибір характеру своєї поведінки);
- допустимості успішного функціонування системи підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту за наявності невеликого об'єму апріорної інформації про студентів;
- саморозвитку особистості майбутніх фахівців з фізичної реабілітації через посилення самостійної роботи з опанування ними основами роботи зі спортсменами водних видів спорту.

При цьому не можемо не погодитися з Н. Глузман (2010), що «саморозвиток особистості залежить від ступеня індивідуалізації та диференціації навчального процесу. Ця закономірність складає основу *особистісно-творчого підходу*, який передбачає безпосередню мотивацію навчальної та інших видів діяльності, організацію саморуку до кінцевого результату. Це дає можливість студенту відчувати радість самоусвідомлення власного саморозвитку. Основна мета особистісно-творчого підходу полягає у створенні умов, які вводять у дію

внутрішні механізми саморозвитку й самореалізації особистості студента» (Глузман, 2010, с. 253).

Звертаючись до наукового доробку В. Володько та М. Пісоцької, цілком слушно спиратися на визначені ними педагогічні умови ефективності індивідуалізації навчання студентів, котрі можуть слугувати орієнтиром у процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту (Володько, 1997, Пісоцька, 2018). Ці умови стосуються:

1) урахування індивідуальних особливостей майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та їхньої мотивації, бажання опанувати нові знання (у контексті нашого дослідження – процес професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації при роботі зі спортсменами водних видів спорту);

2) психолого-педагогічної та навчально-методичної підготовки викладачів та його установки на здійснення індивідуалізації навчання студентів у межах формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

3) наявності попередньої фази навчання (когнітивний та функціональний компоненти фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації), пропедевтично-мотиваційних курсів, науково обґрунтованого добору і конструювання змісту професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, детально розроблених загальних і предметних цілей навчання, альтернативних варіантів фундаментальних і курсів за вибором, які безпосередньо сприятимуть формуванню у студентів готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

4) розробки викладачами необхідного інформаційного базового мінімуму з основ роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту;

5) модульного структурування всього змісту навчання, котре спрямоване на формування готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки;

6) організації освітнього процесу на основі вільного вибору студентами гуртків, факультативів, індивідуальних програм стажування, які мотивуватимуть до вивчення основ роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту тощо;

7) демократизації дидактичного середовища, діалогічності педагогічного процесу, розвитку системи «суб'єкт-суб'єктних» відносин як основи розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

8) створення ситуацій успіху, активізації творчої самореалізації студента під час опанування основами роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту;

9) відповідності системи виховного процесу розвитку здібностей і обдарованості кожної особистості в позанавчальний час.

Зміст останнього посилу корелює з працями М. Малоїван, котра визначає складники індивідуалізації навчальної діяльності студентів, номінуючи їх факталами (індивідуального впливу на мотивацію, прояв активності та творчості, змістово-предметної індивідуалізації навчання, особистісно-діяльнісної індивідуалізації, актуалізації індивідуального рефлексивного мислення) (Малоїван, 2016, с. 262-264).

Цілком логічно припустити, що компонентний склад особистісної індивідуалізації навчання у процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту доцільно розглядати у сукупності таких компонентів:

– *компонент індивідуального впливу на мотивацію, прояв активності та творчості* (вивчення специфіки ціннісних орієнтацій майбутніх фахівців з фізичної реабілітації; аналіз свідомості вибору напряму майбутньої професійної діяльності, зокрема, робота зі спортсменами водних видів спорту; константно-

цілеспрямований вплив на мотивацію студента до роботи зі спортсменами водних видів спорту);

– *компонент змістово-предметної індивідуалізації навчання* (створення рівневої бази навчальних завдань за обсягом та за глибиною засвоєння під час опанування основами роботи зі спортсменами водних видів спорту);

– *компонент особистісно-діяльній індивідуалізації* (забезпечення прояву індивідуально-особистісного стилю самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, реалізації індивідуально-творчої стратегії його самостійної фахово-предметної діяльності – роботи зі спортсменами водних видів спорту);

– *компонент актуалізації індивідуального рефлексивного мислення* (спрямованість рефлексивних умінь, здатність до самооцінки та самокорекції рівня розвитку як програмних компетентностей, так і рівня готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту).

Виходячи від дидактичних трактувань, відзначаємо, що особистісний навчальний шлях студента, тобто його особистісна траєкторія індивідуалізації навчання завжди містить елементи творчого осмислення дійсності, узгодження усталеного з новим, маловідомим при трактуванні сутності явища, ситуації, що склалася тощо.

Візуально компоненти особистісної індивідуалізації навчання у процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту представлено на рисунку 2.2.

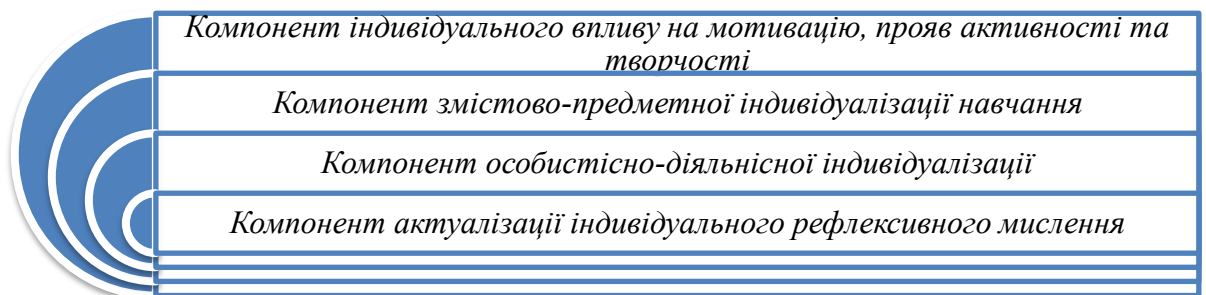

Рис. 2.2. Компоненти особистісної індивідуалізації навчання у процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту

Повертаючись до досліджень К. Дурай-Новакової (1983), переконуємося, що визначені й схарактеризовані компоненти особистісної індивідуалізації навчання у процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту у своїй дії формують цю готовність як активний стан особистості, що детермінує успішне вирішення комплексу професійних завдань, цілісне вираження усіх підструктур особистості, зорієнтованих на продуктивне виконання професійних функцій, тобто складне структурне утворення, яке ґрунтується, насамперед, на позитивній мотивації, установках, потребах та інтересах, набутому на практиці досвіді використання ЗУН, та передбачає міцне засвоєння й прийняття цінностей обраної професійної діяльності (Дурай-Новакова, 1983, с.11).

На підставі узагальнень праць О. Маленко (2019, 2020) доходимо висновку, що процес розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту у контексті особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу має будуватися із урахуванням *принципу професійно орієнтованого навчання* (Маленко, 2020, Malenko, 2019). Реалізація цього принципу можлива, на наше переконання, за чотирма основними векторами:

1) перший вектор: проблема розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту досліджується в загальнодидактичному та методичному аспекті (вивчаються й обираються шляхи, засоби та умови, форми й методи, що сприяють ефективній реалізації принципу професійно орієнтованого навчання);

2) другий вектор: фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та індивідуалізація навчання студентів пов'язуються із застосуванням знань і методів роботи зі спортсменами водних видів спорту у професійній галузі;

3) третій вектор: розкривається значення професійно орієнтованого навчання як засобу мотивації навчальної діяльності студентів до опанування основами роботи зі спортсменами водних видів спорту, обираються способи й методики самомотивації до навчання;

4) четвертий вектор: професійна орієнтованість навчання розглядається як шлях формування професійно спрямованої особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації на роботу зі спортсменами водних видів спорту, низки професійно значущих якостей, необхідних для успішного засвоєння навчальних дисциплін з ОПП і якісної професійної діяльності фахівця з фізичної реабілітації, котрий у майбутньому працюватиме зі спортсменами водних видів спорту задля відновлення їхнього здоров'я, лікування травм, оздоровлення.

Процес розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу убачаємо у реалізації таких етапів (табл. 2.1): *пропедевтично-мотиваційного, когнітивно-мотиваційного та аналітично-мотиваційного.*

Таблиця 2.1

Етапи розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу

<i>Назва етапу</i>	<i>Сутнісні характеристики (мета-результат-форми і методи)</i>
<i>Пропедевтично-мотиваційний</i>	<i>Мета:</i> формування й розвиток стійкого інтересу до проблеми роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту
	<i>Результат:</i> підвищення рівня активності студентів та його налаштованість вивчати проблему роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту
	<i>Форми і методи:</i> лекції-візуалізації, гостьові лекції, бінарні лекції, зустрічі з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту
<i>Когнітивно-мотиваційний</i>	<i>Мета:</i> систематизація знань про специфіку роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту
	<i>Результат:</i> студент активно систематизує отримані та самостійно знайдену інформацію і знання про специфіку роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту
	<i>Форми і методи:</i> інтерактивні та мультимедійні лекції, мультисемінари, лекції-консультації, різні форми самостійної та індивідуальної роботи (вебквести, освітні проекти), пошук інформації із залученням нових джерел інформації, метод симуляції тощо.

<i>Аналітично-мотиваційний</i>	<i>Мета:</i> формування індивідуального стилю роботи фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту й здатності до аналітичної діяльності у контексті дослідження специфіки роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту
	<i>Результат:</i> наявність належного рівня розумових дій та аналітичних умінь студента, його професійної самосвідомості, компетентності й ідентичності, здатності до аналітичної діяльності і самомотивації.
	<i>Форми і методи:</i> методи коучингу (коучингових розмов; конкретних ситуацій; емоційного стимулювання; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; модифікації досвіду; «Лінія часу», «Рада директорів», «Колесо балансу», Модель GROW; вебкоучинг); методи аналізу інформації, аналіз документів, контент-аналіз, біостатистичний аналіз тощо; методи самомотивації («залиште свою зону комфорту»; «розвивайте здібності»; «живіть теперішнім»; «не бійтеся робити помилки»; «не обмежуйте своє мислення»; «закінчуйте те, що почали робити»; «не зупиняйтеся») та ін.

Зазначимо, що блок «Форми і методи», представлений у цій таблиці, ми формували, спираючись на науковий доробок таких учених, як Л. Бабінцева (2013), С. Кові (2006), Н. Кононец (2021), І. Малафійк (2009), О. Мінцер (2013), О. Нежинська (2017), О. Рудницьких (2014), О. Панченко (2013), В. Сидоренко (2014), В. Тименко (2017), М. Толмач (2021), Ю. Трач (2018), М. Прамука (Pramuka, 2009), Л. Ван Росмален (Van Roosmalen, 2009) та ін.

На особливу увагу заслуговують дослідження таких науковців, як Н. Кононец (2021), М. Толмач (2021) та Ю. Трач (2018), котрі наголошують на необхідності використання методів пошуку інформації як способу підвищення позитивної мотивації до навчання студентів у вищій школі, на залученні до навчальної діяльності студентів нових джерел інформації, застосуванні в освітньому процесі нових засобів керування інформацією (методики пошуку, обробки, аналізу й інтерпретації інформації); кардинальної зміни методики навчання та контролю знань на базі використання комп'ютерної техніки, телекомунікацій та цифрових технологій. Цифровізація, віртуалізація освіти, як стверджують науковці, – це, насамперед, забезпечення вільного доступу студентів до баз даних, інформаційних систем, відкритих сервісів, використання цифрових

технологій в освіті, предметна структуризація професійних знань та цифровізація професійної діяльності (Кононець, 2021, Толмач, 2021, Трач, 2018). Продовжуючи позицію дослідників, можемо говорити про те, що позитивний, умотивований процес навчання майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО має бути спрямованим не на вміння працювати з певними цифровими технологіями, сервісами та програмними застосунками, а саме на технології ефективної роботи з різною інформацією.

У контексті нашого дослідження також становить інтерес коучингове вирішення проблеми розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу. Так, дидактично доцільним є застосування низки методів коучингу: коучингових розмов; конкретних ситуацій; емоційного стимулювання; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; модифікації досвіду; «Лінія часу», «Рада директорів», «Колесо балансу», Модель GROW; вебкоучинг та ін.

Переконані, що задля реалізації першої педагогічної умови – розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту – насамперед на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу студентів слід знайомити і, відповідно, застосовувати такі види коучингу як коучинг освіти, коучинг спорту та коучинг особистої ефективності, які детально схарактеризували у своїх наукових працях вітчизняні дослідники О. Нежинська та В. Тищенко (Нежинська, Тищенко, 2017).

Відтак, послуговуючись науковим доробком вище згаданих науковців, схарактеризовано види коучингу для розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту та візуалізовано їх характеристики на рисунку 2.3.

Рис. 2.3. Види коучингу для розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту

У тісному взаємозв'язку усі вище згадані види та методи коучингу базуються на студентоцентрованому й особистісно-творчому підходах. Чимало сказано про їх застосування у ЗВО, про що свідчать праці таких вітчизняних науковців, як С. Бороденко (2016), В. Глікман (2017), Н. Кононец (2018), Т. Купрій (2015), Н. Сосницька (2017), Ю. Сорока (2014) та ін. Адже формування високопрофесійного фахівця, людини з глибокими знаннями, різнобічними поглядами, широким світоглядом та професійною культурою є актуальною проблемою сьогодення у вищій школі, тому процес навчання у сучасному ЗВО має обов'язково забезпечувати індивідуальний розвиток кожного студента, сприяти

успішному навчанню, задоволенню освітніх потреб та максимальному розвитку його здібностей.

Студентоцентрований та особистісно-творчий підходи на кожному з етапів розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту дає змогу узгодити об'єктивно та індивідуально детерміновані завдання розвитку як мотиваційного складника фахової підготовки, так і творчого потенціалу майбутнього фахівця з фізичної реабілітації в процесі цієї підготовки у ЗВО, визначає зміст і засоби методичного пошуку науково-педагогічних кадрів сучасної вищої школи.

Їх застосування під час реалізації першої педагогічної умови зумовлене глибоким переконанням, що саме належним чином зорієнтована і навчена особистість майбутнього фахівця з фізичної реабілітації спроможна стати суб'єктом успішного професійного становлення у контексті набуття досвіду роботи зі спортсменами водних видів спорту впродовж усього професійного шляху. Ці підходи означають, що «відбувається посилення ролі студента як учасника процесу навчання – від пасивного слухача, до активного, який може частково впливати на процес отримання знань, компетенцій і навичок» (Бороденко, 2016, с. 76).

С. Бороденко, думку якого навели вище, також наголошує на тому, що саме студентоцентрований підхід слід застосовувати там, де педагогічний вплив зорієнтований на розвиток певних якостей, і називає основні кроки з його впровадження:

- 1) виявлення та розкриття можливостей студентів у процесі фахової підготовки;
- 2) становлення у майбутніх фахівців свідомості, самосвідомості й самомотивації до навчання, допомога в усвідомленні себе як особистості кваліфікованого фахівця-професіонала, своїх можливостей;
- 3) матеріально-технічне забезпечення процесу фахової підготовки у ЗВО (наявність необхідних засобів телекомунікації та мультимедіа, сучасних технічних засобів передачі та обміну інформацією, спеціально обладнаних

аудиторій й лабораторій для практичного навчання, цифрових технологій тощо);

4) матеріально-технічне й навчально-методичне забезпечення для процесу підготовки та перекваліфікації науково-педагогічних кадрів ЗВО відповідно до якісних вимог реалізації студентоцентрованого підходу;

5) сприяння особистісної індивідуалізації процесу фахової підготовки з метою самовизначення, самомотивації, творчої самореалізації та самоствердження студента (Бороденко, 2016).

Саме останній крок бачиться ланкою зрощення студентоцентрованого та особистісно-творчого підходу в процесі розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, бо його конструктивна реалізація потребує орієнтації водночас і на індивідуальні, і на загальнолюдські запити.

Уважаємо, що саме ці підходи, забезпечуючи розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, сприяють формуванню нестандартно мислячого, компетентного фізіотерапевта-гуманіста, здатного до творчої самореалізації в професійній діяльності, до роботи в умовах невизначеності, до роботи з різними категоріями населення та проблем, які можливо вирішити засобами фізичної реабілітації, з розвиненою самосвідомістю, спрямованою на неперервну самоосвіту, самомотивацію та саморозвиток. Тож до реалізаційних механізмів етапів розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту введено методи самомотивації: «залиште свою зону комфорту»; «не бійтеся робити помилки»; «не обмежуйте своє мислення»; «розвивайте здібності»; «закінчуйте те, що почали робити»; «живіть теперішнім»; «не зупиняйтеся» та ін.

Низка методів, яку також покладаємо у комплекс реалізаційних механізмів етапів розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу, пов'язана з переконливою позицією дослідників Л. Бабінцевої, О. Мінцера та О. Панченко, котрі зазначають,

що «...реабілітаційні програми складають індивідуально для кожного хворого з урахуванням загального стану, особливостей перебігу хвороби, вихідного рівня фізичного стану, особистості хворого, віку, статі, професії тощо, їх можна розглядати як проект або систему заходів, котрі попередньо розплановані. Відповідно має місце розраховування можливих втручань у запланований хід подій із урахуванням внутрішніх і зовнішніх ризиків розвитку захворювання, визначенням прогностичних характеристик і мінімізації медикаментозного навантаження на організм» (Мінцер, Бабінцева, Панченко, 2013, с. 10). Відтак, особливої актуальності набувають методи аналізу інформації, аналіз документів, контент-аналіз, біостатистичний аналіз тощо.

Отже, беручи до уваги вище згадані методи, майбутнім фахівцям з фізичної реабілітації розкриється суть інтересу практичної медицини до фізичної реабілітації, зумовлена усвідомленням світовою медичною спільнотою недостатньої ефективності зусиль клінічної медицини в справі відновлення та компенсації втрачених у процесі хвороби чи травм фізіологічних функцій організму (Мінцер, Бабінцева, Панченко, 2013). У ході застосування таких аналітичних методів, спрямованих на дослідження контексту роботи фізіотерапевта зі спортсменами водних видів спорту цілком можлива, на нашу думку, позитивна мотивація студентів до вирішення цієї проблеми у майбутньому.

Підсумовуючи, зазначимо, що на *пропедевтично-мотиваційному етапі* розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу проводиться формування й розвиток стійкого інтересу до проблеми роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту. Прогнозується підвищення рівня активності студентів та його налаштованість вивчати проблему роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту. Задля досягнення результату застосовуються такі форми і методи навчання: лекції-візуалізації, гостьові лекції, бінарні лекції, зустрічі з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту.

На *когнітивно-мотиваційному етапі* визначається стратегія та тактика формування у студента системи знань про специфіку роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту. У результаті застосування спеціально підібраних форм і методи навчання (інтерактивні та мультимедійні, мультисемінари, лекції-консультації, різні форми самостійної та індивідуальної роботи (вебквести, освітні проєкти), пошук інформації із залученням нових джерел інформації, метод симуляції тощо), прогнозується, що студент умітиме систематизувати отримані знання та самостійно знайдену інформацію про специфіку роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту.

На *аналітично-мотиваційному етапі* здійснюється процес формування індивідуального стилю роботи фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту й здатності до аналітичної діяльності у контексті дослідження специфіки роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту. Очікуваний результат (наявність належного рівня розумових дій та аналітичних умінь студента, його професійної самосвідомості, компетентності й ідентичності, здатності до аналітичної діяльності і самомотивації) досягається за допомогою таких форм і методів навчання, як-от: методи коучингу (коучингових розмов; конкретних ситуацій; емоційного стимулювання; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; модифікації досвіду; «Лінія часу», «Рада директорів», «Колесо балансу», Модель GROW; вебкоучинг); методи аналізу інформації, аналіз документів, контент-аналіз, біостатистичний аналіз тощо; методи самомотивації (див. табл.2.1) та ін.

Проходження вище схарактеризованих взаємопов'язаних етапів розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу може бути удосконалено й оптимізовано, на нашу думку, через структурування навчального матеріалу лекцій-візуалізацій, гостьових лекцій, бінарних лекцій, інтерактивних та мультимедійних,

мультисемінарів, лекції-консультацій, зустрічей з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту, а також шляхом розширення спектру форм самостійної та індивідуальної роботи, методів самомотивації та методів коучингу.

2. Розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» як друга педагогічна умова у своїй основі базується на використанні такого методологічного інструментарію, серед якого низка методологічних підходів (інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний, професіографічний), дидактичних (наочності, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності, науковості) та специфічних (усвідомленої перспективи, відкритості, інноваційності) принципів.

Інформаційний підхід (Л. Жук, Л. Петренко, Ф. Чмиленко та ін.) слугує методологічною основою формування інформаційно-когнітивного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у нашому дослідженні. Згідно цього підходу, зміст спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» проєктувався й формувався як інформаційна система, що вміщує інформацію (теоретичний, практичний, навчально-методичний контент) про ключові поняття фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та основи роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту. У змісті спецкурсу враховано необхідність формування визначених в ОПП програмних компетентностей та результатів навчання, а також формування інформаційно-когнітивного компонента готовності. Контент спецкурсу віддзеркалює «наскрізний» характер інформації, якою мають оволодіти майбутні фахівці з фізичної реабілітації, щоб ефективно працювати зі спортсменами водних видів спорту, і яка нині стає однією з найважливіших категорій розвитку сфери фізичної культури та спорту, охорони здоров'я.

За своєю суттю зміст спецкурсу є динамічним, адже враховує постійне зростання обсягів інформації з проблематики фізичної реабілітації спортсменів,

зокрема, водних видів спорту, вирішення проблем її доступності та ефективного використання у майбутній професійній діяльності фахівців з фізичної реабілітації при роботі зі спортсменами водних видів спорту; розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, які стають у пригоді при вирішенні професійних завдань фахівця-реабітолога; здатність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до інформаційного пошуку.

Реалізація інформаційного підходу до проектування змісту спецкурсу враховує необхідність набуття його слухачами системи знань з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та основ роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту, якій властиві такі якості, як глибина, узагальненість, діалектика, інформаційна насиченість. Таким чином, майбутній фахівець з фізичної реабілітації, вивчаючи спецкурс, матиме змогу спрямувати свою когнітивну енергію на пізнання предмета своєї професійної діяльності, зокрема, методик роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують реабілітації, вивчаючи цей предмет в усіх деталях та структурних зрізах, що й слугуватиме проявом інформаційно-когнітивного компонента досліджуваної готовності.

Аксіологічний підхід (Н. Асташова, А. Кір'якова, С. Косянчук, В. Чайка та ін.) слугує методологічною основою формування мотиваційно-ціннісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту при проектуванні змісту спецкурсу.

Цей підхід зумовлює включення **мотиваційних блоків** до змісту спецкурсу, оскільки наголошуємо на важливості та необхідності підвищення мотивації майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до навчання (зв'язок з першою педагогічною умовою), а також мобілізації усіх внутрішніх особистісних ресурсів на шляху досягнення успіхів у навчанні, зростанні в процесі набуття професійної компетентності, майбутній професійній діяльності, що забезпечується формуванням аксіологічної спрямованості особистості студента.

Реалізуючи аксіологічний підхід вважали за доцільне наповнити мотиваційні блоки спецкурсу спеціально підібраними *мотиваційними завданнями*

(зміна декорацій, свобода вибору теми, здорова конкуренція, нагородження, спільна робота, саморефлексія, завдання-прогрес тощо), аби у ході вивчення спецкурсу мати можливість аналізувати процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту через визначення ставлення студентів до змісту та процесу діяльності, професійних функцій та позицій. Вочевидь, спрямування змісту й структури спецкурсу на формування мотиваційно-ціннісного компонента досліджуваної готовності забезпечить мобільність і професійну компетентність випускників, позитивну мотивацію та бажання здійснювати навчальну діяльність у ЗВО та майбутню професійну діяльність, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту, на сучасному ринку реабілітаційних послуг, постійно самовдосконалюватися, самореалізуватися та досягати успіху в роботі.

У якості змістового чинника аксіологізації підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту виділяється адекватність професійної освіти ціннісному змісту професійного розвитку студентів як представників професійного товариства фізіотерапевтів, як носіїв професійної свідомості та як суб'єктів успішної й ефективної професійної діяльності, зокрема, у напрямі роботи з вище згаданими спортсменами.

Діяльнісний підхід (Г. Атанов, О. Леонт'єв, І. Пустиннікова, Т. Чернікова, Т. Мартинюк, Ю. Фокін та ін.) слугує методологічною основою формування операційно-діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту при проектуванні змісту спецкурсу.

Базуючись на принципі професійно орієнтованого навчання, реалізація діяльнісного підходу передбачала включення до змісту спецкурсу професійно орієнтованих завдань до кожної теми, а також окремого виду організації навчальної діяльності студентів – *практикуму з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту*. Такий змістово-структурний аспект уможливорює формування операційно-діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту через

формування у студентів здатності до виконання професійних функцій. Саме вище згаданий практикум створює умови для безпосереднього формування умінь, навичок й оволодіння різноманітними способами діяльності, яка може бути потрібною при виконанні визначених професійних функцій у роботі зі спортсменами водних видів спорту. До таких відносимо: ведення спостережень за спортивною діяльністю спортсменів водних видів спорту з виявленням причинно-наслідкових зв'язків між нею, явищами природи та травматизмом у цій сфері; уміння здійснювати комплексний підхід у використанні різноманітних фізичних вправ та природних чинників для обстеження й оздоровлення спортсменів водних видів спорту; уміння здійснювати пошуково-дослідницьку, практичну діяльність щодо розробки та впровадження програм фізичної реабілітації (заняття, техніки виконання рухових дій, фізичні вправи, масаж, ЛФК, профілактика травматизму та інші процедури); робити висновки та узагальнення у сфері фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, створювати проекти для виховної роботи в процесі фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, для активного пропагування здорового способу життя тощо.

Особистісно-творчий підхід (Г. Костюк, О. Музика, І. Мурашко, В. Сидоренко та ін.) слугує методологічною основою формування самоосвітньо-професійного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту при проектуванні змісту спецкурсу. Його реалізація передбачала включення до структури спецкурсу *творчого блоку*, який включає у себе перелік творчих завдань для студентів.

До прикладу, серед індивідуальних творчих завдань студенти мали змогу обирати тематику рефератів, доповідей-презентацій, рекламних відеороликів, фрагментів відеозанять: «Використання засобів фізичної реабілітації в системі підготовки спортсменів водних видів спорту з урахуванням стану їхнього здоров'я», «Терапевтичні вправи у процесі фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту із травмами опорно-рухового апарату», «Лікувальний масаж для спортсменів водних видів спорту», «Аквафітнес для спортсменів водних видів спорту», «Практики оздоровчого фітнесу для спортсменів водних видів спорту»,

«Чи потрібен велоергометр для спортсменів водних видів спорту?», «Способи фізичного тренування при реабілітації спортсменів водних видів спорту», «Оздоровча фізична культура для спортсменів водних видів спорту» та ін.

У якості змістового чинника особистісної індивідуалізації та творчості у фаховій підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації виділяється адекватність цієї підготовки особистісно-творчого змісту процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Інтегративний підхід (О. Антонова, О. Ващук, О. Вознюк, О. Дубасенюк, Т. Засекіна та ін.) при розробленні та упровадженні у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» – це той підхід, що веде до інтеграції змісту фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, тобто доцільного об'єднання його складників у єдину цілісність. Результатом інтегративного підходу, як було заплановано під час розроблення змісту спецкурсу, постала цілісність знань різних рівнів – цілісність знань про основи здоров'я, фізичну реабілітацію, про профілактику травматизму, здоров'язбереження спортсменів, зокрема, водних видів спорту, фізкультурно-спортивну реабілітацію; про професійні функції фахівця з фізичної реабілітації (фізичного терапевта); суть та структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту; сформованість теоретико-методологічних знань майбутніх фахівців з фізичної реабілітації з дисциплін професійно орієнтованого циклу; сформованість знань з окремих видів та технологій роботи зі спортсменами водних видів спорту тощо.

У відповідності до цього підходу зміст спецкурсу спроектовано на основі інтеграції ЗУН усіх складників фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації: когнітивного, функціонального, діяльнісного та технологічного компонентів.

Практика свідчить, що завдяки цьому підходу вдалося подолати суперечності, про які наголошували дослідники (Бойчук, Левандовський, 2009, Вознюк, Дубасенюк, 2009, Романишин, 2009): між принципом єдності знань та їх

розділенням на фундаментальні (тобто загальні) і професійні, між збільшенням обсягу знань, визначених кредитами ОПІ, та обмеженістю навчального часу для їх опанування студентами; між визначеним напрямом фахової підготовки, який чітко зорієнтований на формування системи міждисциплінарних ЗУН, що лежать в основі інтегральної компетентності фахівця з фізичної реабілітації та різними напрямами наукових знань з предметів циклів загальної та професійної підготовки у відповідності до ОПІ.

У ході проєктування змісту спецкурсу на засадах інтегративного підходу переконуємося, що цей підхід посідає чільне місце серед інших методологічних підходів до формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки і це пов'язане, передовсім, з тим, що сучасний етап розвитку фізичної реабілітації як галузі науки характеризується парадигмальністю у підходах до застосування фізичних прав, масажу, рухової терапії, водних процедур, фізіопроцедур, ЛФК з метою реабілітації осіб з наслідками захворювань, травм, інвалідністю, а також профілактики, підтримання і збільшення функціональних можливостей організму людини (зокрема, спортсменів водних видів спорту) на різних етапах життєдіяльності.

Вочевидь, інтегративний підхід при розробленні та упровадженні у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту», коли одночасно актуалізуються й розвиваються концептуально різні підходи до роботи зі спортсменами водних видів спорту, до формування у студентів здатності на професійному рівні застосовувати різноманітні методи фізичної реабілітації та здоров'язбереження задля відновлення функцій організму таких спортсменів, нормалізації їхнього здоров'я, фізичної активності й самостійності, оптимального фізичного стану, психологічного самопочуття, що даватиме їм можливість якомога довше й успішно займатися водними видами спорту, є принципово новим смисловим простором як для фахівців з фізичної реабілітації, так і для спортсменів, які потребують послуг від цих спеціалістів. Цей підхід проявляється в перетворенні всіх складників змісту спецкурсу (добір тем,

дидактичних завдань) в напрямі об'єднання, узагальнення, розроблення інтегрованої навчальної програми для опанування основами роботи фізіотерапевта зі спортсменами водних видів спорту), занять, заходів, отримання інтегративних результатів фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації і т. ін.

Отже, у ході реалізації другої педагогічної умови *інтегративний підхід* спирається на ідею цілісності фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, яка втілює єдність цілей, змісту, засобів, форм і методів навчання, посилення взаємозв'язків між компонентами фахової підготовки (когнітивного, функціонального, діяльнісного та технологічного), та забезпечує зусилля професійної мотивації (зв'язок з першою педагогічною умовою), стимулювання творчого потенціалу, виявлення особистісних ресурсів майбутнього фізіотерапевта для досягнення успіху в роботі зі спортсменами водних видів спорту.

У якості змістового чинника інтеграції навчання у фаховій підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у межах розроблюваного спецкурсу виділяється адекватність цієї підготовки інтегративному змісту формування усіх компонентів готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту (інформаційно-когнітивного, мотиваційно-ціннісного, операційно-діяльнісного, самоосвітньо-професійного).

Важливим для всіх напрямів формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту є й *професіографічний підхід* (С. Вітвицька, О. Дубасенюк, Е. Калицький та ін.). Його реалізація при розробленні та упровадженні у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» уможливила доповнити професіограму фахівця з фізичної реабілітації, здійснивши акцент на одному з можливих напрямів його професійної діяльності – роботі з вище згаданими спортсменами.

Обстоюючи позицію, що саме професіограма допоможе змоделювати передбачений результат, що ідеально існує, але має бути безпосередньо

досягнутий після певного терміну навчання студентів-майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО за вище згаданими ОПП, зміст спецкурсу розроблено з орієнтацією на формування у студентів таких складників інтегральної компетентності: загальноосвітні ЗУН широкого використання; фахові ЗУН; когнітивні здібності; особистісні якості; психомоторні здібності; соціальні здібності; комунікативні здібності; організаційні здібності; авторитарні здібності (Городинський, 2015, Примачок, 2020).

Зосереджуючи дослідницьку увагу на вище згаданих та схарактеризованих методологічних підходах, які покладали у реалізаційний механізм другої педагогічної умови, варто зазначити, що цей перелік неможливо досить повно сформулювати, оскільки є тенденція до його постійного розширення, переважно шляхом синтезу кількох взаємопов'язаних і взаємодоповнювальних підходів. Так, розробляючи зміст спецкурсу, також спиралися й на компетентнісний, студентоцентризований підходи як ключові підходи фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації згідно ОПП.

Таким чином, послуговуючись методологічними підходами (інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний, професіографічний), визначено *мету спецкурсу* – формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту за визначеними компонентами (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний).

Зміст спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» уможливив вирішення комплексу *завдань*:

1) урахування у процесі навчання слухачів спецкурсу (майбутніх фахівців з фізичної реабілітації) індивідуального досвіду та конкретних запитів і мотивів шляхом побудови їх індивідуальних освітніх траєкторій;

2) надання коучингової допомоги слухачам спецкурсу в процесі фахової підготовки та у здійсненні інноваційної діяльності як майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, який працюватиме зі спортсменами водних видів спорту;

3) залучення майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до інноваційної індивідуальної та колективної творчої діяльності під час опанування змістом спецкурсу;

4) набуття студентами фундаментальних знань з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та основ роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту;

5) оволодіння методиками розробки індивідуальних програм фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту як ключових напрямів діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.

Пропонуємо інформаційний обсяг спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту», котрий віддзеркалюють 9 тем та «Практикум з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»:

Тема 1. Дослідження та оцінка фізичного розвитку спортсменів водних видів спорту.

Тема 2. Дослідження та оцінка функціональних можливостей організму.

Тема 3. Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Тема 4. Особливості застосування лікувального масажу для спортсменів водних видів спорту.

Тема 5. Фізична реабілітація при травмах у спортсменів водних видів спорту.

Тема 6. Фізична реабілітація при хронічних захворюваннях у спортсменів водних видів спорту.

Тема 7. Застосування засобів фізичної реабілітації для профілактики та лікування професійних захворювань у спортсменів водних видів спорту.

Тема 8. Розробка та впровадження індивідуальних програм фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Тема 9. Профілактика травматизму у спортсменів водних видів спорту та здоров'язбереження.

Практикум з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Структуру спецкурсу можна логічно представити на рисунку 2.4.

Тематика спецкурсу	Структурування навчального контенту	Діагностика рівнів готовності
<ul style="list-style-type: none"> • Тема 1. Дослідження та оцінка фізичного розвитку спортсменів водних видів спорту • Тема 2. Дослідження та оцінка функціональних можливостей організму. • Тема 3. Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту. • Тема 4. Особливості застосування лікувального масажу для спортсменів водних видів спорту. • Тема 5. Фізична реабілітація при травмах у спортсменів водних видів спорту. • Тема 6. Фізична реабілітація при хронічних захворюваннях у спортсменів водних видів спорту. • Тема 7. Застосування засобів фізичної реабілітації для профілактики та лікування професійних захворювань у спортсменів водних видів спорту. • Тема 8. Розробка та впровадження індивідуальних програм фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту. • Тема 9. Профілактика травматизму у спортсменів водних видів спорту та здоров'язбереження. • Практикум з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту. 	<ul style="list-style-type: none"> • Теоретичний матеріал • Практичні роботи • Мотиваційний блок • Творчий блок • Тестовий контроль знань до тем 	<ul style="list-style-type: none"> • Комплексний тест • Індивідуальний проєкт

Рис. 2.4. Структура спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»

Як видно з рисунку 2.4, структурування навчального контенту здійснено за блоками «Теоретичний матеріал», «Практичні роботи», «Мотиваційний блок», «Творчий блок», «Тестовий контроль знань до тем». Також зміст спецкурсу як основного складника формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту як сукупності компонентів (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний), передбачає загальний діагностичний блок – діагностичний інструментарій педагогічного експерименту: *комплексний тест* для визначення рівня готовності за інформаційно-когнітивним компонентом, та *індивідуальний проєкт*, оцінювання якого уможливорює визначити рівень готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів

спорту за мотиваційно-ціннісним, операційно-діяльнісним та самоосвітньо-професійним компонентами.

У ході наукового пошуку підсумовано, що розроблений спецкурс виконує декілька важливих у процесі формування досліджуваної готовності функцій.

По-перше, це *освітня функція*, що пов'язана безпосередньо з отриманням студентами нових ЗУН з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та основ роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту;

По-друге, це *аксіологічна функція*, що пов'язана з цілепокладанням на майбутню «перспективу» (тобто студенти усвідомлюють один із можливих перспективних напрямів професійної діяльності – успішну роботу зі спортсменами водних видів спорту), і проявляється у формуванні цілеспрямованості майбутніх фахівців з фізичної реабілітації на опанування основами професіоналізму у цьому напрямі. Вочевидь, це пов'язано з реалізацією *принципу усвідомленої перспективи*, котрий детально схарактеризувала у своїх працях М. Гриньова (2008).

По-третє, це *рефлексивна функція* спецкурсу, яка передбачає можливість для кожного його слухача організації самооцінювання (тестовий контроль знань до тем, комплексний тест для визначення рівня готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту), аналізу власної діяльності, рефлексії, механізмів прийняття рішень щодо саморозвитку з метою вибору особистого шляху професійного становлення як фахівця-фізіотерапевта й самовдосконалення під час фахової підготовки у ЗВО.

Упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» базувалося на низці дидактичних принципів (Н. Белікова (2012), О. Березюк (2017), В. Берека (2007), О. Власенко (2017), Н. Кононец (2010), І. Малафійк (2009) та ін.):

Принцип наочності здійснюється діяльністю викладачів при викладанні змісту спецкурсу з використанням комплексу наочних засобів. Наприклад: наочні моделі з різними порушеннями, до яких призводять шкідливі звички та особливості тренувань спортсменів водних видів спорту; картки із зображенням

гімнастичних вправ – для складання комплексів ранкової гігієнічної, виробничої та лікувальної гімнастики; фотографії та малюнки порушень постави, які виникають при недотриманні гігієнічних вимог стосовно праці, відпочинку, режиму і методики фізичних тренувань; навчальне відео про застосування фізичних прав, масажу, рухової терапії, водних процедур, фізіопроцедур, ЛФК; електронні посібники з високим ступенем візуалізації навчального контенту тощо.

Принцип систематичності і послідовності в системі оволодіння змістом спецкурсу полягає у логічному взаємозв'язку між темами, що вивчались у курсі спортивної медицини і курсі фізичної реабілітації, а також інших дисциплінах фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації як спеціальним чином організованого у ЗВО полікомпонентного динамічного процесу реалізації відповідної ОПП з метою формування у студентів високого рівня готовності до виконання майбутніх професійних функцій і завдань (когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний її компоненти).

Принцип доступності базується не лише на знаннях індивідуальних здатностей студентів до сприйняття навчального матеріалу, але й у доступності до усіх навчально-методичних матеріалів спецкурсу, що спонукає розробку електронних навчально-методичних матеріалів, дистанційного курсу, організацію онлайн-навчання й оперативного зв'язку слухачів з викладачем, який викладає тематику спецкурсу.

Принцип свідомості й активності навчання під час викладання спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» покликаний забезпечити взаємозв'язок між викладачем, студентами та активізацію навчально-пізнавальної діяльності та самостійної роботи останніх. Свідомий вибір і бажання вивчати спецкурс, активність студентів при виконанні запропонованих видів навчальної роботи є проявом реалізації цього дидактичного принципу, що вимагає від викладача й свідомого вибору цікавих та мотивуючих до активних дій щодо опанування знань з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту й основ роботи зі спортсменами водних видів спорту завдань.

Принцип науковості здійснюється викладачами під час проведення лекцій, практичних занять зі слухачами спецкурсу, а також при проектуванні змісту цих занять та теоретичного матеріалу згідно тематики спецкурсу. Він також вимагає відповідності змісту і методів навчання під час опанування студентами знань з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту й основ роботи з такими спортсменами, сучасному розвитку фізичної реабілітації як наукової галузі, що диктує введення до навчального контенту спецкурсу знань із різних галузей науки – валеології, спортивної медицини, психології здоров'я, спортивної фізіології, курортології, кінезіології тощо. Це висуває підвищені вимоги до змісту кожного заняття спецкурсу, і, відповідно, створює сприятливі умови для усебічного розвитку особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, який свідомо обирає напрям роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Серед специфічних принципів реалізації другої педагогічної умови виокремлено ***принцип усвідомленої перспективи, відкритості, інноваційності.***

Принцип усвідомленої перспективи передбачає конструювання змісту спецкурсу, добірку методів (методи коучингу, метод симуляції, вебквести, освітні проекти, пошук інформації із залученням нових джерел інформації та ін.), форм (лекції-візуалізації, гостьові лекції, бінарні лекції, зустрічі з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту, інтерактивні та мультилекції, мультисемінари, лекції-консультації, різні форми самостійної та індивідуальної роботи) та засобів навчання (електронні засоби навчання, механічні візуальні прилади, макети і муляжі, відеоуроки тощо) з орієнтацією на усвідомлення студентами-майбутніми фізіотерапевтами майбутньої «перспективи». Так, мотиваційний блок навчального контенту спецкурсу розкриває значущість та важливість для майбутнього фахівця з фізичної реабілітації одного із перспективних напрямів професійної діяльності – успішна висококваліфікована робота зі спортсменами водних видів спорту.

Принцип відкритості передбачає, що дидактичну систему спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту», як і загалом систему фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у ЗВО, ми вважаємо

відкритою з двох позицій: з *позиції інтерактивності* та *інформаційної доступності*.

1) *інтерактивність*: у ній постійно відбувається процес обміну інформацією (знаннями з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та у межах основ роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту) між викладачем і студентами завдяки сучасним сервісам і способам організації зворотного зв'язку, під час якого окреслюються нові цілі, з'являються нові методи і засоби навчання, форми організації процесу навчання;

2) *інформаційна доступність*: зміст спецкурсу має бути у відкритому доступі для усіх бажаючих його вивчати, що актуалізує необхідність розробки електронних навчально-методичних матеріалів, дистанційного курсу, інформаційної насиченості навчального контенту, який представлений студентам у межах вище згаданих дидактичних ресурсів.

Принцип інноваційності передбачає надання коучингової допомоги слухачам спецкурсу в процесі опанування його змістом та у здійсненні інноваційної діяльності як майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, який працюватиме зі спортсменами водних видів спорту. Разом із тим, цей принцип під час викладання спецкурсу зорієнтовує викладачів на активне залучення майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до інноваційної індивідуальної та колективної діяльності, застосування у своїй викладацькій роботі педагогічних інновацій для більшої результативності процесу навчання. Йдеться, насамперед, про позицію дослідників (В. Докучаєва (2008), Т. Засєкіна (2020), Г. Сиротенко (2005) та ін.), котру ми повністю поділяємо, що найбільшою інновацією реформування сучасної вищої школи є феномен нових результатів освіти. Продовжуючи позицію учених, зазначимо, що принцип інноваційності у нашому дослідженні покликаних забезпечити новий результат фахової підготовки – готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту за усіма її компонентами.

Поєднання реалізаційних механізмів трьох специфічних принципів (усвідомленої перспективи, відкритості, інноваційності) другої педагогічної

умови вбачаємо в організації *постійно діючого мультисемінару «Інноваційна діяльність майбутнього фахівця з фізичної реабілітації»* як інноваційного складника організаційних форм навчання, котрий виконує освітню, аксіологічну та рефлексивну функції спецкурсу.

Таким чином, методологічне підґрунтя реалізації другої педагогічної умови – розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» – складають інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний, професіографічний підходи, а також дидактичні (наочності, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності, науковості) та специфічні принципи (усвідомленої перспективи, відкритості, інноваційності) (рис. 2.5).

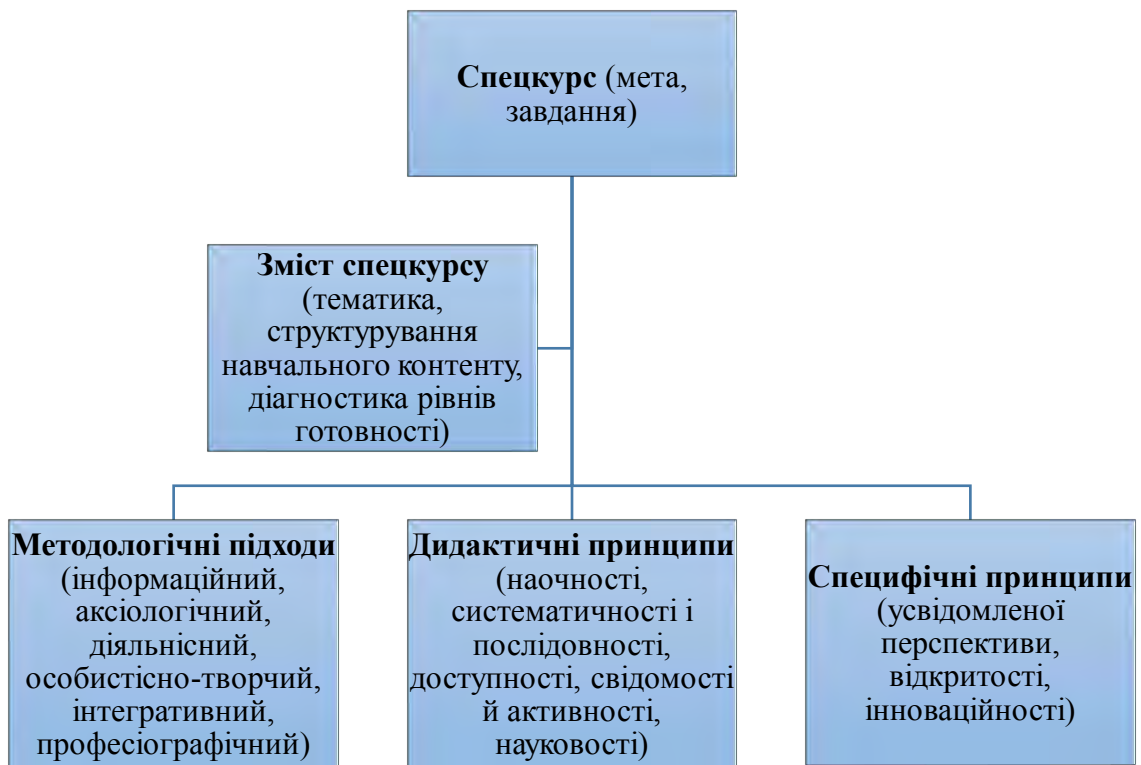

Рис. 2.5. Розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»

Водночас, варто зазначити, що цей перелік принципів та підходів не є вичерпним, і за своєю природою не може бути таким. Також він не може бути перманентно актуальним, оскільки ОПП підготовки майбутніх фахівців з фізичної

реабілітації постійно еволюціонують і змінюються у залежності від запитів суспільства, ринку праці, потреб самих здобувачів освіти. Тому завданням викладачів, котрі реалізують зміст спецкурсу, є не тільки ретельний аналіз та осмислення викликів, що стоять перед випускником ОПП, але і прогнозування майбутніх викликів.

3. *Збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту* як третя педагогічна умова у нашому дослідженні визначена, насамперед, на підставі вивчення праць таких учених, І. Башкін (2006), Н. Белікова (2012), Т. Бойчук (2008), Т. Бугеря (2009), А. Вовканич (1998), М. Голубєва (2008), Ю. Долинний (2018), Х. Кавакадзе (2006), О. Карпухіна (2010), В. Кукса (2002), О. Левандовський (2008), Ю. Лянной (2014), Е. Макарова (2006), Є. Приступа (1998), І. Прихода (2007), А. Різік (2006), О. Степаненко (2014), Л. Сущенко (2007), А. Фастівець (2016), Л. Яворська (2009) та ін.

Першочергово контекст нашого дослідження потребував з'ясування суті поняття «творчий потенціал майбутнього фахівця з фізичної реабілітації», задля чого було проаналізовано низку наукових праць Р. Вудмана (Woodman, 1981), О. Гопки (2016), О. Клепікова (1996), І. Кучерявого (1996), А. Лукановської (2010), В. Моляко (1989), С. Сисоєвої (2006), Е. Торренса (Torrance, 1967) та інших учених. Їх ґрунтовний аналіз слугує підставою до висновку, що в контексті фахової підготовки майбутнього фахівця з фізичної реабілітації доречним буде розгляд *творчого потенціалу студента* як наявних у нього можливостей та здатностей до перетворення явищ оточуючої дійсності відповідно до поставленої мети, що підлягають розвитку в ході цієї підготовки у ЗВО та в ході набуття життєвого й професійного досвіду.

Погоджуємося з ученими, що творчий потенціал визначається, насамперед, здатністю студента сконцентруватися на об'єкті сприймання, бути наполегливим у досягненні поставленої мети, мірою можливості здійснювати творчу діяльність, здатністю до логічного й інтуїтивного мислення, творчої самореалізації й саморозвитку. Тож виправданою в цьому контексті є увага до двоїстості феномену

творчого потенціалу особистості, на якому наголошує у своїх дослідженнях О. Гопка: 1) він є важливою передумовою творчого процесу; 2) творчий потенціал є результатом творчого процесу (Гопка, 2016, с. 13). Вочевидь, збагачення творчого потенціалу особистості прямо пропорційно залежить від того, як багато ресурсів реалізує вона у власному житті, створюючи й розвиваючи творчий стиль життя та професійної діяльності. Переконані, що ці вище згадані здатності є стимуляторами формування й водночас індикаторами прояву самоосвітньо-професійного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, який характеризує здатність студентів до самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання.

Цілком погоджуємося з А. Лукановською, котра серед важливих складників творчого потенціалу особливо виокремлює якості мислення, як-от: самостійність, точність, швидкість, логічність, гнучкість, оригінальність, інтуїтивність. А задля самостійності, зазначає дослідниця, важливим є сміливість, та рішучість, адже ці риси характеру якнайкраще сприяють пошуку нових рішень, мотивації до пошуково-дослідницької діяльності, формуванню здатності працювати в умовах невизначеності. Дослідниця небезпідставно стверджує, що важливим компонентом творчого потенціалу особистості є пріоритет переваги складному перед простим, власне стійке прагнення пізнавати глибинний зміст, а не обмежуватися лише формою (Лукановська, 2010, с. 642).

Підкреслимо, що одна з найвагоміших підстав для акцентування уваги при підготовці майбутнього фахівця з фізичної реабілітації на розвитку його творчого потенціалу сформульована, зокрема, Ю. Лянним (2016), котрий наголошує, що основою творчості такого фахівця є креативність мислення, і водночас орієнтація на творчість при виконанні роботи є проявом готовності студента до професійної діяльності, а отже, саме творчість окреслює шляхи та вектори до досягнення мети, якою б неймовірною вона не виявилася. Разом із тим, дослідник особливо наголошує на тому, що науково-дослідна робота студентів є продовженням і поглибленням освітнього процесу в ЗВО, засобом розвитку творчого потенціалу.

Відтак, кафедрам, науково-дослідним структурним підрозділам ЗВО, які здійснюють підготовку вище згаданих фахівців, слід приділяти їй посилену увагу, залучаючи до цього процесу науково-дослідні лабораторії університетів, клінік, реабілітаційних центрів, студентські наукові товариства тощо (Лянной, 20016).

У професійній сфері майбутнього фахівця з фізичної реабілітації творчий потенціал, на нашу думку, реалізується як риса, що забезпечує адаптацію студента до умов діяльності, зокрема, науково-дослідної роботи (як у загальному професійному контексті, так і стосовно швидкозмінних, часом унікальних обставин, які можуть викликати потребу працювати над відновленням здоров'я та реабілітацією спортсменів водних видів спорту), зумовлює професійний саморозвиток, сприяє формуванню індивідуального стилю професійної діяльності й досягненню відповідно ефективних результатів при роботі з вище згаданими спортсменами. Чим вищий творчий потенціал фахівця-фізіотерапевта, тим більша варіативність виборів індивідуальних реабілітаційних програм для цих спортсменів, тим вірогідніший вибір оптимального для тих чи інших обставин рішення і, як наслідок, зростає упевненість фахівця в правомірності і якості своїх творчих пошуків як динамічного ресурсу успішних рішень та ефективності розроблених реабілітаційних програм.

Відтак, по мірі професійного становлення студента як професіонала-фізіотерапевта під час фахової підготовки у ЗВО й активної науково-дослідної роботи, його творчий потенціал все більше виявляє себе як засіб перетворення вже не фахівця під впливом професійної дійсності, а власне професійної дійсності під впливом фахівця. Тому одним із важливих результатів фахової підготовки майбутнього фахівця з фізичної реабілітації повинна стати збагаченість його творчого потенціалу, її відповідність вимогам певного рівня, по-перше, необхідного й достатнього для якісного виконання ним професійних функцій, і по-друге, такого, що здатний забезпечити для студента відправну точку в подальшому розвитку його творчого потенціалу в професійному середовищі.

Разом із тим відмітимо, що, розглядаючи поняття творчого потенціалу майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, слід наголосити, що цей феномен не

є сталим індикатором особистості успішного фізіотерапевта, а перебуває в постійній динаміці, русі, він збагачується й розвивається на основі накопиченого ним творчого і практичного досвіду, фахових ЗУН, нових компетентностей, ідей, що дозволяють знаходити і застосовувати оригінальні рішення при розробці індивідуальних реабілітаційних програм, новаторські форми та методи відновлення здоров'я й здоров'язбереження української нації, і тим самим удосконалювати виконання своїх професійних функцій, професійного зростати.

Здатність до творчості, зокрема, при науково-дослідній роботі студента у ЗВО, розглядаємо в кількох площинах професійних функцій фахівця з фізичної реабілітації, нероздільних у своєму функціональному вияві:

- *спортивно-педагогічній*, що пов'язана з безпосереднім змістом управління у сфері організації спортивно-масової роботи з різними віковими категоріями населення та педагогічної підтримки;

- *рекреаційно-дозвільній*, яка стосується відтворення працездатності населення й відбиває відносно нову сферу міждисциплінарних досліджень фахівця з фізичної реабілітації;

- *оздоровчо-реабілітаційній*, яка стосується теоретико-практичних засад дослідження сучасних оздоровчо-реабілітаційних технологій у роботі фахівця з фізичної реабілітації;

- *освітньо-професійній*, що пов'язана зі здатністю фахівця з фізичної реабілітації самостійно здобувати знання у професійному контексті;

- *корекційній*, яка стосується теоретико-практичних засад корекційної педагогіки, які використовуються у роботі фізіотерапевта;

- *організаційно-управлінській*, яка стосується теоретичних засад менеджменту у системі охорони здоров'я та фізичної реабілітації і загальних принципів його здійснення та їхньої інтерпретації в конкретних умовах.

З огляду на це, *збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту* визначений як процес і результат цілеспрямованого інтегрованого впливу на їх особистість із метою забезпечення

функціональних можливостей для творчого вирішення науково-дослідних завдань і віднесений до вагомих завдань процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Основу реалізації третьої педагогічної умови складає *особистісно-творчий підхід*, котрий слугує методологічною основою формування, насамперед, самоосвітньо-професійного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту при проектуванні змісту спецкурсу.

Теоретичним підґрунтям для обґрунтування доцільності використання особистісно-творчого підходу для реалізації третьої педагогічної умови слугували наукові праці, зокрема, О. Дубасенюк, у яких вона схарактеризувала теоретичну модель інноваційної особистості (Дубасенюк, 2011, с. 70). Продовжуючи позицію ученої, можемо говорити про те, що *інноваційна особистість майбутнього фахівця з фізичної реабілітації* – це випускник відповідної ОПП, котрий здатний творчо і результативно працювати, бути конкурентноспроможним на ринку праці в умовах сьогодення.

Відповідно, фахова підготовка майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, й власне сам процес формування його готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, мають бути трансформовані у напрямі індивідуалізації освітньої взаємодії, інноваційності дидактичного процесу, формування творчого мислення і збільшення самостійної й науково-дослідної роботи студентів. Це, у свою чергу, актуалізує синергію принципів індивідуалізації навчання та інноваційності, котрі передбачають побудову індивідуальної траєкторії науково-дослідної роботи студента та надання коучингової допомоги в процесі опанування основ наукових досліджень та у здійсненні науково-дослідної інноваційної діяльності як майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, який працюватиме зі спортсменами водних видів спорту. Разом із тим, ці принципи зорієнтовують викладачів на активне залучення майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до індивідуальної та колективної науково-дослідної діяльності, застосування у своїй

викладацькій роботі науково-педагогічних інновацій для більшої результативності процесу збагачення й розвитку творчого потенціалу студентів.

У процесі збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, на наше переконання, саме науково-педагогічні кадри ЗВО виступають творцями, модифікаторами конкретних нововведень в організації такого виду роботи. Вони володіють широким спектром можливостей здійснення й дисемінації досвіду наукової роботи і мають необмежене поле науково-педагогічної діяльності й прикладних наукових досліджень і сфері фізичної реабілітації, ерготерапії, оскільки на практиці щоденно переконуються в ефективності створених технологій та методик навчання, науково-дослідної роботи, проводять власну дослідницьку діяльність за різними напрямками фізичної реабілітації населення, залучаючи до наукового пошуку своїх студентів.

У аналізованому аспекті теоретичної моделі інноваційної особистості, інноваційна позиція майбутнього фахівця з фізичної реабілітації бачиться нам через детермінацію його творчої активності, особистісної готовності до перегляду і перебудови системи власної навчальної діяльності у ЗВО з урахуванням:

а) змін його статусу від студента-виконавця (усталених навчальних завдань під час опанування змістом освітніх компонентів ОПП) – до професіонала дослідника;

б) розвинутої рефлексії в навчальній діяльності та провадженні науково-дослідної роботи;

в) чіткої спрямованості на шуканий результат, наполегливості у досягненні мети, самоосвіти, саморозвитку.

Проведений аналіз науково-педагогічної літератури з питання професійної підготовки фахівців у вищій школі слугує підставою до висновку, що практично, кожне педагогічне дослідження актуалізує, зачіпає певною мірою проблематику розвитку творчого потенціалу, творчих здібностей студентів як основи успішності й результативності формування компетентного фахівця будь-якої галузі. Це зумовлено усвідомленням того факту, що сам педагогічний процес є творчим за

своєю суттю, включаючи творчість як викладача, так і студента. Водночас, дослідники (А. Лукановська (2010), В. Моляко (1989), С. Сисоєва (2006) та ін.), відзначають, що до нині у педагогічній науці не розроблено базової методології, цілісної й дієвої педагогічної системи, котра б включала в себе оптимальний набір методик формування та розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців з урахуванням їх здібностей, задатків, мотивації. Аналіз досвіду роботи в ЗВО, котрі здійснюють підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, показує, що як на методологічному, так і на методичному рівні процес розвитку творчого потенціалу через активізацію науково-дослідної роботи майбутнього фахівця як цілісний процес осмислений недостатньо.

Подальший науковий пошук спонукав до звернення дослідницької уваги на інноваційно-організаційні форми науково-дослідної роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, які б забезпечили можливість збагатити їх творчий потенціал шляхом занурення у проблематику фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Грунтовне вивчення праць науковців (І. Галдецька (2017), О. Глиняна (2019), І. Добронравова (2018), С. Капралов (2017), Ю. Копочинська (2017, 2021), О. Левандовський (2008), Ю. Лянной (2014), О. Попова (2009), Є. Приступа (1998), І. Прихода (2007), Т. Равлюк (2012), О. Руденко (2018), П. Саух (2011), Л. Сидоренко (2018), О. Степаненко (2014), Л. Сущенко (2007), та ін.) дало нам можливість виокремити один із таких форматів для реалізації третьої педагогічної умови – *наукові студії* як явище інноваційності в організації фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, що, виступаючи рушієм прогресивного поступу в освітній системі, на сьогодні стало одним із визначальних для розвитку організаційних основ науково-дослідної діяльності в ЗВО, містить у собі творчий складник, який, у свою чергу, є продуктом реалізації творчого потенціалу задіяних у ній студентів.

У нашому дослідженні *наукова студія «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»* розглядається як інноваційно-організаційна форма науково-дослідної роботи студентів, котра передбачає проведення

щомісячних дискусійних сесій, присвячених проблемам фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту й спрямована на набуття студентами відповідних ЗУН, здібностей, мотивації до майбутньої наукової діяльності.

Девізом діяльності наукової студії є «ЗУН + Практика + Досвід науково-дослідної роботи = Професіоналізм», який фактично відбиває ключову *мету* її упровадження у межах реалізації третьої педагогічної умови.

Завдання наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»:

- реалізація творчого особистісно-професійного потенціалу студента – майбутнього фахівця з фізичної реабілітації;
- розвиток науково мислення студентів шляхом підготовки різножанрової наукової продукції;
- розкриття ціннісно-сміслових аспектів професії фахівця з фізичної реабілітації;
- формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Отже, формат роботи зі студентами на майданчиках наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту», атмосфера й середовище повинні бути сприйнятливими до вище зазначених завдань, які є для викладачів, котрі ставлять за мету сформувати у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовність до роботи зі спортсменами водних видів спорту, найбільш актуальними, та засобів їхнього вирішення, спектр яких постійно зростає, і водночас зазнає постійних змін, вдосконалення чи усунення з практики, відбору оптимальних і мотивуючих, та адекватно і вчасно відображувати їх різними сторонами свого функціонування.

Детермінантними особливостями мотивації майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (зв'язок із першою педагогічною умовою розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту) є потреби щодо здобуття та розширення професійних знань, які віддзеркалюються в інтересі ведення наукової та пошуково-дослідницької

діяльності. Безперечно, усвідомлений інтерес майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до будь-якого виду роботи породжує мотиви, які можна детермінувати як соціальні, матеріальні та власне професійні. Задля досягнення успішних результатів в системі управління особистісно-професійним розвитком майбутніх фізіотерапевтів, зокрема, розвитком позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, доцільним є застосування стимулів до науково-дослідної діяльності.

За результатами аналізу наукових праць Є. Ільїна (2000) стало можливим візуалізувати мотивацію наукової діяльності (рис. 2.6):

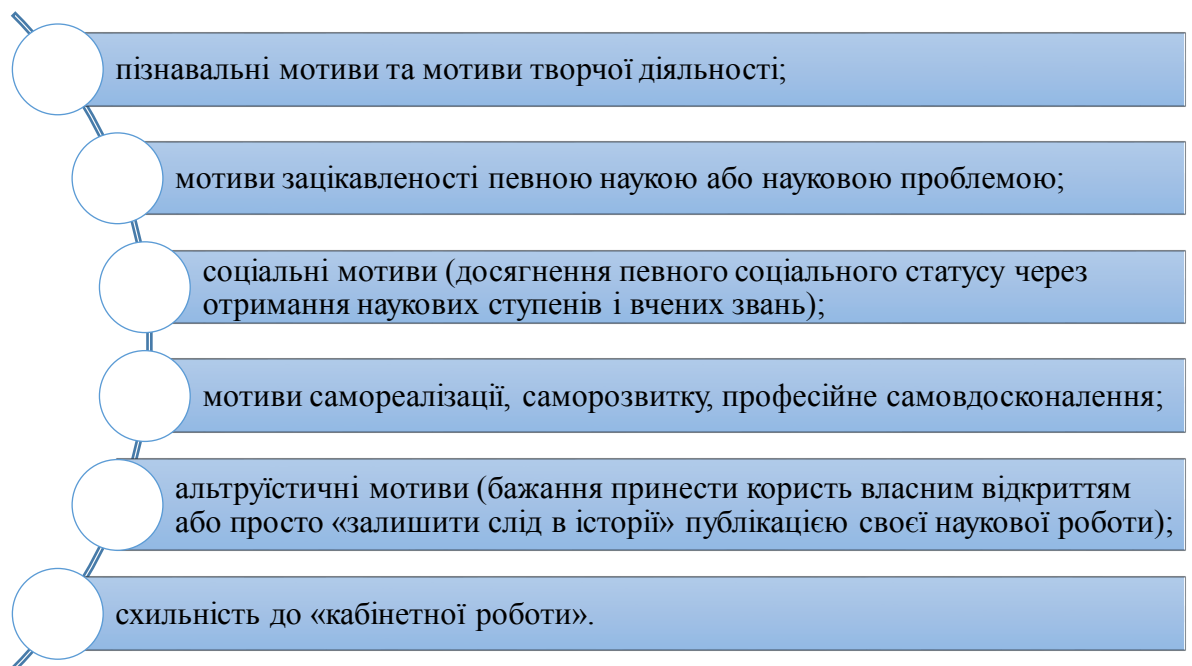

Рис. 2.6. Мотивація наукової діяльності (за Є. Ільїним)

При відборі змісту сесій наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту» визначено, що він має поєднувати теоретичні знання та практичні навички студентів-майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у здійсненні науково-дослідної роботи, установлювати міжпредметні зв'язки у наукових дослідженнях з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, допомагати студентам у професійному самовизначенні й проектуванні майбутньої професійної діяльності.

Зазначимо, що важливо, щоб, здобувши фах фізіотерапевта-реабілітолога, випускник ОПП самостійно цілеспрямовано вибудовував власну професійну траєкторію, кар'єру, свою професійну діяльність на основі отриманого досвіду, зокрема, у напрямі роботи зі спортсменами водних видів спорту. Варто наголосити, що перед випускником постає актуальне завдання – організувати й провадити професійну діяльність з відновлення здоров'я та здоров'язбереження населення різних вікових категорій у постійно змінних умовах, умовах невизначеності, труднощів та викликів сучасного соціуму, а це, передовсім, щоденно потребує доведення життєздатності набутих ним професійних ЗУН, професійної компетентності, здатності виконувати професійні функції. Відтак, важливим завданням фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації є акумуляція її ресурсів та потенційних можливостей для усебічної допомоги студентам у набутті цих компетентностей, професійного досвіду роботи, зокрема, у напрямі роботи зі спортсменами водних видів спорту, які стануть основою успішної діяльності у перспективі. І однією з таких можливостей є набуття студентами умінь здійснювати науково-дослідну роботу, тим самим збагачуючи свій творчий потенціал. Безперечно, отриманий в ЗВО творчий та науково-практичний досвід сприяє «виживанню» фахівця-фізіотерапевта у професійній сфері, пристосуванню до мінливих соціально-економічних ситуацій та запитів ринку праці.

Основними напрямками діяльності наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту» визначено:

1) Наукові дослідження як шлях до розв'язання проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту (основи науково-дослідної роботи майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, вибір теми, методологія науково-дослідної роботи).

2) Науковий пошук та інформаційне забезпечення наукових досліджень з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

3) Презентація результатів наукового дослідження (оформлення та форми впровадження, методика підготовки й оформлення рефератів, тез

доповідей на науково-практичні конференції, статей, курсових та магістерської робіт).

У якості базових *принципів викладання* наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту», які слугують специфічними принципами формування досліджуваної готовності, нами рекомендовані наступні: принцип *міждисциплінарності, науковості, багаторівневості, варіативності*.

Принцип міждисциплінарності (О. Алексєєва (2017), А. Колот (2014), В. Лісовицький (2019), Т. Тибайкіна (2013) та ін.): міждисциплінарний характер висвітлення проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, що передбачає використання системи ЗУН, котрих набуває студент у межах вивчення дисциплін функціонального, діяльнісного та технологічного компонентів фахової підготовки (див. п.1.3). Відтак, тематика для сесій наукової студії може бути орієнтовано така: «Сучасні методи фізичної терапії, ерготерапії для спортсменів водних видів спорту», «Фізична терапія для спортсменів водних видів спорту при захворюваннях внутрішніх органів», «Фізична терапія для спортсменів водних видів спорту при порушеннях опорно-рухового апарату», «Масаж для спортсменів водних видів спорту», «Масаж загальний та самомасаж для спортсменів водних видів спорту», «Масаж реабілітаційний для спортсменів водних видів спорту», «Фізична терапія при захворюваннях і травмах спортсменів водних видів спорту», «Авторські системи оздоровлення для спортсменів водних видів спорту», «Функціональний тренінг для спортсменів водних видів спорту», «Психологія здоров'я спортсменів водних видів спорту», «Фізкультурно-спортивні заходи для спортсменів водних видів спорту». Доцільним є проведення секційних занять у межах сесії наукової студії за напрямками роботи фізіотерапевта зі спортсменами водних видів спорту: «Спортивна фізіологія», «Курортологія», «Аквафітнес», «СПА-процедури та сучасні СПА-технології», «Трендспоттінг та професійне майбутнє сучасного фахівця з фізичної реабілітації», «Арт-терапія», «Адаптивний спорт», «Фітотерапія», «Методики рефлексотерапії спортсменів водних видів спорту», «Ароматологія та аромотерапія», «Механотерапія», «Кінезіологія», «Народні і нетрадиційні методи реабілітації», «Актуальні питання політравми»,

«Спортивна травматологія», «Фізична реабілітація при травмах у спортсменів водних видів спорту», «Технології та технічні прийоми в ерготерапії при роботі зі спортсменами водних видів спорту)), «Комп'ютер та інформаційні технології у фізичній терапії, ерготерапії», «Технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Оздоровчі технології для спортсменів водних видів спорту», «Технічні засоби реабілітації для спортсменів водних видів спорту», «Методики мануальної терапії», «Здоров'язбережувальні технології для спортсменів водних видів спорту», «Реабілітаційні технології в догляді за пацієнтом)), «Сучасні технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності», «Захворювання і травми опорно-рухового апарату у спортсменів водних видів спорту», «Методика адаптивного фізичного виховання для спортсменів водних видів спорту», «Гідро, водолікування спортсменів водних видів спорту», «Постізометрична релаксація для спортсменів водних видів спорту» тощо.

Принцип науковості (О. Березюк (2017), О. Власенко (2017), М. Гриньова (2008), Н. Кононец (2010), І. Малафійк (2009) та ін.): здійснюється викладачами під час організаційних форм роботи з учасниками наукової студії на основі міждисциплінарного характеру висвітлення проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, що передбачає використання досягнень фізичної реабілітації, ерготерапії, валеології, спортивної медицини, психології здоров'я, спортивної фізіології, курортології, кінезіології та інших наук; обґрунтування теоретичних основ ведення науково-дослідної діяльності (вибір теми, методологія науково-дослідної роботи, презентація результатів, науковий пошук та інформаційне забезпечення наукових досліджень з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту); визначення напрямів діяльності наукової студії, формату сесій; орієнтація на приведення змісту сесій наукової студії у відповідність з рівнем розвитку наук, з накопиченим досвідом фізіотерапевтів.

Підкреслимо, що принцип науковості під час роботи наукової студії забезпечують підручники, посібники, наукові праці учених (статті, доповіді, дисертації, монографії), які пропонуються студентам до ознайомлення,

грунтовного вивчення їх змісту та аналізу діяльності фізіотерапевтів-науковців, які активно здійснюють науково-прикладні дослідження.

Принцип багаторівневості (Е. Зейтуллаєва (2021), А. Прокопенко (2020), Ю. Тулашвілі (2015) та ін.): багаторівневість викладання й, відповідно, отримання студентами знань у галузі проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту в якості теоретичного обґрунтування їх актуальності, необхідності наукового пошуку їх вирішення, розробки моделей і програм фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту:

- 1) *початковий рівень* (знання, необхідні для написання рефератів);
- 2) *базовий рівень* (знання, необхідні для написання тез доповідей на студентські конференції, курсових робіт);
- 3) *поглиблений рівень* (знання, необхідні для написання тез доповідей для міжнародних науково-практичних конференцій, наукових статей, магістерської роботи, у подальшому – для продовження навчання за освітньо-науковими програмами).

Принцип варіативності (О. Головня (2019), В. Кизенко (2016), Ю. Мальований (2012) та ін.): впровадження у систему фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту» може бути реалізовано у традиційному, дистанційному та змішаному форматі; варіативність форм організації сесій (круглі столи, лекції-дискусії, лекції-брифінги, майстер-класи, науково-практичні конференції, «Як це було», «Інформ-дайджест», прес-конференції, «Запитували – відповідаємо» тощо); відкрите навчальне середовище *віртуального майданчика наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»* забезпечує різні варіанти навчальних дій (самоосвіта, групові, інтерактивні методи навчання основ науково-досвідної роботи студентів, віртуальні консультації тощо); формат роботи наукової студії забезпечує можливість організації індивідуальних освітніх траєкторій науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту для успішного формування компонентів досліджуваної готовності.

До прикладу, дидактично доцільними є такі варіанти форм проведення сесії наукової студії:

Формат «Як це було»: висвітлюються окремі значимі події в діяльності фізіотерапевта, професійні досягнення фахівців з фізичної реабілітації, які працюють зі спортсменами, зокрема, водних видів спорту на зразок однойменної телепередачі. Послугуючись принципом наочності, дидактично доцільним є використання відеоматеріалів.

Формат «Інформ-дайджест», – короткі, цікаві та яскраві повідомлення на різні теми, пов'язані з діяльністю фізіотерапевтів з акцентом на роботу зі спортсменами нашої країни і за кордоном. Такий дайджест студентам доцільно запропонувати підготувати самостійно, об'єднавшись у невеликі групи (до 6 осіб).

Формат прес-конференції містить елементи творчої діяльності. Учасники виступають у певній ролі, як-от: учених, викладачів, фахівців з фізичної реабілітації, лікарів, журналістів, політиків, спортсменів тощо. Проводиться у межах регламенту (30-60 хв), з підготовкою одним із учасників установчого виступу, що актуалізує тематику прес-конференції. Водночас, інші учасники активно беруть участь в етапі відповідей на питання, котрі самостійно готують.

Формат «Запитували – відповідаємо» передбачає попередній збір відомостей у студентів, які події сучасної професійної дійсності фахівця-фізіотерапевта їх цікавлять найбільше; отримані питання розподіляються між студентами, потім самостійно підбирається матеріал і готуються повідомлення.

З іншого боку, сама наукова студія «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту» може розглядатися як варіативна частина ОПП, як її вибіркового освітнього компоненту. Цілком логічно зазначити, що результативність процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки знаходиться в прямій залежності від підбору змісту ОПП, навчального матеріалу наукової студії, релевантного за змістом і формами навчання для набуття визначених прогнаних компетентностей.

Таким чином, запропонована наукова студія «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту», основу якої складає особистісно-творчий підхід та низка принципів (міждисциплінарності, науковості, багаторівневості, варіативності) спрямована на розвиток здатності науково-педагогічних кадрів ЗВО створювати навчальне науково-дослідне середовище, вільне від упереджень і стереотипів, орієнтоване на цінності професійної діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, задоволення професійних потреб і вироблення власної професійної позиції, необхідність залучати ресурси освітнього середовища ЗВО та соціального середовища, впливати на здоров'язбереження української нації, використовувати медіаресурси, застосовувати елементи науково-дослідної діяльності кожного студента як прояву його творчого потенціалу.

У ході наукового пошуку з'ясовано, що в процесі збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту на особливу увагу заслуговує така форма організації науково-дослідної роботи студентів як *курслова робота*. У межах нашого дослідження за погодженням з викладачами дисципліни «Фізична реабілітація» обрано *загальну тематику* – «Фізична реабілітація при порушеннях опорно-рухового апарату у спортсменів водних видів спорту», – у межах якої студенти самостійно обирали тему, обґрунтовували її актуальність, формулювали об'єкт та предмет дослідження, окреслювали мету та завдання.

Важливість курсової роботи вище згаданої тематики продиктована необхідністю забезпечити якісний процес заглиблення студента у науковий пошук визначеної проблематики, а також підготовку майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до самостійного і творчого виконання ним професійних функцій з акцентом на роботу зі спортсменами водних видів спорту. Особливістю написання курсової роботи є оригінальність її практичної частини, котра передбачає розроблення авторської програми та алгоритму фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, під час якої студент має можливість продемонструвати свій творчий потенціал, збагатити його оригінальними підходами до вирішення

обраної проблеми. До загально усталеного змісту курсової роботи додається анотація (українською та англійською мовами).

На рисунку 2.7 схематично представлено орієнтовну схему-анотацію, яку рекомендовано дотримуватися майбутнім фахівцям з фізичної реабілітації при написанні курсової роботи.

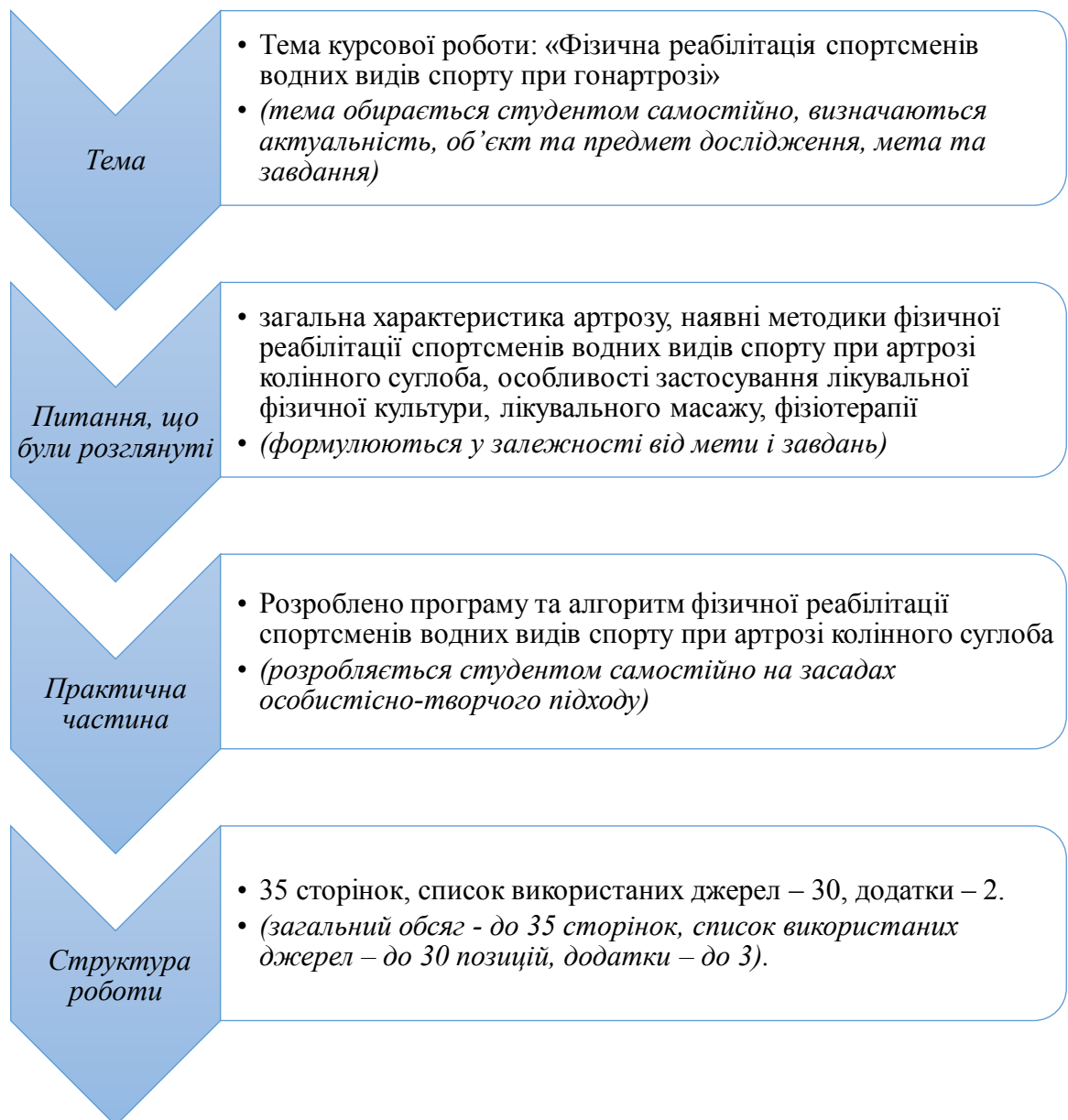

Рис. 2.7. Схема-анотація курсової роботи

Уводячи до реалізаційного механізму третьої педагогічної умови компонент «курсва робота» як елемент творчої самостійної роботи студента, посилаємося на

суттєві положення *диференційованого підходу*, про які йдеться в працях таких науковців, як А. Арапов (2003), С. Бондар (2010), Г. Васьківська (2010), Т. Дейниченко (2005), В. Кизенко (2010), С. Кубіцький (2017), Л. Кочеригін (2017), О. Святченко (2007), П. Сікорський (1998), Г. Шугайло (2001) та ін.

Диференційований підхід до самостійної роботи дає нам змогу максимально реалізувати можливості кожного студента в процесі формування компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Самостійна робота студентів, особливо, під час написання курсової роботи, є основою, рушійною силою успішної науково-дослідної роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, котрі вмотивовано досліджують проблематику фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту. Виконання курсової роботи загальної тематики «Фізична реабілітація при порушеннях опорно-рухового апарату у спортсменів водних видів спорту» позиціонується нами у дослідженні як індивідуальний продуктивний творчий процес, що формує способи та методи саморозвитку і самореалізації особистості студентам завдяки його самостійній роботі.

Самостійна робота студента під час виконання курсової роботи полягає в тому, що він, порівнюючи, аналізуючи, узагальнюючи, синтезуючи, конкретизуючи самостійно знайдений фактичний матеріал, сам отримує з нього нову інформацію, генерує нові ідеї, створює власну авторську програму фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту у межах обраної теми. Тобто, це розширення та поглиблення знань за допомогою раніше засвоєних знань або нове застосування раніше одержаних знань. Організація і забезпечення необхідних умов для здійснення самостійної роботи майбутнього фахівця з фізичної реабілітації під час виконання курсової роботи є важливим складником процесу формування його готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки.

Отже, збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних

видів спорту сприяє формуванню у них самостійності, організованості, ініціативності, дисциплінованості, почуття відповідальності, а також і досліджуваної готовності, котрі необхідні майбутньому фахівцеві з фізичної реабілітації у навчанні і майбутній професійній діяльності і виступає у нашому дослідженні як третя педагогічна умова.

Наступний параграф дисертації присвячено моделюванню процесу реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки у вітчизняних ЗВО.

2.2. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки

З метою реалізації визначених та науково обґрунтованих у попередньому параграфі дисертації педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки нами розроблено структурно-функціональну модель. Підкреслимо, що «модель» ми розглядаємо як графічне віддзеркалення процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у межах фахової підготовки.

Проведене дослідження проблеми реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки (див. п.2.1) доводить необхідність створення моделі, що може бути представлено у вигляді структурованої, інтегрованої сукупності взаємопов'язаних компонентів. Змодельований процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки дозволить відобразити й відтворити об'єкт дослідження.

Варто погодитися з думкою учених (В. Балюк (2021), М. Гриньова (2021), В. Жамардій (2021), Н. Кононец (2021), І. Солошич (2021), О. Топузов (2021), А. Шерудило (2008), І. Шведчикова (2021) та ін.), що при побудові моделі слід дотримуватися ключової вимоги – недопущення відходу від необхідності формування цілісної особистості студента – ядра моделі, котре має залишатися універсальним за будь-яких трансформацій та варіативів освітнього процесу. Тож, незважаючи на варіативність і специфіку фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у кожному конкретному ЗВО та конкретної ОПП, модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту є *структурною*. Структурність характерна, за

висловом А. Шерудила, для тієї моделі, котра імітує внутрішню організацію оригіналу (явища, процесу), його структуру (Шерудило, 2008).

Разом із тим, ця модель також є *функціональною* – оскільки у процесі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту потрібно постійно враховувати зміни, що відбуваються у вітчизняній системі освіти, світових освітніх системах, на ринку праці, зміни у програмних компетентностях та професійних функціях, вміло і гнучко їх застосовувати під час фахової підготовки студентів.

З іншого боку, модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту відображає фахову підготовку в ЗВО в системі її зв'язків з соціальним й інформаційним середовищем та імітує спосіб поведінки системи навчання студентів, окреслює вектори для діяльності тих, хто її упроваджуватиме, тому, як справедливо наголошують науковці (Soloshych, Shvedchykova, Grynyov, Kononets, Bunetska, 2021), таку модель, безперечно, слід вважати функціональною. Крім цього, успішно функціонуючою може вважатися та модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, яка забезпечує досягнення поставлених суспільством й ринком праці перед ЗВО цілей за відведений час. Відтак, функціонал моделі має враховувати критерій стимулювання професорсько-викладацького складу ЗВО, який здійснює підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, до постійного прагнення досягнути позитивної динаміки у рівнях досліджуваної готовності та результативності визначених педагогічних умов.

У дослідженні під *структурно-функціональною моделлю* формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки розуміємо проєкт системного впровадження визначеної сукупності педагогічних умов у процес фахової підготовки студентів відповідних ОПП у вітчизняних ЗВО.

Мета педагогічного моделювання процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів

спорту у процесі фахової підготовки бачиться нам як розробка такої структурно-функціональної моделі, яка б дозволила підвищити ефективність цього процесу, досягти позитивної динаміки у рівнях досліджуваної готовності, співвіднести отримані результати навчання студентів із запитами суспільства та сучасного ринку послуг фізіотерапії та ерготерапії.

Розроблена структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки представлена у формі опису, теоретичного обґрунтування й графічної візуалізації структурних і функціональних компонентів цього процесу.

Насамперед, при розробці моделі керувались:

- ОПП підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, кваліфікаційними вимогами до фахівця-випускника таких ОПП;
- Стандартом вищої освіти рівня бакалавра галузі знань 22 «Охорона здоров'я» спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія (Київ, 2018 р.);
- професіограмою фахівця з фізичної реабілітації;
- професійними функціями фахівця з фізичної реабілітації;
- навчальними планами, робочими програмами дисциплін ОПП;
- структурою готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний.)
- компонентами фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний компоненти).

Розроблена модель структурно представлена п'ятьма взаємопов'язаними блоками: *цільовим, методологічним, змістовим, реалізаційним та діагностичним* (рис. 2.8).

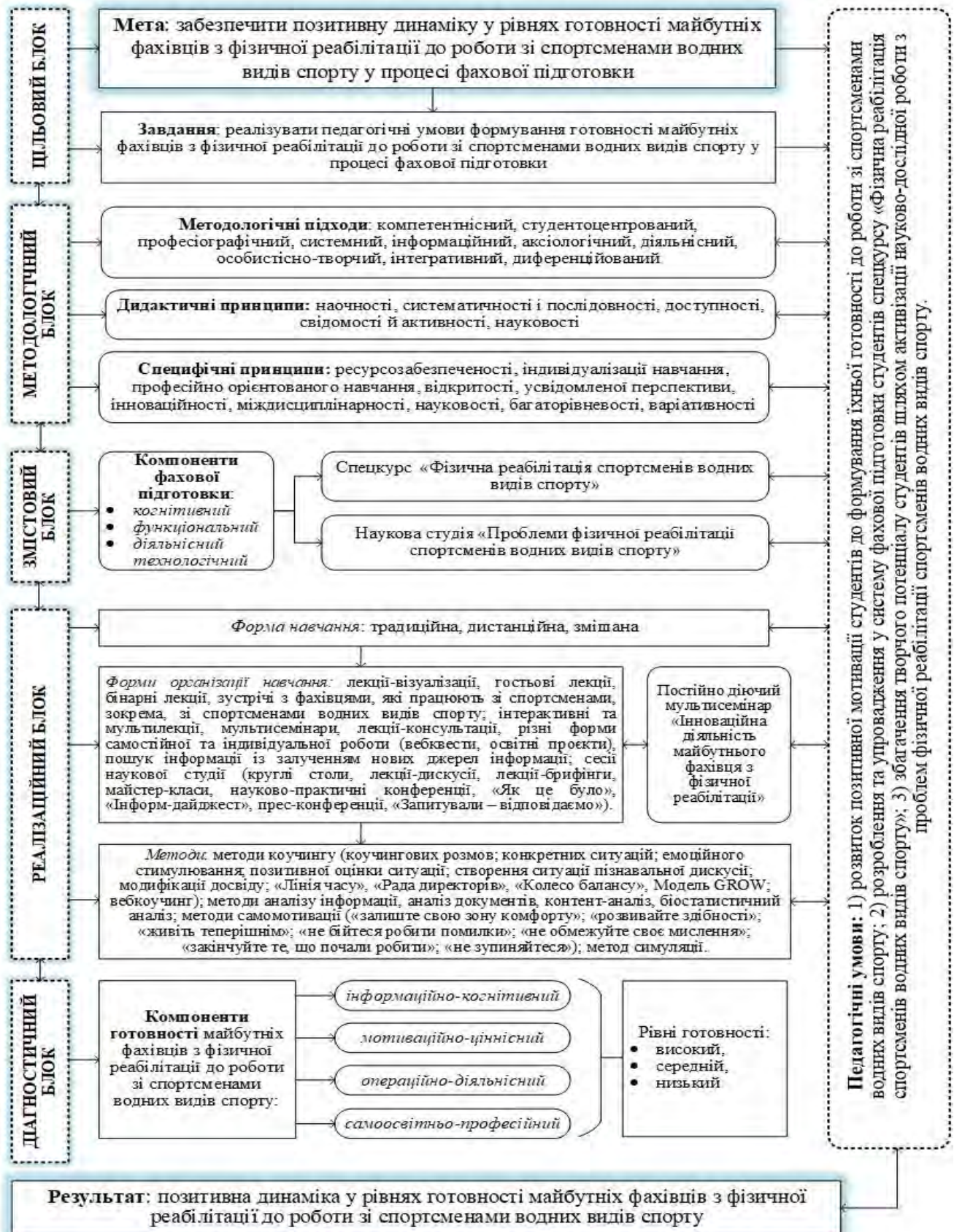

Рис. 2.8. Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки

Структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки є адаптованою до реальної практики ЗВО, а саме:

- ураховано мету й основні завдання дослідження;
- ураховано сучасний стан формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки та специфіку освітнього процесу в ЗВО в умовах пандемії;
- виокремлено методологічний, діагностичний інструментарій та реалізаційні механізми сукупності педагогічних умов.

Підкреслимо, що наскрізною лінією структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки є сукупність педагогічних умов:

- 1) розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;
- 2) розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»;
- 3) збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту).

Цільовий блок структурно-функціональної моделі відбиває мету – забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, та завдання – реалізувати педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Методологічний блок структурно-функціональної моделі зорієнтовує тих, хто її реалізовуватиме, на імплементацію методологічних підходів, серед яких: *компетентнісний, студентоцентрований, професіографічний, системний,*

інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний та диференційований.

Компетентнісний підхід (Н. Василенко (2017), М. Гриньова (2021), Н. Кічук (2010), Н. Кононец (2021), Ю. Копочинська (2021), Ю. Панфілов (2017) та ін.) забезпечує активізацію механізмів загального й фахового саморозвитку студентів з урахуванням мотивації та її динаміки у процесі фахової підготовки, визначає високий рівень готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до виконання конкретних професійних функцій, зокрема, під час формування інтегральної компетентності зорієнтовує увагу на формування компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Студентоцентрований підхід (С. Бороденко (2016), Н. Кононец (2018), Т. Купрій (2015), Н. Сосницька (2017), Ю. Сорока (2014) та ін.) при реалізації структурно-функціональної моделі передбачає розширення прав і можливостей майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в освітньому процесі, розроблення нових підходів до викладання і навчання, форм, засобів, методик навчання, навчальних програм (насамперед, спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» та наукова студія «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»), що відображають, насамперед, практичний бік реалізації у нашому дослідженні компетентнісного підходу. Цей підхід сприяє особистісній індивідуалізації процесу фахової підготовки з метою самовизначення, самомотивації, творчої самореалізації та самоствердження студента під час формування у нього досліджуваної готовності.

Професіографічний підхід (С. Вітвицька (2016), О. Дубасенюк (2019), Е. Калицький (1996) та ін.) у межах реалізації структурно-функціональної моделі забезпечує при розробленні та упровадженні у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» доповнення професіограми фахівця з фізичної реабілітації шляхом акцентування уваги на одному з можливих напрямів його професійної діяльності – роботі з вище згаданими спортсменами.

Системний підхід (Н. Бордовська (2005), С. Гончаренко (1997), Ю. Шабанова (2014) та ін.) забезпечив можливість системного аналізу та уточнення тлумачень ключових понять «фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації» та «готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту»; визначення структурних компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту та представлення досліджуваного феномена як системи в сукупності її елементів – інформаційно-когнітивного, мотиваційно-ціннісного, операційно-діяльнісного, самоосвітньо-професійного компонентів. З іншого боку, цей підхід сприяв цілісному й системному погляду на проблему формування у системі фахової підготовки готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Інформаційний підхід (Л. Жук (2014), Л. Петренко (2015), Ф. Чмиленко (2014) та ін.) слугував методологічною основою формування інформаційно-когнітивного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у нашому дослідженні; забезпечив проектування й формування змісту спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» як інформаційної системи, що вміщує інформацію (теоретичний, практичний, навчально-методичний контент) про ключові поняття фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та основи роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту; передбачав орієнтацію на інформаційну насиченість навчального контенту під час реалізаційних заходів кожної з педагогічних умов.

Аксіологічний підхід (Н. Асташова (2002), А. Кір'якова (2009), С. Косянчук (2015), В. Чайка (2006) та ін.) при реалізації структурно-функціональної моделі зосереджував увагу науково-педагогічних кадрів на формуванні мотиваційно-ціннісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту. На засадах цього підходу при проектуванні змісту спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» ураховано необхідність включення мотиваційних блоків та завдань.

Завдяки цьому підходу при проектуванні моделі враховано, що в якості змістового чинника аксіологізації підготовки студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту виокремлюється адекватність фахової підготовки ціннісному змісту професійного розвитку студентів як представників професійного товариства фізіотерапевтів, як носіїв професійної свідомості та як суб'єктів успішної й ефективної професійної діяльності, зокрема, у напрямі роботи з вище згаданими спортсменами.

Діяльнісний підхід (Г. Атанов (2002), О. Леонтьєв (2005), І. Пустиннікова (2002), Т. Чернікова (2005), Т. Мартинюк (2016), Ю. Фокін (2006) та ін.) при реалізації структурно-функціональної моделі зорієнтовував увагу викладачів на формування операційно-діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту. Згідного цього підходу до змісту спецкурсу включено низку професійно орієнтованих завдань до кожної теми, а також передбачено окремий вид організації навчальної діяльності студентів – практикум з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Особистісно-творчий підхід (Г. Костюк (1989), О. Музика (2000), І. Мурашко (2010), В. Сидоренко (2014) та ін.) при реалізації структурно-функціональної моделі зорієнтовував увагу викладачів на формування самоосвітньо-професійного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту. На підставі цього підходу до змісту спецкурсу включено творчий блок, який уміщує у себе перелік творчих завдань для студентів. Водночас, особистісно-творчий підхід зорієнтовував науково-педагогічних кадрів на формування інноваційної особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації як такого випускника, котрий здатний творчо і результативно працювати, бути конкурентноспроможним на ринку праці в умовах сьогодення.

Інтегративний підхід (О. Антонова (2017), О. Ващук (2017), О. Вознюк (2009), О. Дубасенюк (2009), Т. Засекіна (2002) та ін.) при реалізації структурно-функціональної моделі передбачав інтеграцію змісту фахової підготовки

майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у межах спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту», доцільного об'єднання його складників, знань різних рівнів у єдину цілісність – цілісність знань про основи здоров'я, фізичну реабілітацію, про профілактику травматизму, здоров'язбереження спортсменів, зокрема, водних видів спорту, фізкультурно-спортивну реабілітацію; про професійні функції фахівця з фізичної реабілітації; суть та структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту; сформованість теоретико-методологічних знань студентів з дисциплін професійно орієнтованого циклу; сформованість знань з окремих видів та технологій роботи зі спортсменами водних видів спорту тощо. Відтак, зміст спецкурсу спроектовано на основі інтеграції ЗУН усіх складників фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (когнітивного, функціонального, діяльнісного та технологічного компонентів).

Диференційований підхід (А. Арапов (2003), С. Бондар (2010), Г. Васьківська (2010), Т. Дейниченко (2005), В. Кизенко (2010), О. Святченко (2007), П. Сікорський (1998), Г. Шугайло (2001) та ін.) при реалізації структурно-функціональної моделі надає нам можливість максимально реалізувати потенціал кожного студента в процесі формування компонентів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки завдяки активізації їхньої самостійної роботи.

До змісту методологічного блоку структурно-функціональної моделі включено *дидактичні принципи* (наочності, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності, науковості) та *специфічні принципи* (ресурсозабезпеченості, індивідуалізації навчання, професійно орієнтованого навчання, відкритості, усвідомленої перспективи, інноваційності, міждисциплінарності, науковості, багаторівневості, варіативності), які слугують орієнтиром при реалізації сукупності визначених педагогічних умов.

Змістовий блок структурно-функціональної моделі представлено компонентами фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний), змістом спецкурсу

«Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» та наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту».

Реалізаційний блок структурно-функціональної моделі віддзеркалює форми навчання майбутніх фахівців з фізичної реабілітації під час реалізації педагогічних умов (традиційна, дистанційна, змішана); форми організації навчання (лекції-візуалізації, гостьові лекції, бінарні лекції, зустрічі з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту; інтерактивні та мультілекції, мультисемінари, лекції-консультації, різні форми самостійної та індивідуальної роботи (вебквести, освітні проєкти), пошук інформації із залученням нових джерел інформації; сесії наукової студії (круглі столи, лекції-дискусії, лекції-брифінги, майстер-класи, науково-практичні конференції, «Як це було», «Інформ-дайджест», прес-конференції, «Запитували – відповідаємо»), постійно діючий мультисемінар «Інноваційна діяльність майбутнього фахівця з фізичної реабілітації»); методи (методи коучингу (коучингових розмов; конкретних ситуацій; емоційного стимулювання; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; модифікації досвіду; «Лінія часу», «Колесо балансу», «Рада директорів», Модель GROW; вебкоучинг); методи аналізу інформації, аналіз документів, контент-аналіз, біостатистичний аналіз; методи самомотивації («залиште свою зону комфорту»; «розвивайте здібності»; «живіть теперішнім»; «не бійтеся робити помилки»; «не обмежуйте своє мислення»; «закінчуйте те, що почали робити»; «не зупиняйтеся»); метод симуляції).

Діагностичний блок структурно-функціональної моделі представлений компонентами готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний), критеріальними показниками їх прояву та рівнями цієї готовності – низьким, середнім та високим.

Інформаційно-когнітивний компонент віддзеркалює систему знань, якими повинні володіти майбутні фахівці з фізичної реабілітації, аби робота зі спортсменами водних видів спорту була ефективною, інформаційну обізнаність з

методами й методиками реабілітації, а також способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту.

З метою діагностики сформованості інформаційно-когнітивного компонента досліджуваної готовності визначено такі *критеріальні показники* та їх параметри (рис. 2.9):

Рис. 2.9. Критеріальні показники інформаційно-когнітивного компонента готовності

У відповідності до параметрів сформованості визначених критеріальних показників схарактеризовано:

– *низький рівень* готовності за інформаційно-когнітивним компонентом – характеризує недостатній ступінь оволодіння студентом системою знань з основ фізичної реабілітації та здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту; недостатньою ознайомленістю студента з методами й методиками реабілітації спортсменів водних видів спорту; недостатньою ознайомленістю

студента зі способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності.

– *середній рівень* готовності за інформаційно-когнітивним компонентом – характеризує студента, котрий володіє певними знаннями з основ фізичної реабілітації та здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту, але недостатньо ознайомлений з методами й методиками реабілітації спортсменів водних видів спорту, зі способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності;

– *високий рівень* готовності за інформаційно-когнітивним компонентом – характеризується повнотою, глибиною, системністю, гнучкістю, універсальністю, узагальненістю знань студента з основ фізичної реабілітації та здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту, з методів й методик реабілітації спортсменів водних видів спорту; студент демонструє широкий спектр способів організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, а також оперативність щодо отримання нових знань.

Мотиваційно-ціннісний компонент досліджуваної готовності відбиває професійно значущі інтереси, потреби та мотиви професійної діяльності, що детермінують прагнення особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до успішного вирішення професійних завдань, позитивне ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту зокрема та до обраної професії загалом, а також ціннісне ставлення до навчання й належного рівня опанування освітніми компонентами ОПП у процесі фахової підготовки.

З метою діагностики сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту визначено такі *критеріальні показники* (рис. 2.10):

Рис. 2.10. Критеріальні показники мотиваційно-ціннісного компонента
ГОТОВНОСТІ

У відповідності до параметрів сформованості визначених критеріальних показників схарактеризовано:

– *низький рівень* готовності за мотиваційно-ціннісним компонентом, котрий віддзеркалює вузький інтерес до проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, до обраного фаху фізіотерапевта та відсутність позитивного ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту; випадковий пріоритет наряду роботи зі спортсменами водних видів спорту; такий студент не активний у навчанні, не уважний, не проявляє наполегливості та прагнення до нових знань;

– *середній рівень* готовності за мотиваційно-ціннісним компонентом детермінує обмежений інтерес до проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, до обраного фаху фізіотерапевта та ситуативність позитивного ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту; вибірковий пріоритет наряду роботи зі спортсменами водних видів спорту; такий

студент не завжди активний у навчанні, ситуативно проявляє неухважність, наполегливості та прагнення до нових знань;

– *високий рівень* готовності за мотиваційно-ціннісним компонентом відображає широкий інтерес студента до проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, до обраного фаху фізіотерапевта та яскраво виражене позитивне ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту; абсолютний пріоритет на пряму роботи зі спортсменами водних видів спорту; такий студент завжди активний у навчанні, уважний, проявляє наполегливість та демонструє прагнення до нових знань.

Операційно-діяльнісний компонент віддзеркалює здатність студентів застосовувати ЗУН на практиці, виконувати професійні дії і операції, яких можуть потребувати від фахівця з фізичної реабілітації у межах його професійних функцій спортсмени водних видів спорту; діяльнісно-організаційні здібності студента «зростати» у навчанні, професії, здатність аналізувати свій рівень фахових компетентностей та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг та відновлення рухової активності й здоров'я спортсменів водних видів спорту.

З метою діагностики сформованості операційно-діялісного компонента готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту визначено такі *критеріальні показники* (рис. 2.11).

У відповідності до параметрів сформованості визначених критеріальних показників, *низький рівень* готовності за операційно-діялісним компонентом притаманний студенту, котрий не може продемонструвати уміння застосовувати набуті знання на практиці, або відчуває суттєві труднощі при розробці та впровадженні програми фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту, під час проведення оздоровчих занять із застосуванням фізичних вправ, традиційних та нетрадиційних видів масажу; не вміє здійснювати виховну роботу в процесі фізичної реабілітації, не володіє способами здійснення пропаганди здорового способу життя та формування стійкої спрямованості спортсменів водних видів спорту на оздоровлення; не вміє організовувати власну навчальну

діяльність, не проявляє активність здобуванні знань, у різних заходах у ЗВО, науково-дослідній роботі, присвяченій проблемам фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту; не зданий аналізувати, узагальнювати, систематизувати власні знання, не здатний до пошуку нової інформації та побудови знань.

Рис. 2.11. Критеріальні показники операційно-діяльнісного компонента готовності

Середній рівень готовності за операційно-діялісним компонентом притаманний студенту, котрий не завжди може продемонструвати уміння застосовувати набуті знання на практиці, відчуває певні труднощі при розробці та впровадженні програми фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту, під час проведення оздоровчих занять із застосуванням фізичних вправ,

традиційних та нетрадиційних видів масажу, але їх може подолати за допомогою викладача; ситуативно проявляє здатність здійснювати виховну роботу зі спортсменами водних видів спорту в процесі фізичної реабілітації, ситуативно пропагує здоровий спосіб життя, формування стійкої спрямованості на оздоровлення при роботі зі спортсменами також носить ситуативний характер; не завжди може організовувати власну навчальну діяльність, не бажає проявляти активність здобуванні знань, у різних заходах у ЗВО, не бере участь науково-дослідній роботі, присвяченій проблемам фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту; не зданий у повній мірі аналізувати, узагальнювати, систематизувати власні знання, але здатний до пошуку нової інформації та побудови знань.

Високий рівень готовності за операційно-діяльнісним компонентом притаманний студенту, котрий завжди може продемонструвати уміння застосовувати набуті знання на практиці, творчо підходить до розробки та впровадження програми фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту, під час проведення з ними оздоровчих занять із застосуванням фізичних вправ, традиційних та нетрадиційних видів масажу; володіє методиками й прийомами проведення виховної роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фізичної реабілітації, пропаганди здорового способу життя та уміє сформулювати у них стійку спрямованість на оздоровлення; уміє чітко організовувати власну навчальну діяльність, завжди проявляє активність здобуванні знань, бере участь у різних заходах у ЗВО, науково-дослідній роботі, присвяченій проблемам фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту; зданий аналізувати, узагальнювати, систематизувати власні знання, активний у пошуку нової інформації та побудові знань.

Самоосвітньо-професійний компонент готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту характеризує здатність студентів до самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання.

З метою діагностики сформованості самоосвітньо-професійного компонента готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту визначено такі *критеріальні показники* (рис. 2.12).

Рис. 2.12. Критеріальні показники самоосвітньо-професійного компонента готовності

У відповідності до параметрів сформованості визначених критеріальних показників схарактеризовано:

– *низький рівень* готовності за самоосвітньо-професійним компонентом притаманний студентові, який не проявляє активності при самостійній роботі, науково-дослідній роботі, не здатний до самоаналізу власного творчого потенціалу; відчуває суттєві труднощі при здійсненні самоконтролю та не здатний до адекватної самооцінки у навчальній діяльності, не може адекватно оцінити власну здатність виконувати професійні функції при роботі зі спортсменами

водних видів спорту; не набув навичок самоаналізу застосування набутих ЗУН у реабілітаційний процес спортсменів водних видів спорту; не може об'єктивно осмислити й оцінити рівень набутих компетентностей, власного розвитку, динаміки професійного зростання; не вміє будувати власну стратегію підвищення рівня фахової підготовки;

– *середній рівень* готовності за самоосвітньо-професійним компонентом притаманний студентові, який ситуативно проявляє активність при самостійній роботі, науково-дослідній роботі, не здатний до самоаналізу власного творчого потенціалу; відчуває певні труднощі при здійсненні самоконтролю та не завжди здатний до адекватної самооцінки у навчальній діяльності, не завжди може адекватно оцінити власну здатність виконувати професійні функції при роботі зі спортсменами водних видів спорту; не набув у достатній мірі навичок самоаналізу застосування набутих ЗУН у реабілітаційний процес спортсменів водних видів спорту; не завжди може об'єктивно осмислити й оцінити рівень набутих компетентностей, власного розвитку, динаміки професійного зростання; відчуває труднощі у побудові власної стратегії підвищення рівня фахової підготовки;

– *високий рівень* готовності за самоосвітньо-професійним компонентом притаманний студентові, який завжди проявляє активність при самостійній роботі, науково-дослідній роботі, здатний до самоаналізу власного творчого потенціалу; у повній мірі володіє навичками самоконтролю та здатний до адекватної самооцінки у навчальній діяльності, завжди адекватно оцінює власну здатність виконувати професійні функції при роботі зі спортсменами водних видів спорту; завжди вдається до самоаналізу застосування набутих ЗУН у реабілітаційний процес спортсменів водних видів спорту; завжди може об'єктивно осмислити й оцінити рівень набутих компетентностей, власного розвитку, динаміки професійного зростання; будує власну стратегію підвищення рівня фахової підготовки та чітко їй слідує.

Отже, можна зробити висновок про те, що розроблена й теоретично обґрунтована структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів

спорту у процесі фахової підготовки є сукупністю блоків та педагогічних умов, втілення яких забезпечує перехід студента на більш високий рівень досліджуваної готовності. Вочевидь, ця модель є одним зі шляхів підвищення ефективності формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, відповідно до якої має бути організована їх фахова підготовка. Разом із тим, підтвердити ефективність запропонованої структурно-функціональної моделі покликаний педагогічний експеримент, про який йтиметься у наступному розділі дисертації.

Висновки до другого розділу

У розділі висвітлено наукове обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, представлено структурно-функціональну модель їх реалізації.

Теоретичний аналіз джерельної бази дослідження (М. Гриньова (2019), Н. Житник (2002), І. Ісаєв (2002), Н. Кононец (2020), А. Міщенко (2002), О. Пожидаєва (2012), В. Сластьонін (2002), В. Стасюк (2003), Е. Шиянов (2002) та ін.) дав змогу констатувати, що «педагогічні умови» є стійкими обставинами, котрі визначають стан і розвиток процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, а також відбір, конструювання та застосування елементів змісту, засобів, методів і прийомів, організаційних форм навчання під час фахової підготовки.

На підставі вивчення освітніх стандартів, аналізу теорії та практики фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, сучасного стану формування їх готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту визначено сукупність педагогічних умов формування досліджуваної готовності:

- 1) розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту;
- 2) розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»;
- 3) збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

У розділі науково обґрунтовано авторську модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, котра структурно представлена п'ятьма взаємопов'язаними блоками: *цільовим, методологічним, змістовим, реалізаційним та діагностичним.*

Зроблено висновок про те, що структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, що розроблена нами, є адаптованою до реальної практики ЗВО, а саме: ураховано мету й основні завдання дослідження; ураховано сучасний стан формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки та специфіку освітнього процесу в ЗВО в умовах пандемії; виокремлено методологічний, діагностичний інструментарій та реалізаційні механізми сукупності педагогічних умов.

Цільовий блок відбиває мету – забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, та завдання – реалізувати педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Методологічний блок представлений сукупністю методологічних підходів (компетентнісний, студентоцентризований, професіографічний, системний, інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний та диференційований), дидактичних (наочності, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності, науковості) та специфічних (ресурсозабезпеченості, індивідуалізації навчання, професійно орієнтованого навчання, відкритості, усвідомленої перспективи, інноваційності, міждисциплінарності, науковості, багаторівневості, варіативності) принципів, які слугують орієнтиром при реалізації визначених педагогічних умов.

Змістовий блок представлено компонентами фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний), змістом спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» та наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту».

Реалізаційний блок віддзеркалює форми навчання майбутніх фахівців з фізичної реабілітації під час реалізації педагогічних умов (традиційна, дистанційна, змішана); форми організації навчання та методи навчання, котрим надавалася перевага при роботі за студентами.

Діагностичний блок представлений компонентами готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний), критеріальними показниками їх прояву та рівнями цієї готовності – низьким, середнім та високим.

Результати дослідження, відображені у розділі, викладено в публікаціях автора: Кравченко І. (113), Кравченко І. (115), Кравченко І. (116), Кравченко І. (118), Кравченко І. (121).

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДО РОБОТИ ЗІ СПОРТСМЕНАМИ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ У ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ

У третьому розділі описано організацію педагогічного експерименту та подано аналіз отриманих експериментальних даних.

3.1. Програма експериментальної роботи та аналіз результатів констатувального етапу експерименту

Розроблена структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, критеріальні показники прояву кожного компонента досліджуваної готовності, параметри сформованості критеріальних показників та рівні готовності стали основою для організації і проведення педагогічного експерименту.

На підставі системного підходу представлено структуру організації експериментальної роботи як систему – сукупність взаємопов'язаних елементів-етапів (Kononets, Nestulya, Soloshych, Zhamardiy, Odokienko, 2021).

Таким чином, експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки здійснена відповідно до спеціально розробленої програми, що ґрунтується на авторській структурно-функціональній моделі. Підкреслимо, що на основі цієї моделі виокремлено незалежні та залежні змінні, тобто фактори, які впливають на стан досліджуваної готовності (визначені педагогічні умови) та фактори, які

змінюються під їх впливом (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний компоненти готовності студентів до роботи за спортсменами водних видів спорту).

Мета експериментальної роботи: експериментальна перевірити ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Робоча гіпотеза педагогічного експерименту: за умови упровадження сукупності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки можна досягти позитивної динаміки у рівнях досліджуваної готовності. Вочевидь, прогнозованим і діагностувальним результатом досліджуваного під час педагогічного експерименту процесу (реалізація визначених педагогічних умов у відповідності до розробленої структурно-функціональної моделі) є поетапний перехід студентів від одного рівня сформованості в них готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту (низького) до, вищого (середнього), і далі – до високого.

Передовсім, за логічною структурою доведення робочої гіпотези обрано паралельний експеримент, згідно якої створено експериментальну групу (ЕГ) студентів, на яку впливають незалежною змінною – сукупністю педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки. Її стан у ході експериментальної роботи порівняно з контрольною групою (КГ) студентів, яка такого впливу не зазнавала.

Експериментальна робота здійснювалася у період з 2016-2021 роки та охоплювала три етапи, котрі визначали програму педагогічного експерименту (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Етапи експериментальної роботи

Відповідно до мети й гіпотези, сформульовано основні завдання експериментальної роботи:

1) діагностувати вихідний рівень готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки;

2) реалізувати педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки відповідно до спеціально розробленої програми з урахуванням структурно-функціональної моделі;

3) діагностувати сформований рівень готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки;

4) проаналізувати результати експериментальних даних та сформулювати перспективи подальших досліджень.

Експериментальне дослідження проведено на базі ЗВО України: Хмельницького національного університету (довідка № 22 від 18 серпня 2022 р.), Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (довідка № 01/10-402 від 26 серпня 2022 р.), Кам'янець-Подільського

національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 37/22 від 1 вересня 2022 р.).

На першому, *підготовчому етапі* дослідження (2016-2019 н.р.) проаналізовано стан дослідження педагогічної проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки; з'ясовано суть основних понять із порушеної проблеми в контексті дефінітивного аналізу; розроблено професіограму фахівця з фізичної реабілітації; схарактеризовано структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту та проаналізовано сучасний стан їх фахової підготовки. На цьому етапі з'ясовано ставлення викладачів щодо необхідності формувати у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовність до роботи зі спортсменами водних видів спорту; їхню позицію у контексті необхідності ЗУН щодо здійснення практичної діяльності у сфері розробки та впровадження програм фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту; про необхідність навчальної дисципліни для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; про власне викладання навчальної дисципліни для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

У ході дослідження з'ясовано, що викладачі ЗВО підтвердили доцільність та необхідність підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту шляхом визначення і впровадження продуктивних педагогічних умов, заснованих на сучасних методах формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти, які забезпечать формування досліджуваної готовності. Сформульовано висновок про те, що слід присвятити дослідницьку увагу визначенню та науковому обґрунтуванню критеріальних показників прояву досліджуваної готовності, а також необхідність створення й педагогічних умов її формування у процесі фахової підготовки.

Під час другого, *констатувального етапу* (2019-2020 н.р.), обрано ЗВО, котрі здійснюють підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, на базі яких заплановано проведення дослідно-експериментальної роботи; проведено констатувальну діагностику готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки. Виокремлено сукупність педагогічних умов (розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту) та побудовано структурно-функціональну модель для їх реалізації, яка складається із п'яти взаємопов'язаних блоків (цільового, методологічного, змістового, реалізаційного та діагностичного).

Третій, *формувальний етап* (2020-2021 н.р.), передбачав безпосереднє впровадження у процес фахової підготовки студентів педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, тим самим імплементуючи в освітній процес експериментальних ЗВО авторську структурно-функціональну модель, схарактеризовану у попередньому розділі дисертації. На цьому ж етапі проаналізовано результати від упровадження визначених педагогічних умов, здійснено їх кількісний та якісний аналіз за допомогою методів математичної статистики. Таким чином, формувальний етап було спрямовано на вивчення динаміки досліджуваної готовності безпосередньо у процесі спеціально організованої фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та активного формування досліджуваних компонентів готовності (інформаційно-когнітивного, мотиваційно-ціннісного, операційно-діяльнісного, самоосвітньо-професійного).

Слід зазначити, що подальша реалізація програми педагогічного експерименту ґрунтувалася на розумінні педагогічної діагностики (К. Інгенкамп

(1991), Ю. Конаржевський (1997), О. Кривонос (2015, 2021), Л. Левченко (2015) та ін.) як спеціально організованої освітньої діяльності, що містить цілеспрямоване, методично усвідомлене розпізнання і встановлення фактів та їх оцінювальний аналіз для характеристики коригованого процесу формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту як основи подальших ефективних педагогічних рішень.

На кожному з вище згаданих етапів програми експерименту було використано комплекс методів: теоретичних, емпіричних і математичних. Для планування й реалізації педагогічного експерименту використано теоретико-методологічні й експериментальні дослідження Н. Белікової (2012), Т. Бугері (2009), М. Гриньової (2008), Ю. Конаржевського (1997), Н. Кононец (2016), О. Кривонос (2021), Ю. Лянного (2016), Д. Новікова (2004), Л. Сущенко (2007) та інших науковців.

На основі розробленої критеріальної бази (п. 2.2, діагностичний блок структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки) за допомогою комплексної діагностики визначали вихідний рівень готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту у ЕГ та КГ.

Комплексна діагностика готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту розроблена у вигляді тесторіуму на основі:

– системного підходу (Н. Бордовська (2005), С. Гончаренко (1997), Ю. Шабанова (2014) та ін.), котрий забезпечив можливість створення віртуальної платформи для тесторіуму *«Комплексна діагностика готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту»* для визначення ступеня сформованості феномена готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у сукупності інформаційно-когнітивного, мотиваційно-ціннісного, операційно-діяльнісного, самоосвітньо-професійного компонентів;

– методик діагностики мотиваційної сфери особистості, детально схарактеризованих у науково-методичних працях учених (А. Анастасі (2001), І. Галян (2009), Т. Дуткевич (2010), О. Савицька (2010), М. Корольчук (2010), В. Осьодло (2010) та ін.);

– навчально-методичного забезпечення дисциплін фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний її компоненти), зокрема, завдань для контролю ЗУН та програмних результатів навчання;

– методик створення тестових завдань (Д. Бабенко (2008), Н. Барабанова (2021), Ю. Грушевська (2021), Ш. Ісханов (2008), Н. Кононець (2020), Л. Кульчак (2020), Л. Кухар (2014), В. Сергієнко (2014), В. Франчук (2014), В. Шпіляревич (2020) та ін.);

– інформаційного підходу (Л. Жук (2014), Л. Петренко (2015), Ф. Чмиленко (2014) та ін.), котрий слугував методологічною основою діагностики сформованості інформаційно-когнітивного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

– аксіологічного підходу (Н. Асташова (2002), А. Кір'якова (2009), С. Косянчук (2015), В. Чайка (2006) та ін.), котрий слугував підґрунтям для розробки спеціальних тестових завдань для діагностики сформованості мотиваційно-ціннісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту;

– діяльнісного підходу (Г. Атанов (2002), О. Леонт'єв (2005), І. Пустиннікова (2002), Т. Чернікова (2005), Т. Мартинюк (2016), Ю. Фокін (2006) та ін.), згідно якого до тесторіуму включено практико орієнтовані завдання, виконання яких уможливило діагностування сформованості операційно-діяльнісного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

– особистісно-творчого підходу (Г. Костюк (1989), О. Музика (2000), І. Мурашко (2010), В. Сидоренко (2014) та ін.), котрий передбачав включення до відповідного блоку тесторіуму творчих завдань, які дали змогу діагностувати

сформованість самоосвітньо-професійного компонента готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Слід зазначити, що до розробки завдань для тесторіуму залучено викладачів ЗВО, котрі задіяні до реалізації відповідних ОПП з підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та безпосередньо фахівців-фізіотерапевтів, ерготерапевтів, лікарів-реабітологів, які мають великий практичний досвід роботи зі спортсменами, зокрема, й водних видів спорту. Спільні консультації, дискусії, поради науковців, педагогів, та фахівців-практиків дали нам змогу створити такі тестові завдання різних видів, згруповані за чотирма блоками (відповідно для кожного компонента), які дають представлення про сформованість того чи іншого компонента досліджуваної готовності.

Віртуальна платформа тесторіуму «Комплексна діагностика готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту» представлена на рисунках 3.2–3.3:

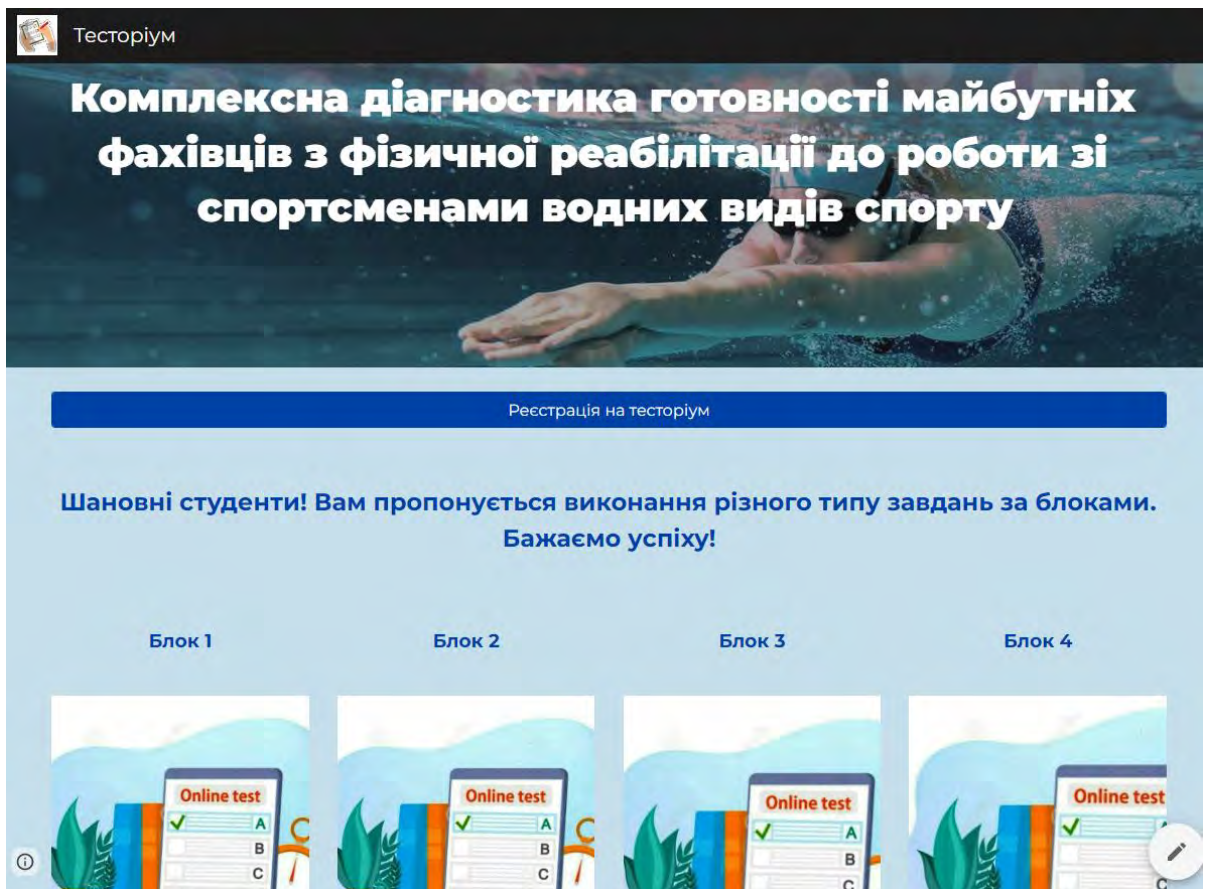

Рис. 3.2. Головна сторінка тесторіуму

Як бачимо на рисунку 3.2, головна сторінка тесторіуму включає кнопку «Реєстрація на тесторіум», клік на яку відкриває реєстраційну форму для заповнення студентом, якщо він дає згоду на комплексну діагностику готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

На цій сторінці відображено чотири блоки тестових завдань різного типу, які будуть відкриті лише після того, як студент заповнить реєстраційну форму. За нашим погодженням, тесторіум був відкритим лише на період констатувальної та формувальної діагностики для студентів ЕГ та КГ.

На рисунку 3.3 відображено, окрім блоків тесторіуму, ще два функціонали, завдяки яким студент, який брав участь у комплексній діагностиці, може отримати свої результати, а також виявити бажання взяти участь у педагогічному експерименті, зареєструвавшись на авторський спецкурс.

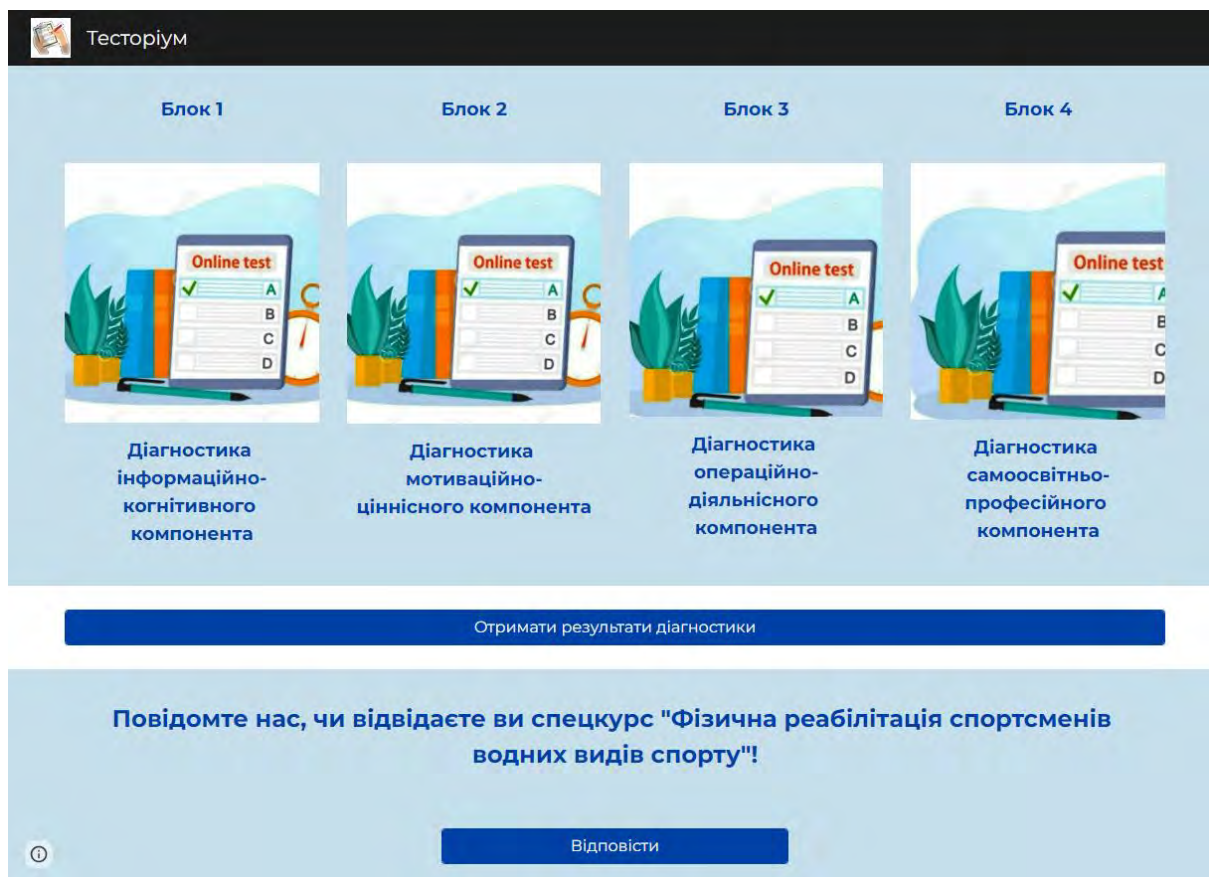

Рис. 3.3. Головна сторінка тесторіуму (продовження)

Основні форми тестових завдань, які пропонувалися студентам під час комплексної діагностики досліджуваної готовності, зображено на рисунку 3.4.

Наприклад, тестові завдання з блоку «Діагностика мотиваційно-ціннісного компонента» проектувалися у відкритій формі, тобто завдання сформульовано у вигляді твердження, поряд з яким готові відповіді з вибором не наводилися. Відтак, студент мав можливість самостійно дописати у відведеному для цього текстовому полі свою відповідь. Наприклад, «На скільки цікавою Вам видається робота по розробці програми фізичної реабілітації спортсмена, котрий активно займається дайвінгом?», «Як мотивувати спортсмена, котрий займається рафтингом, до профілактики травматизму?» «Як, на Вашу думку, можна підвищити мотивацію до проблеми відновлення здоров'я спортсменів водних видів спорту?», «Напишіть один із домінуючих мотивів до навчання за обраною ОПП», «Що найбільше Вам подобається у роботі фізіотерапевта?», «Обґрунтуйте, що потрібно фахівцеві з фізичної реабілітації, аби працювати зі спортсменами водних видів спорту», «Моя упевненість в успіху під час навчання за обраним фахом ґрунтується на ...», «Для мене бути знавцем з лікувального масажу для спортсменів, які займаються водними видами спорту, це ...» та ін.

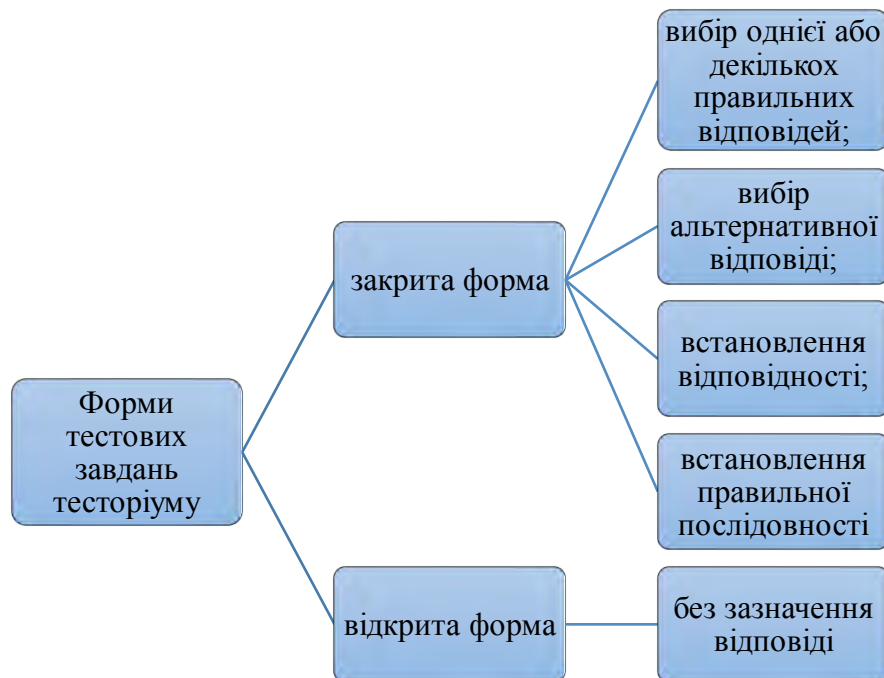

Рис. 3.4. Форми тестових завдань тесторіуму «Комплексна діагностика готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту»

Тестові завдання з блоків «Діагностика інформаційно-когнітивного компонента», «Діагностика операційно-діяльнісного компонента» та «Діагностика самоосвітньо-професійного компонента» проєктувалися як відкритої, так і закритої форм. Перевага надавалася тестам на доповнення, з короткою, або розгорнутою відповіддю (есе).

Розподіл кількості тестових завдань, їх формату, максимальної кількості балів за кожним блоком подано у таблиці 3.1, яка відбиває особливості тесторіуму комплексної діагностики готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Таблиця 3.1

**Особливості тесторіуму комплексної діагностики
готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі
спортсменами водних видів спорту**

<i>Блок тесторіуму</i>	<i>Кількість тестових завдань</i>	<i>Форма тестових завдань</i>	<i>Максимальна кількість балів</i>
«Діагностика інформаційно-когнітивного компонента»	20	із вибором однієї правильної відповіді; із вибором альтернативної відповіді; на встановлення відповідності	40
«Діагностика мотиваційно-ціннісного компонента»	10	на доповнення (для перевірки; з короткою відповіддю	20
«Діагностика операційно-діяльнісного компонента»	10	з розгорнутою відповіддю (есе)	20
«Діагностика самоосвітньо-професійного компонента»	10	з короткою відповіддю; з розгорнутою відповіддю (есе)	20
	50		100

На підставі аналітичного осмислення наукових праць (Д. Бабенко (2008), Ш. Ісханов (2008), Л. Кульчак (2020), Л. Кухар (2014), В. Шпілярович (2020) та ін.) визначено критерії оцінювання тестових завдань (рис. 3.5):

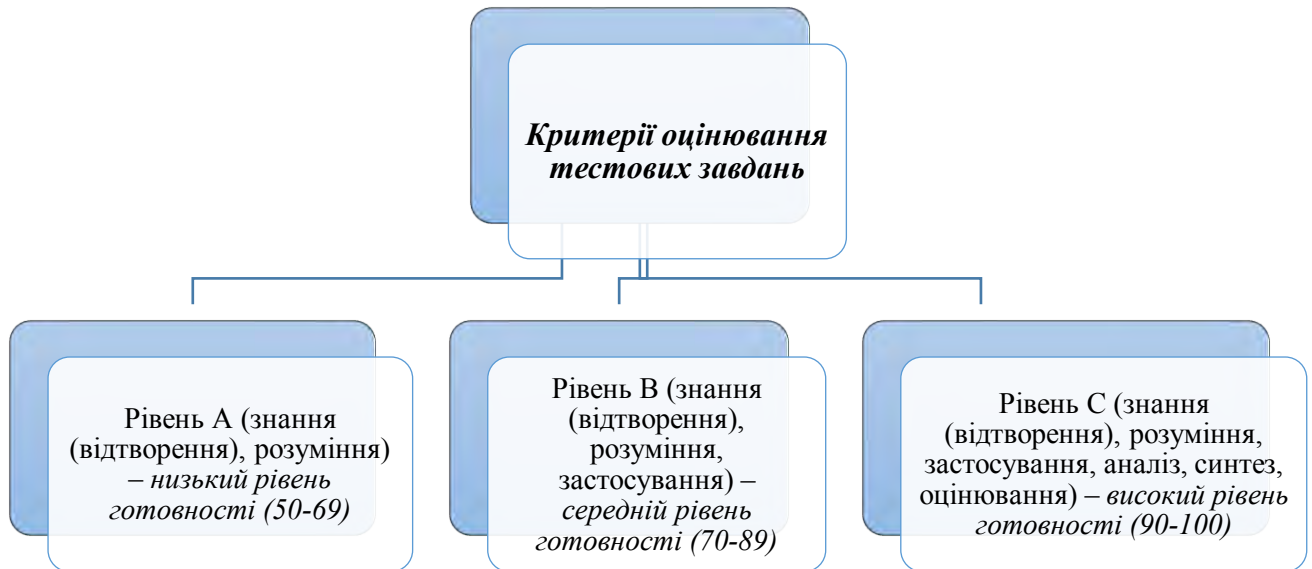

Рис. 3.5. Критерії оцінювання тестових завдань тесторіуму

Таким чином, розроблений функціонал платформи тесторіуму уможливив здійснення комплексної діагностики готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту на констатувальному та формувальному етапах педагогічного експерименту.

Усього до експерименту з перевірки ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки було залучено 204 студенти вище згаданих ЗВО. ЕГ склали 103 студенти, КГ – 101.

Отримані в процесі констатувального діагностичного тестування студентів КГ та ЕГ результати свідчили про те, що в цілому для них характерною була відсутність чітких уявлень про роботу фізіотерапевта зі спортсменами водних видів спорту, несформоване позитивне ставлення до неї. У більшій частини студентів було зафіксовано низький рівень готовності до такого напрямку роботи.

Зведені дані вихідної комплексної діагностики готовності студентів КГ та ЕГ до роботи зі спортсменами водних видів спорту подано в таблиці 3.2.

Сформованість готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту на початку експериментального навчання

Компоненти готовності	Групи	<i>Високий рівень</i>	<i>Середній рівень</i>	<i>Низький рівень</i>	<i>Високий рівень</i>	<i>Середній рівень</i>	<i>Низький рівень</i>
		Абсолютний показник (чол.)			Відносний показник (у %)		
інформаційно-когнітивний	КГ	9	35	57	8,91%	34,65%	56,44%
	ЕГ	10	38	55	9,71%	36,89%	53,40%
мотиваційно-ціннісний	КГ	8	29	64	7,92%	28,71%	63,37%
	ЕГ	9	32	62	8,74%	31,07%	60,19%
операційно-діяльнісний	КГ	12	38	51	11,88%	37,62%	50,50%
	ЕГ	15	35	53	14,56%	33,98%	51,46%
самоосвітньо-професійний	КГ	11	39	51	10,89%	38,61%	50,50%
	ЕГ	10	26	67	9,71%	25,24%	65,05%
Узагальнений показник	КГ	10	35	56	9,90%	34,65%	55,45%
	ЕГ	11	33	59	10,68%	32,04%	57,28%

Узагальнений показник досліджуваного феномена розраховано як середня арифметична величина готовності студентів КГ та ЕГ до роботи зі спортсменами водних видів спорту (Ягупов, 2019).

Аналізуючи експериментальні дані з таблиці 3.2 бачимо, що загалом переважна більшість студентів-майбутніх фахівців з фізичної реабілітації мають низький та середній рівні сформованості досліджуваної готовності за всіма її компонентами.

Характер інформаційної обізнаності студентів КГ та ЕГ з методами й методиками реабілітації, а також способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту, віддзеркалення системи знань, якими повинні володіти майбутні фахівці з фізичної реабілітації, аби робота зі спортсменами водних видів спорту була

ефективною відображає *інформаційно-когнітивний компонент* досліджуваної готовності (рис. 3.6):

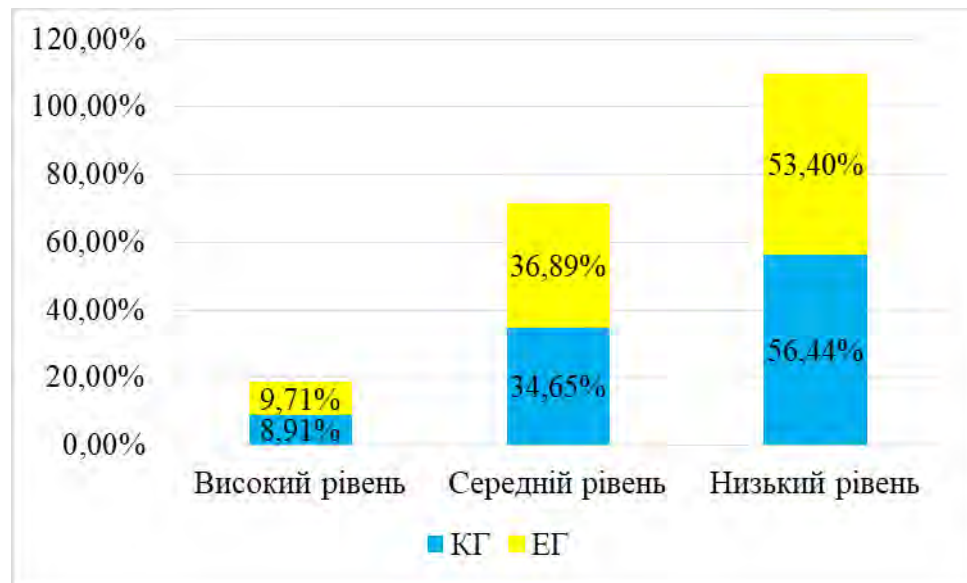

Рис. 3.6. Експериментальні дані вихідного тестування за інформаційно-когнітивним компонентом

Як свідчить графічна візуалізація експериментальних даних (рис. 3.6), на констатувальному етапі рівень готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту за інформаційно-когнітивним компонентом становив приблизно однаковий результат: високий рівень в ЕГ – 9,71%, КГ – 8,91%, середній рівень в ЕГ – 36,89%, КГ – 34,65%; низький рівень в ЕГ – 53,40%, КГ – 56,44%. Відтак, більше половини студентів обох груп продемонстрували недостатній ступінь оволодіння системою знань з основ фізичної реабілітації та здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту; недостатню ознайомленість з методами й методиками реабілітації спортсменів водних видів спорту; недостатню ознайомленість зі способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності. Третина студентів КГ та ЕГ володіє певними знаннями з основ фізичної реабілітації та здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту, але недостатньо ознайомлена з методами й методиками реабілітації спортсменів водних видів спорту, зі способами організації інформаційної діяльності в контексті

фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності. За високим рівнем не набирається й десятої частини протестованих студентів.

Характер професійно значущих інтересів, потреб та мотивів професійної діяльності, що детермінують прагнення особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до успішного вирішення професійних завдань, позитивного ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту зокрема та до обраної професії загалом, а також ціннісного ставлення до навчання й належного рівня опанування освітніми компонентами ОПП у процесі фахової підготовки відображає *мотиваційно-ціннісний компонент* готовності (рис. 3.7). Як свідчить графічна візуалізація експериментальних даних з цього рисунку, на констатувальному етапі рівень готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту за мотиваційно-ціннісним компонентом також становив приблизно однаковий результат: високий рівень в ЕГ зафіксовано у 8,74% респондентів, в КГ – 7,92%, середній рівень в ЕГ – 31,07%, КГ – 28,71%; низький рівень в ЕГ – 60,19%, КГ – 63,37%.

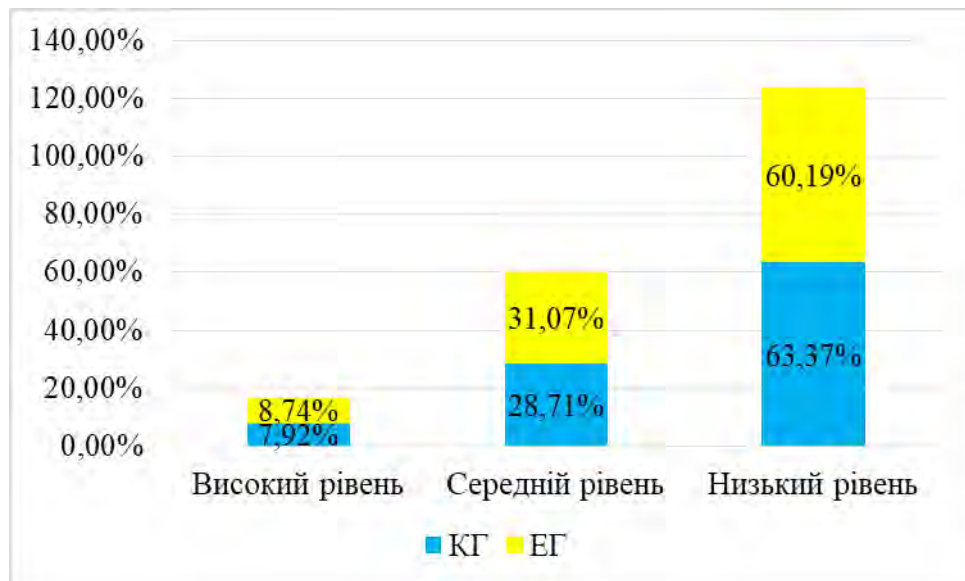

Рис. 3.7. Експериментальні дані вихідного тестування за мотиваційно-ціннісним компонентом

Вочевидь, у більше як 60% студентів обох груп виявлено вузький інтерес до проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, до обраного фаху фізіотерапевта та відсутність позитивного ставлення до роботи зі

спортсменами водних видів спорту; випадковий пріоритет напряму роботи зі спортсменами водних видів спорту. Стурбованість викликає той факт, що такі студенти не досить активні у навчанні, неуважні, не проявляють достатньої наполегливості та прагнення до нових знань. Причини цього, на нашу думку, криються у недостатній організованості самостійної роботи студентів та її активізації під час дистанційного навчання, яке активно впроваджувалося в означений період констатувального експерименту.

Здатність студентів застосовувати ЗУН на практиці, виконувати професійні дії і операції, яких можуть потребувати від фахівця з фізичної реабілітації у межах його професійних функцій спортсмени водних видів спорту; ступінь прояву діяльнісно-організаційних здібностей студентів ЕГ та КГ «зростати» у навчанні, професії, здатність аналізувати свій рівень фахових компетентностей та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг та відновлення рухової активності й здоров'я спортсменів водних видів спорту характеризує операційно-діяльнісний компонент готовності (рис. 3.8).

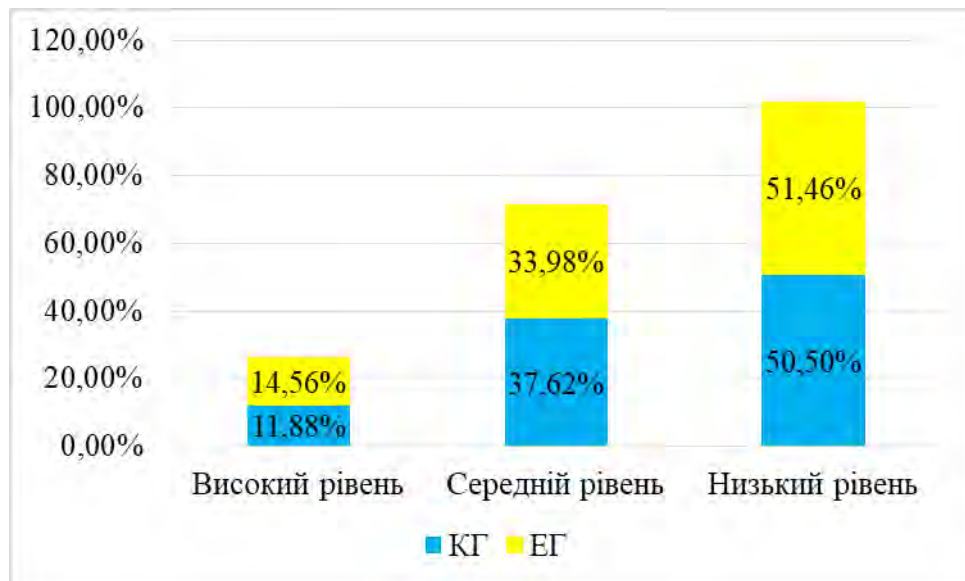

Рис. 3.8. Експериментальні дані вихідного тестування за операційно-діяльнісним компонентом

Як свідчить графічна візуалізація експериментальних даних з рисунку 3.8, на констатувальному етапі рівень готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту за операційно-діяльнісним компонентом також становив

приблизно однаковий результат: високий рівень в ЕГ зафіксовано у 14,56% респондентів, в КГ – 11,88%, середній рівень в ЕГ – 33,98%, КГ – 37,62%; низький рівень в ЕГ – 51,46%, КГ – 50,50%. Ці дані дають підстави до висновку, що більше половини студентів обох груп не можуть продемонструвати уміння застосовувати набуті знання на практиці, або відчують суттєві труднощі при розробці та впровадженні програми фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту, під час проведення оздоровчих занять із застосуванням фізичних вправ, традиційних та нетрадиційних видів масажу; не вміють належним чином здійснювати виховну роботу в процесі фізичної реабілітації, не володіють способами здійснення пропаганди здорового способу життя та формування стійкої спрямованості спортсменів водних видів спорту на оздоровлення; не вміють організовувати власну навчальну діяльність, не проявляють активності у здобуванні знань, не беруть участі в різних заходах у ЗВО, науково-дослідній роботі, присвяченій проблемам фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту; не здані аналізувати, узагальнювати, систематизувати власні знання, не прагнуть до пошуку нової інформації та побудови знань.

Здатність студентів до самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання характеризує *самоосвітньо-професійний компонент* досліджуваної готовності (рис. 3.9).

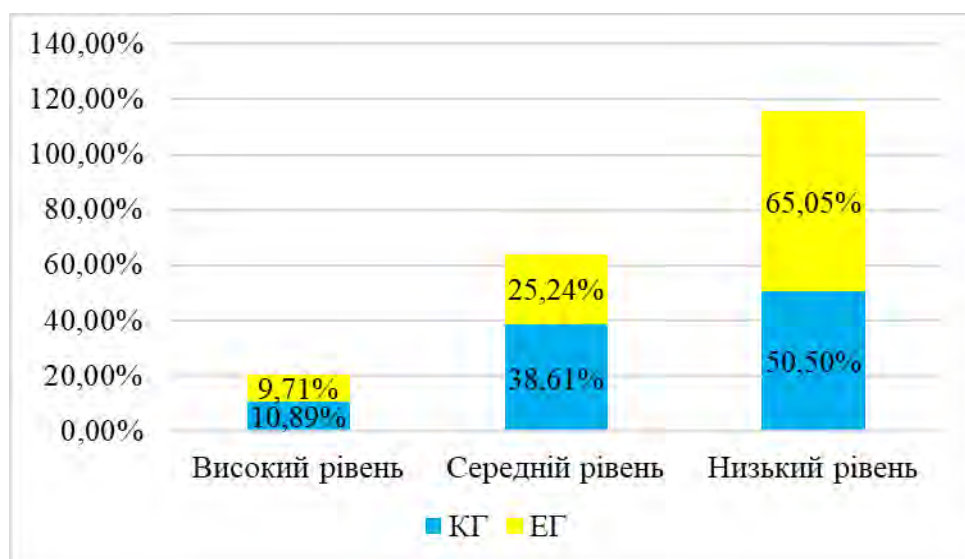

Рис. 3.9. Експериментальні дані вихідного тестування за самоосвітньо-професійним компонентом

Графічна візуалізація експериментальних даних з рисунку 3.9 зафіксувала, що на констатувальному етапі рівень готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту за самоосвітньо-професійним компонентом також відобразив приблизно однакові показники: високий рівень в ЕГ – 9,71%, в КГ – 10,89%, середній рівень в ЕГ – 25,24%, КГ – 38,36%; низький рівень в ЕГ – 65,05%, КГ – 50,50%. Знову ж таки, переважна більшість студентів ЕГ та КГ не проявляє активності при самостійній роботі, науково-дослідній роботі, здатності до самоаналізу власного творчого потенціалу. Студенти відчувають суттєві труднощі при здійсненні самоконтролю та не здатні до адекватної самооцінки у навчальній діяльності, не можуть адекватно оцінити власну здатність виконувати професійні функції при роботі зі спортсменами водних видів спорту; не набули навичок самоаналізу застосування набутих ЗУН у реабілітаційний процес спортсменів водних видів спорту; не можуть об'єктивно осмислити й оцінити рівень набутих компетентностей, власного розвитку, динаміки професійного зростання; не вміють належним чином будувати власну стратегію підвищення рівня фахової підготовки.

Загальний рівень готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки (узагальнений показник) на етапі констатувального експерименту відображено у таблиці 3.3 та графічно представлено на рисунку 3.10.

Таблиця 3.3

Рівні готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки на початку експерименту

Рівні готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту	Групи	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
		Абсолютний показник (чол.)			Відносний показник (у %)		
Узагальнений показник	КГ	10	35	56	9,90%	34,65%	55,45%
	ЕГ	11	33	59	10,68%	32,04%	57,28%

Результати констатувального діагностичного експерименту засвідчили, що початковий рівень підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації ЕГ та КГ до роботи зі спортсменами водних видів спорту характеризується практично однаковими параметрами і вимагає цілеспрямованої діяльності щодо її покращення. Так, більшість студентів, які взяли участь у констатувальному експерименті (57,28 % студентів ЕГ та 55,45 % – КГ) продемонстрували низький рівень готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, тоді як 10,68 % студентів ЕГ та 9,90% студентів КГ – високий рівень (табл. 3.3, рис. 3.10).

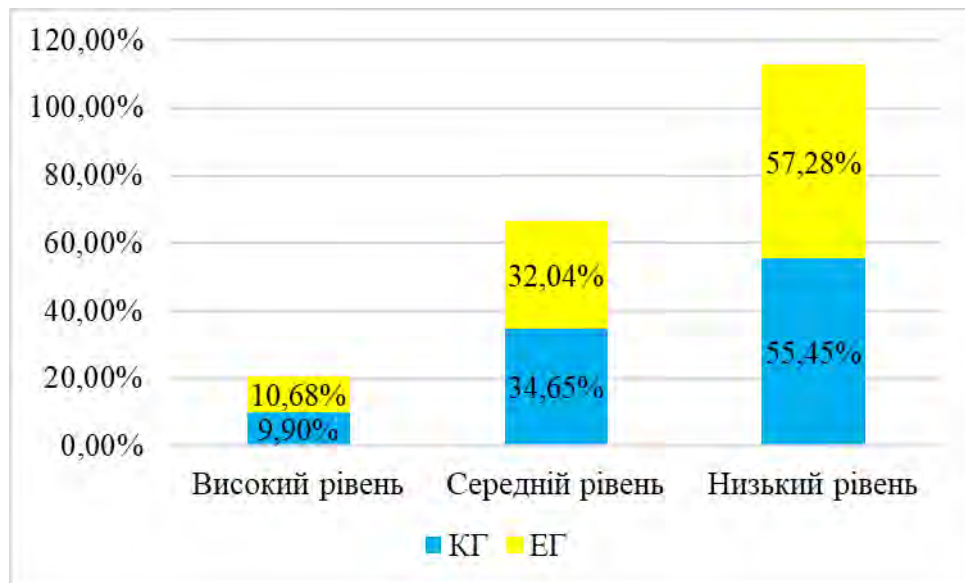

Рис. 3.10. Експериментальні дані вихідного тестування за рівнями готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту на початку експерименту

Такі результати є очікуваними, оскільки процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки попереду: вивчення фахових дисциплін, розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; упровадження спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту – все це буде сприяти поступовому

переходу на вищі рівні готовності до професійної діяльності, зокрема до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Отже, підсумки вихідного зрізу за допомогою тесторіуму комплексної діагностики готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту дали можливість визначити об'єктивний стан сформованості досліджуваного феномена в студентських групах на початку експерименту і допомогли окреслити тактику проведення формувального експерименту.

У ході бесід та обговорень зі студентами завдань з тесторіуму, результатів вихідного тестування за рівнями готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, застосовуючи метод наративів (McKenzie-Mohr, Lafrance, 2017, Khodayarifard, 2022), з'ясовано, що такий вид роботи зі спортсменами водних видів спорту є доволі актуальним, оскільки нині популярними видами спорту й, звісно, екстремального відпочинку є і рафтинг, і дайвінг, і кліфф-дайвінг, і віндсерфінг, і каякінг, і вітрильний спорт тощо. Майже кожен зі студентів пригадав знайомих, які займалися подібними видами спорту, займалися дайвінгом чи рафтингом на відпочинку, але у системі фахової підготовки проблема збереження здоров'я таких осіб, відновлення їх рухової активності після травм, тобто фізичної реабілітації цілісно не вивчається. Відтак, студенти не володіють інформацією з основ роботи зі спортсменами водних видів спорту, про методики спеціальної фізичної підготовки й працездатності спортсменів водних видів спорту, про засоби фізичної реабілітації, методики розробки індивідуальних програм реабілітації після травм, методики застосування у таких програмах фізичних прав, масажу, рухової терапії, водних процедур, фізіопроцедур, ЛФК з метою відновлення рухової активності тих, хто любить чи професійно займається водними видами спорту (див. рис. 1.6). Разом із тим, студенти відмічають, що такий напрям роботи фізіотерапевта як робота зі спортсменами водних видів спорту відповідає викликам часу й може реалізувати всі ті завдання, які у межах професійних функцій має виконувати фахівець з фізичної реабілітації.

Разом із тим, на констатувальному етапі експерименту важливим було також перевірити достовірність результатів, довести однорідність обраних для експерименту груп, тобто визначити, чи належать КГ та ЕГ до однієї генеральної сукупності. У зв'язку з цим, отримані результати були піддані статистичній обробці. Визначення правильності й доцільності вибірки здійснювали за допомогою критерію Пірсона χ^2 (об'єм вибірки – більше 50, застосовано порядкову шкалу з $L=3$ градаціями у відповідності до трьох рівнів готовності) (Новиков, 2004, Стариченко, 2004, Шелехова, 2010). Тож висунуто дві гіпотези: нульова (H_0), згідно з якою різниця між готовністю до роботи зі спортсменами водних видів спорту у студентів КГ та ЕГ незначна, тобто вибірку здійснено правильно, та альтернативна гіпотеза (H_1), відповідно до якої різниця між рівнями готовності у КГ та ЕГ суттєва.

За результатами проведених у середовищі Microsoft Excel обчислень значень критерію Пірсона (критичного – 7,81 та емпіричного – 0,16), та порівнявши їх ($\chi^2_{\text{емп}} < \chi^2_{\text{крит}}$, тобто $0,16 < 7,81$), можемо сформулювати висновок, що показники констатувального експерименту при визначенні рівнів готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту у студентів КГ та ЕГ істотно не відрізняються, тобто вибірку нами здійснено правильно.

У параграфі підсумовано, що у результаті констатувального етапу експерименту можна сформулювати низку висновків:

- розроблені на основі теоретичного аналізу компоненти готовності, критеріальні показники їх сформованості, використані методи дослідження є інформативними щодо формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту процесі фахової підготовки у ЗВО;

- кількісні значення отриманих експериментальних показників сформованості досліджуваної готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту засвідчили, що традиційні засади організації процесу навчання під час фахової підготовки за

відповідними ОПП, за якими здійснюється навчання студентів у вітчизняних ЗВО на сучасному етапі, недостатньо формують цю готовність у студентів;

– отриманий експериментальний матеріал, що відбиває реальний стан досліджуваної проблеми формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у практиці вітчизняних ЗВО, має насамперед діагностувальний характер, однак осмислюється й сприймається нами як підґрунтя для апробації на формувальному етапі експерименту розробленої структурно-функціональної моделі і педагогічних умов.

У наступному параграфі дисертації буде висвітлено результати формувального етапу педагогічного експерименту з перевірки ефективності визначених педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки та здійснено їх аналіз.

3.2. Результати педагогічного експерименту та їх аналіз

Ефективність авторської експериментальної структурно-функціональної моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки доводилася на формувальному етапі педагогічного експерименту у процесі реалізації окреслених педагогічних умов. При цьому наголошуємо на можливості гнучкого переходу від одного рівня готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту до іншого на підставі розробленої нами структурно-компонентної та критеріально-рівневої характеристики досліджуваної готовності.

Мета формувального етапу: перевірка ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки з урахуванням реалізаційних механізмів структурно-функціональної моделі.

Завдання формувального етапу: активізувати процес розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; упровадити у систему фахової підготовки студентів спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; збагатити творчий потенціал студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту; діагностувати сформований рівень готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки; проаналізувати результати експериментальних даних та сформулювати перспективи подальших досліджень.

Підкреслимо, що кількісний склад учасників педагогічного експерименту (майбутні фахівці з фізичної реабілітації КГ та ЕГ), а також розроблений діагностичний інструментарій для виявлення рівнів досліджуваної готовності залишився тим самим упродовж усієї дослідно-експериментальної роботи.

Для викладачів, котрі погодилися взяти участь у педагогічному експерименті (36 зареєстрованих осіб), реалізація *першої педагогічної умови* (розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту) передбачала попередню підготовчу роботу в аспекті добору відповідних засобів для організації цього процесу. Так, для усіх бажаючих викладачів пошукувачем було організовано науково-методичний семінар «Розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу», план якого подано у додатку А.

Отримані викладачами знання й уміння дозволили відповідним чином скорегувати процес реалізації першої педагогічної умови, визначити доцільність використання певних форм, методів та засобів мотивації у процесі фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації ЕГ до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Відтак, під час формувального етапу експерименту, *пропедевтично-мотиваційний етап* реалізації першої педагогічної умови, маючи на меті поступове занурення студентів ЕГ в атмосферу, сприятливу для виникнення глибоких позитивних вражень стосовно роботи зі спортсменами водних видів спорту, її змісту, форм і методів здійснення, сприяв підвищенню рівня активності студентів ЕГ та їх налаштованості вивчати проблему роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту. Застосування у процесі вивчення фахових дисциплін лекцій-візуалізацій, гостьових лекцій, бінарних лекцій, зустрічей з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту, саме й було спрямовано на активізацію мотиваційної сфери студентів ЕГ.

У результаті педагогічного спостереження зафіксовано, що дидактичний інструментарій *когнітивно-мотиваційного етапу* реалізації першої педагогічної умови під час вивчення фахових дисциплін (інтерактивні та мультілекції, мультисемінари, лекції-консультації, різні форми самостійної та індивідуальної

роботи (вебквести, освітні проєкти), пошук інформації із залученням нових джерел інформації, метод симуляції тощо), забезпечив позитивний для нашого дослідження результат: спостерігалось, що студенти ЕГ активно систематизують отримані знання та самостійно знайдену інформацію і про специфіку роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту.

Під час формувального етапу експерименту, *аналітично-мотиваційний етап* реалізації першої педагогічної умови, маючи на меті формування індивідуального стилю роботи студента ЕГ як майбутнього фахівця зі спортсменами водних видів спорту та його здатності до аналітичної діяльності у контексті дослідження специфіки роботи фахівця з фізичної реабілітації з вище згаданими спортсменами, забезпечив низкою форм і методів навчання фахових дисциплін (методи коучингу, серед яких метод коучингових розмов; конкретних ситуацій; емоційного стимулювання; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; модифікації досвіду; «Лінія часу», «Рада директорів», «Колесо балансу», Модель GROW; вебкоучинг); методи аналізу інформації, аналіз документів, контент-аналіз, біостатистичний аналіз; методи самомотивації тощо), наявність у студентів ЕГ належного рівня розумових дій та аналітичних умінь, їх професійної самосвідомості, компетентності й ідентичності, здатності до аналітичної діяльності і самомотивації.

Змістовий ресурс дослідно-експериментальної роботи, спрямованої на розвиток позитивної мотивації студентів ЕГ до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, зацікавлення цією проблематикою, був реалізований у процесі викладання низки фахових дисциплін, котрі на підставі вільного вибору обиралися викладачами, що брали участь в педагогічному експерименті в залежності від конкретної ОПП (рис. 3.11), через доповнення тем лекційних, практичних занять інформаційним контентом мотиваційного характеру, практико-орієнтованими завданнями, зустрічами з лікарями-терапевтами, фізіотерапевтами, вивчення практичного досвіду викладачів кафедри фізичного виховання та здоров'я, фізичної терапії, ерготерапії з спортивною медициною та фізичною реабілітацією ПДМУ.

«Методи фізичної терапії, ерготерапії»	«Фізична терапія при порушеннях опорно-рухового апарату»	«Спортивна медицина»	«Оздоровче плавання та гідрокінезотерапія»	«Масаж загальний та самомасаж»
«Масаж реабілітаційний»	«Фізична терапія при захворюваннях і травмах спортсменів»	«Фізіологія рухової активності»	«Спортивна фізіологія»	«Курортологія»
«Аквафітнес»	«Сучасні оздоровчі центри для осіб з обмеженими можливостями»	«Трендспоттінг та професійне майбутнє сучасного фахівця»	«Кінезіологія»	«Народні і нетрадиційні методи реабілітації»
«Фізична реабілітація при травмах у спортсменів»	«Фізична терапія після перебування в екстремальних умовах»	«Гідро, водолікування у фізичній терапії»	«Мануальні методи у фізичній терапії та постізометрична релаксація»	«Лікувальний масаж при різних захворюваннях»

Рис. 3.11. Фахові дисципліни, обрані для реалізації першої педагогічної умови

У межах *реалізації другої педагогічної умови* (розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»), для студентів ЕГ було організовано змішане навчання за змістом спецкурсу, котрий презентовано у попередньому розділі дисертації у сукупності його цільового змістового, методологічного та дидактичного інструментарію (див. п.2.1). Силабус спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» подано у додатку Б.

Змістовий ресурс дослідно-експериментальної роботи на етапі упровадження спецкурсу (18 годин лекцій, 18 годин практичних робіт, 32 години занять практикуму з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, 22 години самостійної роботи – усього 90 годин) реалізовано на засадах інформаційного, аксіологічного, діяльнісного, особистісно-творчого, інтегративного, професіографічного підходів, а також дидактичних (наочності, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності, науковості) та специфічних принципів (усвідомленої перспективи, відкритості,

інноваційності). У відповідності до методологічного інструментарію розроблено дистанційний курс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» за допомогою сервісу Сайти Google, оскільки цей сервіс дозволяє застосувати повноцінний функціонал для якісного дистанційного навчання (Кононец, Балюк, 2019, Shvedchykova, Soloshych, Kononets, Grynova, 2020). Головну сторінку дистанційного курсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» відображено на рисунку 3.12.

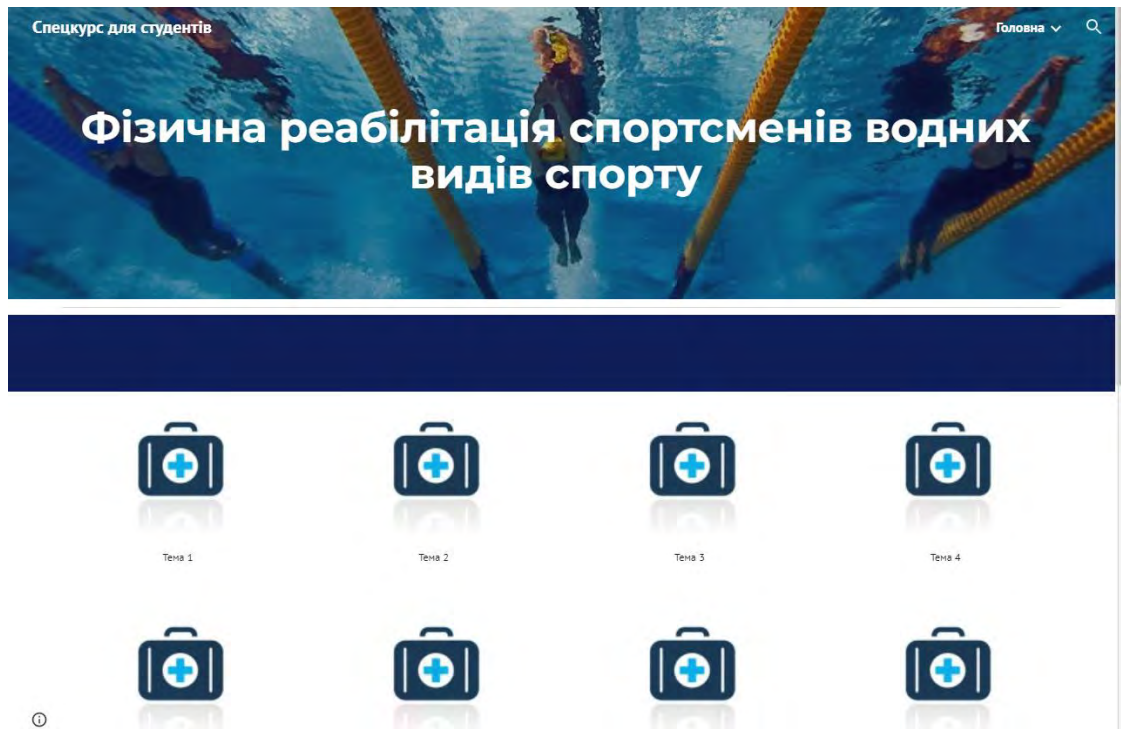

Рис. 3.12. Головна сторінка дистанційного курсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»

Принагідно зазначимо, що доступ до дистанційного курсу отримали лише студенти ЕГ, аби дотриматися чистоти експерименту. Відтак, навчальний контент спецкурсу для інших студентів був закритий.

У ході застосування методу наративів на формувальному етапі експерименту з'ясовано, що зміст спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» студентам сподобався, такий вид роботи зі студентами ЕГ є позитивною практикою акцентування уваги на основах роботи зі спортсменами водних видів спорту. Студенти активно долучалися до ґрунтового вивчення

методик організації спеціальної фізичної підготовки й працездатності спортсменів водних видів спорту, опанування засобів фізичної реабілітації, методик розробки індивідуальних програм реабілітації після травм, методик застосування у таких програмах фізичних прав, масажу, рухової терапії, водних процедур, фізіопроцедур, ЛФК з метою відновлення рухової активності тих, хто любить чи професійно займається водними видами спорту.

Якість викладання авторського спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» оцінювалася нами за допомогою розробленої нами технологічної карти системного аналізу й оцінювання його ефективності (додаток В). Результати оцінювання занять зі спецкурсу (9 лекцій, 9 практичних робіт, 16 занять практикуму з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту) відображено на рисунку 3.13.

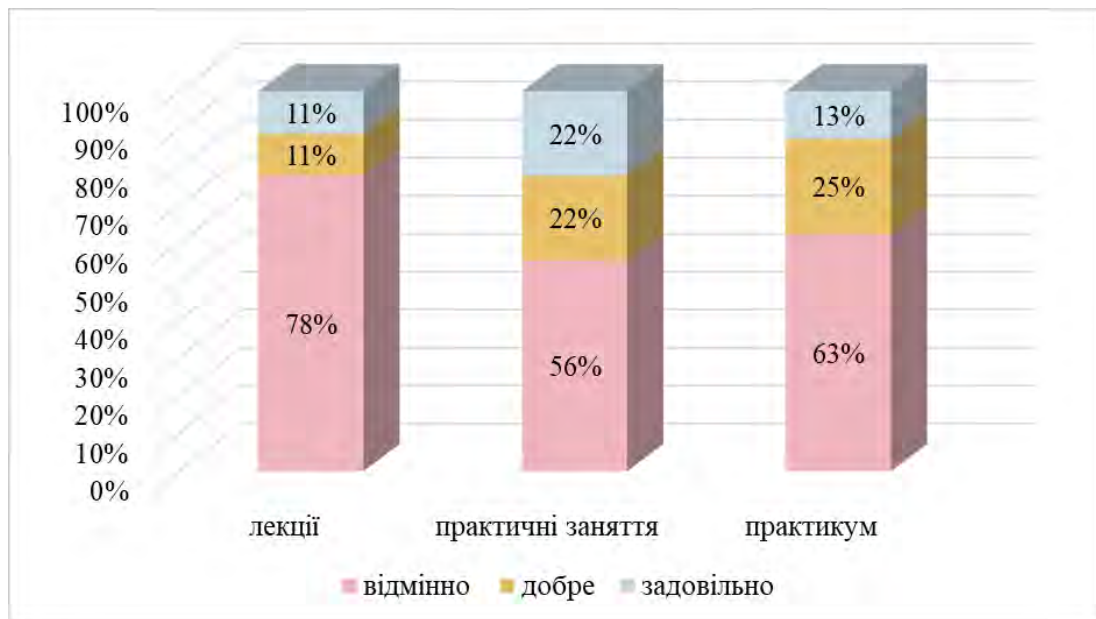

Рис. 3.13. Оцінювання ефективності занять спецкурсу (у %)

Так, проведення лекцій з тематики спецкурсу оцінено наступним чином: 78% лекцій відзначено на «відмінно», 11% лекцій – на «добре», 11% лекцій – на «задовільно». Ефективність проведення практичних занять оцінена так, що 56% відмічена як «відмінно», 22% відмічена як «добре» та 22% відмічена як «задовільно». Серед занять, які проводилися у межах практикуму з фізичної

реабілітації спортсменів водних видів спорту, 63% оцінено як «відмінно», 25% оцінено як «добре», 13% оцінено як «задовільно».

За результатами опитування студентів ЕГ щодо якості викладання спецкурсу з'ясовано, що високий рівень якості відмітили 75,73% студентів, середній – 18,45%, низький – 5,83% опитаних респондентів (рис. 3.14).

Рис. 3.14. Оцінювання студентами якості викладання спецкурсу

У якості побажання студенти відмітили необхідність включення більшої кількості годин практики, під час якої вони б могли відпрацьовувати навички роботи зі спортсменами водних видів спорту, поліпшення матеріально-технічної бази для такого виду практик.

У межах реалізації **третьої педагогічної умови** (збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту) студентам ЕГ було запропоновано взяти участь у науковій студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту», план роботи якої подано у додатку Г.

Принагідно зазначимо, що формат діяльності наукової студії під час формувального експерименту був онлайнним у зв'язку з дистанційним освітнім процесом у ЗВО в умовах пандемії. З метою віддаленої комунікації зі студентами ЕГ під час сесій і секційних занять розроблено й використано функціонал сервісу

Google Classroom (Кононец, 2019) для створення віртуального майданчика наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту» (рис. 3.15). Код віртуального класу студенти ЕГ отримали на період участі в експерименті.

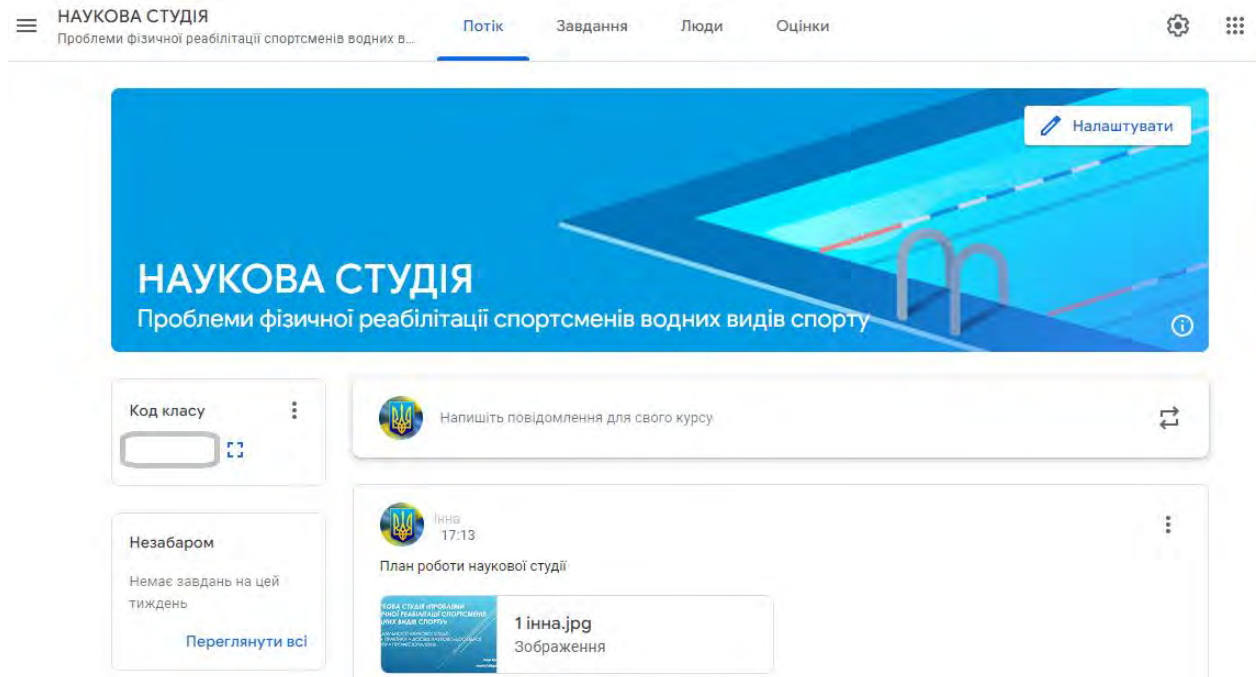

Рис. 3.15. Сторінка потоку віртуального майданчика наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»

Діяльність студентів ЕГ на етапі реалізації третьої педагогічної умови полягала у виконанні комплексу завдань науково-дослідної роботи за трьома рівнями:

- 1) завдання початкового рівня, під час яких студенти ЕГ набули чи актуалізували знання, необхідні для написання рефератів;
- 2) завдання базового рівня, виконання яких уможливило студентам ЕГ набути ЗУН, необхідних для написання тез доповідей на студентські конференції, якісного виконання курсових робіт з фахових дисциплін;
- 3) завдання поглибленого рівня, завдяки яким студенти ЕГ оволоділи системою ЗУН, необхідних для написання тез доповідей для міжнародних науково-практичних конференцій, наукових статей у співавторстві з викладачами.

У такий спосіб реалізовано принцип багаторівневості отримання студентами ЕГ знань у галузі проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту в якості теоретичного обґрунтування їх актуальності, необхідності наукового пошуку їх вирішення, розробки моделей і програм фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту.

Під час застосування методу наративів на формувальному етапі експерименту з'ясовано, що студентам ЕГ особливо сподобався такий формат науково-дослідної роботи на сесіях наукової студії як «Інформ-дайджест», коли їм доводилося готувати, об'єднуючись у міні-групи, короткі, цікаві та яскраві повідомлення на різні теми, пов'язані з діяльністю фізіотерапевтів з акцентом на роботу зі спортсменами нашої країни і за кордоном; телепередача «Як це було», коли запрошені фахівці-практики висвітлювали окремі значимі події в своїй власній діяльності фізіотерапевта, а студенти дізнавалися про професійні досягнення фахівців з фізичної реабілітації, які працюють зі спортсменами, зокрема, водних видів спорту; майстер-класи фахівців-практиків з різних видів масажу, фітотерапії, ароматерапії, механотерапії, водолікування тощо; конференції, на яких висвітлювалися науково-методичні здобутки викладачів кафедр фізичного фізичної терапії, ерготерапії з спортивною медициною та фізичної реабілітації ЗВО і, відповідно, студентів ЕГ.

На формувальному етапі експерименту крізь призму диференційованого, компетентнісного, особистісно-творчого підходів, індивідуалізації навчання, професійно орієнтованого навчання, усвідомленої перспективи, відкритості, інноваційності, міждисциплінарності, науковості, багаторівневості, варіативності забезпечувалася систематизація й поглиблення ЗУН студентів ЕГ у контексті наукового погляду на проблему фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та практичного досвіду здійснення науково-дослідної роботи, а також збагачення творчого потенціалу студентів. Саме з таких позицій, особлива увага приділялася написанню курсової роботи у межах загальної тематики «Фізична реабілітація при порушеннях опорно-рухового апарату у спортсменів водних видів спорту», у контексті якої студенти ЕГ самостійно обирали тему,

обґрунтовували її актуальність, формулювали об'єкт та предмет дослідження, окреслювали мету та завдання, виконували науково-дослідну роботу й презентували отримані результати. Орієнтовна тематика курсових робіт для студентів ЕГ подана у додатку Д. Зафіксовано, що, працюючи над курсовою роботою за визначеною схемою (див. рис. 2.7), студенти ЕГ творчо підійшли до виконання практичної частини, яка вирізнялася оригінальністю, належним наукових обґрунтуванням, цікавими програмами та алгоритмами фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту. Під час захисту курсової роботи студенти ЕГ продемонструвати свій творчий потенціал та збагатили його оригінальними підходами до вирішення поставлених завдань.

Таким чином, курсова робота була підсумком самостійної науково-дослідної діяльності студентів ЕГ після експериментального навчання у межах наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту». Особливість і дидактична значущість такої форми реалізації третьої педагогічної умови полягала у чітко вираженому індивідуально-творчому характері, що віддзеркалила логічно обґрунтовані теоретико-практичні чи методико-експериментальні результати, а сформульовані у ній наукові положення засвідчили спроможність студентів ЕГ самостійно на належному рівні проводити наукові дослідження у сфері фізичної реабілітації вище згаданих спортсменів.

Підсумовуючи характеристику процесу впровадження педагогічних умов формування у студентів досліджуваної готовності, зазначимо, що в цьому процесі студентами ЕГ було використано розроблене нами навчально-методичне забезпечення: 1) дистанційний курс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; 2) навчальний посібник «Фізична реабілітація, спортивна медицина», до авторського колективу якого увійшли Д. Бойко, В. Жамардій, І. Кравченко та Є. Страшко (Бойко, Жамардій, Кравченко, Страшко, 2017); 3) віртуальний майданчик наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»; 4) електронний підручник «Фізична реабілітація, спортивна медицина (контекст роботи зі спортсменами водних видів спорту)» (додаток Е).

Головну сторінку електронного підручника «Фізична реабілітація, спортивна медицина (контекст роботи зі спортсменами водних видів спорту)» презентовано на рисунку 3.16.

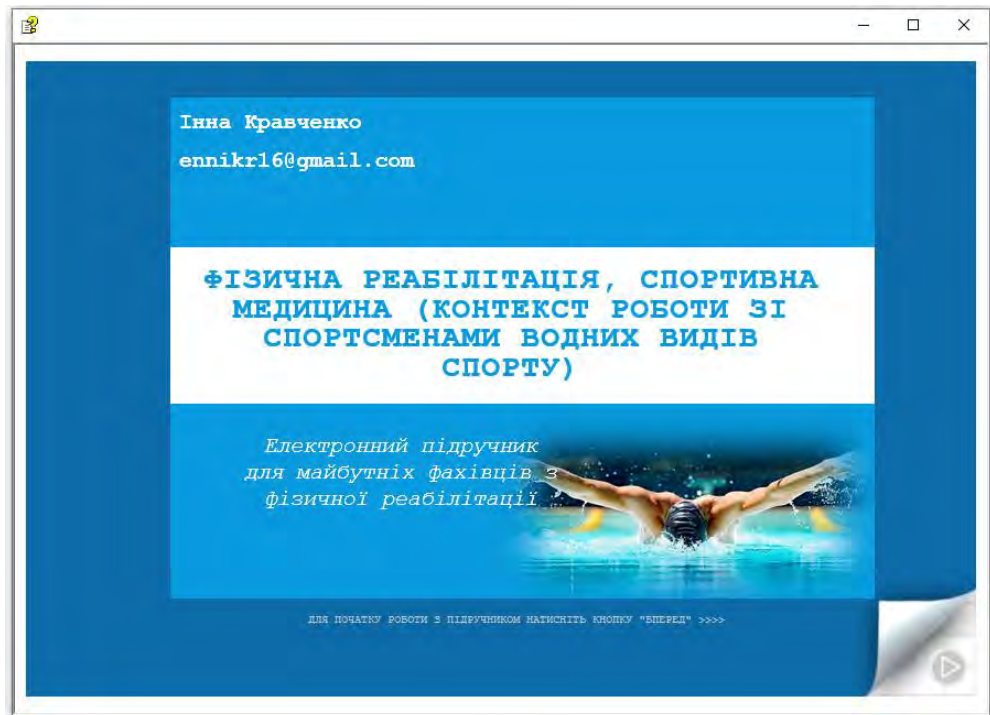

Рис. 3.16. Головна сторінка електронного підручника

Здійснено оцінку результатів впливу експериментальної сукупності педагогічних умов на рівень готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (студентів ЕГ) до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки. Програмою педагогічного експерименту було передбачено порівняння поточних результатів фахової підготовки у студентів ЕГ та кінцевих результатів фахової підготовки студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту у КГ та ЕГ.

З метою доведення ефективності педагогічних умов формування готовності студентів ЕГ до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки поставлено за мету прослідкувати за кількісними змінами у рівнях кожного з визначених компонентів готовності, а отже, виявити загальний рівень цієї готовності. У межах дослідно-експериментальної роботи передбачалося, що співставлення рівнів готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до

роботи зі спортсменами водних видів спорту у КГ та ЕГ наприкінці педагогічного експерименту виявить між ними наявні й суттєві відмінності у цих рівнях та доведе ефективність упровадженої у процес фахової підготовки структурно-функціональної моделі.

Кількісну характеристику формувальної комплексної діагностики рівнів готовності студентів ЕГ та КГ до роботи зі спортсменами водних видів спорту відображено в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Сформованість готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту після експериментального навчання

Компоненти готовності	Групи	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
		Абсолютний показник (чол.)			Відносний показник (у %)		
інформаційно-когнітивний	КГ	11	39	51	10,89%	38,61%	50,50%
	ЕГ	31	53	19	30,10%	51,46%	18,44%
мотиваційно-ціннісний	КГ	11	31	59	10,89%	30,69%	58,42%
	ЕГ	27	45	31	26,21%	43,69%	30,10%
операційно-діяльнісний	КГ	13	41	47	12,87%	40,59%	46,54%
	ЕГ	31	55	17	30,10%	53,40%	16,50%
самоосвітньо-професійний	КГ	13	40	48	12,87%	39,60%	47,53%
	ЕГ	21	42	40	20,39%	40,78%	38,83%
<i>Узагальнений показник</i>	КГ	12	38	51	11,88%	37,62%	50,50%
	ЕГ	27	49	27	26,21%	47,58%	26,21%

Необхідно зазначити, що від обсягу, рівня засвоєності та якості системи теоретичних знань з основ фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, інформаційної обізнаності з методами й методиками реабілітації, а також способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження цих спортсменів, залежить сформованість готовності до роботи з ними. Відповідну систему знань характеризував *інформаційно-*

когнітивний компонент готовності. При проведенні комплексного діагностувального тестування в ході формувального етапу експерименту більшість студентів ЕГ продемонструвала високий та середній півень готовності до роботи зі студентами водних видів спорту (високий – 30,10%, середній – 51,46%), і лише 18,44% студентів ЕГ виявили низький рівень готовності. Разом із тим, у КГ зафіксовано дещо інший показник: високий рівень – 10,89%, середній – 38,61%, низький – 50,50%.

Наведені у таблиці 3.4 факти свідчать, що переважна більшість студентів ЕГ після проведення експерименту показали за *мотиваційно-ціннісним компонентом* досліджуваної готовності середній (43,69%) та високий (26,21%) рівні. Показник низького рівня в ЕГ склав 30,10%. Підкреслимо, що у ході педагогічного спостереження за перебігом формувального етапу (бесіди зі студентами, викладачами, метод наративів) з'ясовано, що цей компонент у структурі готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів було найважче сформувати. Формувальна діагностика результатів у КГ зафіксувала значно нижчі показники, а саме: високий рівень – 10,89%, середній – 30,69%, низький – 58,42%.

Аналіз результатів тестування у системі тесторіуму свідчить, що студентів цікавить проблема фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту у її практичної аспекті. Особливою увагою студентів ЕГ користувалися практичні заняття спецкурсу, практикум з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, майстер-класи, під час яких вони мали можливість застосовувати ЗУН на практиці, виконувати професійні дії і операції, котрих можуть потребувати від фахівця з фізичної реабілітації у межах його професійних функцій спортсмени водних видів спорту. Ступінь прояву здатності застосувати ЗУН на практиці, діяльнісно-організаційні здібності студентів ЕГ «зростати» у навчанні, професії, здатність аналізувати свій рівень фахових компетентностей та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг та відновлення рухової активності й здоров'я спортсменів водних видів спорту зафіксована *операційно-діяльнісним компонентом* готовності, рівневі характеристики якого

розподілилися наступним чином: високий рівень – 30,10%, середній – 53,40%, низький – 16,50%. Натомість, у КГ високий рівень продемонстрували лише 12,87%, середній – 40,59%, низький – 46,54%.

У ході формувального експерименту було виявлено, що студентів хвилюють питання організації самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання. Акцентування дослідницької уваги при реалізації визначених педагогічних умов на цих важливих для студентів питаннях дало можливість формувати готовність студентів ЕГ як майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту за *самоосвітньо-професійним компонентом*. Комплексна формувальна діагностика виявила, що в ЕГ високий рівень готовності за цим компонентом показали 20,39% студентів, середній – 40,78%, низький – 38,83%. Натомість, у КГ високий рівень продемонстрували лише 12,87%, середній – 39,60%, низький – 47,53%.

Загальний рівень готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту (узагальнений показник) на етапі формувального експерименту відображено у таблиці 3.5 та графічно представлено на рисунку 3.17.

Таблиця 3.5

Рівні готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки після експерименту

Рівні готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту	Групи	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
		Абсолютний показник (чол.)			Відносний показник (у %)		
		КГ	12	38	51	11,88%	37,62%
ЕГ	27	49	27	26,21%	47,58%	26,21%	

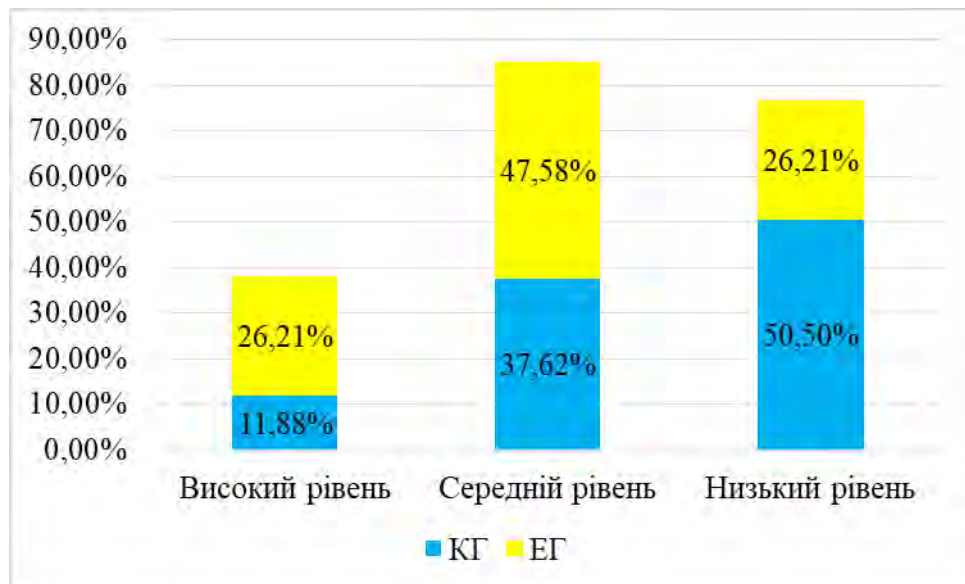

Рис. 3.17. Експериментальні дані підсумкового тестування за рівнями готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту після експерименту

Як бачимо, комплексна формувальна діагностика виявила, що в ЕГ високий рівень готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту показали 26,21% студентів, середній – 47,58%, низький – 26,21%. Натомість, у КГ високий рівень продемонстрували лише 11,88%, середній – 37,62%, а показники низького рівня виявлено у 50,50% студентів.

Подальший порівняльний аналіз експериментальних даних свідчить, що після проведення формувального експерименту в ЕГ спостерігалася позитивна динаміка (табл.3.6): значно збільшилася (на 15,53%) кількість студентів, які на високому рівні демонструють повноту, глибину, системність, гнучкість, універсальність, узагальненість знань з основ фізичної реабілітації та здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту, володіють методами й методиками реабілітації спортсменів водних видів спорту; демонструють широкий спектр способів організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, а також оперативність щодо отримання нових знань; інтерес до проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, до обраного

фаху фізіотерапевта та яскраво виражене позитивне ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту; творчо підходять до розробки та впровадження програми фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту, під час проведення з ними оздоровчих занять із застосуванням фізичних вправ, традиційних та нетрадиційних видів масажу; володіють методиками й прийомами проведення виховної роботи з цими спортсменами у процесі фізичної реабілітації, пропаганди здорового способу життя; уміють чітко організувати власну навчальну діяльність, проявляють активність здобуванні знань, беруть участь у різних заходах у ЗВО, науково-дослідній роботі, присвяченій проблемам фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту; здані аналізувати, узагальнювати, систематизувати власні знання, активні у пошуку нової інформації та побудові знань.

Таблиця 3.6

Динаміка у рівнях готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту після експериментального навчання

Компоненти готовності	Групи	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
		Абсолютний показник (чол.)			Відносний показник (у %)		
інформаційно-когнітивний	КГ	2	4	-6	1,98%	3,96%	-5,94%
	ЕГ	21	15	-36	20,39%	14,56%	-34,95%
мотиваційно-ціннісний	КГ	3	2	-5	2,97%	1,98%	-4,95%
	ЕГ	18	13	-31	17,48%	12,62%	-30,10%
операційно-діяльнісний	КГ	1	3	-4	0,99%	2,97%	-3,96%
	ЕГ	16	20	-36	15,53%	19,42%	-34,95%
самоосвітньо-професійний	КГ	2	1	-3	1,98%	0,99%	-2,97%
	ЕГ	11	16	-27	10,68%	15,53%	-26,21%
Узагальнений показник	КГ	2	3	-5	1,98%	2,97%	-4,95%
	ЕГ	16	16	-32	15,53%	15,53%	-31,07%

Збільшилася й на такий відсоток (15,53%) кількість студентів ЕГ, які виявили середній рівень готовності до роботи зі спортсменами водних видів

спорту. Водночас, зменшилася кількість студентів ЕГ, рівень готовності яких за характеризується як низький (на 31,07%). У КГ, варто зазначити, також відбулися певні позитивні зміни, але оскільки вони незначні (високий рівень – приріст на 1,98%, середній рівень – приріст на 2,97%, низький рівень – зменшення на 4,95%), то не вплинули на загальну картину рівня сформованості досліджуваної готовності (рис. 3.18).

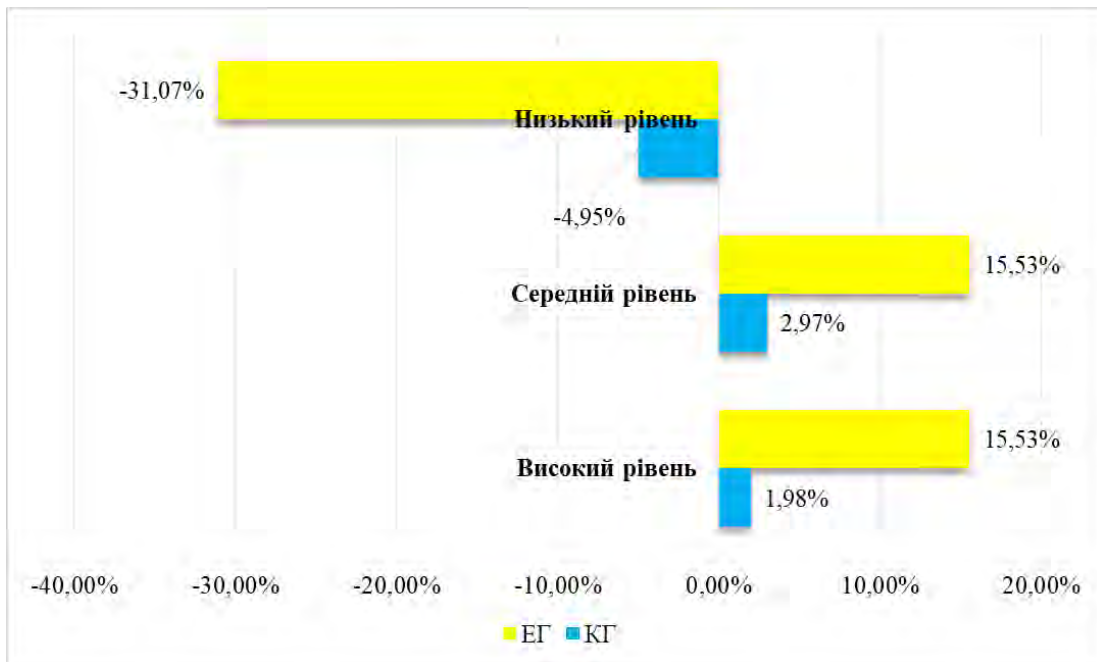

Рис. 3.18. Зміни у рівнях готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту після експериментального навчання (узагальнений показник)

Проведене дослідження й графічна візуалізація зведених даних отриманих результатів (до та після педагогічного експерименту) із таблиць 3.3 та 3.5 за допомогою стовпчастої гістограми з групуванням (рис. 3.19) дає змогу наочно спостерігати в ЕГ зростання високого й середнього рівнів готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту та зниження низького рівня після упровадження педагогічних умов.

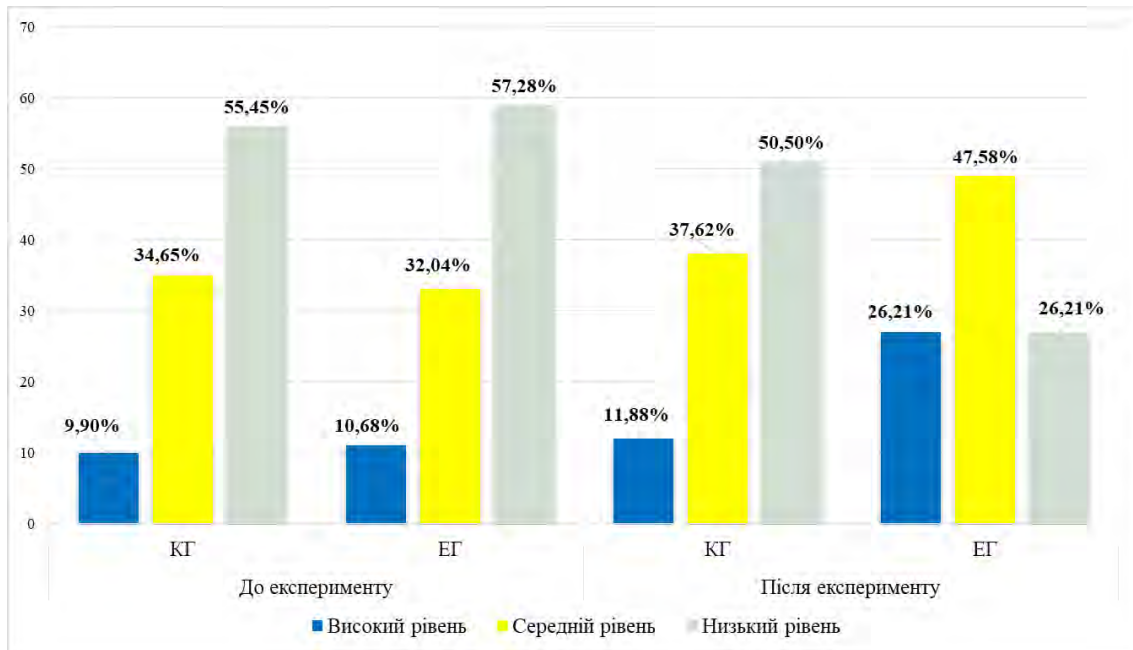

Рис. 3.19. Гістограма зведених даних результатів педагогічного експерименту

Після формувального етапу експерименту отримані результати також були піддані статистичній обробці за допомогою критерію Пірсона χ^2 . З'ясовано, що достовірність результатів експерименту забезпечено репрезентативністю вибірки студентів (ЕГ=103, КГ=101), від котрої залежить коректність та достовірність нами отриманих експериментальних даних. Наприкінці формувального етапу у межах статистичної обробки даних також сформульовано дві гіпотези: нульова (H_0), котра полягає в тому, що різниця між готовністю майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у студентів КГ та ЕГ незначна, та альтернативна гіпотеза (H_1), згідно якої різниця між рівнями досліджуваної готовності у КГ та ЕГ суттєва.

За результатами проведених у середовищі Microsoft Excel обчислень значень критерію Пірсона (критичного – 7,81 та емпіричного – 14,53), та порівнявши їх ($\chi^2_{\text{емп}} < \chi^2_{\text{крит}}$, тобто $14,53 > 7,81$), можемо сформулювати висновок, що слід відхилити нульову гіпотезу і прийняти альтернативну – в ЕГ динаміка отриманих у ході експерименту показників загального рівня готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту дає змогу стверджувати, що реалізована

структурна функціональна модель та педагогічні умови сприяють зростанню рівня готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту під час фахової підготовки.

У роботі підсумовано, що запропоновані педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, упроваджені відповідно до спеціально розробленої програми, що ґрунтується на авторській структурно-функціональній моделі, є ефективними, що підтверджується поданою у розділі статистичною обробкою даних, отриманих у ході педагогічного експерименту.

Відтак, презентований кількісно-якісний аналіз результатів експерименту зафіксував позитивну динаміку у рівнях готовності студентів до роботи зі спортсменами водних видів спорту після експериментального навчання й упровадження педагогічних умов стосовно визначеної компонентної структури досліджуваної готовності, їх критеріальних показників та параметрів сформованості, котра відбулася під час експериментальної апробації розробленої структурної функціональної моделі. Вочевидь, запропонована програма експериментального дослідження для апробації цієї моделі у процесі фахової підготовки сприяла чіткому вирішенню питань теоретико-методичного та організаційно-педагогічного характеру. Результати, отримані у ході проведення етапів експерименту, проаналізовані, узагальнені та обговорені на кафедрах, викладачі яких брали участь в експерименті, а також під час наших виступів на науково-практичних конференціях.

Здійснений аналіз результатів експерименту дає змогу дійти висновку, що, на підставі отриманих експериментальних даних та перевірки їх статистичної достовірності було підтверджено гіпотезу дослідження: за умови упровадження сукупності педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки можна досягти позитивної динаміки у рівнях досліджуваної готовності.

Висновки до третього розділу

У розділі висвітлено програму експериментальної роботи та аналіз результатів констатувального й формувального етапів експерименту. Загалом у результаті педагогічного експерименту, який проведено впродовж 2016-2021 років та охоплював три етапи (підготовчий, констатувальний та формувальний), підтверджено ефективність авторської структурно-функціональної моделі та педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Усього до експерименту було залучено 204 студенти-майбутні фахівці з фізичної реабілітації. ЕГ склали 103 студенти, КГ – 101.

На першому, *підготовчому етапі* дослідження (2016-2019 н.р.) проаналізовано стан дослідження педагогічної проблеми формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки; з'ясовано суть основних понять із порушеної проблеми в контексті дефінітивного аналізу; розроблено професіограму фахівця з фізичної реабілітації; схарактеризовано структуру готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту та проаналізовано сучасний стан їх фахової підготовки. На цьому етапі з'ясовано ставлення викладачів щодо необхідності формувати у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовність до роботи зі спортсменами водних видів спорту; їхню позицію у контексті необхідності ЗУН щодо здійснення практичної діяльності у сфері розробки та впровадження програм фізичної реабілітації для спортсменів водних видів спорту; про необхідність навчальної дисципліни для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; про власне викладання навчальної дисципліни для формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

У ході дослідження з'ясовано, що викладачі ЗВО підтвердили доцільність та необхідність підвищення ефективності фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту шляхом визначення і впровадження продуктивних педагогічних умов, заснованих на сучасних методах формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти, які забезпечать формування досліджуваної готовності. Сформульовано висновок про те, що слід присвятити дослідницьку увагу визначенню та науковому обґрунтуванню критеріальних показників прояву досліджуваної готовності, а також необхідність створення й педагогічних умов її формування у процесі фахової підготовки.

Під час другого, *констатувального етапу* (2019-2020 н.р.), обрано ЗВО, котрі здійснюють підготовку майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, на базі яких заплановано проведення дослідно-експериментальної роботи; проведено констатувальну діагностику готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки. Виокремлено сукупність педагогічних умов (розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту) та побудовано структурно-функціональну модель для їх реалізації, яка складається із п'яти взаємопов'язаних блоків (цільового, методологічного, змістового, реалізаційного та діагностичного).

Третій, *формувальний етап* (2020-2021 н.р.), передбачав безпосереднє впровадження у процес фахової підготовки студентів педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, тим самим імплементуючи в освітній процес експериментальних ЗВО авторську структурно-функціональну модель, схарактеризовану у попередньому розділі дисертації. На цьому ж етапі

проаналізовано результати від упровадження визначених педагогічних умов, здійснено їх кількісний та якісний аналіз за допомогою методів математичної статистики. Таким чином, формувальний етап було спрямовано на вивчення динаміки досліджуваної готовності безпосередньо у процесі спеціально організованої фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та активного формування досліджуваних компонентів готовності (інформаційно-когнітивного, мотиваційно-ціннісного, операційно-діяльнісного, самоосвітньо-професійного).

Результати констатувального експерименту засвідчили, що початковий рівень підготовки студентів ЕГ та КГ до роботи зі спортсменами водних видів спорту характеризується практично однаковими параметрами і вимагає цілеспрямованої діяльності щодо її покращення. Так, більшість студентів (57,28 % студентів ЕГ та 55,45 % – КГ) продемонстрували низький рівень готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, тоді як лише 10,68 % студентів ЕГ та 9,90% студентів КГ – високий рівень.

Після проведення формувального експерименту в ЕГ спостерігалася позитивна динаміка: значно збільшилася (на 15,53%) кількість студентів, які на високому рівні демонструють готовність до роботи зі спортсменами водних видів спорту. Збільшилася на такий же відсоток (15,53%) і кількість студентів ЕГ, які виявили середній рівень досліджуваної готовності. Водночас, зменшилася кількість студентів ЕГ, рівень готовності яких за характеризується як низький (на 31,07%).

Отримані результати свідчать про те, що мети нашого дослідження досягнуто, сформульовані у дисертації завдання виконані, гіпотеза підтверджена.

Результати дослідження, відображені у розділі, викладено в публікаціях автора: Кравченко І. (20), Кравченко І. (68), Кравченко І. (253), Кравченко І. (260).

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У дисертації запропоновано теоретичне узагальнення й розв'язання наукових завдань, пов'язаних із теоретичним обґрунтуванням, розробленням структурно-функціональної моделі формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, експериментальною перевіркою педагогічних умов. Досягнена мета та виконані завдання слугували підставою до таких висновків.

1. Результати аналізу науково-педагогічних джерел з проблеми дослідження дозволили з'ясувати, що нині існує значна кількість наукових праць, присвячених різним аспектам підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, але теоретичні і методичні засади фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у контексті формування готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту не були предметом цілісного наукового дослідження. Аналіз наукової літератури та педагогічної практики свідчить про те, що система, яка склалася із підготовкою майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, потребує більш ретельної орієнтації на формування вище згаданої готовності.

У дослідженні майбутній фахівець з фізичної реабілітації (фізичний терапевт) номінується як здобувач відповідної акредитованої ОПП у ЗВО, яка позиціонує у своєму змісті теоретичну та практичну підготовку студентів з питань діагностики, терапії та профілактики рухових дисфункцій, котрий прагне досягти високих програмних результатів навчання. *Фахова підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації* потрактована як спеціальним чином організований у ЗВО динамічний процес реалізації відповідної ОПП з метою формування у студентів високого рівня готовності до виконання майбутніх професійних функцій і завдань. З'ясовано, що цей процес охоплює *когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний* компоненти.

На основі аналізу науково-педагогічної літератури визначено *готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту* як складне особистісне утворення, що характеризується здатністю

застосовувати набуті у процесі фахової підготовки в ЗВО програмні результати навчання під час вирішення спеціалізованих задач та практичних проблем у межах роботи зі спортсменами водних видів спорту, котрі потребують допомоги та заходів з фізичної реабілітації.

2) Визначено компоненти готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту: інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний.

Інформаційно-когнітивний компонент віддзеркалює систему знань, якими повинні володіти майбутні фахівці з фізичної реабілітації, аби робота зі спортсменами водних видів спорту була ефективною, інформаційну обізнаність з методами й методиками реабілітації, а також способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту.

Мотиваційно-ціннісний компонент відбиває професійно значущі інтереси, потреби та мотиви професійної діяльності, що детермінують прагнення особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до успішного вирішення професійних завдань, позитивне ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту зокрема та до обраної професії загалом, а також ціннісне ставлення до навчання й належного рівня опанування освітніми компонентами ОПП у процесі фахової підготовки.

Операційно-діяльнісний компонент відображає здатність студентів застосовувати ЗУН на практиці, виконувати професійні дії і операції, яких можуть потребувати від фахівця з фізичної реабілітації у межах його професійних функцій спортсмени водних видів спорту; діяльнісно-організаційні здібності студента «зростати» у навчанні, професії, здатність аналізувати свій рівень фахових компетентностей та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг та відновлення рухової активності й здоров'я спортсменів водних видів спорту.

Самоосвітньо-професійний компонент характеризує здатність студентів до самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання.

3) Обґрунтовано, експериментально перевірено ефективність педагогічних умов та змодельовано процес формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки. До таких умов належать: 1) розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту; 2) розроблення та упровадження у систему фахової підготовки студентів спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; 3) збагачення творчого потенціалу студентів шляхом активізації науково-дослідної роботи з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Розроблено структурно-функціональну модель формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, яка складається із *цільового, методологічного, змістового, реалізаційного та діагностичного блоків*.

Цільовий блок відбиває мету – забезпечити позитивну динаміку у рівнях готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки, та завдання – реалізувати педагогічні умови формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Методологічний блок представлений сукупністю методологічних підходів (компетентнісний, студентоцентризований, професіографічний, системний, інформаційний, аксіологічний, діяльнісний, особистісно-творчий, інтегративний та диференційований), дидактичних (наочності, систематичності і послідовності, доступності, свідомості й активності, науковості) та специфічних (ресурсозабезпеченості, індивідуалізації навчання, професійно орієнтованого навчання, відкритості, усвідомленої перспективи, інноваційності,

міждисциплінарності, науковості, багаторівневості, варіативності) принципів, які слугують орієнтиром при реалізації визначених педагогічних умов.

Змістовий блок представлено компонентами фахової підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації (когнітивний, функціональний, діяльнісний та технологічний), змістом спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» та наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту».

Реалізаційний блок віддзеркалює форми навчання майбутніх фахівців з фізичної реабілітації під час реалізації педагогічних умов (традиційна, дистанційна, змішана); форми організації навчання та методи навчання, котрим надавалася перевага при роботі за студентами.

Діагностичний блок представлений компонентами готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний), критеріальними показниками їх прояву та рівнями цієї готовності – низьким, середнім та високим.

Експериментальна перевірка ефективності впровадження моделі та обґрунтованих педагогічних умов засвідчує, що в ЕГ спостерігалася позитивна динаміка: значно збільшилася (на 15,53%) кількість студентів, які на високому рівні демонструють готовність до роботи зі спортсменами водних видів спорту. Збільшилася на такий же відсоток (15,53%) і кількість студентів ЕГ, які виявили середній рівень досліджуваної готовності. Водночас, зменшилася кількість студентів ЕГ, рівень готовності яких за характеризується як низький (на 31,07%).

4) Розроблено і впроваджено в освітній процес ЗВО навчально-методичне забезпечення для формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки: авторський спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; дистанційний курс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»; навчальний посібник «Фізична реабілітація, спортивна медицина»; віртуальний майданчик наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації

спортсменів водних видів спорту»; електронний підручник «Фізична реабілітація, спортивна медицина (контекст роботи зі спортсменами водних видів спорту)», тесторіум «Комплексна діагностика готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту».

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів означеної проблеми. Зокрема, поглибленого вивчення потребують питання організації самостійної роботи майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в умовах цифровізації освітнього процесу; особливості формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у зарубіжному досвіді; удосконалення практичної підготовки студентів у контексті ефективності майбутньої роботи зі спортсменами водних видів спорту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адаир Дж. Эффективная мотивация. *Искусство управлять людьми и самим собой*. Москва : Эксмо, 2006. С. 347–500.
2. Алексеєва О. Р. Трендспоттинг та професійне майбутнє сучасного фахівця : навч.-метод. посіб. Старобільськ, 2017. 120 с.
3. Анастази А. Психологическое тестирование. Санкт-Петербург : Петербург, 2001. 356 с.
4. Антонова О. Є., Ващук О. В. Інтегративний підхід до побудови моделі формування готовності вчителів до розвитку академічної обдарованості учнів. *Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів: теорія і практика* : зб. наук. праць / за заг. ред.: С. С. Вітвицької, Н. Є. Колесник. Житомир : ФОП "Н. М. Левковець", 2017. Ч. 1. С. 174–182.
5. Арапов А. І. Диференціація навчання в історії вітчизняної педагогіки і школи. Київ : МДПУ, 2003. 243 с.
6. Асташова Н. А. Концептуальные основы педагогической аксиологии. *Педагогика*. 2002. № 8. С. 8–13.
7. Атанов Г. А., Пустынникова И. Н. Обучение и искусственный интеллект или Основы современной дидактики высшей школы. Донецк : Изд-во ДООУ, 2002. 504 с.
8. Бабенко К. О., Кононец Н. В. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців економічної галузі з використанням дистанційних технологій. *Збірник наукових статей магістрів* / Навчально-науковий ін-т харчових технологій, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу. Полтава : ПУЕТ, 2020. С. 141–146.
9. Бабенко Д. В., Ісханов Ш. М. Про необхідність і можливість широкого впровадження автоматичного тестування в навчальний процес у контексті Болонської угоди. *Наука і методика* : зб. навч.-метод. праць. Київ : Аграрна освіта, 2008. Вип. 14. С. 59–62.

10. Базильчук О. В., Базильчук В. Б. Ізраїльський досвід професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної терапії у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Педагогічні науки*. 2017. Вип. 3. С. 87–93.
11. Балл Г. О., Перепелиця П. С. Формування готовності до професійної праці у контексті гуманізації освіти. *Психологічні аспекти гуманізації освіти : книга для вчителя / за ред. Г. О. Балла*. Київ ; Рівне, 1996. С. 78–90.
12. Барабанова Н. Р., Грушевська Ю. А. Методика створення тестів для визначення рівня знань студентів. *Наука та суспільне життя України в епоху глобальних викликів людства у цифрову еру (з нагоди 30-річчя проголошення незалежності України та 25-річчя прийняття Конституції України) : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 трав. 2021 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова*. Одеса : ВД «Гельветика», 2021. Т. 1. С. 705–709.
13. Башкін І., Макарова Е., Різік А., Кавакадзе Х. Роль і місце фізичної реабілітації у загальній системі охорони здоров'я населення. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2006. № 3. С. 25–29.
14. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика : навч.-метод. посіб. для студентів гуманітарних факультетів. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.
15. Берека В. Є. Дидактика неперервної педагогічної освіти як системна технологія. *Педагогічний дискурс*. 2007. Вип. 1. С. 15–19.
16. Беспалова О. О., Арешина Ю. Б., Лянна О. В. Професійна підготовка фахівців з фізичної терапії та ерготерапії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал*. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. № 2 (96). С. 3–12.
17. Белікова Н. О. Основні аспекти професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у Польщі. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 3. С. 7–10.

18. Белікова Н. О. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до здоров'язбережувальної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2012. 573 с.
19. Бісмак О. В. Клінічна діяльність фахівців з фізичної реабілітації в Україні: проблеми та перспективи. *Освітологічний дискурс*. 2016. № 3. С. 163–174.
20. Бойко Д. М., Жамардій В. О., Кравченко І. П., Страшко Є. Ю. Фізична реабілітація, спортивна медицина : навч. посіб. Полтава, 2017. 124 с.
21. Бойчук Т. В., Левандовський О. С. Актуальні проблеми професійної підготовки фахівців фізичної реабілітації. *Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітаційні СПА-технології* : матеріали наук.-практ. конф., 29-30 квітня 2009 р. Севастополь. С. 11–12.
22. Бойчук Т., Голубєва М., Левандовський О. Концептуальні засади становлення і розвитку спеціальності «Фізична реабілітація» в Україні. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. Луцьк : Вид-во СНУ ім. Лесі Українки, 2008. Т. 3. С. 11–16.
23. Бордовская Н. В. Системная методология современных педагогических исследований. *Педагогика*. 2005. № 5. С. 21–29.
24. Бороденко С. М. Матеріально-технічний аспект забезпечення студентоцентрованого підходу в освіті. *Студентоцентризм у системі забезпечення якості освіти в економічному університеті* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-метод. конф. за міжнар. участю (Київ, 2–3 берез. 2016 р.). Київ : КНЕУ, 2016. С. 76–77.
25. Бугеря Т. М. Міжпредметні зв'язки у навчанні професійно орієнтованих дисциплін у фаховій підготовці майбутніх фізичних реабілітологів : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2009. 20 с.
26. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.). 5-те вид. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005.
27. Василенко Н. В. Компетентнісний підхід в освіті: реалізація теорії та практики. Харків : Основа, 2017. 128 с.

28. Ващенко О., Свириденко С. Готовність вчителя до використання здоров'язберігаючих технологій у навчально-виховному процесі. *Здоров'я та фізична культура*. 2006. № 8. С. 1–6.

29. Вишар Є. В. Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до застосування здоров'язбережувальних технологій у професійній діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Полтава, 2021.

30. Вієвська М., Красовська Л. Формування мотивації фахівця до безперервної професійної освіти. *Вища школа*. 2011. № 1. С. 75–82.

31. Вітвицька С. С. Професіографічний підхід у підготовці майбутніх магістрів освіти в контексті інформаційно-комунікаційних технологій. *Теорія і практика професійної майстерності в умовах цілежиттєвого навчання* : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во Рута, 2016. С. 192–222.

32. Вовканич А. С. Вступ до фізичної реабілітації : навч. посіб. Львів : ЛДУФК, 2013. 184 с.

33. Вознюк О. В., Дубасенюк О. В. Цільові орієнтири розвитку особистості у системі освіти: інтегративний підхід : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. 684 с.

34. Вознюк Т. В. Сучасні ігрові види спорту: теорія та методика викладання : навч. посіб. Вінниця : ФОП Корзун Д.Ю., 2017. 248 с.

35. Володько В. М. Індивідуалізація й диференціація навчання: понятійно-категорійний аналіз. *Педагогіка і психологія*. 1997. № 4. С. 9–17.

36. Волошко Л. Б. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у процесі вивчення медико-біологічних дисциплін : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2006. 211 с.

37. Воробйов М. І., Круцевич Т. Ю. Практика в системі фізкультурної освіти : навч. посіб. Київ : Олімпійська література, 2006. 191 с.

38. Галузяк В. М., Тихолаз С. І. Розвиток професійної спрямованості студентів вищих медичних навчальних закладів : монографія. Вінниця : ТОВ "Нілан-ЛТД", 2016. 228 с.

39. Галян І. М. Психодіагностика : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2009. 464 с.
40. Герцик А. М. Фахівець з фізичної реабілітації, чи фізичний терапевт: національне та міжнародне тлумачення назв професій. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2010. № 10. С. 21–24.
41. Глузман Н. А. Методико-математична компетентність майбутніх учителів початкових класів : монографія. Київ : ВИЩА ШКОЛА–XXI, 2010. 407 с.
42. Головня О. С. Варіативний підхід до застосування засобів віртуалізації unіх-подібних операційних систем у підготовці бакалаврів інформатики. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*. 2019. Вип. 19 (26). С. 228–233.
43. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 376 с.
44. Гопка О. М. Творчий потенціал особистості як наукова категорія. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*. 2016. Вип. 27. С. 11–14.
45. Городинський С. І. Багатогранність процесу практичної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації. *Молодий вчений*. 2015. № 1 (16). С. 196–199.
46. Гриньова М. В., Кононець Н. В., Дяченко-Богун М. М., Рибалко Л. М. Ресурсно-орієнтоване навчання студентів в умовах здоров'язберезувального освітнього середовища. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 72, № 4. С. 182–193.
47. Гриньова М. В. Саморегуляція : навч.-метод. посіб. Полтава : АСМІ, 2008. 268 с.
48. Гужаловский А. А. Основы теории и методики физической культуры : учебник. Москва : Физкультура и спорт, 1986. 365 с.
49. Гук С. В. Професійні функції фахівця з фізичної реабілітації. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. Вип. 14. С. 66–70.

50. Данилейченко І. В., Магльований А. В. Лікувальна фізкультура в травматології : методичні рекомендації. Львів, 2000. 27 с.
51. Дейниченко Т. І. Диференціація навчання в процесі групової форми його організації (на прикладі предметів природничо-математичного циклу) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Харків, 2005. 203 с.
52. Джидарьян И. А. О месте потребностей, эмоций, чувств в мотивации личности. *Теоретические проблемы психологии личности* / под ред. Е. В. Шороховой. Москва : Наука, 1974. С. 145–169.
53. Диференціація фізичної підготовки спортсменів : монографія / авт. кол.: Линець М.М., Чичкан О.А., Хіменес Х.Р. та ін. ; за заг. ред. М. М. Линця. Львів : ЛДУФК, 2017. 304 с.
54. Добронравова І. С., Руденко О. В., Сидоренко Л. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. для студентів, докторантів, молодих учених. Київ, 2018. 606 с.
55. Докучаєва В. В. Теоретико-методологічні засади проектування інноваційних педагогічних систем : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2007. 481 с.
56. Долинний Ю. О. Система підготовки майбутніх фахівців з фізичного виховання і спорту до реабілітаційної роботи з дітьми з обмеженими фізичними можливостями. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Педагогічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 38–45.
57. Дубасенюк О. Упровадження освітніх інновацій в системі вищої освіти. *Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи* : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.
58. Дубровский В. И. Лечебная физическая культура. Москва : Владос, 1999. 608 с.
59. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности : автореф. дис. ... д-ра пед. наук. Москва, 1983. 32 с.

60. Дуткевич Т. В., Савицька О. В. Практична психологія : Вступ до спеціальності. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 256 с.
61. Д'яченко Т. В. Етичні та моральні вимоги до професії фізичного реабілітолога та реалізація положень Болонської декларації. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2006. № 3. С. 23–27.
62. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психологические проблемы готовности к деятельности. Минск : БГУ, 1976. 175 с.
63. Егоров Г. Е. Классификация видов спорта по характеру их влияния на опорно-двигательный аппарат спортсмена и некоторые рекомендации по рациональной ориентации детей в спорте. *Актуальные вопросы травматологии и ортопедии*. Ленинград, 1983. С. 105–107.
64. Енциклопедія освіти / Акад пед наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
65. Епифанов В. А. Лечебная физическая культура : учеб. пособ. Москва : ГЭОТАР-Медиа, 2006. 250 с.
66. Житник Н. В. Організаційно-педагогічні умови підготовки бакалаврів економіки у коледжі II рівня акредитації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Кривий Ріг, 2002. 233 с.
67. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» (2006 р., зі змінами та доповненнями від 2021 р.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15#Text> (дата звернення 15.02.2021)
68. Збірник функціональних проб і тестів для дослідження функціонального стану організму людини : навч. посіб / П. І. Губка, О. В. Лупало, С. Г. Копчикова, Є. П. Сосненко, Є. Ю. Страшко, І. П. Кравченко. Полтава : Полтавський літератор, 2013. 122 с.
69. Засєкіна Т. М. Інтеграція в шкільній природничій освіті: теорія і практика : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2020. 400 с.

70. Зейтуллаєва Е. Багаторівневність як теоретичний концепт та методологія управління суспільними процесами. *Актуальні проблеми державного управління*. 2021. Т. 2, № 83. С. 15–20.
71. Зюзін В. О., Зінченко Т. М. Професійна підготовка фахівців фізичної реабілітації в сучасних умовах освіти. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Екологія*. 2012. Т. 179, вип. 167. С. 113–115.
72. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. Санкт-Петербург : Питер, 2000. 512 с.
73. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика : пер. с нем. Москва : Педагогика, 1991.
74. Иссурин В. Б. Основы общей теории водных спортивных локомоцій. *Теория и практика физической культуры*. 1998. Вип. 8. С. 44–47.
75. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / за ред. П. Ю. Сауха. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. Івана Франка, 2011. 444 с.
76. Інновації як основа змін освітньої практики : інформаційно-методичний збірник / упоряд. Г. О. Сиротенко. Полтава : ПОІППО, 2005. 160 с.
77. Казакова С. М., Казаков Е. А. Современное состояние подготовки и перспективы трудоустройства специалистов по физической реабилитации. *Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій* : наук.-практ. конф., 29-30 квітня 2009 р. Севастополь, 2009. С. 36–37.
78. Каламбет С. В., Иванов С. І., Півняк Ю. В. Методолія наукових досліджень : навч. посіб. Дніпропетровськ : Вид-во Маковецький, 2015. 191 с.
79. Калицкий Э. М. Профессия, физиология и профессиональное образование: методологические аспекты. Минск : РИПО, 1996. 37 с.
80. Каплун І. В. Формування професійної ідентичності майбутніх фахівців інженерно-технічного профілю у технічних коледжах : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2014. 23 с.
81. Каптелин А. Ф., Лебедева И. П. Лечебная физкультура в системе медицинской реабилитации. Москва : Медицина, 1995. 400 с.

82. Карпухіна О. В. Проблеми підготовки фахівців з фізичної реабілітації. *Проблеми фізичного здоров'я фахівця XXI століття* : зб. 5-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (Кіровоград, 25 листоп. 2010.). Кіровоград : Кіровоград. ін-т розвитку людини «Україна», 2010. С. 65–69.
83. Качуровський Д. О. Соціально-педагогічні аспекти розвитку сучасного спортивного плавання : дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01. Київ, 2014. 231 с.
84. Кизенко В. Варіативний компонент змісту освіти старшої школи як важливий складник системи неперервної професійної освіти. *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук, праць / за наук. ред. Г.О. Васьківської. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. С. 58–64.
85. Кизенко В. І., Васьківська Г. О., Бондар С. П. Дидактичні засади диференціації навчання в основній школі : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2010. 216 с.
86. Кирьякова А. В. Аксиология образования. Ориентация личности в мире ценностей : монография. Москва : Дом педагогики ИПК ГОУ ОГУ, 2009. 318 с.
87. Кічук Н. В. Компетентнісний підхід у вищій технічній школі: проблеми застосування. *Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку*. 2010. Вип. 2. С. 485–488.
88. Клапчук В. В., Дзяк Г. В. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина. Київ : Здоров'я, 1995. 309 с.
89. Клепіков О.І., Кучерявий І.Т. Основи творчості особи : навч. посіб. Київ : Вища школа, 1996. 295 с.
90. Коваль І. С. Формування професійної готовності майбутніх рятувальників до діяльності в екстремальних умовах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Львів, 2017. 294 с.
91. Кови С. Р. Семь навыков высокоэффективных людей: Мощные инструменты развития личности. Москва : Альпина Бизнес Букс, 2006. 375 с.

92. Колот А. М. Мотивація, стимулювання й оцінка персоналу : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 1998. 224 с
93. Колот А. М. Міждисциплінарний підхід як передумова розвитку економічної науки та освіти. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2014. № 5. С. 18–22.
94. Конаржевский Ю. А. Педагогический анализ учебно-воспитательного процесса и управление школой. Москва : Педагогический поиск, 1997. 79 с.
95. Кононец Н. В. Дидактичні засади розробки електронного підручника як засобу індивідуалізації навчання студентів аграрних коледжів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.09. Київ, 2010. 259 с.
96. Кононец Н. В. Дидактичні основи ресурсно-орієнтованого навчання дисциплін комп'ютерного циклу студентів аграрних коледжів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.09. Полтава, 2016. 473 с.
97. Кононец Н.В. Концепція ресурсно-орієнтованого навчання у вищій школі. *Витоки педагогічної майстерності* : зб. наук. праць. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. Вип. 22. С. 103–107.
98. Кононец Н. В. Модель змішаного навчання (Flex Model Blended Learning) у підготовці магістрантів освітньої програми «Педагогіка вищої школи». *Світові виклики сучасній освіті* : матеріали Першої Міжнар. наук.-практ. конф. (20–22 жовтня 2021 року) / гол. ред. І. І. Осадченко Умань, 2021. Вип. 1 (Ч. 1). С. 18–22.
99. Кононец Н. В. Організація тестового контролю знань у середовищі дистанційних курсів на платформі Moodle. *Сучасний вимір психології та педагогіки* : збірник тез наукових робіт учасників Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 22–23 травня 2020 року). Львів : ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2020. С. 144–147.
100. Кононец Н. В. Система управління навчанням Google Classroom у професійній підготовці фахівців. *Методика викладання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVI Каршинські читання)* : матеріали Міжнар. наук.-

практ. конф. (Полтава, 30–31 травня 2019 р.). Полтава : ТОВ «Сімон», 2019. С. 171–173.

101. Кононец Н. В. Цифровізація освітнього процесу у вищій школі : електронний посібник для самостійної роботи магістрів освітньої програми «Педагогіка вищої школи» галузі знань 01 освіта/педагогіка спеціальності 011 освітні, педагогічні науки. Полтава : ПУЕТ, 2021. 77 с.

102. Кононец Н. В., Гриньова М. В. Компетентнісний підхід у професійній діяльності : електронний посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 073 Менеджмент освітньої програми Менеджмент (Управління навчальним закладом). Полтава, 2021. 26 с.

103. Кононец Н. В., Балюк В.О. Сучасні підходи до розроблення електронних освітніх ресурсів для формування цифрової компетентності майбутніх економістів. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2019. № 4 (156). С. 15–21.

104. Кононова М. М., Гутиря М. О. Особливості професійної самоактуалізації студентів-психологів, які переживають кризу фахової готовності. *Психологія і особистість*. 2021. № 2 (20). С. 82–92.

105. Копочинська Ю. В. Формування мотиваційно-ціннісного компонента професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. № 69. С. 183–186.

106. Копочинська Ю. В. Формування професійної ідентичності майбутніх фахівців з фізичної терапії, ерготерапії в закладах вищої освіти: теорія та методика : монографія. Київ : ФОП Халіков Р.Х., 2021. 416 с.

107. Копочинська Ю. В., Глиняна О. О. Сучасні методологічні підходи до вивчення професіоналізму фахівця з фізичної реабілітації. *Science progress in European countries: new concepts and modern solutions: Papers of the 5th International Scientific Conference, Stuttgart, Germany, 28 february, 2019*. Stuttgart, Germany, 2019. P. 22–34.

108. Копочинська Ю. В., Капралов С. Ю., Галдецька І. В. Вдосконалення професійної підготовки фахівців з фізичної терапії у технічних ВНЗ України. *Вища освіта – студентська наука – сучасне суспільство: напрями розвитку* : матеріали Міжнар. студ. наук.-практ. конф. (Київ, 24 берез. 2017 р. Київ, 2017. С. 44–47.

109. Корольчук М. С., Осьодло В. І. Психодіагностика : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / за заг. ред. М.С.Корольчука. Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2010. 399 с.

110. Костюк Г. С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ : Рад. шк., 1989. 608 с.

111. Косянчук С. Аксіологічний підхід до формування змісту профільного навчання як нагальна потреба і важлива складова стратегії освіти. *Дидактика: теорія і практика* : зб. наук. праць. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. С. 67–71.

112. Кравченко І. П. Безпечний і здоровий спосіб життя студентів у вищій школі. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення* : I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (28–29 травня 2020 р.). Київ, 2020. С. 451–453.

113. Кравченко І. П. Інновації в формуванні професійної готовності викладачів вищих навчальних закладів. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVII Каршинські читання)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 28–29 травня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 234–236

114. Кравченко І. П. Рекреаційно-оздоровчі заняття з жінками 35-45 років з використанням засобів аеробіки. *Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21–22 квітня 2016 р.). Полтава, 2016. С. 208–212.

115. Кравченко І. П. Сучасні аспекти реабілітації у відновленні працездатності спортсменів із порушеннями психофізичного розвитку в спорті інвалідів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені*

М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2019. Вип. 3. С. 290–293.

116. Кравченко І. П. Фізична реабілітація в системі відновлення працездатності спортсменів-інвалідів з порушеннями зору. *Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16–17 квітня 2015 р.). Полтава, 2015. С. 326–330.

117. Кравченко І. П., Жамардій В. О. Використання засобів фітнесу в рекреаційно-оздоровчих заняттях студенток вищих навчальних закладів. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* : колективна монографія / за заг. ред. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С.Г., 2017. С. 421–426.

118. Кравченко І. П. Жамардій В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх лікарів до організації рекреаційної діяльності. *Фізична реабілітація та здоров'язбережувальні технології: реалії та перспективи* : VII Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнародною участю (23 листопада 2021р.). Полтава, 2021. С. 69–71

119. Кравченко І. П., Котова Л. І., Фесенко Л. М. Проблеми і шляхи формування здорового способу життя у вищій школі. *Фізичне виховання: проблеми та перспективи* : монографія / за ред. Г. П. Грибана. Житомир : Рута, 2020. С. 271–278.

120. Кравченко І. П., Фесенко Л. М. Проблема професійного вигорання педагогічного працівника. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Вип. 23. С. 127–131.

121. Кравченко І. П., Фесенко Л. М., Кравченко Р. А. Психолого-педагогічні особливості спортивної діяльності спортсменів водних видів спорту. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. Вип. 29. С. 133–135.

122. Кривонос О. Педагогічна діагностика: історичні витоки, генезис, сучасні підходи в контексті концепції «Нова українська школа». *Теорії та технології інноваційного розвитку професійної підготовки майбутнього вчителя*

в контексті концепції «Нова українська школа» : монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. С. 131–168.

123. Крохмаль І. М. Формування професійної готовності майбутнього фахівця з документознавства та інформаційної діяльності у ВНЗ : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2019. 306 с.

124. Кубіцький С. О., Кочеригін Л. Ю. Організація індивідуальної роботи з дисциплін професійно-практичної підготовки студентів аграрних вищих закладів освіти : монографія. Київ : Міленіум, 2017. 260 с.

125. Кукса В. О. Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2002. 317 с.

126. Кукса В. О. Сутність фізичної реабілітації. *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2001. № 1. С. 46–51.

127. Кульчак Л. С., Шпіляревич В. В. Щодо розробки та використання тестових завдань у процесі поточного та підсумкового контролю знань здобувачів у навчально-наукового юридичному інституті : методичні рекомендації. Івано-Франківськ : Навч.-наук. юридичний ін-т, 2020. 17 с.

128. Купрій Т. Г. Філософія студентоцентрованого навчання приватної вищої освіти України. *Грані*. 2015. № 4. С. 107–111.

129. Левченко Л. С., Кривонос О. Б. Педагогічна діагностика професійно-творчих умінь студентів як показника готовності спеціаліста до професійної діяльності. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : збірник наук. праць. Суми : Сум ДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. Вип. 2. С. 91–97.

130. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность : учебное пособие. 2-е издание, стереотипное. Москва : Смысл : Академия, 2005. 352 с.

131. Лісовицький В. М. Методологічний принцип міждисциплінарності в історії економічної науки. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Економічна*. 2019. Вип. 95. С. 16–22.

132. Ловцов Д. А., Богорев В. В. Адаптивная система индивидуализации обучения. *Педагогика*. 2001. № 6. С. 24–28.

133. Лукановська А. Творчий потенціал особистості: структурні компоненти. *Проблеми сучасної психології* : збірник наук. праць. 2010. Вип. 8. С. 630–644.

134. Лянной Ю. О. Зміст професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації (фізичної терапії) у вищих навчальних закладах Австрії. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2015. № 4 (48). С. 74–87.

135. Лянной Ю. О., Степаненко О. С. Професійна підготовка бакалаврів та магістрів з фізичної реабілітації (фізичної терапії) у Польщі. *Сучасні проблеми фізичного виховання і спорту різних груп населення* : матеріали XIV Міжнар. наук.-практ. конф. молодих вчених : у 2 т. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка. 2014. Т. 2. С. 197–202.

136. Лянной Ю. О. Професійна підготовка майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах: теоретико-методичний аспект : монографія. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 566 с.

137. Лянной Ю. О. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх магістрів з фізичної реабілітації у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2017. 674 с.

138. Лянной Ю. О. Система професійної підготовки майбутніх бакалаврів і магістрів фізичної реабілітації (фізичної терапії) в університетах Нідерландів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми : Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2015. № 3 (47). С. 97–107.

139. Ляхова І. М. Мотивація навчально-професійної діяльності майбутніх фахівців фізичної реабілітації. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2015. Вип. 3 (1). С. 228–231.

140. Магльована Г. П. Основи фізичної реабілітації. Львів : Ліга-Прес, 2006. 148 с.

141. Магльований А., Мухін В., Магльована Г. Основи фізичної реабілітації. Львів, 2006. 150 с.

142. Малафіїк І. В. Дидактика : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 406 с.

143. Маленко О. (2020). Проблеми професійно-орієнтованого викладання іноземної мови при підготовці фахівців сфери фізичного виховання і спорту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2020. Вип. 4 (124). С. 55–58.

144. Малоїван М. В. Структура індивідуалізації самостійної навчальної діяльності студентів філологічних спеціальностей. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія. Педагогічні науки*. Дніпропетровськ : Роял Принт, 2016. С. 261–265.

145. Мальований Ю. І., Кизенко В. І. Курси за вибором у змісті профілю навчання. *Педагогічна і психологічна науки в Україні : зб. наук. праць : у 5 т. Т. 3. : Загальна середня освіта*. Київ : Пед. думка, 2012. С. 218–225.

146. Маріонда І. І. Модель професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. Хмельницький, 2013. № 2 (8). С. 133–137.

147. Маркова А. К. Психология профессионализма. Москва : Международ. гуманит. фонд «Знание», 1996. 308 с.

148. Мартиненко В. В. Проблеми неперервної професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту. *Педагогіка, психологія та мед.-біол. пробл. фіз. виховання і спорту*. 2006. № 3. С. 55–58.

149. Мартинюк Т. С. Методика реалізації діяльнісного підходу у процесі навчання географії України учнів 8-9 класів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 222 с.

150. Марченко О. Перспективи підготовки спеціалістів з фізичної реабілітації. *Теорія та методика фізичного виховання та спорту*. 2008. № 1. С. 47–51.

151. Маслов Р. Р. Формування оздоровчої компетентності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації в процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Переяслав-Хмельницький, 2016. 20 с.

152. Маслоу А. Мотивация и личность : пер. с англ. 3-е изд. Санкт-Петербург : Питер, 2008. 352 с.
153. Методичні рекомендації зі створення тестових завдань та тестів у системі управління навчальними матеріалами MOODLE / В. П. Сергієнко, В. М. Франчук, Л.О. Кухар та ін. ; за заг. ред. В. П. Сергієнко. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. 100 с.
154. Мінцер О. П., Бабінцева Л. Ю., Панченко О. А. Інформатизація охорони здоров'я. особливості аналізу інформації в реабілітаційному процесі. *Медична інформатика та інженерія*. 2013. № 3. С. 5–10.
155. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Т-во “Знання” УРСР, 1989. 48 с.
156. Музика О. О. Мотивація творчої активності у становленні технічно обдарованої особистості. *Українська еліта та її роль у державотворенні* : наукові записки Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2000. Вип. 1. С. 276–280.
157. Мурашко І. В. Розкриття поняття «особистісний потенціал» та його психологічної структури. *Актуальні проблеми психології. Психологічна теорія і технологія навчання* / за ред. С. Д. Максименка. Київ : Смульсон, 2010. Т. 8, вип. 7. С. 196–205.
158. Мурза В. П. Психолого-фізична реабілітація : підручник. Київ : Олан, 2010. 488 с.
159. Мурза В. П. Фізична реабілітація : навч. посіб. Київ : Олан, 2004. 559 с.
160. Нежинська О. О., Тименко В. М. Основи коучингу : навч. посіб. Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. 220 с.
161. Нестуля С. І. Мотиваційна підсистема дидактичної системи формування лідерської компетентності майбутніх бакалаврів із менеджменту. *Педагогічні науки* : зб. наук. пр. Херсон, 2019. Вип. 86. С. 134–139.
162. Новиков Д. А. Статистические методы в педагогических исследованиях (типовые случаи). Москва : МЗ-Пресс, 2004. 67 с.

163. Носко М. О., Гаркуша С. В., Воеділова О. М., Разумейко Н. С., Багінська О. В. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до використання здоров'язберезувальних технологій. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Педагогічні науки.* 2018. Вип. 156. С. 88–93.

164. Онушкин В. Г., Огарев Е. И. Образование взрослых: междисциплинарный словарь терминологии. Санкт-Петербург ; Воронеж : РАО ИОВ, 1995. 232 с.

165. Панфілов Ю. І., Фурманець Б. І. Компетентнісний підхід в освіті: досвід, проблеми, перспективи. *Теорія і практика управління соціальними системами.* 2017. № 3. С. 55–67.

166. Пассов Е. И. Основы коммуникативной методики обучения иноязычному общению. Москва, 1989. 276 с.

167. Педагогика : учеб. пособ. для студ. пед. учеб. завед. / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, А. И. Мищенко, Е. Н. Шиянов. Москва : Школьная Пресса, 2002. 512 с.

168. Петренко Л. М. Інформаційний підхід до визначення змісту підвищення кваліфікації керівників професійно-технічних навчальних закладів. *Професійне навчання на виробництві* : зб. наук. праць. 2015. Вип. VI. С. 34–41.

169. Пісоцька М. Е. Індивідуалізація навчання студентів природничо-математичних спеціальностей у вітчизняних вищих педагогічних навчальних закладах другої половини ХХ – початку ХХІ століття: теорія та практика : монографія. Харків : Вид-во Іванченка І. С., 2018. 533 с.

170. Поваренков Ю. П. Психологическое содержание профессионального становления человека. Москва : Изд-во УРАО, 2002. 160 с.

171. Погонцева О. В. Понятійний апарат формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи в сучасних оздоровчих центрах. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт.* Чернігів : ЧДПУ, 2010. Вип. 81. С. 370–374.

172. Пожидаєва О. В. Педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до консультативної діяльності. *Наукові записки. Психолого-педагогічні науки* : зб. статей. 2012. № 6. С. 133–139.

173. Позднякова Т. Є. Візуалізація та структурування інформації за допомогою ментальних карт на уроках біології : наук.-метод. посіб. Рівне : РОІППО, 2018. 50 с.

174. Попова О. П. Розвиток творчого потенціалу майбутнього інженера в процесі професійної підготовки у вищому технічному навчальному закладі : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Запоріжжя, 2009. 20 с.

175. Примачок Л. Л. Теоретико-методологічні основи професійного становлення фахівця з фізичної реабілітації : монографія. Рівне ; Ніжин : НДУ імені М. Гоголя, 2020. 513 с.

176. Приступа Є. Н., Вовканич А. С. Роль і місце фахівця з фізичної реабілітації в системі охорони здоров'я населення. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту*. 2011. № 9. С. 92–96.

177. Прихода І. В. Організаційно-методологічні підходи до професійної підготовки фахівців з фізичної реабілітації в Україні. *Проблеми сучасної педагогічної освіти*. 2007. Вип. 15, ч. 1. С. 60–66.

178. Прокопенко А. О. Система багаторівневого навчання майбутніх учителів в Україні. *Гірська школа Українських Карпат*. Івано-Франківськ, 2020. № 22. С. 126–128.

179. Професіографічний підхід у системі вищої освіти : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во О. О. Євенок, 2019. 328 с.

180. Пуни А. Ц. Психологическая подготовка к соревнованию в спорте. Москва : Физкультура и спорт, 1969. 82 с.

181. Равлюк Т. А. Розвиток творчого потенціалу майбутніх соціальних педагогів у процесі соціально-педагогічної практики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Тернопіль, 2012. 23 с.

182. Романишин М. Я. Принцип системності фізичної реабілітації. *Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні* : збірник наукових праць. Рівне, 2010. Вип. VII. С. 298–304.

183. Романишин М. Я. Професійна підготовка фахівців з фізичної реабілітації до роботи із спортсменами : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2009. 20 с.

184. Романишин М. Я. Стан сучасної підготовки фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами. *Нова педагогічна думка*. Рівне : Рівнен. обл. ін-т післядип. пед. освіти, 2008. С. 56–60.

185. Романишин М. Я. Фізична реабілітація в спорті : навч. посіб. Рівне : Волинські обереги, 2007. 368 с.

186. Рудницьких О. В. Коучінг як інтерактивна технологія в освіті. *Вісник Дніпропетровського у-ту імені Альфреда Нобеля. Педагогіка і психологія*. 2014. № 2 (8). С. 173–176.

187. Самойлов М. Г. Класифікація видів спорту за ступенем екстремальності. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. Харків : УЦЗУ, 2007. Ч. 2. С. 240–245.

188. Святченко О. В. Диференціація – умова успішного навчання. *Початкова освіта*. 2007. № 12. С. 3.

189. Семиченко В. А. Проблеми і пріоритети професійної підготовки. *Педагогічний дискурс* : зб. наук. праць. 2007. Вип. 1. URL: http://www.twirpx.com/files/pedagogics/periodic/pedagogichnii_diskurs/ (дата звернення 26.04.2021)

190. Сидоренко В. В. Педагогічний коучинг як інноваційна технологія науково- методичного супроводу професійно-особистісного розвитку вчителя в системі післядипломної освіти. *Наукова скарбниця освіти Донеччини*. Донецьк, 2014. № 3 (14). С. 13–19.

191. Сисоєва С. О. Основи педагогічної творчості : підручник. Київ : Міленіум, 2006. 344 с.

192. Сідоров В. І. Основи кроскультурної підготовки майбутніх фахівців галузі туризму : монографія. Харків : Вид-во ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018.
193. Сікорський П. І. Теоретико-методологічні основи диференційованого навчання. Львів : Каменяр, 1998. 196 с.
194. Скоробагата О. М. Готовність до діяльності як психолого-педагогічна проблема. 2008. URL: <https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2008-01/08sompprr.pdf> (дата звернення 11.04.2020)
195. Сокол І. М. Веб 2.0. Сайти, блоги, фотосервіси, карти знань. Київ : Шк. світ, 2011. 128 с.
196. Сорока Ю. Практикуючи студентоцентровану освіту: діагностичні аспекти студентських очікувань. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи.* 2014. № 32 (1101). С. 190–194.
197. Сосницька Н., Глікман В. Студентоцентрований підхід до професійної освіти в умовах сталого розвитку суспільства. *Науковий вісник льотної академії. Педагогічні науки.* 2017. Вип. 1. С. 377–381.
198. Стариченко Б. Е. Обработка и представление данных педагогических исследований с помощью компьютера. Екатеринбург : Урал. гос. пед. ун-т, 2004. 218 с.
199. Стасюк В. Д. Педагогічні умови професійної підготовки майбутніх економістів у комплексі “школа-вищий заклад освіти” : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Одеса, 2003. 280 с.
200. Супрун Л. М. Психологічний аналіз готовності майбутніх медсестер до професійної діяльності : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 1994. 17 с.
201. Сущенко Л. П. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту у вищих навчальних закладах : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Київ, 2003.
202. Сущенко Л. П. Формування мотивації до успішної професійної діяльності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації. *Педагогіка, психологія та*

медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наукова монографія / за ред. С. С. Єрмакова. Харків : ХДАДМ (ХХП), 2007. № 6. С. 276–279.

203. Сущенко О. Теоретичні основи формування професійної компетентності майбутніх фахівців із фізичної реабілітації. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. № 4 (78). С. 226–237.

204. Тараненко Р. К. Підготовка та працевлаштування фахівців з фізичної реабілітації: проблеми й перспективи. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами*. 2013. № 10. С. 304–312.

205. Тибайкіна Т. Л. Міждисциплінарність як принцип сучасної теорії. *Українознавчий альманах*. 2013. Вип. 11. С. 278–281.

206. Толмач М. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*. 2021. Вип. 4 (2). С. 159–171.

207. Трач Ю. В. Віртуалізація освіти як явище сучасної культури. *Культура і мистецтво в сучасному світі*. 2018. Вип. 19. С. 164–173.

208. Тулашвілі Ю. Й. Модель багаторівневого модульного навчання для підготовки інженерних кадрів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Педагогіка. Соціальна робота*. 2015. Вип. 36. С. 185–188.

209. Фастівець А. В. Світовий досвід підготовки фахівців фізіотерапії та ерготерапії. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2021. № 51. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/3742> (дата звернення 6.01.2022)

210. Фастівець А. Професійна підготовка майбутніх фахівців з фізичної реабілітації у вітчизняній і зарубіжній педагогіці. *Педагогічні науки*. 2016. Вип. 66/67. С. 77–82.

211. Физическая реабилитация : учебник для академий и институтов физической культуры / под общей ред. С. Н. Попова. Ростов на Дону : Феникс, 1999. 608 с.

212. Фокин Ю. Г. Теория и технология обучения: деятельностный подход : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед. Москва : Академия, 2006. 240 с.
213. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность. 2-е изд. Санкт-Петербург ; Москва : Питер : Смысл, 2003. 860 с.
214. Хуторской А. В. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования. *Ученик в общеобразовательной школе*. Москва : ИОСО РАО, 2002. С. 135–157.
215. Чайка В. М. Підготовка майбутнього вчителя до саморегуляції педагогічної діяльності : монографія. Тернопіль : ТНПУ, 2006. 275 с.
216. Черникова Т. А. Роль деятельностного подхода в современных образовательных технологиях. *Успехи современного естествознания*. 2005. № 5. С. 33–34.
217. Чмиленко Ф. О., Жук Л. П. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень». Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2014. 48 с.
218. Шабанова Ю. О. Системный підхід у вищій школі : підруч. для студ. магістратури. Дніпропетровськ : НГУ, 2014. 120 с.
219. Шейдин А. И. Аппаратный массаж. Минск, 1988. 62 с.
220. Шелехова Л. В. Математические методы в психологии и педагогике в схемах и таблицах : учебное пособие. Майкоп : Изд-во АГУ, 2010. 192 с.
221. Шелюженко А. А., Душанин С. А., Пирогова Е. А., Иващенко Л. Я. Использование тренажеров в оздоровительных целях. Киев : Здоров'я, 1984. 136 с.
222. Шерудило А. В. Модель формування готовності майбутніх учителів до використання інноваційних технологій у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*. 2008. Вип. 38 (3). С. 160–168.
223. Шинкарук О, Лисенко О, Федорчук С. Стрес та його вплив на змагальну та тренувальну діяльність спортсменів. *Фізична культура, спорт та здоров'я нації: збірник наукових праць*. Вінниця, 2017. Вип. 3 (22). С. 469–476.

224. Шугайло Г. В. Диференційований підхід до розробки лабораторних завдань для студентів педагогічного вузу – майбутніх учителів інформатики. *Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання* : зб. наук. праць. Київ : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2001. Вип. 3. С. 211–217.

225. Яворська Л. Г. Шляхи вдосконалення навчання спеціалістів по фізичній реабілітації та подальшого працевлаштування. *Фізична та фізіотерапевтична реабілітація. Реабілітація СПА-технологій* : матеріали наук.-практ. конф., 29-30 квітня 2009 р. Севастополь, 2009. С. 112–113.

226. Ягупов В. В. Теорія і методологія військово-педагогічних досліджень : підручник. Київ : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. 444 с.

227. Bath B., Gabrush J., Fritzler R., Dickoson N., Bisaro D., Bryan K. Mapping the Physiotherapy Profession in Saskatchewan: Examining Rural versus Urban Practice Patterns. *Physiotherapy Canada*. 2015. No 67 (3). P. 221–231.

228. Canadian Physiotherapy Association. URL: <https://world.physio/membership/canada> (дата звернення: 14.06.2021).

229. Chartered Society of Physiotherapy. Curriculum framework for qualifying programmer in physiotherapy. CSP, London, 2002. 18 p.

230. Daft R. L., Armstrong A. Organization Theory and Design. Toronto : Nelson, 2009.

231. Day S. Developing Teachers: The Challenge of Lifelong Learning. London : Falmer Press, 1999. 239 p.

232. Fedorchuk S., Lysenko E., Shynkaruk O. Constructive and non-constructive coping strategies and psychophysiological properties of elite athletes. *European Psychiatry*. 2019. No 56. P. 306–307.

233. Gibson Barbara E., Teachman Gail. Critical approaches in physical therapy research : Investigating the symbolic value of walking. *Physiotherapy Theory and Practice*. 2012. Vol. 28, issue 6. P. 474–484.

234. Joanna Gotlib, Dariusz Białoszewski, Anna Cabak, Katarzyna Barczyk, Aleksandra Bauer, Joanna Grzegorzczuk. *Wospriyatye fizjoterapia fachu studentyww*

pierwszy roku polskich uniwersytetów ryńnych ońwiatowych orientacji. 2009. Volume 9, Number 3.

235. Jones Anne, Shepard Lorraine. Developing a measurement tool for assessing physiotherapy students self-efficacy: a pilot study. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. 2012. Vol. 37, issue 3. March. P. 369–377.

236. Khodayarifard, Mohammad., Sohrabpour, Gholamreza. Effectiveness of Narrative Therapy in Groups on Psychological Well-being and of Distress Iranian Women with Addicted Husbands. *Addict Health : J.*, 2022. Vol. 10, no. 1 (January). P. 1–10.

237. Kononets N., Baliuk V., Zhamardiy V., Petrenko L., Pomaz Yu., Kravtsova N., Shkola O. Didactic model of information and communication competence formation of future specialists of economic. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2021. Vol. 12 (4). P. 170–181.

238. Kononets N., Nestulya S., Soloshych I., Zhamardiy V., Odokienko V. Investigating the Didactic System of Research Competence Formation for Prospective PE Instructors. *Journal of Research in Medical and Dental Science*. 2021. Volume 9, issue 7, P. 414–418.

239. Kornosenko O., Khomenko P., Taranenko I., Zhamardiy V., Shkola O., Tolchieva H., Saienko V., Batiieva N., Kyzim P. Professional competencies as a component of professional training of a fitness trainer-teacher in higher education institutions. *Journal for educators teachers and trainers*. 2021. Vol. 12, is. 1. P. 72–81.

240. Lekkas P., Larsen T., Kumar S., Karen K., Nyland L., Chipchase L., Jull G., Buttrum P., Carr L., Finch J. No model of clinical education for physiotherapy students is superior to another: a systematic review. *Australian Journal of Physiotherapy* . 2007. Vol. 53. P. 19–28.

241. Maglovanyy A. V., Vdovychenko I. O., Danyleychenko I. V. Physical medicine and rehabilitation : methodological instructions. Lviv, 2000. 72 c.

242. Malenko O. B. The peculiarities of English language teaching to students-sportsmen. *Osobystist studenta ta sotsiokulturne seredovyshche universytetu v*

suspilnomu konteksti : zbirnyk naukovykh prats III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii / Instytut vyshchoi osvity VAPN Ukrainy. Kyiv, 2019. P. 38–40.

243. Mazin V.M., Burka O.M. Results of future physical therapists' training for application of fitness and health-improving technologies. *International Journal of Humanities Social Sciences and Education (IJHSSE)*. 2018. Vol. 5, issue 6. P. 1–6.

244. McKenzie-Mohr, S., Lafrance, M. N. Narrative resistance in social work research and practice: Counter-storying in the pursuit of social justice. *Qualitative Social Work*. 2017. No 16 (2). P. 189–205.

245. Momot O., Grynova M., Mamon O., Sribna Y., Diachenko-Bogun M., Hrytsai N., Grygus I., Smoleńska O., Ostrowska M., Napierała M., Hagner-Derengowska M., Kałużny K. Composition of personality education of future teachers during the creation of health environment at higher education institution. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol. 21. P. 2803–2810.

246. Olkhovyk A., Shepil A. Foreign experience of preparation of bachelors of physical therapy in medical establishments of Canada. *Topical issues of theoretical and clinical medicine* : abstract book of International scientific and practical conference of students, postgraduates and young scientists, Sumy, October 17–19, 2018. Sumy : Sumy State University, 2018. P. 127.

247. Patton N., Higgs J., Smith M. Using theories of learning in workplaces to enhance physiotherapy clinical education. *Physiotherapy Theory and Practice*. 2013. Vol. 29, issue 7. P. 493–503.

248. Pettersson Anna F., Bolander Laksov Klara, Fjellström Mona. Physiotherapist' stories about professional development. *Physiotherapy Theory and Practice*. 2015. Vol. 31, issue 6. P. 396–402.

249. Pisotska M. Individualization of forming the ability to work individually among students studying natural and mathematical specialties at ukrainian higher pedagogical educational institutions in the 60s – 70s of the XXth century. *Theory and practice of introduction of competence approach to higher education in Ukraine* : monograph / edit.: I. M. Trubavina, S. T. Zolotukhina. Vienna : Premier Publishing, 2019. P. 305–312.

250. Pisotska M. The theoretical approaches to defining the concept of individualization of the future teacher`s education. *Educational Studios: Theory and Practice* : monograph / edit.: I. M. Trubavina, S. T. Zolotukhina. Prague ; Vienna : Premier Publishing, 2018. P. 112–119.

251. Pramuka M., Van Roosmalen L. Telerehabilitation Technologies: Accessibility and Usability. *International Journal of Telerehabilitation*. 2009. Vol. 1. P. 85–98.

252. Scheerens, J. Teachers' professional development. Europe in international comparison. An analysis of teachers' professional development based on the OECD's Teaching and Learning International Survey (TALIS). Luxembourg : Office for Official Publications of the European Union, 2010. 204 p.

253. Shkola O., Kravchenko I., Repko I., Broslavska H., Denysovets T., Heitenko V., Saiko N., Svertnev O., Kvak O., Hohots V. Recovery of Athletes with Visual Impairments through Modern Aspects of Physical Rehabilitation. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9 (12). P. 61–67.

254. Shvedchykova I., Soloshych I., Kononets N., Grynova M. Creation of Electronic Educational Resources for Resource-Oriented Training of Electrical Engineering Students. *IEEE Problems of Automated Electrodrive. Theory and Practice (PAEP)*. Kremenchuk, 2020. DOI: 10.1109/PAEP49887.2020.9240892

255. Soloshych I., Grynova M., Kononets N., Shvedchykova I., Bunetska I. Competence and Resource-Oriented Approaches to the Development of Digital Educational Resources. *2021 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*. 2021. P. 1–5. doi: 10.1109/MEES52427.2021.9598603

256. Soloshych I., Shvedchykova I., Grynyov R., Kononets N., Bunetska I. Model of Formation of Ecological Competence of Future Engineers-Electromechanics. *2021 IEEE International Conference on Modern Electrical and Energy Systems (MEES)*. 2021. P. 1–5. doi: 10.1109/MEES52427.2021.9598792

257. Topuzov, O. M., Grynova, M. V., Barbinova, A. V., Kharchenko, O. V., Kononets, N. V. The model of professional development of natural science teachers of

rural schools in the conditions of distance educational process. *Information Technologies and Learning Tools*. 2021. No. 85 (5). P. 344–359.

258. Torrance E. P. Uniqueness and Creativity. *Educational Leadership*. 1967. Vol. 24, no. 6. P. 493–496.

259. Woodman R.W. Creativity as construct in personality theory. *Journal of Creative Behavior*. 1981. Vol. 15. P. 42–66.

260. Zhamardiy V., Shkola O., Kravchenko I., Butov R., Shekhavtsov M., Radchenko A., Kabatska O. Modern Approaches To The Formation Of Professional Readiness Of Future Specialists In Physical Rehabilitation In The Context Of Restoring The Health Of Athletes. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2022. Vol. 13 (1). P. 9–15.

ДОДАТКИ

Додаток А

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СЕМІНАР **«Розвиток позитивної мотивації студентів до формування їхньої** **готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах** **особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу»**

Мета: схарактеризувати етапи розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу.

Місце проведення: м. Полтава, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка (кафедра педагогічної майстерності та менеджменту І. А. Зязюна).

Формат проведення: дистанційний, кафедра педагогічної майстерності та менеджменту І. А. Зязюна, платформа Zoom.

ПЛАН СЕМІНАРУ

I етап — вступний (9.00-9.30)

1. Виступи викладачів кафедри педагогічної майстерності та менеджменту І. А. Зязюна:

- Саморегуляція як засіб підвищення мотивації до навчання (д.пед.н. М. Гриньова);
- Мотиваційні орієнтири професійного становлення педагога (д.пед.н. О. Жданова-Неділько);
- Бінарне заняття як форма ресурсно-орієнтованого навчання та засіб підвищення мотивації пізнавальної діяльності студентів (д.пед.н. Н. Кононец).

II етап — інформаційний (9.30 – 10.00)

1. Виступ здобувачки Інни Кравченко «Етапи розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту на засадах особистісної індивідуалізації та особистісно-творчого підходу».

<i>Назва етапу</i>	<i>Сутнісні характеристики (мета-результат-форми і методи)</i>
<i>Пропедевтично-мотиваційний</i>	<p><i>Мета:</i> формування й розвиток стійкого інтересу до проблеми роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту</p> <p><i>Результат:</i> підвищення рівня активності студентів та його налаштованість вивчати проблему роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту</p> <p><i>Форми і методи:</i> лекції-візуалізації, гостьові лекції, бінарні лекції, зустрічі з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту</p>
<i>Когнітивно-мотиваційний</i>	<p><i>Мета:</i> систематизація знань про специфіку роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту</p> <p><i>Результат:</i> студент активно систематизує отримані та самостійно знайдену інформацію і знання про специфіку роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту</p> <p><i>Форми і методи:</i> інтерактивні та мультилекції, мультисемінари, лекції-консультації, різні форми самостійної та індивідуальної роботи (вебквести, освітні проекти), пошук інформації із залученням нових джерел інформації, метод симуляції тощо.</p>
<i>Аналітично-мотиваційний</i>	<p><i>Мета:</i> формування індивідуального стилю роботи фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту й здатності до аналітичної діяльності у контексті дослідження специфіки роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту</p>

	<p><i>Результат:</i> наявність належного рівня розумових дій та аналітичних умінь студента, його професійної самосвідомості, компетентності й ідентичності, здатності до аналітичної діяльності і самомотивації.</p>
	<p><i>Форми і методи:</i> методи коучингу (коучингових розмов; конкретних ситуацій; емоційного стимулювання; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; модифікації досвіду; «Лінія часу», «Рада директорів», «Колесо балансу», Модель GROW; вебкоучинг); методи аналізу інформації, аналіз документів, контент-аналіз, біостатистичний аналіз тощо; методи самомотивації («залиште свою зону комфорту»; «розвивайте здібності»; «живіть теперішнім»; «не бійтеся робити помилки»; «не обмежуйте своє мислення»; «закінчуйте те, що почали робити»; «не зупиняйтеся») та ін.</p>

III етап — дискусійний (10.00-12.00)

- ✓ Реалізація пропедевтично-мотиваційного етапу.
- ✓ Реалізація когнітивно-мотиваційного етапу.
- ✓ Реалізація аналітично-мотиваційного етапу.
- ✓ Коучинг для розвитку позитивної мотивації студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту

Перерва на каву

IV етап — робота в групах (12.00-14.00)

- ✓ Робота в групах зі створення мотиваційних методик студентів до формування їхньої готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

V етап — коучинговий (14.00-15.00)

- ✓ Індивідуальні бесіди з викладачами, які беруть участь у педагогічному експерименті.

Розроблено автором.

**СИЛАБУС СПЕЦКУРСУ
«ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СПОРТСМЕНІВ ВОДНИХ ВИДІВ
СПОРТУ»**

Автор спецкурсу: Інна Кравченко, здобувачка кафедри педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна

Кафедра: педагогічної майстерності та менеджменту імені І. А. Зязюна

Факультет: природничий

<p style="text-align: center;">Шифр і назва галузі знань, назва ОПП:</p>	<p>Мета: формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту за визначеними компонентами (інформаційно-когнітивний, мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, самоосвітньо-професійний).</p> <p>Завдання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) урахування у процесі навчання слухачів спецкурсу (майбутніх фахівців з фізичної реабілітації) індивідуального досвіду та конкретних запитів і мотивів шляхом побудови їх індивідуальних освітніх траєкторій; 2) надання коучингової допомоги слухачам спецкурсу в процесі фахової підготовки та у здійсненні інноваційної діяльності як майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, який працюватиме зі спортсменами водних видів спорту; 3) залучення майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до інноваційної індивідуальної та колективної творчої діяльності під час опанування змістом спецкурсу; 4) набуття студентами фундаментальних знань з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту та основ роботи фахівця з фізичної реабілітації зі спортсменами водних видів спорту; 5) оволодіння методиками розробки індивідуальних програм фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту як ключових напрямів діяльності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації.
<ul style="list-style-type: none"> • ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності «Фізична реабілітація» галузі знань 22 «Охорона здоров'я». 227 • ОПП «Фізична реабілітація» зі спеціальності «Фізична культура і спорт» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»; Спеціальна освіта (Фізична реабілітація) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка». 017 • ОПП «Біологія та здоров'я людини. Фізична реабілітація» за спеціальністю «Біологія та здоров'я людини» галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка». 014 Середня освіта предметною спеціалізацією 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини) галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка». 	<p>Результати навчання (РН):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Студент демонструє систему знань, якими повинні володіти майбутні фахівці з фізичної
<p>Рівень вищої освіти: бакалавр, магістр (за вибором ЗВО)</p>	

Кількість кредитів/годин: 3/90
Вид підсумкового контролю: комплексний тест, індивідуальний проєкт

лекції	18
практичні заняття	18
практикум	32
СР	22
Разом годин	90

реабілітації, аби робота зі спортсменами водних видів спорту була ефективною, інформаційну обізнаність з методами й методиками реабілітації, а також способами організації інформаційної діяльності в контексті фізкультурно-спортивної реабілітації, оздоровчо-рекреаційної рухової активності, здоров'язбереження спортсменів, які займаються водними видами спорту.

2. У студента сформовано професійно значущі інтереси, потреби та мотиви професійної діяльності, що детермінують прагнення особистості майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до успішного вирішення професійних завдань, позитивне ставлення до роботи зі спортсменами водних видів спорту зокрема та до обраної професії загалом, а також ціннісне ставлення до навчання й належного рівня опанування освітніми компонентами ОПП у процесі фахової підготовки.

3. Студент застосовує ЗУН на практиці, виконувати професійні дії і операції, яких можуть потребувати від фахівця з фізичної реабілітації у межах його професійних функцій спортсмени водних видів спорту; діяльнісно-організаційні здібності «зростати» у навчанні, професії, здатність аналізувати свій рівень фахових компетентностей та оволодівати новими знаннями відповідно до вимог сфери реабілітаційних послуг та відновлення рухової активності й здоров'я спортсменів водних видів спорту.

4. Студент демонструє здатність до самоосвіти, самоконтролю під час навчальної діяльності, професійної самооцінки та професійного зростання.

Теми аудиторних занять та самостійної роботи:

Тема 1. Дослідження та оцінка фізичного розвитку спортсменів водних видів спорту.

Тема 2. Дослідження та оцінка функціональних можливостей організму.

Тема 3. Загальні основи застосування засобів фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Тема 4. Особливості застосування лікувального масажу для спортсменів водних видів спорту.

Тема 5. Фізична реабілітація при травмах у спортсменів водних видів спорту.

Тема 6. Фізична реабілітація при хронічних захворюваннях у спортсменів водних видів спорту.

Тема 7. Застосування засобів фізичної реабілітації для профілактики та лікування професійних захворювань у спортсменів водних видів спорту.

Тема 8. Розробка та впровадження індивідуальних програм фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Тема 9. Профілактика травматизму у спортсменів водних видів спорту та здоров'язбереження.

Практикум з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

Форми і методи навчання:

форми організації навчання (лекції-візуалізації, гостьові лекції, бінарні лекції, зустрічі з фахівцями, які працюють зі спортсменами, зокрема, зі спортсменами водних видів спорту; інтерактивні та мультилекції, мультисемінари, лекції-консультації, різні форми самостійної та індивідуальної роботи (вебквести, освітні проєкти), пошук інформації із залученням нових джерел інформації; сесії наукової студії (круглі столи, лекції-дискусії, лекції-брифінги, майстер-класи, науково-практичні конференції, «Як це було», «Інформ-дайджест», прес-конференції, «Запитували – відповідаємо»), постійно діючий мультисемінар «Інноваційна діяльність майбутнього фахівця з фізичної реабілітації»);

методи (методи коучингу (коучингових розмов; конкретних ситуацій; емоційного стимулювання; позитивної оцінки ситуації; створення ситуації пізнавальної дискусії; модифікації досвіду; «Лінія часу», «Колесо балансу», «Рада директорів», Модель GROW; вебкоучинг); методи аналізу інформації, аналіз документів, контент-аналіз, біостатистичний аналіз; методи самомотивації («залиште свою зону комфорту»; «розвивайте здібності»; «живіть теперішнім»; «не бійтеся робити помилки»; «не обмежуйте своє мислення»; «закінчуйте те, що почали робити»; «не зупиняйтеся»); метод симуляції).

Система оцінювання:

– **методи оцінювання:** усне опитування, експрес-тестування, перевірка практичних робіт, перевірка завдань для самостійної роботи.

– **критерії оцінювання:**

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення спецкурсу	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання зі спецкурсу
90-100	Студент демонструє високий рівень досягнення результатів навчання, що засвідчує його безумовну готовність до подальшого навчання
75-89	Студент виявляє достатній рівень досягнення кожного із запланованих результатів навчання та готовий до подальшого навчання

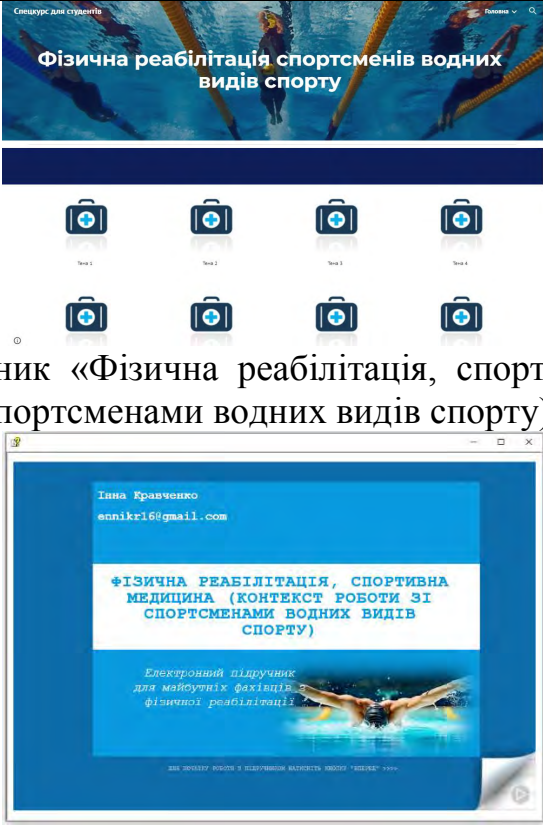
60-74	Студент виявляє мінімально достатній із запланованих результатів навчання для подальшого навчання за фахом
35-59	Рівень названих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання студента за фахом
0-34	Результати навчання практично відсутні

Основні інформаційні джерела:

1. Бойко Д. М., Жамардій В. О., Кравченко І. П., Страшко Є. Ю. Фізична реабілітація, спортивна медицина : Навчальний посібник. Полтава, 2017. 124 с.
2. Данилейченко І.В., Магльований А.В. Лікувальна фізкультура в травматології: методичні рекомендації. Львів, 2000. 27 с.
3. Дубровский В. И. Лечебная физическая культура. М. : Владос, 1999. 608 с.
4. Епифанов В. А. Лечебная физическая культура : учебное пособие. М. : ГЭОТАР-Медиа, 2006. 250 с.
5. Каптелин А. Ф., Лебедева И. П. Лечебная физкультура в системе медицинской реабилитации. М. : Медицина, 1995. 400 с.
6. Клапчук В. В., Дзяк Г. В. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина. К. : Здоров'я, 1995. 309 с.
7. Магльована Г. П. Основи фізичної реабілітації. Львів : Ліга-Прес, 2006. 148 с.
8. Мурза В. П. Фізична реабілітація : навчальний посібник. Київ : "Олан", 2004. 559 с.
9. Магльований А., Мухін В., Магльована Г. Основи фізичної реабілітації. Львів, 2006. 150 с.
10. Шелюженко А.А., Душанин С.А., Пирогова Е.А., Иващенко Л.Я. Использование тренажеров в оздоровительных целях. К. : Здоров'я, 1984. 136 с.
11. Шейдин А.И. Аппаратный массаж. Минск, 1988. 62 с.
12. Maglovanyu A.V., Vdovychenko I.O., Danyleychenko I.V. Physical medicine and rehabilitation. Methodological instructions. Lviv, 2000. 72 с.

Електронні ресурси:

1. Дистанційний курс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»

2. Електронний підручник «Фізична реабілітація, спортивна медицина (контекст роботи зі спортсменами водних видів спорту)».

Забезпечення: електронний навчально-методичний комплекс спецкурсу, мультимедійне обладнання, презентації до тем лекцій в Power Point, посібники, відеоматеріали, електронний посібник, дистанційний курс

Розроблено автором.

ТЕХНОЛОГІЧНА КАРТА
системного аналізу й оцінювання ефективності авторського спецкурсу «ФІЗИЧНА
РЕАБІЛІТАЦІЯ СПОРТСМЕНІВ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ»

<i>Номер індикатора</i>	<i>Що оцінюється й аналізується</i>
1. Основні особистісні якості викладача спецкурсу	
1.1	Знання з проблематики роботи фізіотерапевта зі спортсменами водних видів спорту та загальна ерудиція у цілому (академічні здібності)
1.2	Рівень педагогічної й методичної майстерності
1.3	Культура мови, темп, дикція, інтенсивність, образність, емоційність, загальна й цифрова грамотність, медіаграмотність
1.4	Тактовність і стиль взаємовідносин зі студентами
1.5	Організаторські здібності (здібності організовувати колектив студентів на активне вивчення спецкурсу)
2. Основні характеристики студентів під час вивчення спецкурсу	
2.1	Ступінь пізнавальної активності, творчості і самостійності студентів у ході уроку
2.2	Рівень їх загальнонавчальних і спеціальних умінь і навичок (які, як розвинуті і як розвиваються у ході занять спецкурсу)
2.3	Наявність і ефективність колективних (групових) форм навчання
2.4	Ступінь дисциплінованості, організованості і зацікавленості студентів у ході занять спецкурсу
3. Зміст діяльності викладача, який викладає спецкурс, та студентів (інформація)	
3.1	Науковість, доступність матеріалу, який вивчається (ЗУН, які формуються, формування компонентів готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту)
3.2	Актуальність і зв'язок теорії з практикою; ступінь прояву знань, здобутих викладачем самостійно, і використаних на заняттях спецкурсу
3.3	Ступінь новизни, проблемності і привабливості навчального матеріалу (інформації, яку отримують студенти)
3.4	Оптимальність об'єму запропонованого для засвоєння матеріалу
4. Ефективність способів діяльності	
4.1	Раціональність і ефективність використання часу заняття, його темпу, а також оптимальність чергування і зміни видів діяльності у ході заняття
4.2	Ступінь доцільності і ефективності використання наочності й цифрових навчальних матеріалів
4.3	Ступінь раціональності й ефективності використовуваних традиційних та інноваційних форм і методів навчання
4.4	Рівень зворотного зв'язку (інтерактив) зі студентами під час вивчення спецкурсу
4.5	Ефективність контролю за роботою студентів і об'єктивність оцінювання їх ЗУН, рівня готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту
4.6	Ступінь інтерактивної взаємодії заняття на студентів
4.7	Ступінь консультативної допомоги
5. Оцінювання мети і результатів проведеного заняття	
5.1	Ступінь конкретності, чіткості і лаконічності формулювання мети заняття

5.2	Реальність, доцільність, складність і досягнення мети заняття одночасно
5.3	Ступінь навчального впливу заняття на студентів (чому і в якій мірі навчилися)
5.4	Ступінь виховного впливу (що виховувалося і що сприяло вихованню і в якій мірі)
5.5	Ступінь впливу заняття на розвиток студентів (що розвивалося і що сприяло розвитку і в якій мірі)

Роз'яснення. За п'ятьма напрямками системного аналізу визначено 25 показників (за особистістю викладача – 5, студента – 4, за змістом їх діяльності – 4, за способами діяльності – 7, за метою і результатом діяльності – 5). Усі показники виражаються через умовні бали (відсотки).

Сума цих показників береться за 100%, тоді умовна відповідність кожного з них 4%. Використання цієї методики дозволяє використовувати комп'ютерні програми для аналізу і оцінки ефективності занять. Математична оцінка ефективності занять базується на рейтингу. Критерії оцінок: 85% і більше – відмінно, 65-84% – добре, 45-64% – задовільно, менше 44% – незадовільно.

Після відвідування заняття математична оцінка його ефективності оформляється у «Картці аналізу й оцінки ефективності заняття». Колонку №1 заповнює сам викладач, а колонку №2 – той, хто відвідав заняття (представник кафедри, пошукувач тощо). Отримані бали (від 1 до 5) в колонках №1-2 підсумовуються і діляться навпіл, що у результаті і буде характеризувати ефективність проведеного заняття.

Розроблено автором.

НАУКОВА СТУДІЯ «ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ СПОРТСМЕНІВ ВОДНИХ ВИДІВ СПОРТУ»

Девіз діяльності наукової студії:

«ЗУН + Практика + Досвід науково-дослідної роботи = Професіоналізм».

Завдання наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»:

- реалізація творчого особистісно-професійного потенціалу студента – майбутнього фахівця з фізичної реабілітації;
 - розвиток науково мислення студентів шляхом підготовки різножанрової наукової продукції;
 - розкриття ціннісно-сміслових аспектів професії фахівця з фізичної реабілітації;
- формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

Основними напрямками діяльності наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту» визначено:

4) Наукові дослідження як шлях до розв'язання проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту (основи науково-дослідної роботи майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, вибір теми, методологія науково-дослідної роботи).

5) Науковий пошук та інформаційне забезпечення наукових досліджень з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту.

6) Презентація результатів наукового дослідження (оформлення та форми впровадження, методика підготовки й оформлення рефератів, тез доповідей на науково-практичні конференції, статей, курсових та магістерської робіт).

Форми організації сесій (круглі столи, лекції-дискусії, лекції-брифінги, майстер-класи, науково-практичні конференції, «Як це було», «Інформ-дайджест», прес-конференції, «Запитували – відповідаємо» тощо).

План роботи (на 1 рік)

<i>№</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Формат</i>	<i>Термін</i>
1	Короткий теоретичний курс основ науково-дослідної роботи	Інтерактивні лекції (лекції-дискусії, лекції-брифінги): 1. Наукові дослідження як шлях до розв'язання проблем фізичної	вересень

	майбутнього фахівця з фізичної реабілітації	<p>реабілітації спортсменів водних видів спорту (основи науково-дослідної роботи майбутнього фахівця з фізичної реабілітації, вибір теми, методологія науково-дослідної роботи)</p> <p>2. Науковий пошук та інформаційне забезпечення наукових досліджень з проблем фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту</p> <p>3. Презентація результатів наукового дослідження (оформлення та форми впровадження, методика підготовки й оформлення рефератів, тез доповідей на науково-практичні конференції, статей, курсових та магістерської робіт)</p>	
2	Сесія 1. Сучасні методи фізичної терапії, ерготерапії для спортсменів водних видів спорту	круглий стіл	жовтень
3	Сесія 2. Фізична терапія для спортсменів водних видів спорту при порушеннях опорно-рухового апарату	майстер-клас	листопад
4	Сесія 3. Масаж для спортсменів водних видів спорту	майстер-клас	грудень
5	Сесія 4. Масаж загальний та самомасаж для спортсменів водних видів спорту	майстер-клас	січень
6	Сесія 5. Фізична терапія при	прес-конференція	лютий

	захворюваннях і травмах спортсменів водних видів спорту		
7	Сесія 6. Авторські системи оздоровлення для спортсменів водних видів спорту	науково-практична конференція	березень
8	Сесія 7. Функціональний тренінг для спортсменів водних видів спорту	«Як це було», «Інформ-дайджест»	квітень
9	Сесія 8. Психологія здоров'я спортсменів водних видів спорту	«Запитували – відповідаємо»	травень
10	Секційні заняття (тематика вільного вибору)	майстер-класи, круглі столи, «Як це було», «Інформ-дайджест», прес-конференції, «Запитували – відповідаємо» тощо.	Кожен другий та четвертий вівторок місяця

Орієнтовна тематика для сесій наукової студії:

1. «Сучасні методи фізичної терапії, ерготерапії для спортсменів водних видів спорту»
2. «Фізична терапія для спортсменів водних видів спорту при захворюваннях внутрішніх органів»
3. «Фізична терапія для спортсменів водних видів спорту при порушеннях опорно-рухового апарату»
4. «Масаж для спортсменів водних видів спорту»
5. «Масаж загальний та самомасаж для спортсменів водних видів спорту»
6. «Масаж реабілітаційний для спортсменів водних видів спорту»
7. «Фізична терапія при захворюваннях і травмах спортсменів водних видів спорту»

8. «Авторські системи оздоровлення для спортсменів водних видів спорту»
9. «Функціональний тренінг для спортсменів водних видів спорту»
10. «Психологія здоров'я спортсменів водних видів спорту»
11. «Фізкультурно-спортивні заходи для спортсменів водних видів спорту»

Орієнтована тематика секційних занять у міжсесійний період наукової студії за напрямками роботи фізіотерапевта зі спортсменами водних видів спорту:
(обирається викладачем за погодженням зі студентами)

- «Спортивна фізіологія»,
- «Курортологія»,
- «Аквафітнес»,
- «СПА-процедури та сучасні СПА-технології»,
- «Трендспотінг та професійне майбутнє сучасного фахівця з фізичної реабілітації»,
- «Арт-терапія»,
- «Адаптивний спорт»,
- «Фітотерапія»,
- «Методики рефлексотерапії спортсменів водних видів спорту»,
- «Ароматологія та аромотерапія»,
- «Механотерапія», «Кінезіологія»,
- «Народні і нетрадиційні методи реабілітації»,
- «Актуальні питання політравми»,
- «Спортивна травматологія»,
- «Фізична реабілітація при травмах у спортсменів водних видів спорту»,
- «Технології та технічні прийоми в ерготерапії при роботі зі спортсменами водних видів спорту»,
- «Комп'ютер та інформаційні технології у фізичній терапії, ерготерапії», «Технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності»,
- «Оздоровчі технології для спортсменів водних видів спорту»,
- «Технічні засоби реабілітації для спортсменів водних видів спорту»,
- «Методики мануальної терапії»,
- «Здоров'язберезувальні технології для спортсменів водних видів спорту»,
- «Реабілітаційні технології в догляді за пацієнтом»,
- «Сучасні технології оздоровчо-рекреаційної рухової активності»,

- «Захворювання і травми опорно-рухового апарату у спортсменів водних видів спорту»,
- «Методика адаптивного фізичного виховання для спортсменів водних видів спорту»,
- «Гідро, водолікування спортсменів водних видів спорту»,
- «Постізометрична релаксація для спортсменів водних видів спорту» тощо.

Віртуальний майданчик наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»

Код класу студент отримує на період участі в експерименті.

Розроблено автором.

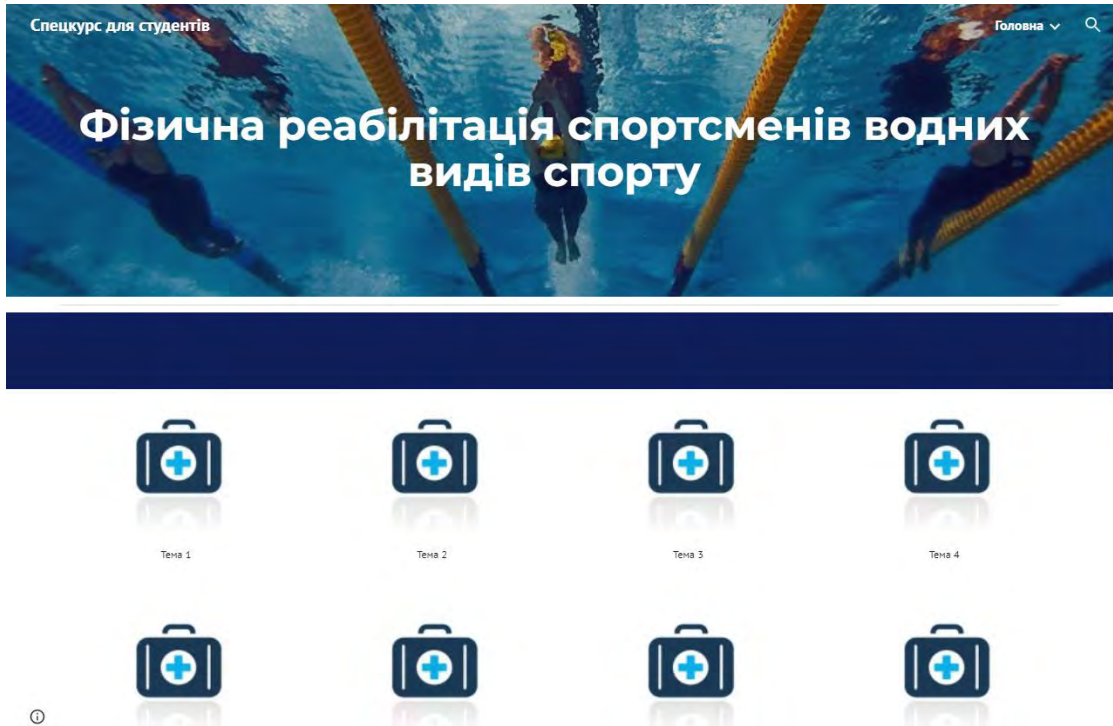
Тематика курсових робіт
«Фізична реабілітація при порушеннях опорно-рухового апарату у спортсменів водних видів спорту»

1. Загальні принципи реабілітації при пошкодженнях опорно-рухового апарату.
2. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при захворюваннях суглобів.
3. Засоби фізичної реабілітації при артритах у спортсменів водних видів спорту.
4. Методика реабілітації при деформуючих артрозах в лікарняний і післялікарняний періоди у спортсменів водних видів спорту.
5. Фізична реабілітація при остеохондрозі хребта у спортсменів водних видів спорту.
6. Вертеброгенний больовий синдром у спортсменів водних видів спорту.
7. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при травмах у спортсменів водних видів спорту.
8. Шляхи реабілітації при ранах у спортсменів водних видів спорту.
9. Постава, ознаки нормальної постави. Причини порушення постави.
10. Засоби реабілітації при порушеннях постави у спортсменів водних видів спорту.
11. Сколіоз. Причини, ступені, клінічна характеристика.
12. Засоби реабілітації при сколіозі.
13. Клініко-фізіологічне обґрунтування застосування засобів фізичної реабілітації при вивихах суглобів у спортсменів водних видів спорту.
14. Методи лікування вивихів плеча у спортсменів водних видів спорту, шляхи реабілітації.
15. Фізична реабілітація при звичному вивиху плеча у спортсменів водних видів спорту.
16. Вивихи в ліктьовому суглобі. Причини, клінічна картина. Методи лікування.
17. Фізична реабілітація при вивиху в ліктьовому суглобі.
18. Фізична реабілітація при внутрішньосуглобових переломах у спортсменів водних видів спорту.
19. Програма реабілітації при ушкодженнях хрящових структур колінного суглоба.
20. Засоби фізичної реабілітації при ушкодженнях капсульно-зв'язкового апарату гомілковостопного суглоба.
21. Поняття про переломи. Принципи хірургічного лікування.
22. Шляхи реабілітації при переломах у спортсменів водних видів спорту.
23. Переломи стегнової кістки у спортсменів водних видів спорту: методи лікування й реабілітації.

24. Засоби фізичної реабілітації при переломах стегнової кістки у спортсменів водних видів спорту.
25. Переломи кісток гомілки. Шляхи реабілітації.
26. Переломи зап'ястка, п'ясткових кісток. Засоби реабілітації.
27. Переломи фалангів пальців. Методи реабілітації.
28. Переломи кісточок гомілковостопного суглоба. Причини, клінічний перебіг захворювання. Методи лікування.
29. Засоби реабілітації при переломах кісток гомілковостопного суглоба.
30. Переломи фаланг пальців нижньої кінцівки. Засоби реабілітації у спортсменів водних видів спорту.
31. Неускладнені переломи хребта. Основні принципи лікування.
32. Фізична реабілітація при компресійних переломах грудних і поперекових хребців у лікарняний період.
33. Фізична реабілітація при компресійних переломах грудних і поперекових хребців у післялікарняний період.
34. Фізична реабілітація при переломах кісток таза у спортсменів водних видів спорту.
35. Лікувальна фізкультура і масаж при травмах у спортсменів водних видів спорту.
36. Фізична реабілітація при щелепно-лицевих травмах.
37. Особливості фізичної реабілітації при травмах опорно-рухового апарату у спортсменів.
38. Система точного дозування, оперативного контролю і корекції фізичних навантажень.
39. Комплекс спеціальних вправ для хворих з артрозом колінного суглоба.
40. Комплекс спеціальних вправ при остеохондрозі хребта.
41. Комплекс вправ біля вертикальної площини для формування правильної постави.
42. Комплекс спеціальних вправ для корекції круглої спини.
43. Комплекс спеціальних вправ для корекції плоскої спини.
44. Комплекс спеціальних вправ після вправлення вивиху плеча.
45. Комплекс лікувальної гімнастики для хворого з діафізарним переломом плеча і передпліччя в першому періоді реабілітації.
46. Лікувальна гімнастика при переломах кісток гомілковостопного суглоба.
47. Комплекс лікувальної гімнастики після ампутації гомілки у ранній післяопераційний період.
48. Орієнтовний комплекс вправ при компресійному переломі хребта.
49. Орієнтовний комплекс вправ при переломах кісток таза.
50. Комплекс спеціальних фізичних вправ при переломах шийки стегна в період іммобілізації.

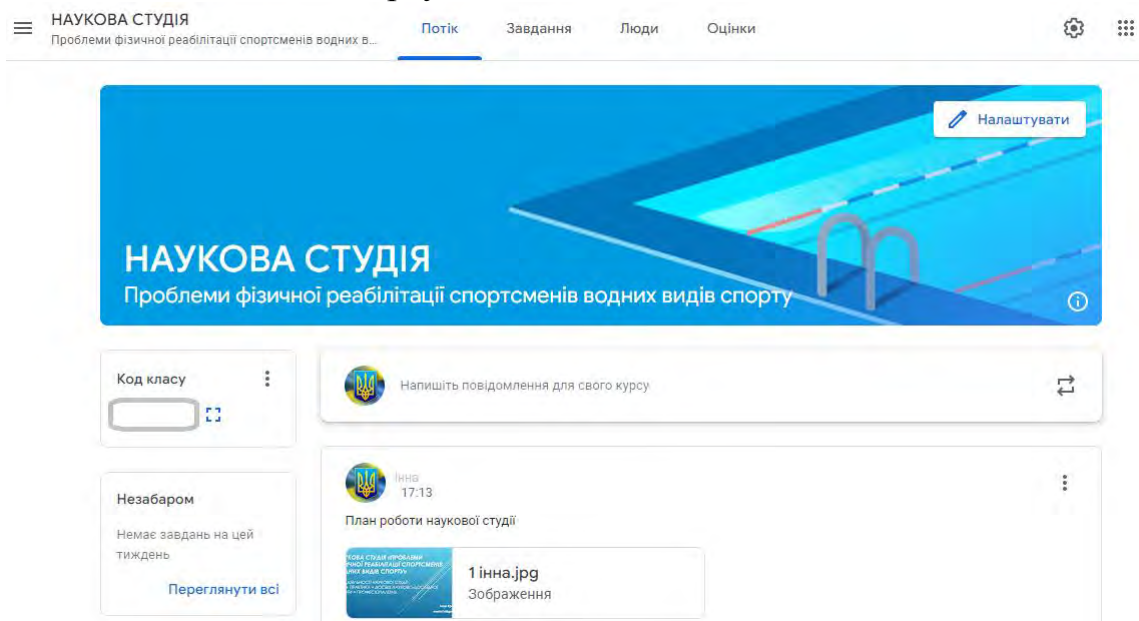
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- 1) дистанційний курс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту»;

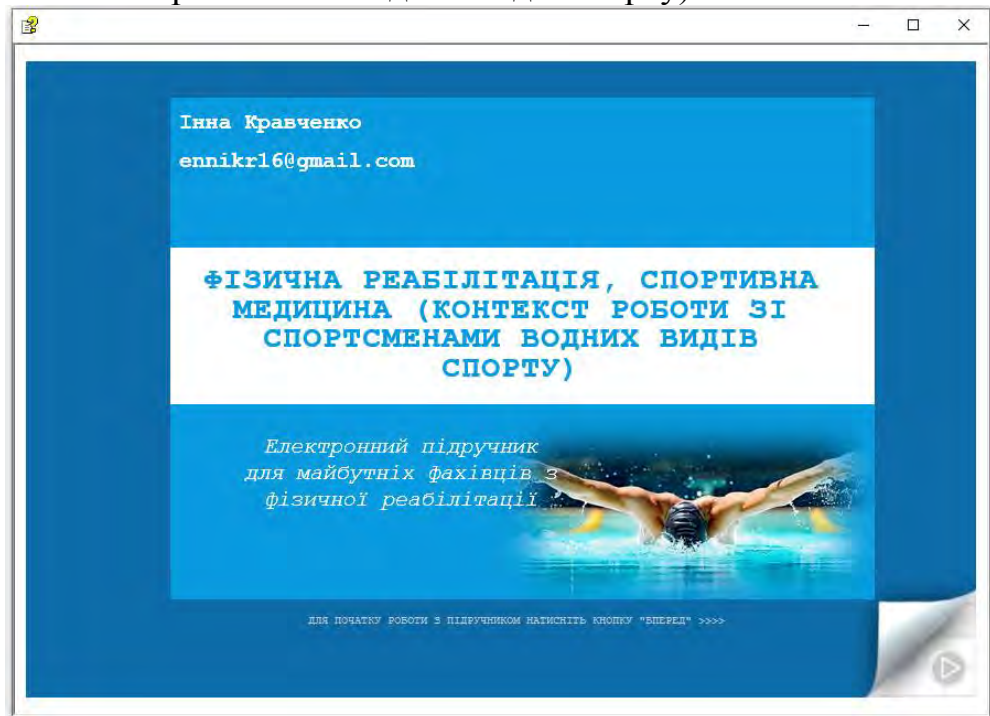

- 2) навчальний посібник «Фізична реабілітація, спортивна медицина» (Бойко, Жамардій, Кравченко, Страшко, 2017);

- 3) віртуальний майданчик наукової студії «Проблеми фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту»;

4) електронний підручник «Фізична реабілітація, спортивна медицина (контекст роботи зі спортсменами водних видів спорту)»

Зразки навчально-методичного забезпечення:

ТЕМА: Дослідження та оцінка функціональних можливостей організму спортсмена

Контрольні питання

1. Поняття про функціональні проби та їхня класифікація.
2. Загальні вимоги та методика проведення функціональних проб.
3. Типи реакції системи кровообігу на функціональні проби з фізичним навантаженням.
4. Передпатологічні та патологічні стани, що виникають при неадекватних фізичних навантаженнях, засоби їх профілактики та невідкладна допомога.
5. Аналіз результатів комплексного медичного обстеження, лікарський висновок.

Практичні навички

1. Уміти проводити та оцінювати результати функціональних проб із затримкою дихання (Штанге, Генчі).
2. Уміти проводити й оцінювати результати ортостатичної та кліностатичної проби.
3. Уміти проводити й оцінювати результати проби Мартіне-Кушелєвського.
4. Уміти визначати типи реакції системи кровообігу на функціональні проби з фізичним навантаженням.
5. Уміти вести медичну документацію (форми № 061-о, № 062-о, № 042-о).

Тестові завдання

1. Проба із затримкою дихання під час вдиху:
 - а) проба Вальсальви;
 - б) проба Штанге;
 - в) проба Флека;
 - г) проба Генчі.

2. Яка проба дає можливість судити про стан збуджуваності симпатичної іннервації вегетативної нервової системи:
 - а) кліностатична проба;
 - б) проба Короткова;
 - в) проба Летунова;
 - г) ортостатична проба.

3. Пробу Мартіне-Кушелевського (20 присідань за 30 с) можна віднести до:
 - а) проб зі зміною положення тіла у просторі;
 - б) проб зі стандартним фізичним навантаженням;
 - в) проб зі зміною умов зовнішнього середовища;
 - г) проб із затримкою дихання.

4. Пробу на толерантність стосовно глюкози можна віднести до:
 - а) фармакологічних проб;
 - б) проб зі змінами венозної реверсії крові до серця;
 - в) проб з натужуванням;
 - г) харчових проб.

5. Яка проба полягає у визначенні різниці в частоті пульсу при переході з положення стоячи в положення лежачи:
 - а) проба Бюргера;
 - б) кліностатична проба;
 - в) проба Летунова;
 - г) ортостатична проба.

6. Для нормотонічного типу реакції серцево-судинної системи на стандартну функціональну пробу з фізичним навантаженням властиве:
 - а) прискорення частоти пульсу на 60–80 %;
 - б) помірне підвищення систолічного АТ до 30–50 %;
 - в) помірне зниження діастолічного АТ на 10–15 %;
 - г) усе вище перераховане.

7. Тип реакції серцево-судинної системи вважається несприятливим, оскільки механізм адаптації до навантаження незадовільний:
 - а) східчастий;
 - б) дистонічний;

- в) гіпотонічний;
- г) нормотонічний.

8. Студентів, які мають незначні відхилення у стані здоров'я при достатньому фізичному розвитку й фізичній підготовленості відносять до групи:

- а) підготовчої;
- б) медичної;
- в) основної;
- г) спеціальної.

9. Студентів, які мають незначні відхилення у стані здоров'я, з недостатнім фізичним розвитком і недостатньою фізичною підготовленістю відносять до групи:

- а) основної;
- б) спеціальної;
- в) медичної;
- г) підготовчої.

10. Студентів, які мають відхилення у стані здоров'я, постійного або тимчасового характеру, вимагають обмеження фізичних навантажень відносять до групи:

- а) спеціальної;
- б) медичної;
- в) підготовчої;
- г) основної.

Література

1. *Апанасенко Г. Л. Лікувальна фізкультура в стоматології / Г. Л. Апанасенко, В. В. Макареня, Р. Г. Науменко. – К. : Вища школа, 1993. – 111 с.*
2. *Дудко Д. В. Лечебная физкультура в стоматологии / Д. В. Дудко, В. В. Макареня. – М. : Медицина, 1967. – 159 с.*
3. *Клапчук В. В. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / В. В. Клапчук, Г. В. Дзяк. – К. : Здоров'я, 1995. – 309 с.*
4. *Михалюк Є. Л. Фізична реабілітація та спортивна медицина в стоматології : навч. посіб. для студ вищ. навч. закл. / Є. Л. Михалюк, С. М. Малахова та ін. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2011 – 160 с.*
5. *Шаповалова В. М. Спортивна медицина і фізична реабілітація : навчальний посібник / В. М. Шаповалова, В. М. Коршак, В. М. Халтагарова. – К. : Медицина, 2008. – 248 с.*

ТЕМА: Комплексне лікарське обстеження під час занять фізичними вправами. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини

Контрольні питання

1. Мета, завдання та зміст лікарського контролю під час занять фізичними вправами.
2. Комплексна методика лікарських обстежень, її види.

3. Загальний і спортивний анамнез.
4. Загальний лікарський огляд осіб, які займаються фізичною культурою та спортом.
5. Дослідження та оцінка фізичного розвитку людини.
6. Метод антропометричних стандартів для визначення фізичного розвитку.
7. Метод антропометричних індексів для визначення фізичного розвитку людини.

Практичні навички

1. Уміти проводити загальний лікарський огляд.
2. Уміти визначати фізичний розвиток людини.
3. Уміти проводити соматоскопію, антропометрію.
4. Уміти оцінювати фізичний розвиток за методом антропометричних стандартів, антропометричних індексів.
5. Уміти заповнювати картку фізкультурника (ф. № 061-о) та кабінету лікувальної фізичної культури (ф. № 042-о).

Тестові завдання

1. За своїми завданнями комплексні лікарські обстеження поділяють на:
 - а) повторні;
 - б) додаткові;
 - в) первинні;
 - г) поточні.

2. Повторні обстеження проводять періодично від:
 - а) 2 до 3 разів на рік;
 - б) 2 до 4 разів на рік;
 - в) 2 до 5 разів на рік;
 - г) 2 до 6 разів на рік.

3. Комплексне лікарське обстеження включає:
 - а) збір анамнезу (загального і спортивного);
 - б) загальний лікарський огляд органів і систем;
 - в) висновок за результатами комплексного лікарського обстеження;
 - г) все перераховане.

4. Результати комплексного медичного обстеження осіб, які займаються фізичною культурою та спортом заносять у:
 - а) лікарсько-спортивну карту;
 - б) лікувально-контрольну;
 - в) лікарсько-контрольну карту;
 - г) амбулаторну карту.

5. Фізичним розвитком називають:

а) комплекс морфологічних і деяких функціональних властивостей організму, що успадковані, а також набуті в процесі індивідуального розвитку та відображають ступінь відповідності біологічного й календарного віку людини, визначають запас фізичних сил, витривалість і дієздатність;

б) процес становлення і змін біологічних форм і функцій організму людини;

в) комплексна морфо-функціональна характеристика опорно-рухової системи;

г) розгорнутий у часі процес кількісних та якісних змін в організмі та психіці людини, її мисленні, почуттях і поведінці, що є результатом біологічних процесів в організмі та впливів навколишнього середовища.

6. Фактори, від яких залежать зміни фізичного розвитку:

а) побутові;

б) екзогенні;

в) соціально-економічні;

г) ендогенні.

7. Методи визначення фізичного розвитку:

а) соматоскопічний;

б) функціональний;

в) перцентильний;

г) соматометричний.

8. Форма спини може бути:

а) плоскою;

б) кругло-ввігнутою;

в) нормальною;

г) все перераховане.

9. Сила м'язів кисті руки вимірюється:

а) динамометром;

б) становим динамометром;

в) спірометром;

г) гнатодинамометром.

10. Життєва ємність легень визначається:

а) антропометром;

б) тонометром;

в) динамометром;

г) спірометром.

Література

1. Годунов С. Ф. Спортивна і клінічна реабілітація / С. Ф. Годунов. – М. : ФіС, 2000. – 276 с.

2. *Клапчук В. В. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / В. В. Клапчук, Г. В. Дзяк. – К. : Здоров'я, 1995. – 309 с.*
3. *Ланда Б. Х. Методика комплексной оценки физического развития и физической подготовленности / Б. Х. Ланда. – М. : Советский спорт, 2004. – 240 с.*
4. *Мухін В. М. Фізична реабілітація : підруч. для вищ. навч. закл. фіз. вих. і спорту / В. М. Мухін. – К. : Олімпійська література, 2000. – 422 с.*
5. *Попов С. Н. Лікувальна фізична культура : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / С. Н. Попов, Н. М. Валєєв, Т. С. Гарасєєв. – М. : Академія, 2004. – 416 с.*

ТЕМА: Фізична реабілітація при невритах лицевого та трійчастого нервів

Контрольні питання

1. Клініко-фізіологічне обґрунтування для призначення засобів фізичної реабілітації при невриті лицевого нерва.
2. Клініко-фізіологічне обґрунтування для призначення засобів фізичної реабілітації при невриті трійчастого нерва.
3. Основні підходи й особливості методики проведення фізичної реабілітації при невритах лицевого та трійчастого нервів.
4. Періоди застосування лікувальної фізичної культури при невритах лицевого та трійчастого нервів.
5. Особливості виконання спеціальних вправ при невритах лицевого та трійчастого нервів.

Практичні навички

1. Визначати періоди захворювання.
2. Визначати рухові режими.
3. Призначати засоби фізичної реабілітації у складі комплексного лікування при невриті трійчастого нерву.
4. Призначати засоби фізичної реабілітації у складі комплексного лікування при невриті лицевого нерву.
5. Описати та продемонструвати пацієнтові спеціальні вправи.

Тестові завдання

1. Завдання фізичної реабілітації при порушеннях функції лицевого нерва полягають у:
 - а) поліпшенні кровообігу ураженої сторони обличчя;
 - б) поліпшенні кровообігу здорової сторони обличчя;
 - в) відновленню функції м'язів;
 - г) запобіганню контрактур м'язів обличчя;
 - д) все перераховане.

2. Перший період застосування фізичної реабілітації при невритах лицевого та трійчастого нервів включає:
 - а) посилення імпульсів для активних рухів;
 - б) пасивні рухи;
 - в) вправи для ураженої половини обличчя;

- г) лікування положенням;
- д) напруження м'язів.

3. II-й період застосування фізичної реабілітації при невритах лицевого та трійчастого нервів включає:

- а) пасивні рухи (з допомогою пальців);
- б) активні рухи, полегшені з допомогою пальців;
- в) вправи для ураженої половини обличчя;
- г) вправи для м'язів;
- д) вправи з використанням патологічних синкінезій.

4. III-й період застосування фізичної реабілітації при невритах лицевого та трійчастого нервів включає:

- а) активні вправи для м'язів;
- б) ізометричні напруження м'язів ураженої половини обличчя;
- в) вправи з подоланням опору;
- г) активні вправи для м'язів ураженої половини обличчя;
- д) активні вправи для м'язів здорової половини обличчя.

5. Нормалізація активних рухів при невритах лицевого та трійчастого нервів як симетричних, так і ізольованих м'язів ураженої сторони обличчя є основним завданням:

- а) I-го періоду застосування лікувальної гімнастики;
- б) II-го періоду застосування лікувальної гімнастики;
- в) III-го періоду застосування лікувальної гімнастики;
- г) всіх періодів застосування лікувальної гімнастики;
- д) жодна відповідь не правильна.

6. Основним методичним принципом застосування фізичної реабілітації при порушеннях функції лицевого нерва є:

- а) поєднання загального впливу фізичних вправ із спеціальним тренуванням уражених м'язів;
- б) послідовне використання різних видів пасивних і активних рухів для дії на м'язи хворої половини обличчя;
- в) послідовне використання різних видів пасивних і активних рухів для дії на м'язи здорової половини обличчя;
- г) лікування через надання м'язам спеціального положення з допомогою лейкопластирних пов'язок;
- д) все вище перераховане.

7. Підтримувати тонус м'язів на боці ураження, поліпшити проведення нервових імпульсів при невритах лицевого та трійчастого нервів допомагає:

- а) ранкова гігієнічна гімнастика;
- б) лікувальна гімнастика;
- в) дозована ходьба;
- г) масаж;
- д) плавання.

8. До причин виникнення невриту трійчастого нерва можна віднести:
- карієс зубів;
 - інфекції ротової порожнини;
 - травми;
 - патологічні стани з боку головного мозку;
 - гіпертонічна хвороба.
9. Процедура масажу при невритах лицевого та трійчастого нервів триває:
- 3–4 хв.;
 - 4–5 хв.;
 - 5–6 хв.;
 - 6–7 хв.;
 - 7–8 хв.
10. До спеціальних вправ при невриті трійчастого нерва належать:
- спробувати підняти брову хворої сторони, але не піднімаючи при цьому брову здорової;
 - витягнути губи вперед трубочкою, стиснути і “посвистіти”;
 - вимовити звуки «о», «у», «б», «к», «в», «ф», «м»;
 - нахили голови вліво, вправо, вперед, назад;
 - біг на місці.

Література

- Абрамов В. В. Лікувальна фізкультура та спортивна медицина / В. В. Абрамов, В. В. Клапчук, О. Л. Смирнова. – Дніпропетровськ : Медакадемія, 2006. – 179 с.
- Дудко Д. В. Лечебная физическая культура в стоматологии / Д. В. Дудко, В. В. Макареня. – К. : Здоровье, 1982. – 72 с.
- Клапчук В. В. Основи реабілітації, фізіотерапії, лікувальної фізичної культури і масажу / В. В. Клапчук, О. С. Полянська. – Чернівці : Прут, 2006. – 208 с.
- Михалюк Є. Л. Фізична реабілітація та спортивна медицина в стоматології : навч. посіб. для студ вищ. навч. закл. / Є. Л. Михалюк, С. М. Малахова та ін. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2011 – 160 с.
- Шаповалова В. М. Фізична реабілітація в стоматології : навчальний посібник / В. М. Шаповалова, В. М. Коршак, В. М. Халтагарова. – К. : Медицина, 2008. – 96 с.

Розроблено автором.

**Опубліковані праці, що відображають основні наукові результати
дисертації**

**Наукові статті у наукометричних виданнях включених до баз даних
Scopus, Web of Science:**

1. Shkola O., Kravchenko I., Repko I., Broslavska H., Denysovets T., Heitenko V., Saiko N., Svertnev O., Kvak O., Hohots V. Recovery of Athletes with Visual Impairments through Modern Aspects of Physical Rehabilitation. *International Journal of Applied Exercise Physiology*. 2020. Vol. 9 (12). P. 61–67.

2. Zhamardiy V., Shkola O., Kravchenko I., Butov R., Shekhavtsov M., Radchenko A., Kabatska O. Modern Approaches To The Formation Of Professional Readiness Of Future Specialists In Physical Rehabilitation In The Context Of Restoring The Health Of Athletes. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. 2022. Vol. 13 (1). P. 9–15.

Наукові статті у фахових (у т.ч. наукометричних) виданнях України:

1. Кравченко І. П. Сучасні аспекти реабілітації у відновленні працездатності спортсменів із порушеннями психофізичного розвитку в спорті інвалідів. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 3. С. 290–293.

2. Кравченко І. П., Фесенко Л. М. Проблема професійного вигорання педагогічного працівника. *Витоки педагогічної майстерності*. 2019. Вип. 23. С. 127–131.

3. Кравченко І. П., Фесенко Л. М., Кравченко Р. А. Психолого-педагогічні особливості спортивної діяльності спортсменів водних видів спорту. *Витоки педагогічної майстерності*. 2022. Вип. 29. С. 133–135.

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Кравченко І. П. Фізична реабілітація в системі відновлення працездатності спортсменів-інвалідів з порушеннями зору. *Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 16–17 квітня 2015 р.). Полтава, 2015. С. 326–330.
2. Кравченко І. П. Рекреаційно-оздоровчі заняття з жінками 35-45 років з використанням засобів аеробіки. *Соціально-гуманітарні науки, економіка, право: нові виклики, практика інновацій* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 21–22 квітня 2016 р.). Полтава, 2016. С. 208–212.
3. Збірник функціональних проб і тестів для дослідження функціонального стану організму людини : навч. посіб / П. І. Губка, О. В. Лупало, С. Г. Копчикова, Є. П. Сосненко, Є. Ю. Страшко, І. П. Кравченко. Полтава : Полтавський літератор, 2013. 122 с.
4. Бойко Д. М., Жамардій В. О., Кравченко І. П., Страшко Є. Ю. Фізична реабілітація, спортивна медицина : навч. посіб. Полтава, 2017. 124 с.
5. Кравченко І. П., Жамардій В. О. Використання засобів фітнесу в рекреаційно-оздоровчих заняттях студенток вищих навчальних закладів. *Загальна теорія здоров'я та здоров'язбереження* : колективна монографія / за заг. ред. проф. Ю. Д. Бойчука. Харків : Вид. Рожко С.Г., 2017. С. 421–426.
6. Кравченко І. П. Інновації в формуванні професійної готовності викладачів вищих навчальних закладів. *Методика навчання природничих дисциплін у середній та вищій школі (XXVII Каришинські читання)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 28–29 травня 2020 р.). Полтава, 2020. С. 234–236
7. Кравченко І. П. Безпечний і здоровий спосіб життя студентів у вищій школі. *Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення: I Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція* (28–29 травня 2020 р.). Київ, 2020. С. 451–453.

8. Кравченко І. П., Котова Л. І., Фесенко Л. М. Проблеми і шляхи формування здорового способу життя у вищій школі. *Фізичне виховання: проблеми та перспективи* : монографія / за ред. проф. Г. П. Грибана. Житомир : Рута, 2020. С. 271–278.

9. Кравченко І. П. Жамардій В. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх лікарів до організації рекреаційної діяльності. *Фізична реабілітація та здоров'язберезувальні технології: реалії та перспективи*: VII Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю (23 листопада 2021р.). Полтава, 2021. С. 69–71.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Інститутська 11, Хмельницький-16, 29016, тел.: (0382) 67-02-76, факс: (0382) 67-42-65
 E-mail: centr@khnu.km.ua, код ЄДРПОУ 02071234

18.08.2022 № 22

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

Кравченко Інни Павлівни

на тему: „ Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки ”

на здобуття наукового ступеня доктора філософії
 зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Нині на етапі соціально-економічного розвитку України та реформаційних процесів в освіті зростають вимоги до якості підготовки фахівців у галузях фізичної культури та спорту, охорони здоров'я, які зумовлені цілями та потребами цих галузей.

У Хмельницькому національному університеті впродовж 2019-2022 рр. здійснювалася апробація та впровадження результатів дисертаційного дослідження здобувачки наукового ступеня доктора філософії Кравченко Інни «Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки».

Упровадження базувалося на визначених Кравченко Інною педагогічних умов формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки та запропонованої розробки спецкурсу «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту». Викладачами кафедри фізичної терапії, ерготерапії було впроваджено в освітній процес університету спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту» з використанням розробленої структурно-функціональної моделі з метою формування у майбутніх фахівців з фізичної реабілітації готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту, а також здійснено методичне забезпечення викладання навчального контенту.

Порівняння результатів дозволяють зробити висновок про ефективність запропонованого Кравченко Інною навчально-методичного забезпечення щодо формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, що дає підстави рекомендувати до подальшого впровадження в освітній процес закладів вищої освіти України.

Проректор з наукової роботи

Олег СИНЮК

УКРАЇНА

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ імені Г.С. СКОВОРОДИвул. Алчевських, 29, м. Харків, 61002, тел. (057) 700-35-23, факс (057) 700-69-09
e-mail: rector@hnpu.edu.ua, код ЄДРПОУ 02125585Від 26.08.2022, № 01/10-402

На № _____ від _____

ДОВІДКА

про впровадження результатів дисертаційного дослідження

КРАВЧЕНКО ІННИ ПАВЛІВНИ

«Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки»
на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Упродовж 2019 – 2022 років на базі факультету фізичного виховання і спорту Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди дисертанткою на здобуття ступеня доктора філософії Кравченко Інною проводилося науково-експериментальне дослідження, присвячене формуванню готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту.

На кафедрі здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології Кравченко Інною проводилась апробація навчально-методичного забезпечення щодо формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, зокрема спецкурс «Фізична реабілітація спортсменів водних видів спорту».

Кравченко Інною були розроблені зміст, форми і методи дослідно-експериментальної роботи із здобувачами вищої освіти, які були спрямовані на формування готовності майбутнього фахівця з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, дослідним шляхом перевірена її ефективність.

У ході дослідження встановлено, що результати дозволяють істотно підвищити рівень готовності до роботи зі спортсменами водних видів спорту майбутніх фахівців з фізичної реабілітації та можуть бути рекомендовані для впровадження у практику закладів вищої та фахової передвищої освіти України.

Матеріали дослідження обговорено і схвалено на засіданні кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології (протокол № 1 від 16 серпня 2022 року).

Ректор

Юрій БОЙЧУК

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАМ'ЯНЕЦЬ-ПОДІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ОГІЄНКА
вул. Огієнка, 61, м. Кам'янець-Подільський, 32300; тел.: (03849) 3-05-13, факс: (03849) 3-07-83, E-mail: post@kpnpu.edu.ua
Web: <http://www.kpnpu.edu.ua> код ЄДРПОУ 02125616

Від 01.09.2022 № 34/22
На № _____ від _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
«Формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації
до роботи зі спортсменами водних видів спорту
у процесі фахової підготовки»
на здобуття ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
КРАВЧЕНКО ІННИ ПАВЛІВНИ

Останнім часом все більше стверджується реабілітаційний напрям, стрижнем якого є етапне, відновне комплексне лікування захворювань і ушкоджень. Фізична реабілітація поліпшує якість лікування, запобігає можливим ускладненням при різних захворюваннях і травмах, прискорює відновлення функцій органів і систем, тренує і загартовує організм, повертає працездатність. Людям з обмеженими можливостями фізична реабілітація допомагає розвинути навички самообслуговування, професійно перекваліфікуватися, пристосуватися до життя в нових умовах, що створилися внаслідок хвороби чи травми.

Зважаючи на реформаційні процеси в освіті зростають вимоги до якості підготовки фахівців у галузі фізичної реабілітації. Досліджувана наукова проблема є багатогранною та міждисциплінарною, її ґрунтовне осмислення та розроблення теоретико-методологічних і практичних засад базувалося на науковому доробку педагогів, психологів, медиків, фахівців галузей охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, спортивної медицини.

У Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка впродовж 2019-2022 навчальних років на базі кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного виховання було впроваджено результати дисертаційного дослідження Інни Кравченко, присвяченого проблемі професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації, професійна діяльність яких буде спрямована на роботу зі спортсменами водних видів спорту.

Готовність майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту розглядається як інтегральне особистісне утворення, що включає прагнення, мотиви та установки до праці в

реабілітаційній галузі, професійно орієнтовані знання, вміння й навички, особистісні та професійно значущі якості, наявність яких забезпечить можливість успішної діяльності щодо повернення працездатності спортсменів, які займаються водними видами спорту.

З метою підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка до освітнього компоненту «Фізична терапія при травмах і політравмах» ОПП «Фізична реабілітація» другого (магістерського) рівня вищої освіти введено теми з фізичної реабілітації спортсменів водних видів спорту, здійснено методичне забезпечення викладання навчального контенту, що включало лекційно-практичну форми проведення занять, представлено форми самостійної роботи, засоби поточного та підсумкового контролю знань.

Наукові результати дисертаційного дослідження мають практичну значущість у підготовці майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту, а використання в освітньому процесі спеціалізованого навчального матеріалу та його методичного забезпечення сприяє та активізує формування готовності майбутніх фахівців з фізичної реабілітації до роботи зі спортсменами водних видів спорту у процесі фахової підготовки.

Науково-педагогічний рівень новацій Інни Кравченко свідчить про необхідність їхнього широкого впровадження в освітній процес професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної реабілітації в закладах вищої освіти України.

Результати впровадження обговорено та схвалено на засіданні кафедри фізичної реабілітації та медико-біологічних основ фізичного виховання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (протокол № 10 від 29 серпня 2022 року).

Проректор з наукової роботи
доктор педагогічних наук, професор

Світлана МИРОНОВА